

**TAISTELUUN
DESENTRALISMIN
PUOLESTA!**

Pohdintaa Keskusta-liikkeen olemuksesta

**kirjoittanut
Janne Kaisanlahti**

”Kansan henkistä perintöosaa ovat kotiseurakkaus ja isänmaanrakkaus. Eikä niiden arvoa voi koskaan liiaksi korostaa vastuun siirtyessä sukupolvelta toiselle.”

Kerttu Saalasti

ISBN 978-952-68722-3-0 (nid.)
ISBN 978-952-68722-4-7 (PDF)

© Nouseva Maaseutu ry./ Janne Kaisanlahti 2018

LUKIJALLE

Kesän 2016 Keskustan puoluekokoukseen kokosin Katri Kulmunin ja Markus Ylimaana kanssa pientä lehtistä *Jos Keskusta syntyi tänään... Juuriltaan kasvava kansanliike*.

Mielessäni kävi tuolloin, että keskustalaisen kansanliikkeen olemuksesta voisi kirjoittaa joskus enemmänkin, kun vain aikaa riittäisi.

Ajatus heräsi uudestaan mieleen talvella 2018, jolloin sain presidentinvaalien jälkeen runsaasti kielteistä palautetta Keskusta-liikkeen tilasta ja poliittisesta linjasta. Tähän esitettyyn kritiikkiin minäkin pääosin yhdyin. Mutta aloin miettiä, täytyisikö ja voisiko vielä tehdä jotain asioiden korjaamiseksi. Vai onko oltava hiljaa, ettei ”keikuta venettä”, kuten ennen vuoden 2011 vaalien murskatappiota varoiteltiin?

On helppo esittää arvostelua, mutta vaihtoehtojen esittäminen on jo vaikeampaa. Koetan omalta vähäiseltä osaltani täyttää tätä puutetta tällä kirjoituksellani.

”Voivotuslaulun”, Santeri Alkio kirjoitti, *”sen kaikki osaavat.”*

En kuvittelekaan, että tämä kirjanen sisältäisi ehdottoman ja lopullisen totuuden Keskusta-aatteesta ja puolueen oikeasta suunnasta. En ole pyrkinytkään esittämään mitään kaiken kattavaa poliittista toimintaohjelmaa. Puutteeni ja elämäkokemukseni vähäisyyden tiedostaen haluan ainoastaan kertoa omista havainnoistani keskustalaisessa kansanliikkeessä ja käsityksistäni, millainen puolueen tulisi olla.

Lähteenä olen käyttänyt runsaasti puolueemme suurten vaikuttajien ajasta aikaan koskettavia kirjoituksia. Ennen kaikkea olen halunnut peilata Maalaisliitto-Keskustan historian keskeisiä tapahtumia ja aatevirtauksia tähän päivään. Mitä niistä kenties olisi opittavissa?

Toivon, että lukija – vaikkei kaikkiin mielipiteisiini yhtyisikään – voisi saada tästä edes hitusen inspiaraatiota omiin pohdintoihinsa ja mahdollisiin toimiinsa Keskusta-liikkeen kehittämiseksi. Ja puolueen sisällä käytävään aatteelliseen keskusteluun.

Kirjoitukseni kumpuaa ensisijaisesti Keskustan tilanteesta kirjoitusajankohtana, talvella 2018. Toivon, että teksti sisältää kuitenkin sellaisia ajatuksia, jotka ovat käyttökelpoisia pitkienkin aikojen päästä. Niin kauan kuin Suomen kansa ja suomalainen kulttuuri elävät, on myös alkialais-kekkoslaiselle, köyhän asian muistavalle, pienyhteisöjen voimaan uskovalle, samalla kertaa kansallisista arvoista ponnistavalle ja globaalia vastuuta kantavalle sivistysliikkeelle tarvetta.

Olen joskus verrannut suhdettani Keskustaan vanhan ajan avioliitoksi. Se ei ole aina ollut järin onnellinen enkä ole ollut siihen erityisen tyytyväinen. Haluan kuitenkin asennoitua niin, että se mikä menee rikki, korjataan, eikä sitä heti vaihdeta uuteen. Kunnes kuolema teidät erottaa. Vaikka viime vuosina onkin silloin tällöin hiipynyt mieleeni ajatus, jospa Keskusta kuolee sittenkin ennen minua. Se olisi kauheaa.

Kenties jonkun mielestä kirjoitan sellaisia asioita, joita muutkin ovat joskus esittäneet. Epäilemättä monikin on tehnyt Keskusta-aatteen juurilta ja puolueessa toimiessaan samoja päätelmiä kuin tässä on esitetty.

Sylvi Kekkosen sanoin haluan kuitenkin puolustautua: ”*Omakohlaiseen havaintoon perustuvat oivallukset ovat uusia itse kullekin, kuinka latteita ja kuluneita lienevätkin muille.*”

Monet tässä esitetyt ajatukset ovat syntyneet käytyäni keskusteluita ystäväni ja puoluetovereitteni kanssa. Tekisin vääryyttä, jos luettelisin tässä nimiä, koska joku kuitenkin voisi jäädä pois. Kiitos joka tapauksessa kaikille.

Keskusta-liikkeen kautta olen saanut paljon hyviä tuttavuuksia ja ystäviä ympäri maata. Se on arvokasta. Osa heistä on jo siirtynyt paremmille laidunmaille.

Erikseen haluan mainita kuitenkin ystäväni, Rovaniemen kaupunginvaltuutettu Susanna Junttilan, joka oikoluki kirjan tekstin kokonaisuudessaan ja teki monia muokkausesityksiä. Yhdessä on monet taistelut taisteltu. Kiitos siitäkin.

Helsingissä, 8.4.2018

Janne Kaisanlahti

p.s. Kirjani nimen oli tarkoitus olla alun perin toinen. Eräs asiantuntija kuitenkin neuvoi, ettei nimi olisi tarpeeksi iskevä. Mietin vähän aikaa, onko kirjan kansikuva ristiriidassa otsikon kanssa. Jos kirjan nimi on *Taisteluun desentralismin puolesta*, niin onko sopivaa, että kuva on sitten kansallispuukuinen, levollisen ja rauhallisen näköinen naisahamo? Eikö kuvassa pitäisi olla vähintäänkin apilalippua raivoisasti heiluttava ja nyrkkiä puiva maatilän emäntä?

Mutta sitten huomasin, että tämä sopii erittäin hyvin. Meillä on oltava oma, vahva ja selkeä linja, mutta kautta historiansa Maalaisliitto-Keskusta on ollut yhteiskunnallisia kärjistyksiä tasoittava ja rauhoittava voima. Kuten vanhan ajan maltillinen suomalainen talonpoika, joka ei ole helposti horjunut ajan tuulissa hyväksi havaitsemaltaan polulta.

* * *

Kirjan piirroskuvat samoin kuin kannen kuva ovat taiteilija-kuvittaja Enni Remeksen tekiä. (www.enniremes.net)

Aluksi

Suomen presidentti valittiin 22. kerran tammikuun 28. päivänä vuonna 2018. Istuva presidentti Sauli Niinistö valittiin odotetusti toiselle kaudelleen suurella äänenenemmistöllä, 62,6 %:n kannatuksella. Niinistö jäi historiaan ensimmäisenä suoralla kansanvaalilla heti ensimmäisellä kierroksella valittuna presidenttinä.

Keskustan ehdokas, puolueen entinen puheenjohtaja ja entinen pääministeri Matti Vanhanen sai 4,1 % äänistä. Oman valitsijayhdistyksensä ehdokkaana ollut, oman Kansalaispuolueensa perustanut Keskustan kunniapuheenjohtaja Paavo Väyrynen sai 6,2 % äänistä. Koskaan aikaisemmin kukaan Maalaisliitto-Keskustan presidenttiehdokkaista ei ollut saanut läheskään niin kehoja kannatuslukemia kuin nämä kaksi ehdokasta nyt yhteensä.

Vaalitulos oli tuskin kenellekään kovin suuri yllätys. Gallupit olivat ennustaneet Niinistön valintaa jo ensimmäisellä kierroksella ja muille ehdokkaille vaatimatonta kannatusta.

Vaalituloksen selvittyä sunnuntai-iltana ja seuraavina päivinä kuitenkin aloin saada poikkeuksellisen paljon yhteydenottoja keskustalaisilta tuttaviltani. Viestit olivat masentavia. Moni pitkään puolueen toiminnassa mukana ollut kertoi olevansa pettynyt ja kyllästynyt koko Keskustaan.

Pettymys ei johtunut varsinaisesti heikosta vaalituloksesta, vaan pian niiden jälkeen julkisuudessa esitetyistä arvioista, joissa Keskustan ongelmia vähäteltiin ja vakuutettiin, ettei puolueen linjaa mitenkään muuteta – vaikka ensin kampanjan aikana lukuisat keskustavaikeuttajat olivat julistaneet, että presidentinvaalit eivät ole vain henkilövaalit, vaan niissä mitataan myös puolueen suosiota, ja vaikka oman puolueensa perustanut Paavo Väyrynen oli voittanut Keskustan ehdokkaan.

Ystävieni huolta herättivät myös sellaiset julkisesti esitetyt linjaukset, joissa vaadittiin pesäeroa EU- ja maahanmuuttokriittisten ajatusten esittäjiin. Tällainen voitiin helposti tulkita siten, että Keskustassa ei tällaisten mielipiteiden esittäjiä enää kaivata.

Lisäksi huomasin, että puolueen sisäinen keskustelu alkoi muodostua ensisijaisesti keskusteluksi siitä, mitä mieltä Paavo Väyrysen toiminnasta ollaan ja varsinainen linjakeskustelu hautautuisi sen alle.

Näiden näkemysten johdosta kirjoitin Suomenmaahan 31.1.2018 julkaistun kirjoituksen:

Onko kaikille tilaa Keskustassa?

Mielestäni Keskustan suurin ongelma ei ole nyt se, että mitä Väyrysen suhteen tehdään. Ongelma on se, että kuten myös vuoden 2011 vaalien edellä, ihmisten luottamus puolueen harjoittamaa politiikkaa kohtaan horjuu. Väyrysen puolue ei ole ainakaan toistaiseksi pärjännyt eduskuntavaaligallupeissa, mutta tästä huolimatta Keskustan kannatus putoaa.

Pelottavia ovat myös analyysit, joissa alleviivataan, että Keskusta ei halua "käpertyä sisäänpäin" tai olla EU:ta vieroksuva puolue. Kuitenkin Keskustan riveissä on paljon ihmisiä, jotka eivät hyväksy rasismia, mutta ovat huolissaan löperön maahanmuuttopolitiikan

seurauksista. Tai ihmisiä, jotka kannattavat kansainvälistä yhteistyötä, mutta vastustivat EU:hun liittymistä aikanaan ja suhtautuvat edelleen kriittisesti EU:ssa tapahtuvaan kehitykseen ja Suomen jäsenyyteen euroalueessa, vaikka eivät haluaisikaan Suomea pois EU:sta. Mikä viestimme on näille ihmisille - tukekaa liberaalia linjaa tai menkää Persuihin tai Kansalaispuolueeseen? Onko heille tilaa ja vaikuttamismahdollisuuksia Keskustan sisällä?

Siilipuolustuksen sijaan tarvitaan avointa keskustelua ja myös rohkeutta tarvittaessa reivata kurssia. Olin puoluevaltuuston jäsen 2010-12. Muistan, kuinka korostettiin joukkuepeiliä ja vaadittiin, että omia ei saa arvostella, vaan ihanaa jätevesiasetusta on puolustettava äänestäjille, niin kyllä vaalivoitto tulee. Muistan sen ahdistavan itsetetoksen tunnelman. Kentällä oli ihan toinen tunnelma. Hyvä, ettei turpaansa saanut, jos oli Keskustan teltalla. Onko meillä taas kadonnut kosketus kenttään ja kansaan?

Olen tullut Keskustaan Paavo Väyrysen jalanjäljissä, jo ukkini isä äänesti häntä vuonna 1970. Kannatan hänen keskeisiä poliittisia linjauksiaan ja olen ollut monissa vaaleissa häntä tukemassa. Hän kuitenkin teki valintansa perustaa oma puolue. Minä en mennyt mukaan, vaan jäin Keskustaan, enkä ole allekirjoittanut hänen kannattajakorttejaan enkä lähde Kansalaispuolueen ehdokkaaksi mihinkään vaaleihin (vaikka sellaistaikin valhetta minusta on levitetty). Luulen, että kaltaisiani ihmisiä on paljon. Moni pohtii nyt, saammeko me edelleen jatkaa esi-isiemme puolueessa?

Ja luulen, että Väyrysen esittämästä kritiikistä kannattaisi pohtia, onko siinä sittenkin jotain perää, vaikkei hänen toimintatapojaan hyväksyisikään. Ovatko puolueen ydinasiat tarpeeksi kirkaasti esillä ja näkykö jälkemme tarpeeksi hallituspolitiikassa - vahva aluepolitiikka, köyhän asia, sivistyspolitiikka, Suomen itsenäisyyden puolustaminen?

Sain kirjoituksesta paljon palautetta, myös monilta sellaisilta puoluetovereilta, joiden kanssa olin monissa kysymyksissä ollut vastakkaisilla puolilla.

Palautteen sisältö oli selkeä viesti – huoli keskustalaisen kansanliikkeen tilasta, kokemus että toiminta on hyödytöntä ja että puolue kadottaa kosketuksen kenttään ja kansan tuntoihin, kuten kävi ennen vuoden 2011 vaaleja. Vaikka yksittäisistä kysymyksistä on suuriakin mielipide-eroja, niin näitä samoja huolia tunsivat nyt niin konservatiivit kuin liberaalit, kaupunkilaiset ja maalaiset.

Viesti liiasta oikeistosuuntauksesta oli myös hyvin selkeä.

Keskustapuolueen linjanahan oli joskus 1960-luvulla ollut: ”On mentävä niin vasemmalle, että hirvittää.” – Ja monia todella hirvitti.

Nyt monien kokemus on, että on menty puolestaan niin oikealle, että hirvittää. Eikä se ole tapahtunut puolueen kenttäväen tahdosta. Ei minulla toki ole mitään Kokoomuksen olemassaoloa vastaan. Minulla on monia kokoomuslaisia ystäviä. Sanovat isoukkinikin, entisen punakaartilaisen, äänestäneen Kokoomusta myöhemminä vuosinaan. Ja niin kauan kuin Kokoomuksessa on Ville Rydmanin ja Susanna Kosken kaltaisia tosiporvareita, niin kyllä Kokoomus Suomessa säilyy. Mutta yksi Kokoomus sentään tähän maahan riittää, ei tänne toista tarvita.

Juuri ennen kuin tämä kirjani oli menossa painoon, luin Helsingin Sanomista Yrjö Raution kolumnin 13.4.2018. Yrjö Rautio toimi aikanaan SKDL:n/Vasemmistoliiton lehtien, Kansan Tahdon ja Kansan Uutisten päätoimittajana. Hän erosi työstään ja puolueestaan ajaututtuaan riitoihin Vasemmistoliiton silloisen puheenjohtajan Suvi-Anne Siimeksen kanssa.

Kolumninsa alussa Rautio kuvaili, miten huonoja puolueet ovat yleensä sietämään sisäitä kritiikkiä ja puolueen toisinajattelihoita. Vallanpitäjät kokoavat ympärilleen samanmielisiä, arvostelijoiden sijaan ylistäjiä. Poliitikot alkavat kuvitella itseään korvaamattomiksi. Hyötyä johtajien ylistäjistä löytyy vähän, kriitikoilla sen sijaan voi olla suurtakin arvoa, vaikkeivät he aina oikeassa olisikaan.

Rautio päättää kolumninsa:

”Siitä että kritisoin usein vasemmistoa, jotkut ovat päätelleet, että olisin siirtynyt vasemmiston vastustajiin. En ole. Olen vain huolestunut vasemmiston tilasta. Vasemmistolla ei ole tulevaisuutta Suomessa eikä maailmassa, ellei se kykene arvioimaan rehellisesti omaa tilaansa ja uudistumaan perusteellisesti.

Useimmat ajattelevat, että omia pitää aina puolustaa ja muita moittia. Olen itse ajatellut aina päinvastoin. Vaadin itseltäni enemmän kuin muilta. Niinpä vaadin omiltanikin enemmän kuin muilta.

Jos jonain päivänä lakkaan kritisoimasta vasemmistoa, se on varma merkki siitä, että olen menettänyt sen suhteen senkin vähäisen toivoni, joka minulla sentään vielä on.”

Nämä ajatukset voinen soveltuvin osin yhdistää myös omaan ja keskustalaisuuden väliseen suhteeseen.

Hauskaa muuten, että tämän vanhan vasemmistolaisen kirjoituksesta nousi heti mielleyhtymä päässäni Lotta Svärd -järjestön erääseen tunnuslauseeseen: *”Vaadi aina ensin itseltäsi!”*

I LUKU: Häpeämmekö Maalaisliittoa?

Jossakin puoluekokouksessa, muistaakseni Joensuussa vuonna 2008, muistan minulle tuntemattoman nuoren naisenkilön menneen puhujakorokkeelle. Hän kertoi häpeävänsä, että Keskustasta on tullut ”junttipuolue”. – Minä puolestani totesin vierustoverilleni: ”Jos Keskusta joskus lakkaa olemasta sellainen, niin minä lähden.”

Tämä on tavallisen suomalaisen kansan – tulipuvuissa lenkkeilevien ja Jaakko Teppoa kuuntelevien ihmisten puolue.

Vuoden 2011 eduskuntavaalien jälkeen minua haastateltiin useisiin medioihin kysellen arviotani tuolloisen raskaan vaalitappion syistä. Sanoin jotain siihen suuntaan, että Keskustasta on tullut julkikuvaltaan liian city-liberaali ja herraskainen puolue.

Sain paljon palautetta haastattelujen johdosta.

Lapissa ja yleensäkin maaseudullani tuttavani lähettivät runsaasti kiitosta. Sen sijaan lähempänä puolueen johtavia paikkoja toimivat ihmiset paheksuivat esiintymistäni.

Vaikutin tuolloin vielä Keskustanuorissa ja etenkin tuolloisessa liiton johtoportaan ei katsottu hyvällä haastattelujani. Sen sijaan, että olisi alettu esittää vasta-argumentteja esittämiini väitteisiin vaalitappioiden syystä, keskustelunavaukseeni vastattiin lähinnä haukkumalla persoonaani, ja yleensä selän takana. Ongelma ei ollut se, että olisin esittänyt vääriä mielipiteitä, vaan se, että yleensä puhuin julkisesti puolueen ongelmista ja uskoakseni annoin kauttani äänen monelle muulle rivikeskustalaiselle, jotka eivät uskaltaneet sanoa omalla nimellään samoja tuntojaan julki.

Mainittakoon, että tuolloinen Keskustan varapuheenjohtaja Annika Saarikko otti minuun haastattelujeni jälkeen yhteyttä ja pyysi tapaamista eduskunnassa. Hän sanoi, että olisi mukava kuulla kritiikkiä kasvotusten eikä vain julkisuuden kautta. Tapasimme ja olemme siitä lähtien pitäneet yhteyttä säännöllisesti.

Vaikka olemmekin olleet Annikan kanssa edelleen paljon asioista eri mieltä, niin arvostan sitä, että hän halusi avata keskusteluyhteyden yli raja-aitojen. Keskusteluyhteys on säilynyt hyvänä siitä lähtien. Siinä teossa oli jotain aitoa keskustalaista.

Jotkut ymmärsivät haastatteluni tahallaan väärin, kun väittivät, että olen puuttunut ihmisten ulkonäköön ja pukeutumiseen. Kyse oli siitä, että käytin värikästä vertauskuvaavaa, jossa sanoin kalliiden parfyymien ja liitურaitapukujen saavan liian vahvan aseman Keskustassa. Tällä tarkoitin tietysti puolueemme toimijoiden asenteiden muuttumista enkä sitä, mitä kukakin pitää päällään.

Kommenteillani pyrin ennen kaikkea tuomaan esille sitä, että Keskusta on kansanliike, jossa tavallisen kenttäväen äänen pitää saada kuulua ja jossa kenttää on kuultava aidosti. Kaikki merkit vaalitappion koittamisesta olivat aistittavissa, mutta ne sivuutettiin yliolkaisesti.

* * *

Keskustan juuret ovat itsenäisten talonpoikien yhteistoiminnassa, jota tapahtui ensin mm. nuorisoseurojen ja herätysliikkeiden kautta. Eduskunnan perustamisen myötä syntyi tarve myös poliittiselle järjestäytymiselle.

Vaikka puolueen nimi ei ole enää Maalaisliitto eikä Suomi agraariyhteiskunta, niin puolueen juuria ei pidä unohtaa. Talonpoikaisyhteisön arvot, joissa yhteisöllisyys ja toisista välittäminen korostuvat sekä erilainen ihmisten välinen yhteistoiminta ja osuuskunta-ajattelu, ovat tärkeitä nyky-Suomessa niin maalla kuin kaupungeissa.

Usein kuulee kaupunkilaistenkin sanovan, että ”maalla sitä oli persoonia, ei sellaisia näissä kaupungeissa enää synny”. Pienissä kyläyhteisöissä jokaisella oli oma paikkansa. Maanhenki eli vahvasti, ihminen tiesi juurensa ja mihin hän kuuluu. Ihmiset saivat sisältöä elämänsä ennen kaikkea yhteistoiminnasta toisten ihmisten kanssa – henkisistä, hengellisistä ja yhteisöllisistä arvoista – ei jatkuvasta taloudellisesta kasvusta ja kuluttamisesta, materiaalista.

Sotaveteraanien tunnuslause ”*Kaveria ei jätetä*” lienee myös sukua tälle kulttuurille.

Keväällä 2000 Helsingin Maunulasta löytyi muumioitunut miehen ruumis, joka oli ollut kuolleena jo kuusi vuotta asunnossa. Sosiaalivirasto oli maksanut vuokrat eikä asianomaiseen oltu pidetty yhteyksiä. Ruumis löytyi, kun kiinteistöyöntekijä meni asentamaan asuntoon palovaroitinta.

Vanhan ajan maalaisyhteisöissä tällaista ei tapahtunut. Kun jokaisella oli oma paikkansa yhteisössä, hänen poissaolonsa kyllä huomattiin ja joku kävi ainakin muutaman päivän perästä katsomassa, että ”vieläkö se on hengissä?”

Ei tietenkään kaikkien tarvitse enää palata maaseudulle asumaan, mutta näistä talonpoikaisyhteisön arvoista edelleen paljon opittavaa myös kaupungeissa.

Johannes Virolainen kuvaili talonpoikaisuuden henkistä perintöä mm. seuraavin sanoin

”Maalaisliiton kulttuurikäsitukseen liittyy pyrkimys kehittää sivistyselämäämme terveiden, yksinkertaisten ja raittiiden elämäntapojen varaan. ... Meidän mielestämme sivistys kyllä merkitsee elämän jalostumista, mutta ei hienostelua, tapojen kehittymistä, mutta ei turhamaisuutta, inhimillisten tarpeiden tyydyttämisen helpottumista, mutta ei hillittömiä nautintoja. Olemme vakuuttuneita siitä, että juuri vakaan talonpoikaisväestön elämässään noudattamat esikuvat, yksinkertaisuus, ahkeruus, säästäväisyys, tapojen puhtaus ja Jumalan pelko ovat ne tunnuksat, joiden varaan kehittyvän kansallisen kulttuurimme tulisi jatkuvasti perustua.”¹

Kertonee jotain maaseutuhenkisen elämäntapojensa piilevistä mahdollisuuksista sekin, että vaikka Suomi kaupungistuu, niin monet maaseudulle ja pieniin maaseutuyhteisöihin sijoittuvat fiktiiviset kuvaukset, kirjat ja televisiosarjat, ovat hyvin suosittuja. Niissä voivat korostua hyvinkin talonpoikaisyhteisön vanhat perinnäiset arvot, vaikkakin nykyajan puitteissa.

¹ Johannes Virolainen: Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 41

Ajankohtainen on siis edelleen Santeri Alkion ennustus päiväkirjastaan 24.11.1916: ”*Minulla on varma vakaumus siitä, että maahengellä ja työnilolla on tulevan aikakauden ro-
maanissa kääntein tekevä merkitys.*”

* * *

Vuosisadan aikana kansanliike on kehittynyt luokkapuolueesta yleispuolueeksi. Vastustajien uhoamaa auringonlaskua ei ole koittanut.

Keskusta-aate on syntynyt suomalaisuudesta eikä se ole tuontitavaraa. Se on ollut suomalaiselle yhteiskunnalle hyvä, vastakohtia ja äärimmäisyyksiä tasoittanut voima. Puolue ei ole sosialistinen eikä kapitalistinen, vaan kolmas tie niiden välissä. Siksi puoluetta ei ole ollut aina helppoa sijoittaa kansainvälisiin puoluepoliittisiin viitekehyksiin, mistä on aiheutunut omia ongelmiaan etenkin kansainvälisiä puolueyhteyksiä luotaessa ja puolueen sijoittumisessa EU-parlamenttiryhmiin. Kuitenkin Keskustan toiminnassa tulee näkyä vahva kansainvälinen ote.

Ihmisyysaate ja hajautetun yhteiskunnan malli voisivat tuoda vaihtoehtoja niin paisuvien suurkaupunkien slummiutumiseksi kuin monikansallisten suuryritysten kasvottomalle kapitalismille. Osuuskunnista on löytynyt hyvä toimintaperuste monelle kehitysmaiden elinkeinonharjoittajalle. Meidän on vietävä Keskusta-aatetta rohkeasti myös maailmalle ja pidettävä puolueen kansainvälinen työ elävänä!

Joskus korostetaan, ettei Keskusta edusta enää vain maanviljelijöitä tai maaseutua. Ei tietenkään! Mutta on kaikkien suomalaisten etu, että maaseutu on elinvoimainen ja että suomalainen tuottajaväestö, ”leivänkasvattaja” pystyy harjoittamaan ammattiaan. Se on kansallinen etu ja ylpeys ja kriisiaikojä silmällä pitäen jo huoltovarmuuskysymyksen.

On surullista, että meillä on – liekö säännöstelyajan peruja – jäänyt paljon kateutta ja kauraa maataloustuottajia ja heidän kuviteltuja rikkauksiaan kohtaan.

Jonkun verran tästä vanhasta kaupunkien ja maatalousväestön välisestä vastakkainasetelusta lienee jo lientynyt. Ilahduttavalla tavalla tämän huomasiin keväällä 2016, kun Helsingissä järjestettiin suuri MTK:n mielenosoitus maanviljelijöiden olojen puolesta.

Seisoin Ateneumin edustalla ja katselin, kuinka Senaatintorille vyörynyt traktorikolonna sai vastaansa helsinkiläisten kannustushuutoja ja peukutuksia. Ajattelin, että joko jotain perustavanlaatuaista on muuttunut. Suomalainen alkutuotanto on koko kansan asia ja jokaisen puolueen soisi sitä puolustavan. Mutta kun ei niitä puolustajia kuitenkaan liikaa ole, niin tätä ei Keskusta saa ikinä häivyttää taustalle toiminnastaan ja ohjelmastaan.

Jossakin aikakauslehdessä oli aikanaan artikkeli Keskustasta ja kuvituskuvana käytettiin karrikoituja piirroksia maatalon isännästä ja emännästä. Jotkut kauhistelivat, taas meidät leimataan maalaispuolueeksi.

Meidän on kuitenkin muistettava juuremme ja oltava ylpeitä niistä. Juuriltaan kasvava Keskusta-liike kestää.

Urho Kekkonen siteerasi MNL:n suvijuhlilla Torniossa 23.6.1954 Aaro Hellaakosken runoa, peräti kaksi kertaa, saman juhlapuheen aikana:

*"Juuremme kunhan kestää,
mikään ei voi estää
nousua uudelleen,
kasvua yhä esiin
satoisampiin kesiin,
valoon ja vapauteen."*

* * *

On myös mietittävä keskustalaisen aatteen pohjalta, onko jotenkin väärin esim. helsinkiläisiä kohtaan arvostella kaupungistumiskehitystä ja jatkuvaa keskittämispolitiikkaa? Lyökö se todella vastoin Helsingin ja muiden suurkaupunkien ihmisten kasvoja – jos se todella perusteellisesti ja alkioalaisen ideologian mukaan avataan ja selitetään?

Keskusta on mennyt suurkaupunkeihin ja etenkin pääkaupunkiseudulle huonolla menestyksellä, kun se on julistanut intomielisesti metropolipolitiikkaa ja antanut ymmärtää kannattavansa asutuksen määrän lisäämistä pääkaupunkiseudulle tuntuen samalla kuin jotenkin häpeävän omaa aatettaan ja peittelevän maalaisjuuriaan. Ainakin ulkopuoliselle tarkkailijalle on syntynyt mielikuva, että välissä pääkaupunkilaisille on koitettu leikkiä milloin pikku-Kokoomusta, milloin pikku-Vihreitä.

Vain omalla itsenäisellä linjalla menestymme. Niin maakunnissa kuin pääkaupunkiseudullakin.

Minulla on ollut kieltämättä hieman ennakkoluuloja Helsingin keskustalaisia kohtaan. Jotkut heidän kannanotonsa ovat minua ihmetyttäneet. Kun olen kuitenkin saanut paremmin tutustua useisiin helsinkiläisiin Keskusta-toimijoihin, niin heissä on paljon fiksua väkeä. He ovat tehneet työtä kovan paineen alla – vähän kuten Lapissa Kemin keskustalaiset, joiden työkenttänä on Suomen punaisin kaupunki.

Uskon, että Helsingissäkin Keskustalla on hyvät menestymisen mahdollisuudet, kun profiili on itsenäinen.

Keskustan yleisten periaatteiden tasapuolisesta aluekehityksestä ja suomalaisen maaseudun ja maatalouden puolustamisesta ei pitäisi olla pääkaupungissakaan kauhistus. En usko, että järkevät helsinkiläiset haluavat, että koko Suomi ahdetaan heidän lähiöihinsä ja tukkimaan paikallisliikennettä. Ja kai he haluavat syödä suomalaisella maaseudulla tuotettua puhdasta suomalaista ruokaa?

Tietysti sitten Helsingin ja muidenkin suurkaupunkien keskustalaisilla on omat paikalliset teemansa. Niitä en halua lähteä isommin ulkopuolelta neuvomaan. Arvelen, että tasapuolista aluekehitystä varmaan tarvitaan myös kaupunginosien välillä, ja siihenkin keskustalainen näkökulma voi olla tarpeellinen. Lähidemokratia kaupunginosahallinnon tai erilaisten muiden omaan elinympäristöön vaikuttamisen tapojen myötä ovat myös mitä puhtainta keskustalaisuutta.

(Rohkenen arvioida kuitenkin, että esim. turpeenkäytön vastustaminen tai Guggenheim-museon rakentamisen kannattaminen yksimielisesti ainoana valtuustoryhmänä eivät ole

sellaisia asioita, joilla Keskustan potentiaalisimpiin äänestäjäryhmiin vedotaan Helsingissä.)

Joka tapauksessa on ongelmallista, jos jotenkin häpeämme ja varomme aluepolitiikasta puhumista ja keskittämispolitiikan vastustamista. Varsinkin jos se tehdään sen takia, että ”ei me silleen saada kaupungeista ääniä.”

Silloin aliarvioimme keskustalaista aateperintöämme. Se kyllä toimii oikein sovellettuna ja markkinoituna pääkaupungissakin.

* * *

Joka tapauksessa keskustalaisen aatteen ydintä on **desentralismi**, hajautettu yhteiskuntajärjestys. Jos siitä luovutaan, luovutaan kaikesta. Jos tavoitteemme ei ole suomalaisuuden olennaisen osan, elinvoimaisten suomalaisten maakuntien tasapuolinen kehitys, ei meillä kannata olla tavoitteita ollenkaan.

Kommunistisessa liikkeessä oli aikanaan haukkumasanana kutsua toista toveria *revisionistiksi* eli ”revariksi”, jos koki tämän poikenneen Marxin ja Leninin opeista. Revisio tarkoittaa jonkun asiaa uudelleen tarkastamista.

Aika muuttuu ja aatettakin joudutaan soveltamaan kulloisiinkin yhteiskunnallisiin olosuhteisiin. Alkiolaisen aatteen ydin ja perusta ei voi silti muuttua. Siksi Keskustassa puhutaankin usein paluusta ”aitovierille” ja ”aatteen kirkastamisesta”, kun käytännön politiikasta on poikettu siitä liiaksi pois.

Jos aate on väärä, niin silloin revisiointi voi ollakin paikallaan. Mutta jos uskomme, että aate on oikea, niin silloin sen ideologisia lähtökohtia ei voi revisioida.

Sellainen revisiointi, jossa desentralismi jätetään syrjään, johtaa Keskusta-liikkeen turmiin.

Toinen keskeinen kysymys on se, miten näemme puolueemme roolin. Onko sen tehtävä toimia etupäässä vaalijärjestönä, joka kerää ehdokkaita eri vaaleihin, tekee heille kampanjaa ja selittelee sitten kulloistenkin päättäjien tekosia äänestäjille markkinateloilla Keskusta-karkkeja tai pullakahvia tarjoillen?

Onko Keskusta vain yksi Suomen monista poliittisista puolueista? Vai onko sen tehtävä jotain enemmän?

Maalaisliiton 40-vuotisjuhlilla Kauhavalla V. J. Sukselainen lausui puheessaan: *”Maalaisliitolle on aina antanut oman erikoisleimansa se, että puolue ei koskaan ole käsittänyt tehtävänsä supistuvan pelkkään poliittisen ohjelman toteuttamiseen. Santeri Alkion suuren hengen mukaista oli nähdä puolueessakin itsekasvatusjärjestö.”*

Yhdysvaltain suuri presidentti, surkeasta köyhyydestä maansa määrätietoisesti johtajaksi ja orjien vapauttajaksi kohonnut Abraham Lincoln sanoi kuulemma aikanaan jotain siihen suuntaan, että Amerikka on niin mahtava, ettei sitä voi koskaan tuhota ulkopäin. Jos menettämme vapautemme, niin se johtuu siitä, että olemme itse itsemme tuhonneet.

Keskustan auringonlaskua on povattu pitkään. Agraarijuurisen puolueen ei pitäisi olla enää hengissä jälkiteollisessa yhteiskunnassa, jossa maan asutus on pääosin ahdettu kasvukeluihin.

Kuitenkin Keskusta-liike on vielä hengissä – vastoin kaikkia todennäköisyyksiä. Ja jos teemme aattemme mukaista politiikkaa ja rakennamme tasapainoista, juuriltaan kasvavaa maakuntien Suomea, niin kannatuksemme kyllä vahvistuu niin maaseudulla kuin pääkaupungissa.

Presidentti Lincolnin kuvaileman Amerikan tavoin mekin olemme niin mahtavia, ettei meitä ulkopäin voi tuhota. Suomalaisuudesta siinnyt Keskusta-aate herättää vastakaikua niin kauan kuin yksikin tosisuomalainen sydän suomalaisessa rinnassa sykkii.

Meitä eivät voi kilpailijamme tuhota. Vain itse voimme sen tehdä.

”Maaseutuväestö on kautta aikojen ollut kansakuntamme luja siveellinen selkäranka. Sen keskuudessa ovat vallinneet puhtaimmat tavat, tervein siveellinen ryhti ja vilpittömin jumalanpelko, nuo keskeiset arvot, jotka ovat vieneet Suomen kansan läpi vaikeuksien ja koettelemusten.”

Johannes Virolainen: Maaseutuhenkkinen elämäkatsomus, 1949

II LUKU: Miten kansanliike syntyi?

Mielestäni on oleellista tietää ja ymmärtää, miten ja miksi Maalaisliitto-niminen kansanliike syntyi aikanaan Suomeen. Se kertoo nimittäin jotain olennaista puolueen nykyisestäkin olemuksesta, jos puolue todella aidosti edelleen kasvaa juuriltaan.

Monesta puolueesta voidaan sanoa, milloin ja missä se perustettiin, ja kuka tai ketkä olivat sen perustajia. Maalaisliiton osalta näin ei voi sanoa. Ei ole ketään yksittäistä henkilöä tai työryhmää, joka olisi organisoinut puolueen järjestäytymisen. Eikä voi sanoa, että joku yksittäinen kokous olisi ollut puolueen perustamiskokous.

Kerrotaan erään isännän sanoneen noihin aikoihin: *”Minä olen kyllä ensimmäinen suvusani, joka kuuluu Maalaisliittoon, mutta jo sukupolvien ajan talossani on eletty maalaisliittolaisittain.”*

Olen itse käyttänyt usein ilmaisua – *”Maalaisliittolainen aate on suomalaisuudesta siinny aate!”* Se on kypsynyt vuosisatojen ajan, kovienkin koettelemusten, sotien, vainojen, kato vuosien, nälän ja kurjuuden paineessa, ja siihen on tiivistynyt se, mikä kansallisissa erityispiirteissämme on ollut parasta. Rehellisyys, itsekuri, tapojen puhtaus – ja vapaus elää tahtonsa mukaan omilla maillaan.

Ehkäpä se on jotain sukua Ehrensvärdin sanoille Suomenlinnan Kuninkaanportilla: *”Jälki maailma, seisoo täällä omalla pohjallasi äläkä luota vieraan apuun”.*

Tai niille sanoille, jotka Hella Wuolijoen (olkoonkin, että hän oli myöhemmin SKDL:n kansanedustaja) Niskavuori-näytelmän vanha emäntä lausuu poikansa avioliiton rikkovalle, kaupungista maalle tulleelle kansakoulunopettajalle:

”Onni, totuus, vapaus... Onni on, kun kaura ja nurmiheinä kasvaa kevätsateessa niin että korviin kohisee. Se on vapautta ja totuutta, että on varaa potkaista Niskavuoren portilta jokainen, joka tänne luvattomasti pyrkii. Muu on sivuseikka.”

Maalaisliittolaisuuden keskeinen historiallinen perusta on se, että Suomessa ja Pohjolassa yleensäkin ei ole ollut feodaalijärjestelmää tai varsinaista maaorjuutta, vaan yhteiskunta koostuu vapaista, omia tiluksiaan hallitsevista talonpojista ja heidän yhteistoiminnastaan. Vanhimmat tunnetut pohjoismaisen lait turvasivat näitä oikeuksia.

Kun lähdin opiskelemaan oikeustieteelliseen, oli pääsykoekirjassa lainattu sanoja vanhoilta kärkejäkiviltä, Pohjoismaiden historiasta:

*”Från fäder har det kommit / Till söner skall det gå
Så länge unga hjärtan / Ännu i Norden slå”*

Eli vapaasti suomennettuna:

*”Isiltä se on tullut / Ja pojille se on menevä
Niin kauan kuin nuori sydän / Vielä pohjolassa lyö”*

Ja toinen aatepohjaan liittyvä värssy voisi löytyä Paavo Cajanderin kuuluisasta runosta Saarijärven Paavo:

*”Vaimo, vaimo, sit’ ei kuri kaada,
veljeään ken hädässä ei hylkää.
Pane leipään puolet petäjäistä,
veihän naapurimme touon halla.”*

Samassa runossa ovat myös tunnetut sanat, jotka lukivat myös kotikyläni puolueosaston adressissa isomummini Hulda Kaisamatin hautajaisissa:

”Perkas, hoiti ahkerasti maataan; mutta Jumalalta kasvun toivoi.”

Muiden puolueiden aatteet syntyivät enemmän tai vähemmän ulkomailta tulleiden virtausten vaikutuksena. Maalaisliitto on kotimaista tekoa. Ja jos Suomen Keskusta aikoo sen perillisenä pysyä, tämä kansallinen omaleimaisuus on siinä näkyvä.

Oppi-isämme Santeri Alkio itse kuvaili mm. teoksessaan **Talonpoika ja Suomen vapaus** (1922), että jo nuijamiesten kapinayritys 1590-luvulla talonpoikia riistäneitä herroja vastaan oli tämän suomalaisten vapautta tavoittelevan kansanliikkeen juurisyytä. – *”Suomalaisessa talonpojassa alkaa kansallistajunta jo muodostua, ei vielä älyllisenä, mutta jo luonnontieteellisenä piirteenä. Kotirauhan kaipuu, viljelysrauhan vapaus, kulttuuriviljelyksen tarve, ne tekevät suomalaisesta talonpojasta nuijamiehen. Taistella, voittaa tai kaatua, siinä tunnussana.”* (s. 21)

Samoin näki Alkio tämän talonpoikaishengen merkityksen Isonvihan vuosina 1700-luvun alussa, jolloin venäläiset miehittivät Suomen. Monet papit, virkamiehet ja porvarit pakenivat maasta, jos suinkin voivat. Talonpojat jäivät miehittäjän armoille. Mutta he säilyttivät kansankunnan elinkyvyn, pysyen piilopirteilläänkin suomalaisina talonpoikina.

”Niin elää maa uudelleen isovihan jälkeen. Talonpojan vaimon ja lasten varjelemana oli kotilieden tuli pysynyt sammumatta. Jos heitä ja heidän uskollisuuttaan ei olisi ollut olisi se sammunut. Silloin olisi vieras rotu kansoittanut Suomen, eikä mikään sotilaallinen mahti olisi noussut estämään sitä Nyt talonpojan kuokka ja aura tekivät tehtävänsä. Maa kukoisti taas. Suomalaisten isänmaa!” (s. 23)

Sitten tuli 1800-luku ja kansallinen herääminen. Suomalaiset tunnustivat oman erityisyytensä ja itsensä kansakuntana muiden kansakuntien joukossa. Valtiopäivätyön käynnistyminen saattoi myös talonpoikaissäädyn toimintaan. Keisari Aleksanteri II muistetaan noilta ajoilta edelleen suomalaisten rakastamana suurena hyväntekijänä. Antoiipa meille oman rahankin!

Santeri Alkio näki 1800-luvun suomalaisten uskonnollisten herätysliikkeiden synnyn myös osana talonpoikien parissa tapahtuvaa kansallista heräämistä. Ensin nousi talonpoika Paavo Ruotsalainen, joka koettuaan uskonnollisen heräämisen tuli herännäisten eli körttien johtohahmoksi. Suomalainen valtionkirkon papisto koetti näitä liikkeitä tukahduttaa ja tuomarit käräjillä tuomita. Mutta pato murtui. Suomalainen sielunelämä alkoi avautua kansalliselle viljelykselle.

Alkio jatkaa arviotaan uusien herätysliikkeiden synnystä: *”Renqvist nostaa kristillisen raittiuslippunsa, samoin tekee Laestadius jonka mahtava profeetan ääni täyttää Pohjanperän levottomalla synninavistuksella. Hedbergin valoisa armon tulkinta tuo rauhan tuhansille*

levottomille sieluille avaten tien Jumalan luo. Kansallisuusliikkeen kevät synnyttää lukemattomia puroja ja jokia Syntyy oppi- ja kansakouluja suomalaisten talonpojankin lapsia varten Sanomalehtiä alkaa ilmestyä. Valistusjärjestöjä perustetaan suomalaisen talonpoikaisen sivistysviljelyksen edistämiseksi.” (s. 25)

Nuorisoseuraliike ja muu maaseudulla tapahtuva yhteistoiminta virisi. Kansakoulujen perustaminen vaikutti myös asiaan. Suomalainen talonpoikaiskansa alkoi tuntea, mikä mahti yhteenliittymisessä on.

* * *

Kun Santeri Alkio täytti 60 vuotta ja samoihin aikoihin jäi pois eduskuntatyöstä, Maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta pidetyssä puheessa kuvailtiin Maalaisliiton aatetta, jota nykyään kutsutaan usein etupäässä *alkiolaiseksi* aatteeksi.

Kirjoituksen mukaan tämä aate saa juurensa jo Suomen kansan muinaisaikain historiasta ja vaikutti kansan syvissä riveissä vuosisatojen ajan, kunnes Sallimus antoi Suomeen nousta *”tietäjän ja näkijän”* lahjoilla varustetun miehen, lähes kuin uuden Väinämöisen, jonka kynän kautta tämä aate koostui yhteen ja muodostui yhteiskunnallisen joukkoliikkeen perustaksi.

Kirjoitusajankohdan (vuonna 1922) suomalaiskansallisesta hengestä kertoo sellainen hieinan erikoinen piirre, että pääasiassa hyvin uskonnollismielinen Maalaisliiton ryhmä kuvaillee puheessaan Suomeen tehdyn ristiretken vastustamista ja piispa Henrikin tappoa ihannoivaan sävyyn. Tässä tietysti ristiretki ja piispa Henrikin toiminta nähdään ensisijaisesti ruotsalaisvalloituksen ja Suomen alistamisen toimina kuin kristinuskon levittämisenä.

Koska tämä puhe kuvastaa hyvin sitä käsitystä, miten Maalaisliiton alkuaikojen eduskuntaryhmä näki aatteen synnyn, julkaisen sen tässä kokonaisuudessaan:

Maalaisliiton eduskuntaryhmä lähettää meidän kauttamme kunnioittavimman toverillisen tervehdyksemme puheenjohtajalleen.

Syvät jäljet Sinun tähänastisesta elämäntyöstäsi ovat näkyvissä kansan ja maan yhteisellä työvainiolla. – Suomalainen kirjallisuus, nuorisoseura- ja kansanvalistustyö, raittiustyö ja toimintasi siveellisten käsitteiden teroittamiseksi, toimintasi maatalouden oikeuksien ja varsinkin maaseudun vähäväkisten oikeuksien ja aseman turvaamiseksi, koko isänmaan kohtaloiden ohjaaminen kriittisillä ajankohdilla – kaikki tämä kertoo Sinun tähän astisen elämäntyösi jättämistä syvistä, kauasnäkyvistä ja kauan kestävästä saavutuksista.

Sinä olet tietäjän silmilläsi nähnyt ennen nimeämättömän ajatuksen, haahmoitellut muidenkin nähtäväksi sen olemuksen ja ääriviivat ja antanut sille muodon ja nimen.

Se ajatus itse on vanha. Se on muotoa vailla ja epämääräisenä elänyt vuosisadasta vuosisataan, sukupolvesta sukupolveen. Se on harhaillut sydänsaloilla, pesinyt talonpoikain tanhuvilla, liikkunut pienissä pirteissä ja matalissa suojuissa, karttaen isoisten linnoja ja elämän kirjavia markkinaturuja.

Se ajatus kierteli Väinölän ahoilla kalevalaisen kansan elämänpäivinä ja vei suuriin tekoihin.

Se istui suomalaisen tappuran terällä vieraan valloittajan maatumme ahdistuksessa miekkoineen ja ristinmerkkeineen.

Se nosti Lallin kirveen Köyliön jäällä.

Se johdatti Satakunnan Taavetin veroherroja vastaan talonpoikaisjoukkoineen, miehen, jonka herrat selittivät hourupäiseksi.

Se seurasi erämiestä Hämeen, Savon ja Pohjanmaan eräretkillä.

Se kulki uutisasukkaan toverina sydänmaille ja se sai hänet oikeutensa ja oman vapautensa puolesta kapinoimaan verovoutia, pappia ja piispaakin vastaan.

Se oli Ilkan ja Poutun nuijamiesten nostattaja.

Se antoi Suomelle voimia kestäämään läpi Isonvihankin kauhujen.

Mutta se esiintyi muodottomana, ilman rajoja, utuna, joka nousee suosta, tuulena, joka puhaltaa yli lakeuksien.

Sinä tarkkasit sen kulkua. Sinä ymmärsit sen sisällön. Sinä loit sille muodon ja näytit meille mikä tämä ajatus on.

Sinä osoitit, että talonpoikaisuuden ajatus on oma erikoinen ajatuksensa, se sisältää oman elämäntähtäyksensä, oman elämänjärjestyksen, joka kulkee omaa latuaan omalla pohjallaan eikä mahdu mihinkään varemmin selitettyyn ja maailmalle näytettyyn elämäntähtäykseen.

Sinä näit sen, sinä esitit sen rajat ja olemuksen ja muodon.

Kansa Sinun ympärilläsi siristeli silmiään, heräsi ja lähti liikkeelle. Talonpoika oppi ymmärtämään erikoisuutensa. Syntyi voimakas liike, jonka merkitys vasta jälkipolvissa kyetään pätevyydellä ja oikein arvioimaan.

Se on suurinta.

Sillä siinä Sinä todella sait korren kasvamaan, missä sitä ennen ei ollut mitään.

Sellaista sattuu vain harvoin. Laajennetaan, syvennetään, voimistutetaan entistä. Mutta uuden löytäminen ja uuden luominen – sen suo Luoja vain harvojen valittujen osaksi.

Kun Sinä nyt haluat toistaiseksi vetäytyä tänne yksinäisyyteen ja rauhaan, niin tapahtuu se sen vuoksi, että Sinä tahdot tätä työtäsi jatkaa, syventyä siihen, selvittää sen merkitystä, opettaa sitä meille aikalaisillesi ja jälkipolville.

Suokoon Luoja, joka Sinun elämän eväskonttiisi tietäjän ja näkijän lahjat pisti, Sinulle edelleenkin voimia tämän suuren työn täydentämiseen.²

* * *

² Ilkka, 19.6.1922

Maalaisliittolainen puolue toiminta järjestäytyi vähitellen kansalaisten omasta tahdosta, kun säätyvaltiopäivien tilalle valmisteltiin uutta, yksikamarista eduskuntalaitosta, ja kävi ilmi, ettei talonpoikainen vaihtoehto tule kuulluksi vasemmiston ja oikeiston kautta.

Siellä ja täällä vakaa, juureva, suomalainen talonpoikaisväki alkoi havaita, etteivät kannatusta heidän parissaan sortovuosina saaneet puolueet – Suomettarelaiset ja Nuorsuomalaiset – ajaneet riittävällä tarmolla maaseudun asiaa. Eikä sosialistinen työväenliikekään heitä voinut saada riveihinsä. (Mutta ilman Maalaisliittoa se olisi monta maaseudun pieneläjää napannut!)

Etenkin Pohjanmaalla, joka on yleensäkin ollut suomalaiskansallisen taistelun eturintamaa, liikehdintä oman järjestäytymisen puolesta oli vahvaa. Epäselvää kuitenkin oli, perustetaanko täysin oma, itsenäinen puolue, vai järjestäydytäänkö maalaistunnuksissa jonkun olemassa olevan puolueen sisälle, eräänlaisena maaseutuosastona.

Osa maalaisväestön järjestäytymistä kannattaneista jäikin lopulta entisten puolueittensa pariin. Näin kävi mm. Suomen osuustoiminta-aatteen isälle Hannes Gebhardille, joka oli herättelemässä maalaisia yhteiskunnalliseen toimintaan, mutta päätyi lopulta itse Suomalaisen puolueen ja Kokoomuksen riveistä eduskuntaan.

Tohtori Ilkka Hakalehdon kirjoittamassa Maalaisliitto-Keskustapuolueen historian 1. osassa³ käydään läpi puolueen historian alkutaivalta.

Maaperä oli kypsytynyt Maalaisliiton synnylle alttiiksi aiemmin kuvatulla tavalla. Kun säätyvaltiopäivät – jonne talonpoikaisäädyn edustajat oli valittu yhden hengen vaalipiireistä enemmistövaaleilla – siirtyi historiaan, puolueiden järjestäytyminen vaaleja varten tuli tarpeelliseksi.

Milloin joku liike syntyy? Mikä on välitön sysäys jollekin tapahtumalle – ja jos sitä ei olisi tapahtunut, niin olisiko joku myy kipinä sen myöhemmin sytyttänyt?

Maalaisliittoa ei perustettu yhdessä paikassa eikä yhdessä hetkessä. Eri puolilla maata oli jo vuosien ajan heitelty ilmaan ajatuksia maaseutuväestön valtiollisesta yhteenliittymästä.

Välittömän, puolueen syntyyn johtaneen kehityskulun alkupisteeksi Ilkka Hakalehto sijoittaa Seinäjoella 18.1.1906 pidetyn alle kymmenen hengen kokouksen. Kokouksen oli kutsunut koolle kauppias Matti Klemetilä. Kokouksen aiheena oli selvittää nuorsuomalaisten ja vanhasuomalaisten välisen sovinnon mahdollisuutta.

Mainittakoon, että tämän Seinäjoen kokouksen koollekutsuja Matti Klemetilä oli sittemmin Santeri Alkion kanssa yhdessä perustamassa Maalaisliittoa ja Ilkka-lehteä. Myöhemmin Klemetilän henkinen tasapaino järkkyy ja hän muuttui suomalaisen politiikan huumorihahmoksi vaatiessaan itselleen Suomen kuninkaan kruunua.

Sovintoajatusta suomalaisten puolueiden kesken pidettiin hyvänä, mutta sen katsottiin edellyttävän laajaa kansalaiskokousta. Tällainen pidettiin Lapualla 5.2.1906. Kokous epäonnistui, sovintoa ei puolueiden kesken syntynyt. Sen sijaan Hannes Gebhard piti kokouksessa

³ Ilkka Hakalehto: Maalaisliitto-Keskustapuolueen historia 1, Maalaisliitto autonomian aikana (1986)

kuuluisan puheensa, jossa esitti molempien suomalaisten puolueiden parhaat puolet yhdistävän ja maaseudun asioita ajavan puolueen perustamista.

Gebhard sai omilta tovereiltaan Suomalaisesta puolueesta paljon kritiikkiä ja taisteluun uupuneena hän vetäytyi maalaispuoluehankkeesta sekä kaavailemansa maalaispuoluelehden perustamisesta. Ajatus oli kuitenkin arvovaltaiselta taholta heitetty ilmaan ja julkinen keskustelu kävi kiivaana.

Vappuna 1906 Oulaisissa perustettiin *Maalaisliitto* niminen järjestö Pohjois- ja Keski-Pohjanmaan parinsadan maanviljelijän toimesta. Jäi kuitenkin epäselväksi, ryhtyisikö se toimimaan itsenäisenä puolueena vai muunlaisena edunvalvontajärjestönä. Toiminta kuivui kasaan muutamassa kuukaudessa

Kesällä 1906 Helsingissä perustettu *Talonpojan Lehti* jatkoi kuitenkin maalaispuolueasian ajamista. Samoihin aikoihin Etelä-Pohjanmaalla Santeri Alkio tovereineen perusti *Ilkka* lehteä.

Kaiken tämän kehityksen seurauksena Oulussa perustettiin 18.-19.9.1906 pidetyssä kokouksessa *Suomen Maalaisväestön Liitto*. Kokouksen keskeisiä puuhamiehiä olivat tulevat puheenjohtajat Otto Karhi ja Filip Saalasti. Puolue perustettiin omalla ohjelmalla ja tarkoituksena rakentaa kunnon organisaatio paikallisyhdistyksineen.

Etelä-Pohjanmaalla ei haluttu jäädä tietenkään naapureita huonommiksi. Luopuminen Nuorsuomalaisesta puolueesta oli kuitenkin monelle vielä vaikeata. Santeri Alkiokaan ei oikein uskonut itsenäisen, valtakunnallisen maalaispuolueen mahdollisuuteen. Inhorealitistisesti Alkio arvioi, että maaseutuväen valtiolliset kyvyt olivat vielä liian heikot, aikaa ja voimia liian vähän. Itsenäisen maalaispuolueen onnistunut perustaminen olisi ”ääretön työ”.

Alkio oli tavallaan oikeassa. Mutta lopulta kävi niin, että hän joutui tämän ”äärettömän työn” päävastuun kantamaan.

Kauhavalla 21.-23.10.1906 pidetyssä kokouksessa perustettiin Alkion johdolla *Etelä-Pohjanmaan Nuorsuomalainen Maalaisliitto*. Se toimi ensi alkuun osana Nuorsuomalaista puoluetta.

Vuoden 1907 eduskuntavaaleissa Suomen Maalaisväestön Liitto sai yhdeksän kansanedustajaa. Valtakunnalliseksi puolueeksi oli vielä matkaa – kansanedustajia valittiin vain kolmesta vaalipiiristä: neljä kansanedustajaa valittiin Oulun läänin eteläisestä vaalipiiristä ja neljä Viipurin läänin itäisestä vaalipiiristä sekä yksi Kuopion läänin läntisestä vaalipiiristä.

Nuorsuomalaisten riveistä eduskuntaan valittu Santeri Alkio siirtyi kuitenkin pian SML:n listoilta valittujen ryhmään. Kauhavalla 7.-8.11.1908 pidetyssä kokouksessa nämä kaksi maalaisliittojärjestöä yhtyivät ja pitivät ensimmäisen yhteisen puoluekokouksen. Puoluetta alettiin kutsua nimellä *Maalaisliitto*. Puheenjohtajaksi valittiin Kyösti Kallio.

* * *

Suhteessa muihin poliittisiin voimaryhmiin, maalaisliittolaisuutta on alusta alkaen kuvattu kolmanneksi tieksi, keskitieksi, holhoavan sosialismin ja kylmän kapitalismin välillä. Jo ennen kuin puolueen nimeksi tuli Keskustapuolue vuonna 1965, aina syntymästään asti,

Maalaisliitto kuului poliittiseen keskustaan. Sen kansanedustajatkin istuivat eduskunnassa vasemmiston ja oikeiston välissä.

Oppi-isämme Santeri Alkio näki ja analysoi sosialismin ja kapitalismin puutteet. Molempien päähuomio oli yhteiskunnan rakenteissa ja omistussuhteissa. Kun vain valtio sääteli asioita mahdollisimman paljon tai mahdollisimman vähän, niin sitten autuus koittaisi maailmaan. Maalaisliiton opeissa keskiössä oli ihminen, hänen tarpeensa ja hänen kasvunsa ihmisenä.

Sosialismia Alkio kuvaili: *”Kaikki suuntaavat katseensa valtioon, jolta odotetaan pelastusta. Sosialisti odottaa valtiolta yhteiskunnan sosialisoinnista, mutta useimmat sellaiset kokeet lankeevat. Siitä huolimatta sosialisti ei luovu siitä käsityksestä, että ensin on yhteiskunnalliset olosuhteet muodostettava sosialismin suunnitelmien mukaisiksi, vasta sitten kasvaa niissä oloissa oikea, uudenaikainen sosiaalinen ihminen. Siksi vie myöskin sosialidemokratia joukkonsa yhä edelleen luokkataisteluun sosialistisen yhteiskunnan puolesta, – jättäen yksilöiden siveellisen kasvattamisen velvollisuuksiensa täyttämiseen yhteiskuntaa kohtaan kokonaan uuden yhteiskunnan huolehdittavaksi.”*

Kapitalismin Alkio puolestaan näki halveksuvan todellisia siveellisiä elämänarvoja ja löytävän *”elämänilonsa kauppavoitossa, arvonimissä, koreudessa, vallanpitäjien kumartelussa ja elostelumuotojen hienontamisessa. Ihmisten sisällisten arvojen viljeleminen ja kasvamisen edistäminen väistyi arvottomana ulkonaisten voittosaavutusten tieltä.”*⁴

Siinä missä sosialistiset ja kapitalistiset puolueet saivat esikuvia maailmalta, syntyi Maalaisliitto kotimaisista tarpeista vailla juurikaan ulkomaisia esikuvia. Jonkun verran yhteyksiä Euroopan toisiin talonpoikaismuotoihin pidettiin. Kasvuprosessi ei ollut aina helppoa ja ylilyöntejäkin tapahtui, etenkin kun vanha suomalainen ”herraviha” tahtoi kuohahdella puolueen riveissä.

* * *

Nimimerkki Maamies ennusti juhlavin sanoin Liitto-lehdessä 14.3.1907, juuri ennen maamme historian ensimmäisiä eduskuntavaaleja Maalaisliiton tulevaisuutta:

”Näköpiiriimme välähtelee maalaisliiton tulevaisuudesta kauniita aamusäteitä, jotka tuovat toivon tunteita mieliimme. On sanottu, että maalaisliitto on hetkellinen tuulahdus, joka vaalien mentyä jääpi unohtuksiin. Mutta se, joka tietää ne syyt, mitkä maalaisliiton ovat hereille nostaneet, ja sen kansallisen hengen, mitä siinä kuohuu, se ei hetkeksikään anna sellaisille tunteille valtaa. ...

... Ja sen me tiedämme, että mitä suurempi joukkomme olisi ja mitä yksimielisempi, sitä helpommin voitaisiin toimeenpanna suuremmatkin yhteiskunnalliset parannukset, joista olisi siunausta koko maalle. Kun tällainen liitto, jolla on maahenki voimana, saadaan niin suureksi kuin mahdollista, voipi se aina ojentaa auttavan kätensä sinne, missä apua tarvitaan, ja siltä ei suinkaan voimia puuttuisi

⁴ Santeri Alkio: Talonpoika ja Suomen vapaus, s. 6-7

Suomalainen kansansivistys tulee löytämään maalaisliitosta parhaan tukensa. Toimintasuuntamme siinä tulee olemaan se, että kumpaakin, sekä taloudellista että henkistä puolta vietäköön rinnakkain eteenpäin. Me luotamme Korkeimman johtoon, ja käännämme huomion oman itsemme sisimpään ja koetamme hankkia sellaista sivistystä, joka ei loista kau niilla ulkokuorella, vaan alkaa työnsä sisästä päin. Samalla me koetamme saada kaikki katsomaan avosilmin olevia oloja niin kauas kuin näköpiirimme ulottuu. Tämän suunnan takia me pyrimme juuri rinnakkain perkkamaan kumpaakin vainiota. Siihen pyrkii maalaisliitto, että syrjäisemmänkin salon lapsen mielessä vallitsisi valoisa ja tyytyväinen tunne ihmiselämästä ja kaikkialla olisi mahdollisuus hyvään ja onnelliseen toimeentuloon.

Päämäärä on kaukana. Sen saavuttamiseksi täytyy tehdä työtä, olla yksimielisyyttä ja innostusta, ja siinä on maalaisliitolla suuri tulevaisuus ja laaja työala edessään.”

Eduskuntavaalien alkuvuosina Suomessa käytettiin vaalitapaa, jossa puolueiden vaaliliitot koostuivat kolminimisistä pienistä listoista. Näillä listoilla ehdokkaat olivat valmiissa järjestyksessä siten, että ensimmäisenä ollut sai yhden äänen, toisena ollut puolikkaan äänen ja kolmantena ollut kolmasosan äänen.

Listan asettajilla oli oikeus antaa kullekin ehdokaslistalle oma nimitys, jonka lisäksi listan otsikkona mainittiin se paikkakunta, jolla lista oli muodostettu. Usein listan nimityksenä oli puolueen nimi, mutta varsinkin ensimmäisissä vaaleissa puolueen nimen jäljessä oli jonkinlainen iskulause.

Selaillemalla vanhoja ehdokaslistojen yhdistelmiä voi tutkia näitä nimityksiä. Vuoden 1907 eduskuntavaaleissa Maalaisliiton listat eri puolilla maata käyttivät ainakin seuraavia iskulauseita:

- Rautatie Oulusta Vaalaan.
- Herää kansa!
- Kansan etu.
- Yleinen kieltolaki.
- Tuli mitä tuli, leipä ensin.
- Oikeutta ja velvollisuutta kaikille.
- Rasitukset tasan.
- Valta kansalle.
- Kansa raittiiksi.
- Merikalastus vapaaksi.
- Maalaisten etuja valvomaan.
- Maanviljelijäin aseman parantaminen.
- Maalaiset voittoon.
- Edistystä Itä-Karjalaan.
- Maalaisten etu ja oikeutta kaikille.
- Uudenmaan maalaiskansa oikeuksiansanne valvomaan.
- Koko kansan onni ja hyvinvointi.
- Maanviljelyksen edistäminen.

- Laillisuus on Suomen suoja.
- Rautatie Kuusamoon, pieniviljelystä kohottamaan.
- Totuus maan perii.
- Maalaisasia.
- Kirkko ja valtio yhdessä – Uskonnonopetus entisellään, Yleinen kieltolaki, Raamattu kaikissa perustuksena.
- Maalaisväestö itsenäisenä valveille.
- Rautatie Koivistolle ja vapaa rannikkoliike.
- Oikeutta vähäväkisille.
- Uskonto, maanviljely ja raittius.
- Valta kansalle, oikeus kaikille.
- Maalaisliitto ja oikeutta kaikille.
- Tasaiset oikeudet, tasaiset velvollisuudet. Poikkirata. Kieltolaki.
- Tasaiset oikeudet ja velvollisuudet. Poikkirata Suolahdesta Suonenjoelle.
- Uskonnon opetus kouluissa on pysyttävä.
- Kansan hyvinvointi ja kieltolaki.
- Lisärautateitä Pohjois-Savoon.
- Oikeutta kaikille.
- Vapaus ja maahenki.
- Rautatie Vetelin jokilaaksoon.
- Verojen huojennusta talonpojille. Torppariväestön todellinen etu. Oma maata valtion välityksellä.

Valtiollisen toimintansa Maalaisliitto aloitti pienenä, kokemattomana puolueena. Moni asia opittiin yrityksen ja erehdyksen kautta. Mutta kun ihmiset näkivät, että Maalaisliiton ajaman politiikan tuloksena heidän omiin elinolosuhteisiinsa tuli parannuksia, saatiin aikaan kouluja, teitä ja sairaaloita – ihmiset saivat äänilleen vastinetta – niin luottamus puoluetta kohtaan kasvoi.

Vaikka sanotaan, että moni äänestää Keskustaa tavan vuoksi, saatuaan äidinmaidossa sen perintönä, niin kyllä Keskustan äänestäjäkunta odottaa edelleen saavansa vastinetta äänelleen. Ja jos se ei sitä koe saavansa, niin se rankaisee. Siksi Keskustan vastuunkantajien sekä järjestöväen kannattaa säilyttää tuntuma puolueen perinteisiin äänestäjiin. Sen tunnot puolueen tekemästä politiikasta eivät aina suinkaan ole samat kuin varsinaisilla puolueaktiiveilla.

Oppi-isänsä Alkion korostaman ”köyhän asian” mielessään pitäen Maalaisliitto pyrki heti toimintansa alusta lähtien parantamaan vähäosaisten ihmisten asiaa ja edistämään mm. torpparivapautusta. Ihminen, joka omistaa maata, ei yleensä lähde tekemään vallankumousta.

Kun kaikesta huolimatta vuoden 1918 sota syttyi, Maalaisliitto asettui yksiselitteisesti valkoiselle puolelle puolustaen demokraattisesti vaaleilla valittua eduskuntaa ja hallitusta. Sitä vastaanhan punakapina oli tähdätty.

Santeri Alkio ei ehtinyt lähteä punaisten vallankaappauksen jaloista pakoon, vaan joutui monien muiden kansanedustajien tavoin piiloutumaan Helsinkiin yksityisten ihmisten asuntoihin. Päiväkirjaansa hän purki noina kauheinakin aikoina omia tuntojaan. Kun helmikuun 20. päivänä levisi huhu, että punakaarti pistää toimeen verilöylyn Helsingissä, kirjoitti Alkio päiväkirjaansa:

”Jos niin on, ja minä en enää tapaa omaisiani, enkä ystäviäni, niin tunnen tällä hetkellä, että Suomi vapautuu. Verikaarti surmaa meitä, aseettomia voimattomassa vimmassaan, kun huomaa aikansa lyhyeksi. Te, jotka nostatte Suomen uudestaan, asetatte sen jaloilleen, antakaa sen hallitukselle ja valtiolle jalot tehtävät. Tehkää ihmisille oikeutta, lopettakaa köyhyys maasta, nostakaa Suomi kukoistukseen. Ne, jotka makaavat verisellä tantereella, eivät ole silloin tyhjän vuoksi kuolleet.”

Tämäkin kirjoitus kertoo Alkion ja myöhemmin laajemminkin maalaisliittolaisten perusasenteesta, ettei lyötyä enää lyödä, vaan Suomi on rakennettava kansalaissovun kautta. Samalla tietysti tehtiin ehdoton ja selvä pesäero kommunismiin ja väkivaltaisiin vallankaappausyrityksiin.

Alkion teksteissä punakaartilaisia kuvailtiin isänmaanpettureina, jotka taistelivat *”Suomen sortajien puolesta”*. Kun nykyään usein koetetaan punakaartin taistelua kuvata – keskustalaistenkin parissa – jotenkin yhtä oikeutetuksi kuin valkoisen osapuolen taistelua, ja puhutaan sisällissodasta vapaussodan sijaan, niin muistettakoon, mitä Alkio punakapinasta kirjoitti: *”Tämä teko on niitä, joita mikään historian pyykki ei kykene koskaan puhtaaksi pesemään.”*⁵

Tästä huolimatta maalaisliittolaiset näkivät, että vihan on lauhduttava, kansallinen sovinto on rakennettava. Se ei ollut helppoa, ei puolin eikä toisin. Monesti saivat maalaisliittolaiset kuulla oikeiston taholta haukkuja punikkien kanssa veljeilystä, kun yhdessä poliittisen vasemmiston kanssa ajettiin parannuksia vähäosaisimpien asemaan Suomessa.

Sodan päätyttyä puolue halusi rakentaa kansalaissovintoa. Huomattava oli Kyösti Kallion sodan päätyttyä pitämä puhe, jossa kuvailtiin Suomea, jossa ei olisi enää valkoisia ja punaisia, vaan yksinomaan isänmaataan rakastavia suomalaisia.

* * *

Suomen itsenäistymistä Maalaisliitto oli ajanut johdonmukaisesti keisarivallan kukistuttua Venäjällä. Puolue ei lähtenyt tukemaan kokoomuslaisten tavoin Saksasta haettavaa kuningasta. Taistelu tasavallan puolesta rakensi puolueen mainetta valtiollisesti uskottavana ja merkittävänä toimijana.

Olisihan monarkiassa ollut oma hohteensa näin jälkikäteen arvioituna. Monelle maalle monarkia on tänä päivänäkin mainio asia – kuningashuone kansakunnan henkilöitymänä, käyntikorttina maailmalle sekä jatkuvuuden edustaja maan historiasta tulevaisuuteen. Etenkin Britanniassa kuningatar Elisabet II on pysynyt suosittuna ja menestyksellisenä hallitsijana yli 60 vuoden ajan, vaikka maailma ympärillä on suuresti muuttunut.

⁵ Santeri Alkio: Talonpoika ja Suomen vapaus (1922), s. 40

Meillä Suomessa monarkia ei olisi kuitenkaan rakentunut kansalliselta pohjalta, vaan suomalaisen porvarillisen yläluokan ja ulkomaalaisten kuningassukujen tuotteena. Tämän ymmärsi myös Hessenin prinssi Fredrik Kaarle, tuo jalo ja vaatimaton mies, jota Suomen porvarit haaveilivat kuninkaaksemme. Hän ilmoitti ottavansa kuninkaan kruunun vastaan vain, mikäli Suomen kansan suuri enemmistö sitä tahtoi. Kun muistelemme huvittuneena kokoomuslaisten kuningasintoa, niin muistakaamme myös, että kuninkaaksi kaavailtu henkilö suhtautui asiaan hyvin realistisesti.

Ensimmäiseksi presidentiksi valittiin vasemmiston ja keskustan yhteisin äänin suomalainen lakimies K. J. Ståhlberg – vain reilu vuosi kapinan jälkeen sosialistit ja porvarit olivat valitsemassa samaa miestä! Kansan eheyttäminen oli alkanut.

Valtiomuototaistelu nosti Maalaisliiton kannatuksen suurten puolueiden joukkoon vuoden 1919 vaaleissa. Johdonmukainen työ tasavallan puolesta lujitti etenkin talonpoikaisväestön luottamusta puoluetta kohtaan. Se ei horjunut toisten porvarillisten puolueiden painostuksessa. Santeri Alkio eli noihin aikoihin valtiomiesuransa huippukautta. Maalaisliiton henkisenä johtajana hänen merkityksensä vaalivoitossa oli epäilemättä suuri.

Kansallisbiografiassa Santeri Alkion toimintaa on kuvailtu:

”Joukot seurasivat miestä, joka pystyi ymmärtämään talonpojan toiveita ja tarpeita, kohottamaan mieltä ja henkeä korkeammalle ja näyttämään suuntaa. Se oli ajatuksen voittoa arjen todellisuudesta, tulevaisuuden yllötettä nykyisyydestä ja menneestä. Pelkkä poliittinen karisma ei olisi siihen riittänyt. Alkion teksteissä ja puheissa ’leivänkasvattajamiehen’ arkinen aherrus jalostui kansantalouden keskeiseksi palvelutehtäväksi, itsenäinen pienviljelys yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden ja vapauden takuiksi ja talonpojan yksinkertainen elämäntapa inhimilliseksi esikuvaksi ja sopusoinnuksi luonnon ja Jumalan kanssa. Se oli enemmän kuin lohdutus ja välttämättömyydestä hyve: se oli lupaus ja suomalainen utopia onnellisesta elämästä.”⁶

Syksyllä 1930, pari kuukautta Santeri Alkion kuoleman jälkeen, Maalaisliitto sai eduskuntavaaleissa 27,3 %:n kannatuksen. Koskaan sitä ennen tai sen jälkeen (ainakaan toistaiseksi) ei puolue ole kyennyt yhtä korkeaan eduskuntavaalikannatukseen. Alkion kylvyötyö oli kantanut hyvän sadon.

Sotien välisen ajan Maalaisliitolla oli kaksi presidenttiä, Relander ja Kallio, ja se oli keskeinen puolue useimmissa hallituksissa. Molempia tuolloisia presidenttejämmen on vähätelty, mutta molemmat olivat kuitenkin uranuurtajia kansakunnallemme kohtalokkaissa kysymyksissä.

Relander – ehkä suomenruotsalaisen vaimonsa vaikutuksesta – omasi kielikysymykseen sovittelevan kannan ja ymmärsi ulkopolitiikan merkityksen. Suomi ei voi eristäytyä. Relander avasi valtiollisia suhteita ja edisti siten myös kauppasuhteita toisiin Pohjoismaihin, vaikka aikalaiset häntä siitä ajoittain pilkkasivatkin ja antoivat nimen ”Reissu-Lasse”.

⁶ <https://kansallisbiografia.fi/kansallisbiografia/henkilo/740> (19.2.2018), Juhani Myllyn artikkeli Santeri Alkiosta

Kyösti Kallion valinta puolestaan mahdollisti punamultahallituksen synnyn ja työväenliikkeen (sen äärimmäistä vasenta laitaa lukuun ottamatta) sitomisen suomalaiseen yhteiskuntaan. Vähäinen ei ollutkaan ”Suomen ensimmäisen talonpojan” presidentiksi valitsemisen symboliarvo maaseutuväestön itsetuntoa ajatellen. ”Yksi meistä” oli nyt ”ensimmäinen meistä”.

Maalaisliiton johdolla kansa yhtenäistettiin niin vasemmalta kuin oikealta tulevia äärimäisyysliikkeitä vastaan. Yhtenäinen kansa kesti paremmin myös sotavuosien koettelemukset.

Maalaisliitto-Keskustan neljä suurta ajattelijaa ja linjanvetäjää. On puhuttu ”neljän patriarkan perinnöstä”, joka näkyy edelleen, tai jonka ainakin tulisi näkyä Keskustan toiminnassa ja julkikuvassa.

III LUKU: Keskusta-aatteen neljä perusvirtausta

Maalaisliitto-Keskusta ei ole koskaan ollut yhden johtajan puolue, vaan kansanliikkeeseen on mahtunut monenlaisia virtauksia. Puolue on rakentunut erilaisten henkilöiden ja vuoropuhelun kautta. Maalaisliitto ei ollut esim. Santeri Alkion vaikutusvallan voimakkaimpinaakaan vuosina vain Alkion mielipideautomaatti. Puolueen sisäiset jännitteet ja vahvojen poliittisten toimijoiden korkea profiili, ”leveä kärki”, ovat parhaimmillaan vieneet kansanliikettä eteenpäin ja lisänneet sen luottamusta erilaisten kannattajaryhmien parissa.

Joskus kun annetaan ymmärtää, että Keskustalla saa olla vain yksi linja, yksi mieli ja yksi johto, ja todellisinta keskustalaisuutta on erimielisyyden välttely, niin osoitetaan mitä pahinta historiattomuutta.

Tietysti omaa puoluetta kohtaan on oltava lojaali, ja eduskunnassa vallitsee useimmissa kysymyksissä ryhmäkuri. Mutta puolueen linjaa ja toimintatapoja päätettäessä on tunnistettava kansanliikkeemme monimuotoisuus.

Professori Kari Hokkanen on kuvaillut puolueen syntyjuurilla vaikuttaneen neljä aatevirtausta, jotka on nimetty tunnettujen puolueen vaikuttajien mukaan. Näitä kaikkia tarvitaan juuriltaan kasvavassa Keskustassa edelleen. Niiden kaikkien tulisi edelleen näkyä toiminnassamme ja julkikuvassamme. Neliapilassa on neljä lehteä.

Hokkasen mukaan tämä suuntaustan epäyhtenäisyys, heterogeenisyys *”on oltu voima, joka pääosin selittää Suomen keskustapuolueen epätavallisen vakaan ja korkean kannatuksen verrattuna Euroopan muihin agraarilähtöisiin keskustapuolueisiin. Missään muualla maa-seutuhenkiseen elämäntapomukseen nojaavaa keskustapuoluetta ei jälkiteollisessa yhteiskunnassa äänestä 18–20 prosenttia kansasta samalla kun maatalousväestön osuus on painumassa alle kymmenen prosentin.”*⁷

Kuvailen tässä näitä **neljää suuntausta**, ja miten ne ovat minua puhutelleet. Nämä suuntauksukset ovat: alkiolaisuus, kalliolaisuus, pykäläläisyys ja sunilalaisuus.

ALKIOLAISUUS tarkoittaa Santeri Alkion kirjoitusten, puheiden ja poliittisen toiminnan perusteelle rakentuvaa ideologiaa. Alkiolaisuutta on kuvailtu idealistiseksi suuntaukseksi, joka korostaa voimakasta aatteellisuutta ja ihmisen huomioimista ennen yhteiskuntaa. Aatteen tulee aina näkyä Keskustan poliittisissa teoissa. Alkiolaisuus edellyttää myös poliitikoilta ehdotonta rehellisyyttä ja korkeaa itsekuria.

Santeri Alkion poliittista ajattelua on vaikea saada mahtumaan yhteenvetonakaan muutama riviin. Hänestä on kirjoitettu ja puhuttu paljon. Hänen ajatuksiaan on puolueen sisäisessä keskustelussa ja valtataisteluissa käytetty argumenttina puolella jos toisella.

Yleisimmin Alkion ideologia on kaiketi tiivistetty hänen ajatukseensa: *”Ihmisyys ja sen kehitystarve on pantava kaiken yhteiskunnallisen ja valtiollisen uudistamisen pohjaksi.”*

⁷ Kari Hokkanen: Keskustalaisuuden neljät kasvat, s. 45 (teoksessa Heräävä maa IX, toim. Seppo Niemelä, 1986)

Iskulauseet köyhän asiasta ja edistyksen lipusta ovat myös Alkiolta lainattuja – mitä niillä itse kukin sitten tarkoittaaakin.

Keskeinen ajatus Alkiolla oli ”maahengen” nostattaminen, maaseutuelämän arvojen, kulttuurin ja yhteisöllisyyden saaminen koko kansakunnan voimanlähteeksi.

Santeri Alkio (1862-1930), alkujaan Filander, syntyi Laihialla maakauppiaan poikana. Itsekin hän ehti jonkun aikaa harjoittaa kauppatoimintaa, mutta poliittisen uransa ohella varsinaisen elämäntyönsä hän suoritti kirjailijana ja sanomalehtimiehenä, etenkin Ilkka-lehden perustajana ja päätoimittajana. Nuorisoseura- ja raittiusliikkeessä hän teki myös uraauurtavan työnsä.

Nuoruudessaan Alkio menetti lähes koko ensimmäisen perheensä muutamassa vuodessa, kun vaimo ja neljä lasta kuolivat erilaisiin sairauksiin. Vain yksi tytär jäi eloon. ”*Nyt olen 32-vuotias ja elämäni on jo muisto*”, Alkio kirjoitti ystävälleen. Pari vuotta myöhemmin Alkio meni uuteen avioliittoon pitäjään tulleen uuden kansakoulunopettajan kanssa ja sai vielä kaksi lasta.

Kovat kokemukset jättivät jälkensä Alkion olemukseen ja herkistivät ehkä enemmän myötätuntoon kovia kokeneita ihmisiä kohtaan.

Ei voi sanoa, että Santeri Alkio olisi ollut yksinään Maalaisliiton perustaja. Aluksi hän ei oikein edes uskonut koko Maalaisliittoon, vaan koetti edistää maaseutuhenkistä ideologiaansa Nuorsuomalaisten sisällä. Maalaisliiton puheenjohtajana hän toimi vain lyhyesti vuosina 1918-19, pian valintansa jälkeen kuolleen Filip Saalastin puheenjohtajakauden loppuajan.

Alkio ei pyrkinyt mitenkään aktiivisesti valtiollisiin eikä ykköstehtäviin, vaan toimi ainoastaan vajaan vuoden sosiaaliministerinä. Presidenttiehdokkuudestaan hän kieltäytyi kahdesti, vaikka olisi luultavasti siihen päässyt. Kansanedustajana hän toimi kolmeen otteeseen yhteensä noin 11 vuoden ajan, kunnes kieltäytyi asettumasta enää eduskuntavaaliehdokkaaksi 60 vuoden iässä.

Kuitenkin Alkiosta tuli miltei heti Maalaisliiton henkinen isä, ”Laihian profeetta”. Pilakuvissa Alkio esitettiin usein paimenena, joka sädekehä päänsä päällä ja paimensauvaansa nojaten ohjasi hieman yksinkertaista (milloin lampaina ja milloin sikoina kuvattua) laumaansa parempaa tulevaisuutta kohden.

Suomen itsenäistymisen aikoihin Alkio toimi Maalaisliiton eduskuntaryhmän puheenjohtajana ja esitti johtavaa roolia Suomen itsenäistymisen ja vapaussodan jälkeen hallitusmuototaistelun tapahtumissa Suomen riippumattomuuden ja itsenäisen tasavallan kannattajien kärkeksi. Siinä missä milloin vasemmisto horjui proletariaatin diktatuurin ja milloin oikeisto horjui venäläisen tai saksalaisen kruunun kimmellyksessä, oli Santeri Alkion kansallisen itsenäisyyden linja selkeä.

Kokiessaan, etteivät ryhmätoveritkaan riittävän suoraviivaisesti vaatineet Suomen itsenäisyyttä vielä keväällä 1917, kirjoitti Alkio päiväkirjaansa 25.5.1917:

”Kaunis aamu. Mutta valitan että Maalaisliiton ryhmässä eilen niin moni osoitti olevansa liian arka lausumaan kansallista ajatusta Suomen kansan tulevaisuudesta. Me olemme pelkureita, jotka istumme rannalla ja itkemme, uskaltamatta edes rantoja soutaa. Vaan – minkä sille tekee!”

Kuitenkin Kyösti Kallio puki sanoiksi Maalaisliiton ryhmän lämpimät ja kaipaavat tunnot, kun Alkio vetäytyi päivänpolitiikasta kirjallisten töitensä pariin:

”Maalaisliiton ryhmä menettää paljon, kun se Alkion menettää. Hän on ollut se yhdistävä ja koossapitävä voima, joka on maalaisliiton suureksi osaksi työhön tottumattomat voimat pitänyt ehjänä koossa Hänen esimerkillinen ahkeruutensa, tunnollisuutensa ja suoramielisyytensä on jo olemassaolollaan vaikuttanut ryhmän jäseniin. Sanalla sanoen, hän on ollut selkäranka ja aatteellinen lipunkantaja, jonka ympärille maalaisliitto on kasvanut vastuullisen suureksi.”

* * *

Nuorisoseuramiehenä ja raittiustaielijana Alkion keskeinen periaate elämässä oli itsekasvatus ja ihmisen oppiminen hyviin tapoihin, taistellen pahoja taipumuksiaan vastaan.

Alkion ajatusmaailma lähti siitä, että elämä on jatkuvaa kasvua ihmisenä. Kun ihminen valistuu, sivistyy ja voi hyvin, myös yhteiskunta voi hyvin. Alkio kannatti demokratiaa ja myös naisille äänioikeutta. Kansan syvissä riveissä ja heidän herättämisessään piili Suomen kansan voima ja menestys.

Myös poliitikoilta Alkio vaati tiukkaa moraalialia ja itsekuria. Silloin kun toimimme Keskustan nimissä ja puolueen edustajina, emme edusta vain itseämme, vaan kansanliikettä. Alkio vastusti suurkaupungin houkutusia esimerkillisesti. Tuskinpa kotona odottanut vaimokaan mielestä unohtui.

Joulukuussa 2017 Eduskunnassa järjestetyt pikkujoulut herättivät suurta huomiota. Toisaalla talossa ryypättiin samaan aikaan, kun täysistuntosalissa keskusteltiin alkoholin vaaroista osana väkevämpien oluiden myynnin vapauttamista koskevaa keskustelua.

Santeri Alkiolla olisi varmaankin sanansa sanottavana siitä, miten poliitikkojen tulisi toimia esikuvana. Alkio oli moralisti, joka ei arastellut puuttua lähimmäistensä yksityiselämän valintoihinkaan.

Eduskuntaryhmän puheenjohtajana Santeri oli toki patriarkaalin hahmo, mutta hänen näkemyksiään vastaanakin sai ryhmässä esittää mielipiteitä eikä avoin keskustelu ollut kiellettyä. Sen sijaan edustajien käyttäytymisen ja ryhdin osalta Alkio oli tiukka kurinpitäjä. Luvattomia poissaoloja eduskunnan täysistunnon tai valiokuntien kokouksista Alkio ei suvainnut, vaan puuttui niihin ankarasti.

Ryhmätoveri K. A. Lohi oli seurannut ja muisteli myöhemmin julkisesti eduskunnan alkuaikoina tapausta, jossa muuan maalaisliittolainen kansanedustaja oli saapunut viinalle tuoksahtellen eduskuntataloon. Alkio oli tarttunut mieheen tiukoin ottein ja taluttanut tämän ulos. Ulkona hän oli pitänyt miehelle sellaisen ripityksen, ettei tällä toista kertaa tainnut

haluttaa yrittää eduskuntaan muutoin kuin vesiselvänä. Eräs SDP:n kansanedustaja oli satunut huomaamaan tapauksen ja totesi siitä muille: ”Tuon näköinen oli varmaankin Kristus silloin, kun temppeleä puhdisti.”⁸

Alkio ajoi Suomeen voimakkaasti kieltolakia ja yhdessä tohtori Matti Helenius-Seppälän kanssa heille on annettu nimitys ”Kieltolain isä”. Kovasti Alkioon koski nähdä, miten kansa ei raitistunutkaan, vaan rikkoi lakia keittämällä viinaa itse tai kuljettamalla sitä Virosta.

Mitähän Alkio tästä päivästä sanoisi? – Itse en, toisin kuin Alkio, kannata Suomeen esimerkiksi kieltolakia, vaikka olenkin Alkion tavoin täysraitis. Mutta yhteisiä varoja, olipa kyse puolueen, valtion tai kunnan varoista, jotka viime kädessä veronmaksajien pussista maksetaan, en soisi käytettävän alkoholiin. Maksakoon jokainen juhliessa omat viinansa. Aivan tarpeeksi veronmaksajien rahoja menee alkoholin tässä maassa aiheuttamiin haittoihin.

Herrojen etuisuksista ja kokouspalkkiosta on helppo tietysti tehdä halpaa populismia. Suurin osa etenkin paikallisista luottamushenkilöistä saa mitätöntä korvausta luottamustoimintaan tehtyyn työmäärään ja asioiden perehtymiseen vaatimaan ajankäyttöön nähden.

Kuitenkin on hyvä aina muistaa, milloin etuisuudet ovat liian korkealla tasolla. Ilmaiset lounaat (ja etenkin veronmaksajien varoilla maksetut ns. kosteat lounaat) vaikuttavat ihmiset moraaliin helpommin kuin kuvittelisikaan. Ja esim. kansanedustajien suuret sopeutumiseläkkeet ovat katkeroittaneet ihmisiä ja vieneet luottamusta demokraattista järjestelmää kohtaan, vaikka valtion budjettiin nähden kyse olisikin hyvin vähäisestä rahasummasta ja vaikka yritysjohtajat yksityisellä puolella tienaisivatkin moninkertaisesti enemmän.

Yleensäkin Alkion perintö velvoittaa meidät suureen vastuullisuuden tuntoon yhteisiä varoja käytettäessä ja niistä päätöksiä tehtäessä. Kuten sanotaan, ei ole olemassa yhteistä rahaa tai valtion rahaa – se kaikki on veronmaksajien rahaa.

Teoksensa *Ihminen ja kansalainen* (1919) alkusanoissa Santeri Alkio painotti uuden tasavallan synnyssä ihmisten itsekasvatustyön ja kansakunnan siveellisyyden merkitystä.

Nykyään sanalla *siveellisyys* käsitetään helposti sukupuolimoraaliin liittyviä asioita. Epäilemättä, ja päiväkirjansakin perusteella Alkio omasi vahvat mielipiteet näissä asioissa nähden irtosuhteet ja uskottomuuden ihmissielua pohjimmiltaan rikkovina tekoina. Kuitenkin hän käsitti siveellisyyden paljon laajempaan kysymyksenä ihmisen rehellisyydestä, työmoraalista, toisten auttamisesta yms. kaikkinaisesta, mikä liittyy kansalaiskuntoon ja hyvään elämään.

Tunnetut ovat Yhdysvaltain presidentti John F. Kennedyn sanat: ”Älä kysy, mitä maasi voi tehdä sinun hyväksesi, vaan kysy, mitä sinä voit tehdä maasi hyväksi!”

Samaa ajattelua oli Santeri Alkiolla. Hän korosti yksilöä eikä yhteiskuntaa, hänen ensisijainen huomionsa oli ihmisen kasvussa eikä yhteiskunnallisissa omistussuhteissa. Kuitenkin hän näki yksilön velvollisuuden tuntea vastuunsa yhteiskuntaa, isänmaata, kohtaan. Kun Suomi oli itsenäistynyt verisen veljessodan jälkeen, viitoitti Alkio ”Uuden Suomen kansalaisen” oikeaa asennetta:

⁸ Pohjolan Sanomat, 17.6.1922

”Sen sijaan, että itse on tavoitellut aina ennen vaikuttavaa asemaa oma henkilökohtainen hyvinvointi ensimmäisenä vaikuttajana, tulee yhteiskunnan, Suomen edun nyt siirtyä ensi sijalle. Se on Suomen yhteiskunnallisen uudistuksen ehdoton tekijä, samoin kuin selviytyneen itsen oma paras. Paitsi sitä, että se on yhteiskunnallisen kokemuksen ja ajattelun tunnustama vaatimus, on se myöskin Jesuksen yhteiskunnallisen opin tärkein kulmakivi: ’Mitä te tahdotte että ihmisten pitäisi tekemän teille, se tekkää ensin heille.’ ’Rakasta lähimmäistä, niinkuin itseäsi.’ ’Kuka teistä tahtoo olla suurin, olkoon toisten palvelija.’”⁹

* * *

Alkio arvosteli porvarillisia puolueita, etteivät ne ymmärtäneet puolueen merkitystä riittävän laajasti ennen Suomen itsenäistymistä ja punakapinan syttymistä. Ne ymmärsivät tehtävänsä rajoittuvan vain vaalityön tekemiseen, äänien hankkimiseen puolueen ehdokkaille vaaleissa.

Sosialistien järjestötoiminta puolestaan kattoi monenlaista ns. valistustyötä, joka valitettavasti radikalisoituttuaan kantoi huonoa satoa. Liian vähän onkin kiinnitetty huomiota siihen, mikä vastuu köyhän ja kouluttamattoman kansan parissa porvarivihaa lietsoneilla sosialistien kiertävillä agitaattoreilla oli väkivaltaisen kapinan syttymiseen.

Tästä Alkio kirjoittaa: *”Valtiolliset järjestöt [porvarilliset puolueet] lepäsivät aina vaalien välillä rauhassa, koska käsitettiin, ettei valtiollisilla järjestöillä ole mitään muita kuin agitatorisia tehtäviä. Yhteiskunnallisia kasvatustehtäviä ne eivät ajatelleet. Se ilmeisesti johdettiin siitä, että porvaripuolueet eivät ollenkaan olleet heränneet yhteiskunnallista kasvatustehtävää varten. Niillä oli tehtävänä vain koota äänestäjiä vaaleissa ja eduskunnassa kinata sosialistien kanssa lakipykäläin ulottuvaisuudesta ja muodosta. Mutta kirjaimellisemmin kuin usein toteutui tässä, että isännän maata tuli vihollinen ja kylvi ohdakkeita nisujen sekaan.”*¹⁰

Vaikka Alkion kirjoitus kuvaa tilannetta ennen vuotta 1917, asettaa myös myöhemmille sukupolville vakavan veloitteen ymmärtää oikean maalaisliittolais-keskustalaisen puolueen tehtävä laajasti.

Nykyään tiedonlähteitä on tietysti valtavan paljon enemmän kuin Alkion päivinä. Puoluejäsenten ja kansan valistaminen ja sivistäminen tapahtuvat aivan erilaisessa ympäristössä. Silti ei saa unohtaa sitä tosiasiaa, että Santeri Alkio näki Maalaisliiton ensisijaisesti sivistysliikkeenä ja itsekasvatusjärjestönä – ei vain vaaliorganisaationa, jonka jäsenten roolina on tehdä vaalikampanjatyötä ja seisoa markkinateloilla selittelemässä poliittisia päätöksiä, joihin selittelijät eivät ole voineet edes vaikuttaa.

* * *

Myöhemmin Santeri Alkion iskulauseita ja ”alkiolaisuutta” on käytetty osana puolueen sisäistä argumentointia ja aatteellista keskustelua. Myös puolueen valtataisteluissa yksi jos

⁹ Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 12

¹⁰ Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 24

toinenkin on mielellään korostanut edustavansa Alkion perintöä ja pyrkinyt löytämään Alkiolta sopivia sitaatteja todisteeksi, että juuri hän on Alkion edustamalla tiellä.

Joskus tuntuu, että monella keskustalaisella on oma Alkionsa. Karkeasti jakaen voimien havaintojeni perusteella todeta, että ensinnäkin puolueen perinteisiä ”maalaisliittolaisia” linjoja painottavat korostavat Alkiolta maaseudun ja maakuntien puolustajana, kaupungistumisen, keskittämispolitiikan ja suurkaupunkikulttuurin vastustajana. Alkioon vedotaan, kun halutaan muistuttaa, ettei Keskusta ole ajanut tarpeeksi vahvaa aluepolitiikkaa tai on antanut periksi Kokoomuksen, SDP:n ja Vihreiden keskittävälle politiikalle.

Toisaalta myös enemmän tai vähemmän arvoliberaalit tahot ovat ajoittain tuoneet esiin Alkion puolta suvaitsevaisena, humanina ja jopa pasifistisena ihmisten ymmärtäjänä, joka halusi poistaa rajat Euroopasta ja taisteli edistyksen puolesta taantumusta vastaan. (Edistyksenä voidaan näissä yhteyksissä esittää asioita, joista Alkiolla tuskin oli minkäänlaista mielipidettä tai joita Alkio todennäköisesti olisi vastustanut.)

Sodan julmuuksia inhonnut Alkio oli tietysti ensisijaisesti humaani rauhanmies. Mutta jos häntä aletaan maalata pasifistiksi liian vahvoim pentselinvedoin, niin kannattaa muistaa, mitä hän tuumi päiväkirjassaan vappuna 1918 palatessaan Helsingistä kotiinsa Pohjanmaalle vapaussodan päätyttyä:

”Minulla on kivääri mukanani. Sain sen aamulla Helsingin esikunnasta, Vincester No. 317118. Kannan sitä tehäkseni kunniaa isänmaan vapauttajille. Tahdon opetella sitä käyttämään. Minun täytyy oppia edes itseäni puolustamaan ja omiani ja kotiani. Ikuisen rauhanaate oli täällä kertaa liian kaukainen unelma. Parhain keino sen takaamiseksi Suomelle vastaisuudessakin on – kivääri.”

Vapaamielisen Alkion kuvaan tuodaan usein myös hänen kirkkokriittisyyttään. Alkio arvostelikin kirkkoa ulkokultaisuudesta ja päiväkirjamerkinnot ovat täynnä tympääntymistä pappien jaaritteleviin saarnoihin. Siinä, missä toinen Maalaisliiton johtohahmo, Kyösti Kallio, oli vakaa kirkkouskovainen, Alkio oli etsijä, joka tunsu epäilyjä kristinuskon oppeja kohtaan. Poliittiset vastustajat leimasivat hänet jopa jumalankieltäjäksi.

Alkio kuitenkin uskoi Jumalaan ja arvosti suuresti kristinuskon etiikkaa. Pyrkijä-lehdessä Alkio kirjoitti vuonna 1905: *”Kristinopin ydin on siinä, että ihmisen täytyy elämänsä pyhittää velvollisuudelle ja lähimmäisenrakkaudelle.”*

Ajoittain törmää myös kuvaan Alkiosta kansainvälisyyden ja ns. monikulttuurisuuden kannattajana. Aivan perätön tällainen tulkinta ei olekaan. Kaikkalainen kansalliskiihkoilu, rasismi ja hänen elinaikanaan levitetty erilaiset rotuopit olivat Alkiolle lähtökohtaisesti vastenmielisiä.

Samalla Alkio oli kyllä nationalisti, jolle kansallistunteen korostaminen oli tärkeää. Hän osasi rakentaa isänmaallisen ajattelun lähtökohtaisesti tavalla, jossa tunnettiin tervettä ylpeyttä suomalaisuudesta, ilman että sillä väheksyttiin muita kansoja.

Kun Alkio täytti 60 vuotta, kirjoitti L. Pohjanheimo hänelle omistetussa kirjoituksessa *Heimon päämies* mm. seuraavaa:

”... on Alkio meidän päiviemme suomalaisuuden ja suomalaisen kansallishengen herättäjä. ... Alkio ymmärsi myös, että Väinön-heimon sydämen sykintää saatto tuntea, sen ajatuksia tulkita ja kohtaloa johtaa ainoastaan se, joka tämän heimon suomalaisille perinnäisille vakaumuksille oli uskollinen. Jollei olisi Alkiota ja maalaisliittoa, niin kansallisuus-asiamme nykyinen tila olisi suomalaisille jo liiaksi nöyryyttävää. Alkion ja maalaisliiton hoitoon, ennen muita, jää heimomme asia tämänkin jälkeen. Mutta heihin voimmekin luottaa.”¹¹

Keskustan EU-kriittiselle siivelle on mieluusti muistutettu siitä, että Alkio hahmotteli Euroopan valtioiden yhteenliittymää jo vuonna 1920 Maan Ääni -nimisessä lyhytaikaisessa jäänneessä Maalaisliiton viikkolehdessä.¹²

Tämä ja moni muu Alkion vastaava kannanotto osoittavat hänen kykyään kansalaisväliseen ajatteluun. Suomi ei voi elää umpiossa. Kirjoitusta on kuitenkin tarkasteltava kirjoitusai- kansa maailmanpoliittisesta tilanteesta käsin, jos haluaa vetää siitä ohjenuoria nykyisen Euroopan Unionin kehitykseen.

Kyseisessä kirjoituksessa Alkio ensinnäkin purki pettymystään kansojen välisen yhteistyön epäonnistumisesta rauhan ylläpitämiseksi. Olihan suurin innoin perustettu Kansainliitto jäänyt raakileeksi, kun idean lähtömaa Yhdysvallat lopulta jättäytyi pois sen jäsenyydestä.

Tämän jälkeen Alkio esittää vähemmän rauhanomaisin sanankääntein, että kun Yhdysvallat eristäytyy Euroopalta, niin Euroopan valtioiden tulisi suunnata katseensa Venäjään ja tukea bolševistisen Venäjän hajottamista pienempiin kansallisvaltioihin. Elettiin Venäjän sisäl- lissodan aikaan ja kommunismin nousu tietysti kauhistutti Alkiota. Tässä yhteydessä Alkio kuvailee, kuinka *”oman rauhansa vuoksi Euroopan täytyy ruveta johtamaan politiikkaansa siihen, että valtojen välillä katoaa tarve pitää yllä sotajoukkoja, tullirajoja ja eriarvoista rahaa.”*

Nykyisen EU:n perustavoite on tietysti sama kuin Alkion tavoittelema – Euroopan valtioiden sitominen toisiinsa niin, ettei niillä ole enää syytä ryhtyä sotimaan toisiaan vastaan. Toisaalta on hyvä muistaa, että tuskinpa Alkio olisi hyväksynyt niitä vaikeuksia, joita vaika- kapa suomalainen maatalous on EU-jäsenyyden myötä joutunut kohtaamaan.

Joka tapauksessa Alkion perintö velvoittaa keskustalaisia suhtautumaan myönteisesti kansainväliseen yhteistyöhön. Luulen, että etenkin YK:n mahdollisuuksista Alkio olisi ollut innostunut – pitäen kuitenkin kaikessa kansainvälisessä toiminnassa mielessään aina kansallisen edun lähtökohdat.

* * *

Kun Alkiota on pyritty korostamaan ”maailmankansalaisena” ja rajojen avaajana, niin muistettakoon myös se, millaisia asioita hän viimeisillä voimillaan halusi kertoa. Alkion elämäkerran kirjoittaja on kuvailut: *”Suomi, isänmaa, oli ollut Santeri Alkion elämässä*

¹¹ Pohjolan Sanomat, 17.6.1922

¹² Maan Ääni, 15.1.1920

kaikki kaikessa, se oli myös hänen kirjallisen uransa ensimmäinen kohde ja sitä kosketteli viimeinenkin.”

Alkion viimeisten hetkien kirjoitukset nimittäin koskivat isänmaa-käsitteen merkitystä. Hän kantoi huolta, että teollistuvassa yhteiskunnassa niin johtavat kerrokset kuin työläisetkin kokivat välinpitämättömyyttä isänmaallisuutta kohtaan. Vaarallisinta Alkion mukaan oli se, ettei *”isänmaa-käsitettä enemmän viljelty yleisessä opetuksessa, joten se pysyi epäselvänä sekä nuorisolle että kansan laajoille kerroksille.”*¹³

Suuri huoli se on tänäänkin – kasvatetaanko kouluissa ja kodeissa enää uhrautuvaan isänmaanrakkauteen ja omaan kulttuuriperimään? Tänä aikana, jolloin isänmaalliset laulut ja leijonakorutkin leimataan helposti äärinationalismiksi ja rasismiksi! Ja toisaalta varovaisuamme voi pahimmillaan johtaa siihen, että todella ääriliikkeet kaappaavat isänmaallisuuden aatteen, kun muut eivät uskalla asiasta puhua.

On suorastaan profeetallista, että Alkion viimeisten elinviikkojen pohdinnat koskivat toisaalta sitä, että nuoriso ja etenkin suurkaupunkien nuori työväenluokka menettävät isänmaanrakkautensa – ja toisaalta sitä, että vääränlainen kiihkomielinen toiminta isänmaallisuuden nimissä valtaa alaa maassa.

Noustessaan sitten kotonaan kirjoituskoneensa äärestä hän tuupertui lattialle työpöytänsä viereen halvauskohtauksen saaneena. Seuraavana päivänä, 24.7.1930, hän kuoli.

Hurmoksellista, fanaattista isänmaallisuutta ja sen nimissä tehtäviä väkivallantekoja Alkio ei toiselta puolen hyväksynyt. Elämänsä viimeisinä viikkoina hän kehotti luonaan vierailleita maalaisliittolaisia ystäviään tekemään selvän pesäeron äärioikeistolaistuvaan Lapuan liikkeeseen. Hän oli nähnyt kommunistien lähtevän väkivallan tielle ja suri, että nyt myös sen vastustajat omaksuivat samat konstit.

Elämänsä loppuun saakka Alkio pysyi Maalaisliiton merkittävänä isähahmona, jolta käytiin neuvoja kyselemässä, vaikei niitä aina noudatettukaan. Kyösti Kallion johdolla Maalaisliiton edustajien Alkion hautajaisissa laskemaa kukkaseppeleen nauhassa oli teksti:

*”Sammui sana johtajan ja miehen
Joka antoi suuntamerkit tiehen.”*

Keskusta-aate ei ole yksin alkionalaisuutta eikä meidän ole syytä kohottaa Santeri Alkiota liian myyttisiin mittoihin. Tästä huolimatta voinee sanoa, että Maalaisliitto-Keskustan ideologien luojien joukossa hän oli ylitse muiden, uranuurtaja, jonka jäljessä on edelleen hyvä käydä. Hän itse on jo kauan sitten kuollut, mutta hänen opetuksensa loistavat meille yhä kirkkaan majakkavalon tavoin.

* * *

KALLIOLAISUUS on merkinnyt käytännönläheistä ihmisten asioiden hoitamista poliittisten toimien kautta. Kalliolaisuuteen kuuluu kompromissihakuisuus ja myös muiden puolueiden kannattajien näkökohtien huomioiminen. Siinä missä alkionalaisuus voidaan nähdä

¹³ Aulis J. Alanen: Santeri Alkio (1976), s. 691

kirkasotsaisena, jyrkkänä ihanteellisuutena, kalliolaisuus on arkista käytännön politiikkaa, sovittelua ja yhteistyötä.

Presidentti Kyösti Kallio (1873-1940) muistetaan paitsi ”Suomen suurimpana talonpoikana” ja maaseutuväestön etujen valvojana, niin etenkin työstään kansakunnan eheyttämiseksi, kommunismin ja fasismin nousun estämiseksi. Edelleen Keskustan tulee olla kokoava voima, turva erilaisia äärimmäisyyksiä vastaan.

Kyösti Kallio syntyi Ylivieskassa maanviljelijän poikana. Hän oli lapsesta saakka innokas kaikenlaisiin maatalon töihin, ja mahdollisesti hänen elämäntyönsä olisikin pitäytynyt oman tilan ja kotiseudun asioiden parissa, ellei Anttuuna-täti olisi astunut hänen elämäänsä.

Todellisuudessa Anttuuna ei ollut Kyöstin täti, vaan hänen isänsä serkku, rikas vanhapiika. Anttuuna otti Kyöstin kasvattipojakeen, koulutti tätä ja hankki pojalle Nivalasta oman maatilan suurine maa- ja metsäomaisuuksineen. Vähitellen nuori isäntä tuli mukaan koti-seutunsa nuorisoseuran ja kunnallishallinnon luottamustoimiin ja jo 31-vuotiaana ensi keran valtiopäiville.

Maalaisliiton puheenjohtajana Kyösti Kallio toimi Maalaisliiton alkutaipaleella puolueen puheenjohtajana kahdeksan vuoden ajan. Hänestä tuli myös ensimmäinen maalaisliittolainen ministeri, pääministeri sekä pitkäaikainen eduskunnan puhemies.

Kallio ja Alkio olivat työtovereita ja monet pyrkimykset yhdistivät heitä. Kumpikin oli ehdottomasti vuoden 1918 tapahtumissa valkoisella puolella, mutta molemmat näkivät kansalaissovun välttämättömyyden sodan jälkeen. Kallion puhetta siitä, ettei tulevaisuuden Suomessa saa olla punaisia tai valkoisia, vaan ainoastaan isänmaataan rakastavia suomalaisia, lainataan usein vielä nykyäänkin.

Toisaalta Kallio ja Alkio erosivat toisistaan monella tavalla. Kallio oli valmiimpi kompromisseihin ja luonteeltaan enemmän ”poliittinen peluri”, minkä Alkio saattoi kokea laskelmoinniksi. Pula-aikana ja oikeistoradikalismin nousun vuosina Kallio menetti luottamustaan. Kun presidentti Svinhufvud kuitenkin kieltäytyi ottamasta SDP:tä hallitukseen, valittiin punamultayhteistyötä suosinut Kallio demareiden äänillä presidentiksi.

Kyösti Kallion jäyhästä uskonnollismielisyydestä on laskettu monenlaista ivaa. Internetin Wikipedia-parodiasivustolla häntä on kuvailtu mm. seuraavasti:

”Luulit ehkä, että Ståhlberg oli tylsä mies. Väärin luultu. Ståhlberg oli varsinainen raikulipoika verrattuna Kallioon. Kallion elämä ennen presidentiksi tuloa kului valtiopäiväedustajan, senaattorin, ministerin ja pääministerin tehtävissä sekä viinan kiroista saarnatessa ja virsiä veisatessa. ... Kallio oli juuri niin joviaali ja mukava kuin raivoraittiit, syvästi uskonnolliset pohjalaistalonpojat yleensäkin.”

Aikalaiset muistavat Kallion kuitenkin innostavana puhujana ja tarvittaessa humoristina.

Kallion ryhmätoverin, kansanedustaja Matti Oskari Lahtelan pojanpoika muisteli minulle ukkinsa kertoneen, että todellisuudessa Kallio oli hauska mies, joka äityi joskus ronskimpaankin huumoriin.

IKL:n ainoa naiskansanedustaja, Hilja Riipinen, jyrkkä äärioikeistolainen, oli kerran pitänyt hurmoksellista puhetta eduskunnassa. Hän oli lopettanut puheensa huutoon: *”Naiset ovat tämän maan lukko!”* – Siihen Kallio oli urahtanut välihuodon: *”Ja joka miehellä on avain siihen lukkoon!”*

* * *

Torpparivapautus ja siihen liittyvä maanhankintalaki Lex Kallio muistetaan usein Kyösti Kallion suurina aikaansaannoksina.

Kansa haluttiin sitoa maahan, joka antoi elantoa. Ihminen, jolla on oma koti ja mahdollisuus pärjätä oman työnsä tuloksilla, sitoutuu helpommin yhteiskuntaan eikä lähde tekemään vallankumouksia, ajateltiin. Moni uskoo, että jos Maalaisliitto olisi päässyt yhteiskunnassa määräävään asemaan heti eduskuntalaitoksen työn käynnistyttyä, olisi punakapina jäänyt syntymättä – tai ainakin sen kannatus olisi jäänyt pienemmäksi.

Vaikka Relander olikin ensimmäinen maalaisliittolainen presidentti, ei häntä mielletty varsinaisesti talonpoikaisväestön edustajaksi. Kallio oli ensimmäinen valtionpäämies, jolla oli suomalainen sukunimi ja joka nousi presidentiksi ilman akateemista taustaa, ammattinaan ja oppiarvonaan ”maanviljelijä”. Vaikka vastustajat koettivatkin muistutella, että Kallio on tosiasiaassa asunut pääosan ajastaan Helsingissä ja maatalouden hoitaminen on ollut vuosikymmeniä hänen vaimonsa vastuulla, oli valinnalla suuri psykologinen merkitys suomalaisen maaseutuväestön itsetunnolle.

Rouva Ester Ståhlbergin päiväkirja paljastaa Helsingin ”sivistyneistön” asenteen. Ihmeteltiin ja jopa kauhisteltiin, miten tavallinen talonpoika saattoi voittaa vaalissa ”päättä pidemät” valtiomiehet. Toisaalta Ståhlbergkin tunnusti valinnan symbolisen merkityksen maan talonpoikaisväestölle.

Kauhistelun aiheena hienoston piireissä oli myös, kuinka tavallinen maalaisemäntä, kangaspuut mukanaan presidentinlinnaan tuonut Kaisa Kallio, pärjää maan äitinä. Ja jos kuka, niin hän siinä pärjäsi. Itseään muuttamatta, suomalaisen maatilanomännän arvokkuudella ja vieraanvaraisuudella hän kestitti Linnassa ylhäiset valtiovieraat samoin kuin kotiinsa tulleet naapurit Pohjanmaalla.

Kaisa Kallion muisto rohkaisee meitä olemaan ylpeä omasta kulttuuristamme. Sitä ei tarvitse maailmalla hävetä.

Tähän aihepiiriin liittyen Kyösti Kallio lausuikin puheessaan Puolustusvoimille talvisodan syytyttyä 17.12.1939:

”Me emme kiellä, etteivätkö meidän sydämillämme ole lähinnä omat kotimme, isänmaamme, sivistyksemme ja koko se yhteiskuntajärjestys, johon olemme kasvaneet kiinni ja jota nyt aiotaan tuhota, mutta juuri näiden arvojen avulla me olemme antaneet osamme maailman kulttuuriin, ja sen tähden uskallamme myös toivoa, että näitä yhteisiä sivistysarvoja ja oikeusperiaatteita myös yhdessä suojataan.”

Kannattajilleen Kallio oli pitkään lähes myyttinen hahmo. Kuoltuaankin häntä on muisteltu ryhdikkäänä isänmaan miehenä. Lapsena minulle luettiin useita kertoja eräästä lastenkirjasta tarinaa, joka kertoi Kyösti Kalliosta pikkupoikana ihannoivaan sävyyn.

Uudemmassa historiankirjoituksessa Kalliota on esitetty myös kielteisemmässä valossa. Häntä on kuvattu maailmanpolitiikkaa ja sotilasstrategioita ymmärtämättömäksi mieheksi, joka tavallisena maalaisukkona huumautui Tukholmassa kolmen kuninkaan tyhjästä ystäväydenvakuutteluista ennen sodan syttymistä.

Epäilemättä Kallio ei ollutkaan omimmillaan presidentin tärkeimmässä tehtävässä, ulkopoliitiikan hoidossa. Lyhyeksi jääneen virkakautensa aikana hän sai ensin sydänkohtauksen ja sitten aivohalvauksen, jotka heikensivät työkykyä. Kallion suurin merkitys presidenttinä oli kuitenkin siinä, että hän salli punamultahallituksen syntymisen ja saattoi kansakunnan eheyttämisen loppuun. Suomi otti yhtenäisenä vastaan talvisodan koettelemukset. Työväenliike ei toivottanutkaan puna-armeijaan tervetulleeksi vapauttajana, kuten Stalin väitti propagandassaan, vaan tervehti valloittajia konetulella.

Kyösti Kallion poliittinen perintö nykypäivän Keskusta-liikkeelle lienee ennen kaikkea tinnimätön isänmaan etujen puolustaminen sekä yhteiskunnan kiinteyden ja kansallisen eheyden vaaliminen ääriliikkeitä vastaan, tulivatpa demokratian ja suomalaisten arvojemme vastaiset hyökkäykset mistä suunnasta tahansa.

Maalaisliitto-Keskustan toimiminen vastuullisena valtionhoitajapuolueena on myös Kallion perintöä.

Joulukuussa 1940 Kyösti Kallion ajallinen elämä päättyi komeaan kuolemaan, hän kaatui suorilta jaloiltaan Helsingin rautatieasemalla sydänkohtaukseen omissa lähtöjuhlissaan sotilassoittokunnan soittaessa Porilaisten marssia. Muutama tunti aikaisemmin hän oli eronnut presidentin virasta.

Kyösti Kallion työtä Maalaisliitto-Keskustassa jatkoi etenkin hänen tyttärensä, opetusneuvos Kerttu Saalasti, joka lienee kansanliikkeemme historian merkittävin nainen.

* * *

PYKÄLÄLÄISYYS tarkoittaa suuntaa, jossa korostuvat kansanvaltaisuus, populismi ja yhteiskunnallisten vääryyksien paljastaminen. Tietty epäluulo ”herraskaisuutta” kohtaan kuulune edelleen keskustalaiseen henkeen. Vastuutonta populismia ei Keskustassa tarvita, mutta edelleenkin Keskustan on oltava kansan puolue virkavaltaisuutta vastaan. Keskustalaisuus ei ole elitismiä. Puolueen toimijoiden on säilytettävä aina kosketus tavalliseen kansaan ja etenkin sen heikompiosaisimpien ihmisten arkeen.

Pykäläläisyys ei viittaa nimenä mihinkään lakipykälään, vaan Maalaisliiton ensimmäisinä toimintavuosina puolueessa vaikuttaneeseen, hyvin värikkääseen poliittikkoon nimeltä Kalle Kustaa Pykälä (1864-1915).

Pykälä asui Karjalan kannaksella Muolaassa ja hoiti oman kotitilansa lisäksi monenlaisia liiketoimia. Poliitikkona hän korosti puolustavansa kansan etuja omavaltaisia virkamiehiä vastaan. Etenkin hän vastusti sahayhtiöiden suunnittelemaan Vuoksen patoamista. Pykälän tunnettu hokema oli: ”*herroja pittää eppäillä*”.

Tarina kertoo, että Pykälän populismi sai ajoittain myös huvittavia piirteitä. Erään hänen vaalikampanjansa iskulauseena väitetään olleen: *”Äänestäkää minua, niin lippalakit halpenevat!”* Uransa aikana tämä taisteleva persoonallisuus ajautui käräjille myös oman puolueensa Maakansa-lehteä vastaan.

Pykälä sai laajaa julkisuutta tepastelemalla avojaloin eduskunnan täysistunnon kokoukseen, istuttuaan ennen täysistuntoa eräässä anniskeluravintolassa. Vaikka puolueen raittiusihmisiä tempaus varmaankin suututti, tuli Pykälästä nyt valtakunnallisesti tunnettu henkilö.

Vuonna 1910 Helsingin Kaiku -lehti järjesti lukijakilpailun, kuka on Suomen merkillisin mies? Useissa vastauksissa esitettiin arvonimen saajaksi Pykälää. Eräässä vastauksessa perusteltiin: *”Tuskinpa missään sivistyneen maan eduskunnassa kukaan on paljain jaloin talustellut, niinkuin meidän Pykälämme. Voihan Pykälä omata paljon muitakin hyviä ominaisuuksia, mutta luulen jo tämän riittävän tekemään hänestä maamme merkillisimmän miehen.”*

Olisi ollut mielenkiintoista nähdä, miten Pykälälle olisi käynyt, jos hän olisi ehtinyt nähdä Maalaisliiton kasvun suureksi puolueeksi. Minkälaisen roolin hän olisi tuolloin puolueessa ottanut?

Kalle Pykälä menehtyi järkyttävällä tavalla henkirikoksen uhrina. Ollessaan vaimonsa ja pienen tyttärensä kanssa saunomassa, hänet ammuttiin kuoliaaksi saunan ikkunan lävitse. Murha ei liittynyt ilmeisesti valtakunnalliseen politiikkaan, vaan paikallisen yhteismetsän riitoihin. Murhaajaksi epäilty entisen kansanedustajan poika pakeni Amerikkaan.

Maakansa kirjoitti Pykälästä muistokirjoituksessa 5.10.1915 mm. seuraavaa: *”Vainaja oli säälimätön ja kestävä taistelun mies. Hän antoi ja sai iskuja. Niinpä se pilkka ja halveksuminen, johon maalaisten yhteenliittymistä koetettiin hukuttaa, kohdistui suureksi osaksi vainajaa kohtaan. Hän kesti sen tynesti ja näki aatteen vain voittavan.”*

Isänsä haudalla puhunut Pykälän vanhin tytär Bertta valittiin myöhemmin eduskuntaan, olleen kolmas Maalaisliiton listoilta valittu naiskansanedustaja.

Pykälän perintö velvoittaa keskustalaisia luottamushenkilöitä muistamaan aina, että he ovat kansan asialla ja vain kansan palvelijoita, pääsivätpä kuinka suurten lihapatojen ääreen tahansa. Ja että kansanvallan edessä on aina säilytettävä nöyryys. Valta on vain lainassa kansalta. Keskusta on puolue, jossa on tarvittaessa haukuttu omatkin herrat. Puolueen on harjoitettava jatkuvaa itsekritiikkiä. Omia on tuettava, mutta heidän toimintaansa on voitava myös arvostella.

Liiallinen sokea usko markkinatalouteen ja kapitalismiin olisi tänä päivänä Pykälälle kauhistus. Poliittisen eliitin ja kaikkien ”herrojen” toimien laillisuuden valvonta, samoin tarpeettoman byrokratian purkaminen olisivat varmaankin hänen agendallaan.

Kun eräs aikakauslehti teki talvella 2018 kyselyn kansanedustajille, mitä mieltä he ovat entisille kansanedustajille maksettavista kohtuuttomista ”sopeutumiseläkkeistä”, vain harva kansanedustaja uskalsi vastata kyselyyn. Kalle Pykälä olisi vastannut.

Viime vuosina on käyty keskustelua poliittisista virkanimityksistä. Niistä piti kuulemma luopua. Uskokoon, ken tahtoo. Kalle Pykälällä olisi varmasti niistäkin sanansa sanottavana. Samoin kuin siitä, miten politiikasta ensin kokemusta saatuaan monet kansanedustajat siirtyvät yksityisen sektorin, vaikkapa yksityisten sairaalafirmojen lobbareiksi.

Kari Hokkanen tiivistä pykäläläisyyden hyviä puolia: *”Pykäläläisyyden voimia ovat sen kansanomaisuus ja kansanläheisyys. Herroja on aihetta epäillä ja byrokraatiaa vastustaa. Kansalle pitää puhua kansan kielellä: rahvaan puolueen pitää puhua niin että rahvas sitä ymmärtää. Keskustapuolue on tänäänkin syrjäseutujen ja syrjäytettyjen, myös kaupunkeihin siirtyneiden, puolue. Aluepolitiikka puolustaa periferiaa ja sen asukasta, mutta myös suurkaupunkien liikakasvusta kärsivää.”*¹⁴

* * *

SUNILALAISUUS kuvastaa ajatusmaailmaa, jonka mukaan Maalaisliiton tuli keskittyä etupäässä maatalouspoliittisiin kysymyksiin, maatalouden ja sen parissa työskentelevien elinmahdollisuuksien kohottamiseen.

Nykyään Keskusta on yleispuolue, jolla on kannattajia kaikissa ammattiryhmissä, ja toisaalta myös maatalouden parissa työskentelevien ihmisten osuus Suomen väestöstä on romahtanut sitten itsenäisyyden alkuvuosien.

Silti tänä päivänäkin Keskustan on tunnistettava erityisroolinsa suomalaisen alkutuotannon, maa- ja metsätalouden puolustajana, vaikka puolueen kannattajista enää pieni osa on tuottajaväestöä. On koko kansan etu, että voimme syödä suomalaisella maaseudulla tuotettua puhdasta suomalaista ruokaa. Kyse on tietysti myös huoltovarmuudesta kriisi-aikoja ajatellen.

Juho Emil Sunila (1875–1936) oli kotoisin Limingasta. Poliittikkaan tullessaan hänellä oli agronomina ja filosofian tohtorina jo takanaan pitkä ura yliopistomaailmassa ja valtion virkamiehenä. Poliitikkona hän tavoitteli Suomelle omavaraista elintarviketuotantoa.

J. E. Sunila oli Kyösti Kallion ankara kilpakumppani Maalaisliiton sisällä 1920- ja 1930-luvuilla, ja miehet toimivat vuorotellen pääministereinä. Presidentinvaaleissa 1925 molemmat miehet jätettiin syrjään ja suurelle yleisölle melko tuntematon Lauri Kristian Relander tuli valituksi.

Miehiä erotti paitsi hyvin erilainen koulutustausta (Kallio oli jättänyt lukion kesken), niin myös erilainen elämäkokemus. Kallio oli maanviljelijä ja aloittanut poliittisen toimintansa paikallisena luottamusmiehenä nousten jo varhain säätyvaltiopäiville ja eduskuntaan. Sunila taas oli tehnyt etupäässä akateemisen uran eikä hänellä ollut samanlaista poliittista kokemusta.

Sunila oli myös suhteessa ruotsinkieliseen väestöön valmiimpi yhteistyöhön ja otti etäisyyttä jyrkkään aitosuomalaisuuteen.

¹⁴ Kari Hokkanen: Keskustalaisuuden neljät kasvot, s. 58 (teoksessa Heräävä maa IX, toim. Seppo Niemelä, 1986)

Valtataistelu Sunilan ja Kallion välillä näytti ajoittain päättyvän Sunilan voittoon. On pohdittu, olisiko hänestä voinut tulla jopa Suomen presidentti. Ihmiselämä on kuitenkin arvaamatonta. Sunilan terveys petti alle 60-vuotiaana. Sairauksiensa vuoksi hän jättäytyi pois eduskunnasta ja eli viimeiset vuotensa syrjässä politiikasta.

Sunilaa on kuvailtu ”vasemmistomaalaisliittolaiseksi”, ja hänen huomionsa olikin ensisijaisesti ihmisten materiaalisissa tarpeissa. Tässä hän erosi Alkion ihmisten hyvinvoinnin henkisiä osatekijöitä painottaneesta ajattelutavasta.

Sunilan toimintaa koskeneessa pro gradu -työssä on kuvailtu: *”Alkiolaisessa maailmankuvassa sosiaalinen kanssakäyminen, henkiset ja hengelliset arvot olivat tärkeämpiä kuin materia. Mutta sunilalaisten omaksuman maailmankuvan mukaan nimenomaan maataloutta piti edistää jotta maaseutu yleensä ottaen pärjäisi.”*¹⁵

Sunilan perintö velvoittaa keskustalaiset kautta aikain huolehtimaan omavaraisen elintarviketuotannon säilymisestä tukemalla maanviljelijöiden ja kaiken tuottajaväestön asemaan niin, että he pystyvät ja jaksavat tehdä työtään.

Kaikkinainen kotimaisen tuotannon tukeminen – myös kuluttajien käyttäytymisen ohjaaminen tänä päivänä suosimaan kotimaisia tuotteita ja lähiruokaa – on mitä keskustalaisinta työtä.

MTK:n mielenosoituksessa eräässä kangasbanderollissa luki teksti: *”Jos maalla lakkaa paska haisemasta, niin kaupungissa se lakkaa kulkemasta.”*

Kävin muutama vuosi sitten Yhdysvaltain Oregonissa lomamatkalla. Siellä monissa ravintoloissa oli seinällä kyltti tai ilmoitustaulu, jossa kerrottiin, miltä lähitilalta tämän ravintolan tuotteita, esim. lihaa, kananmunia tai vihanneksia, hankittiin.

Kaupunkiväestö ei kadehtinut maanviljelijän kuviteltuja rikkauksia ja maataloustukia. Päinvastoin – farmari oli kunniakansalainen, jolta saatiin terveellistä, hyvää, lähellä tuotettua ruokaa.

Maanviljelyksen edistämisen Sunila näki Alkion tavoin myös radikalisoitumista ja vallankumousta estävänä tekijänä. Kun ihmisellä on oma tila, pienikin, ei hänellä enää haluta lähteä mielenosoituskulkeisiin laulamaan vallankumouslauluja ja vaatimaan kolhoosiyhteiskuntaa.

Nykyään maanomistuksen yhdistäminen ihmisten onnellisuuteen ja yhteiskunnalliseen kiinteeyteen ei ole yhtä yksinkertaista. Monelle kaupungissa asuvalle voi olla lähinnä harmillista omistaa joku toiselta puolen Suomea peritty metsäpläntti, jonka hoitamiseen ei ole aikaa eikä mielenkiintoa. Mutta aika moni kaupungeissa asuva ihminenkin kaipaa luonnonrauhaa ja hankkii itselleen maapaikan. Tai kasvattaa siirtolapuutarhassaan perunoita ja muita vihanneksia.

¹⁵Tuomas Rantala: Uusi uljas maalaisliittolaisuus? Pääministeri J. E. Sunila ja hänen maalaisliittolainen hallituksensa 1927-28. (Tampereen yliopisto, 2010), s. 119

Ehkä se kertoo sittenkin jotain ihmisen yhteydestä luontoon ja maahan. Tuleepa mieleen Mikko Alatalon aikanaan laulamasta laulusta: ”*Jumala maaseudun loi, ihminen kaupungin...*”

Paavo Väyrynen kirjoitti 1970-luvulla teoksessaan *On muutoksen aika* asutuksen ahtaisiin kerrostaloyhdyskuntiin keskittämisen seurauksista:

”Viihtymättömyyden ongelmat ratkaistaan rakentamalla keskusten ulkopuoliseen ’loma- ja viikonloppu-Suomeen’ riittävä määrä vapaa-ajan asuntoja. Keskustalaiselta kannalta katsoen tämä on täysin järjetöntä. Meikäläisen käsityksen mukaan tulee ihmisten jokapäiväinen elinympäristö muodostaa niin viihtyisäksi ja luonnonläheiseksi, että ihmiset viihtyvät vapaa-aikanaanakin kotiympäristössään Tämä edellyttää radikaalin aluepolitiikan harjoittamista muun muassa liian suurten keskusten kasvua rajoittamalla.”¹⁶

* * *

Keskustan väkeä on karsinoitu toki monilla muillakin tavoilla. Urho Kekkosen presidenttikauden jälkipuolelta tultaessa korostui jako K-linjaan ja V-linjaan.

Osa linjataisteluista on ollut repiviä ja se on jättänyt syviä arpia. Ehkä senkin vuoksi moni arkailee jakolinjoista puhumista. Toisaalta ei ole oikein, että tosiasiat puolueen tilasta kielletään.

Minua on jo pitkään kyllästyttänyt kuulla julistuksenomaisia kaunisteluja, joissa pyritään todistelemaan puolueen yhtenäisyyttä väittämällä: ”Meillä ei ole liberaaleja eikä konservatiiveja, ainoastaan keskustalaisia” – tai jotain muuta tuonkaltaista.

Kyllä meillä on, kuten jokaisessa ajattelevien ihmisten puolueessa, erilaisia näkökulmia ja linjauksia. Ja samanmieliset kokoontuvat helpommin yhteen ja tekevät yhteistyötä. Toiset verkostoituvat paremmin kuin toiset.

Mutta kun Keskustan sisällä vallitsevat erilaiset linjaukset ovat tasapainossa, kun puolueen vastuupaikoilla on mahdollisimman laajasti luottamusta kannattajiemme parissa nauttivat kokoonpano ja kun puolueen kärkenä ovat ne aatteestamme kumpuavat asiat, jotka yhdistävät Keskustan erilaisia linjauksia, niin tuolloin meillä on hyvät mahdollisuudet menestyä. Aina ei kannata valita vastuupaikoille vain kavereitaan.

Miten ovat suuret valtiomiehemme tehneet? Kun J. K. Paasikivi pääsi toiselle kaudelleen vuonna 1950, nimitti hän Urho Kekkosen pääministeriksi, vaikka Kekkonen oli käynyt ankaran vaalikampanjan Paasikiveä vastaan. Kun Kekkonen valittiin presidentiksi vuonna 1956, nimitti hän pääministeriksi kovimman vastaehdokkaansa, K.-A. Fagerholmin.

Pitkäaikainen keskustapoliitikko, tohtori Seppo Kääriäinen on kirjoittanut väitöskirjassaan tähän Kari Hokkasen määrittelemään ”nelikenttään” viitaten:

”Puolueiden väitetään henkilöityvän yhä enemmän puheenjohtajaansa. Kysymys on laajemmin puolueen imagoa muovaavasta henkilögalleriasta. Tämä tarkoittaa niitä poliittisia

¹⁶ Paavo Väyrynen: *On muutoksen aika* (1974), s. 202 (sivunumerointi vuoden 1994 painoksesta)

johtohahmoja, jotka kuuluvat työvaliokuntaan, eduskuntaryhmään sekä mahdolliseen ministeriryhmään. Henkilöt ilmentävät puoluetta ja sen pyrkimyksiä.

Hokkasen (1986) analyysin mukaan puolueen piirissä on vaikuttanut vuosikymmenten ajan 'neljien kasvojen' traditio. Johtohahmojen jännitteiset suhteet ovat merkinneet puoluejohdon imagollista 'monimuotoisuutta', myös eräänlaista vetovoimatekijää. Jos puolue henkilöityy vain puheenjohtajaansa, riskinä on monimuotoisuuden väheneminen. Joukkopuolueessa puolueen edustaminen ja johtaminen on kollektiivisempaa kuin yleis- ja vaalipuolueessa 1990-luvun puoluekehityksen voimakkaimpia väitteitä on, että puolue henkilöityi johtajaansa, jota media pitää voimallisesti esillä, ikään kuin puolueen ilmentymänä."¹⁷

"Pitäkää puolueen linja sellaisena, ettei kukaan ihminen tässä maassa voi sanoa, että maalaisliitto on unohtanut köyhän ihmisen asian."

Urho Kekkonen

¹⁷ Seppo Kääriäinen: Sitä niittää, mitä kylvää. Keskustan strategiset valinnat 1964-2001 (2002), s. 85

IV LUKU: Kekkonen linjalla eteenpäin

Vuonna 1982 Keskustan presidentinvaaleja käytiin iskulauseella *Kekkonen linjalla eteenpäin*. Ehdokkaana oli tuolloin Johannes Virolainen, joka kuitenkin hävisi Mauno Koivis-
tolle. Iskulause on silti edelleen paikallaan.

Suomen toimintaympäristö on muuttunut paljon sitten Urho Kekkonen päivien. Silti sijaitsemme edelleen suuren itäisen naapurimme rajalla – ja olemme edelleen pieni kansa. Jäsenyytemme EU:ssa ei saa merkitä sitä, että näemme ulkopolitiikkamme ja yleensäkin asemamme maailmassa ainoastaan Euroopan Unionin osana.

Urho Kekkonen ulkopolitiikan lähtökohtana oli se, että Suomi saa paremmin liikkumatilaa länteen päin, kun sillä on Neuvostoliiton luottamus rauhanomaisena naapurina. Hyvien ja luottamuksellisten suhteiden rakentaminen sekä Suomen puolueettomuuspolitiikka oli Kekkonen elämäntyön tärkein sisältö.

Nykyään tätä aikaa kutsutaan suomettumisen ajaksi. Heti Kekkonen sairastumisesta lähtien alettiin käydä laajaa kielteistä julkista keskustelua Urho Kekkonen elämäntyöstä. Musta-
maalausta on riittänyt tähän päivään asti.

Silti Suomen kansan syvissä riveissä Kekkonen nauttii suurta arvostusta. Tästä monet mielipidekyselytkin todistavat. Nuoremmille – Kekkonen ajan jälkeen syntyneille – myyttinen presidentti on suorastaan kulttihahmo.

Tuskin on liikaa henkilöpalvontaa sanoa, että Suomen kansalla on ollut suunnaton onni saada valtiolliseen elämäänsä maan vaikeina aikoina johtajakseen Urho Kekkonen kaltainen kansainvälisen tason valtiomies, jonka epätavallisen korkeat älynlahjat ja tavaton sinnikkyys voitiin käyttää isänmaan palvelukseen. Puutteistaan ja virheistään huolimatta hän jää historiaan oman aikansa suurimpana suomalaisena.

Meille keskustalaisille Urho Kekkonen elämäntyö on suuri innoituksen lähde ja suunnan-
näyttävä kaukaiseen tulevaisuuteen saakka.

Uskon, ettei jokaisen sukupolven tarvitse keksiä pyörää uudestaan. Voimme ottaa oppia myös historian merkkihenkilöiden tekemisistä. Sanotaankin, että tiede kehittyy, koska uusi tutkija jatkaa siitä, mihin edellinen lopetti, mutta ihminen ei kehity, koska jokainen sukupolvi haluaa toistaa vanhempiensa virheet.

Me Keskustassa olemme sikäli hyvin onnellisessa asemassa, että meillä on loistava historia (ainakin) takanamme. Monesta henkilöstä on esikuvaksi.

Keskustalla ei ole mitään häpeämistä muistuttaa olevansa Urho Kekkonen puolue. Joissakin mainoskampanjoissa onkin käytetty Kekkonen kuvaa

* * *

Savutöllin poikana maailmalle lähtenyt lakitieteen tohtori Urho Kekkonen oli Maalaisliiton keskeisiä vaikuttajia vuosikymmenten ajan. Hän toimi Suomen presidenttinä vuosina 1956-82.

Urho Kekkosen ei koskaan unohtanut Haminassa tapahtunutta punakaartilaisien teloitusta, johon hänet oli valkoisena nuorena vapaussoturina määrätty osallistumaan. Kansakunnan eheyttäminen oli hänen elämäntyönsä päämääriä. Etenkin maaseutu ja kaikkein syrjäisimmät korpimaat, sitkeine asukkaineen, olivat Kekkosen sydäntä lähellä.

Sodan jälkeen Urho Kekkosen poliittisen työn ydin oli Suomen hyvien ulkopoliittisten suhteiden kehittäminen niin itään kuin länteen, koko Suomen tasapuolinen kehittäminen sekä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistäminen.

Urho Kekkosen tunnettiin myös urheilumiehenä, joka halusi innostaa kansaa pitämään kunnostaan huolta. Hänhän oli nuoruudessaan kilpaurheilija, ja vielä vanhoilla päivillään hän teki mielellään juoksu- ja hiihtolenkkejä. Tunnettu on Kekkosen velvoittava lause: *”Jokainen syy, joka estää kuntoilun, on tekosyy.”*

Sotien jälkeen Suomi joutui suuntaamaan kurssinsa uudelleen. Sotakorvaukset entiselle viholliselle maksettiin ja solmittiin YYA-sopimus. Paasikiven-Kekkosen linja tähtäsi puolueettomuuteen kansainvälisissä selkkauksissa.

Kun moni muu Euroopan maa tuli kommunistiseksi, Suomi säilytti demokraattisen yhteiskuntajärjestyksen. Pienen ihmisen ääni kuului Maalaisliiton kautta eikä vallankumousta koskaan tullut. Maalaisliiton johdolla Suomesta rakennettiin pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa — kansaneläkkeet, lapsilisät ja sairausvakuutukset syntyivät kaikki poliittisen tahdon tuloksena.

Lähes 50 vuotta kestäneen Urho Kekkosen valtiollisen uran huippukohtana voi pitää ETYK-kokousta, jonka tavoitteena oli valtioiden välisen jännityksen lieventäminen. Tämän kokouksen opeista olisi nykyisinä aikoinakin paljon ammennettavaa.

Sanaa *liennyty*s Urho Kekkosen määritteli mm. näin: *”... liennyty*s on valmiutta ratkaista erimielisyydet ilman riitaa tai voimakeinoja, ilman uhkailuja tai aseiden kalistelua, rauhanomaisin keinoin, neuvottelupöydän ääressä. Liennytys on tietynlaista luottamusta sekä kykyä ottaa huomioon toisen osapuolen kohtuulliset näkökohdat.”¹⁸

Urho Kekkosen elämäntyötä on myöhemmin kovasti arvosteltu. Häntä on pidetty diktaattorina, joka yhdisti omat ja kansalliset edut. Suomalaisen demokratian kauneimpiin hetkiin ei kuulukaan se, että Kekkosen valitutti itsensä neljännelle kaudelle presidentiksi poikkeuslailla, ilman vaaleja.

Erityisesti Kekkosta on syytetty liiasta nöyristelystä venäläisiin nähden. Kekkosen itse puolestaan perusteli läheisiä idänsuhteita sillä, että mitä enemmän politiikkaamme idässä luotetaan, sitä enemmän meillä on myös liikkumatilaa länteen päin.

Tunnettu on myös hänen toteamuksensa: *”Olen ollut siinä onnellisessa asemassa, ettei minun ole tarvinnut koskaan Moskovassa mitään antaa, vaan olen sieltä aina jotakin saanut!”*

¹⁸ Urho Kekkosen (1981): Tamminiemi, s. 121

Itse olen miettinyt, antoiko Kekkonen liikaa periksi poliittiselle vasemmistolle ja 1960-luvun radikaalinuorisolle. Toisaalta on sanottu, että hän onnistui ”halaamaan radikaalit kuoliaaksi”, tai ainakin vaarattomiksi. Tietenkin Kekkonen toimia on tarkasteltava oman aikansa puitteet huomioiden.

Muistaa kuitenkin sopii Urho Kekkonen syntymän 100-vuotisjuhlan aikoihin MTV3:lla esitetyssä erikoisohjelmassa esiintyneen entisen pääministeri Kalevi Sorsan sanat. Toimittaja kyseli ja pyrki esittämään todisteita, että eikö SDP:kin ollut tuolloin täysin Kekkonen vallan alla? Sorsa vastasi: *”Oliko siitä jotain vahinkoa maalle ja kansalle?”*

Moni varsinkin itäsuomalainen muistaa suomalais-neuvostolaisella yhteistyöllä toteutetut suuret rakennushankkeet, jotka tarjosivat pitkäksi aikaa työtä tuhansille suomalaisille.

Hyvä on muistaa sekin, että johtuivatko kaikki ns. suomettumisen aikaan liittyneet yhteiskunnalliset ilmiöt juuri Kekkosesta? Ihmisten leimaaminen neuvostovastaisiksi, ”Reporadion” yksipuolinen uutisointi ja neuvostokommunismien ihailu – joka varsinkin kulttuuripiireissä sai jalansijaa – olivat tietysti vastenmielisiä ilmiöitä. Mutta oliko se kaikki sentään Kekkonen syytä?

Olihan Kekkosella varaa ja rohkeutta sanoa pääsihteeri Hruštševillekin, että vaikka koko muu maailma muuttuisi kommunistiseksi, niin Suomi jää länsimaisen demokratian perustalle!

* * *

Urho Kekkonen oli Maalaisliiton henkinen johtohahmo, vaikkei hän kuulunut viralliseen puoluejohtoon. Kekkonen siirtyminen presidentiksi ja pois puoluejohdosta oli melkoinen menetys. Kuuluisat ovat Kekkonen jäähyväissanat Maalaisliiton eduskuntaryhmälle: *”Pitäkää puolueen linja sellaisena, ettei kukaan ihminen tässä maassa voi sanoa, että maalaisliitto on unohtanut köyhän ihmisen asian.”*

Rakennemuutos koetteli Maalaisliittoa voimakkaasti, kun teollistumisen myötä huomattava osa maaseudun väestöstä muutti suuriin kaupunkeihin ja Ruotsiin. Maalaisliitosta lähtenyt Veikko Vennamo perusti SMP:n ja sai ”unohdetun kansan” protestiaaltoa tuekseen.

Johannes Virolaisen johdolla puoluetta alettiin kehittää yleispuolueeksi, joka voisi menestyä paremmin myös kaupungeissa. Vuonna 1965 puolueen nimeksi tuli Keskustapuolue.

Eräs Maalaisliitto-Keskustan suurista aikaansaannoksista oli kansansivistyksen lisääminen. Tärkeä tavoite oli, että jokainen lapsi ja nuori voi saada opetusta omien lahjojensa mukaan perheensä varallisuudesta riippumatta.

Yksi johtavista sivistyspoliitikoistamme oli mm. opetusministerinä toiminut Kerttu Saalasti, jonka ansioihin luetaan erityisesti uraauurtava työ Oulun yliopiston perustamisen hyväksi. Kannustan tutustumaan siihen rohkeaan ja periksi antamattomaan toimintaan, jolla Saalasti ajoi Oulun yliopistohanketta. *”... melkoinen oot, jos saat nyt läpi”* oli Kekkonenkin kommentoinut. Saalasti oli myös ensimmäinen nainen Keskustan puoluejohdossa.

Urho Kekkonen, Johannes Virolainen ja Kerttu Saalasti yhteistyöllä Suomeen rakennettiin kattava korkeakouluverkko. Sitä ei olisi tapahtunut, jos asia olisi ollut vain helsinkiläisen

yliopistoväen, Kokoomuksen tai SDP:n varassa. Se oli keskustalaisen poliittisen tahdon tulos. Silloin oli uskallusta taistella oman aatteen puolesta.

Tänä päivänä näemme, mikä valtava merkitys yliopistolla on ollut kullekin yliopistokaupungille tai koko maakunnalle, missä yliopisto on sijoitettuna. Kerttu Saalastia ja Johannes Virolaista pilkattiin, että te perustatte ”kylä-yliopistoja”, jonne ei kukaan halua edes hakea. Pilkkanaurut hyytyivät pian.

Olen harmitellut, ettei Kerttu Saalastin mahtavaa elämäntyötä ja hänen monipuolista persoonallisuuttaan tunneta riittävästi keskustalaistenkaan parissa. Tytti Isohookana-Asunmaan kirjoittama Saalastin elämäkerta on kattava tietopaketti Saalastin elämänvaiheista ja hänen valtiollisen toimintansa peruslinjauksista.

Kerttu Saalasti oli hyvin uskonnollinen ja hänen kristillinen vakaumuksensa näkyi myös hänen poliittisessa toiminnassaan. Saalasti oli myös ehdottoman raitis ja hän korosti korkeita siveellisyys- ja moraalikäsitteitä.

Urho Kekkonen, joka oli tunnettu naistenmies ja jolle ryyppykin ajoittain maistui, ei tietenkään ollut Kerttu Saalastille ihanne yksityiselämänsä osalta. Muutoinkin heidän luonteensa ja toimintatapansa olivat hyvin erilaiset. Ymmärtääkseni he eivät olleet ystäviä politiikan ulkopuolella. Tästä huolimatta he kykenivät tuloksekkaaseen yhteistyöhön isänmaan hyväksi. Se vaati varmasti molemmilta joustoa.

Kerttu Saalasti sai naisena miesten maailmassa kohdata monia ennakkoluuloja ja rikkoa lasikattoja. Hänen suunnaton tarmokkuutensa yhdistettynä järkähtämättömään idealismiin ärsytti Maalaisliiton miehiä.

Presidentti Paasikiven päiväkirjamerkinnässä 3.4.1952 kerrotaan tapauksesta, jossa pääministeri Kekkonen purki tuntojaan presidentille Maalaisliiton ryhmän toiminnasta. – Kekkonen: ”Kerttu Saalasti on ollut aivan fanaattinen.” Paasikivi: ”Sellaisia naiset ovat, kun joutuvat politiikkaan.”

Kerttu Saalasti puolestaan totesi: ”*Naisten syrjintä on miesten hallitseman maailman valitsemattomuutta.*”

* * *

Olen pyrkinyt tutustumaan melko laajalti Urho Kekkonen kirjalliseen aineistoon. Hän oli kadehdittavan taitava sanankäyttäjä, kuten hänen vaimonsakin. Kerrotaanhän, että Sylvi sensuroi usein miehensä puheista ja kirjoituksista pahimmat hävyttömyydet.

Kekkonen laajan tuotannon ja sen merkityksen nyky-Keskustalle analysointi vaatisi oman kirjansa. Arvioin tässä Urho Kekkonen ulkopoliittista ajattelua ensisijaisesti hänen vuonna 1981 julkaistun *Tamminiemi*-teoksensa kautta. On harmillista, että tämä Kekkonen poliittiseksi testamentiksikin kutsuttu teos on jäänyt unholaan.

Mainittakoon, että kyseisen teoksen toimittajana oli Urho Kekkonen luottotoimittaja ja rakastettu Maarit Tyrkkö. Kirja ilmestyi samana vuonna, kun Urho Kekkonen joutui sairauden takia eroamaan presidentinvirasta.

Paasikiven tavoin Urho Kekkonen korosti tosiasioiden tunnustamista ulkopoliitikamme perustana. Ennen kaikkea maantieteellisten tosiasioiden.

”Realiteetteihin, jotka on aina otettava huomioon, kuuluvat myös suurvaltojen valtioedut. Suurvaltaetujen olemassaolon tosiasiaan pienen maan on sovittava toimintansa. Suomen ulkopoliitikan perustehtävänä on kansakunnan olemassaolon ja Suomen geopoliittista ympäristöä hallitsevien suurvaltaetujen yhteensovittaminen.

Varovaisuus on Suomen ulkopoliitikassa ollut ja tulee aina olemaan kaiken a ja o. Jos sen lisäksi kykenemme oppimaan jotakin kokemuksistamme, on sekin arvokasta.”¹⁹

Urho Kekkonen muistutti, että aatteellisilla sympatioilla tai antipatioilla, saati moralisoinnilla, ei pitäisi olla liiaksi sijaan maan harjoittamassa ulkopoliitikassa.

Tämä kuulostaa aika karultakin. Eikö meidän pitäisi tehdä maailmaa paremmaksi – ja protestoida vääryyttä vastaan?

Onhan sellainenkin joskus paikallaan. Mutta eikö edelleenkin ole jotain järkeä siinä vanhassa toteamuksessa, että maailmanpolitiikassa Suomen kaltaisen pienen maan on parempi toimia lääkärin eikä tuomarin roolissa? Tämähän presidentti Kekkonen totesi aikanaan vieraillessaan YK:n yleiskokouksessa. Tuomioiden julistamisen sijaan Suomi etsii ongelmien parannuskeinoja.

Onko Suomen valittava puolia sellaisissa kansainvälisissä selkkauksissa, jotka eivät meille kosketa ja joissa ei ole yhtä oikeaa osapuolta? Vai onko puolueettomuutemme pelkuruutta? Margaret Thatcher sanoi kerran ruotsalaiselle tv-toimittajalle, joka muistutti Ruotsin olleen sodan aikana puolueeton: *”Jos kaikki olisivat olleet puolueettomia, niin Hitler olisi voittanut!”*

Kekkosen muistutti, että puolueettomuuspolitiikasta huolimatta olemme aina rauhan puolella, sotaa vastaan. Nykyajan uhat ovat vielä moninaisempia. Ilmastonmuutoksen mahdolliset vaikutukset ja erilaisten sosiaalisten epäoikeudenmukaisuuksien seuraukset ymmärretään aiempaa selkeämmin tekijöiksi monien konfliktien taustalla.

Kansainvälinen terrorismi, ja etenkin radikaali islamistinen terrorismi, on viime vuosikymmeninä noussut yhä vakavammaksi uhaksi kaikille maailman maille. Näiden suhteen ei voi olla puolueeton.

* * *

Kekkosen asennoituminen lähti siitä, että ulkopoliitikamme ei saa aikaan mitään pelkillä julistuksilla, vaan muiden maiden on voitava luottaa politiikkaamme. Eikä luottamus rakennu ainoastaan tosiasioihin, vaan myös siihen, miltä asiat näyttävät.

Edelleen Kekkosen perintö kannustaa, rohkaisee ja velvoittaa meitä ulkopoliittiseen aktiivisuuteen, niin kahdenvälisissä kuin monenkeskisissä suhteissamme.

¹⁹ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 19

”Jokaiselle valtiolle on ominaista herkeämätön pyrkimys vahvistaa ulkopoliittista asemaansa. Se ei koskaan, parhaimpinaakaan aikoina, ole riittävän hyvä.”²⁰

Suomen ulkopoliittinen liikkumatila näyttää joka tapauksessa kaventuneen viime vuosina EU:n yhteisen ulkopolitiikan paineessa. Olemme automaattisesti mukana pakotteissa ja boikoteissa Venäjää vastaan. Ilmeisesti monien mielestä tämä on tavoiteltava asia. Pääministeri Alexander Stubb sanoi joulukuussa 2014 toivovansa, ettei Suomi olisi enää koskaan *”sillä harmaalla vyöhykkeellä, missä me olimme kylmän sodan aikana. Suomi on vahvasti osa länttä.”*

Olemme tulleet kauaksi Urho Kekkosen paaluttamasta puolueettomuuspolitiikan linjasta: *”Ajatus etsiä poliittisia sidonnaisuuksia lännestä on vieras suomalaisille, jotka ovat oppineet sen vanhan viisauden, kuinka hullusti tekee maa, joka etsii ystävänsä kaukaa ja vihollisensa naapurista.”*

Liekö vailla ajankohtaisuutta tämäkään Kekkosen siteeraus: *”Puolueettomuutemme ei tietenkään ulotu maailmankatsomuksiin. Puolueettomuutemme ei merkitse sitä, että luopuisimme suomalaisen kansanvallan puolustamisesta. Mutta me emme voi vedota oikeuteemme pysyä puolueettomana, jos seuraavassa hengenvedossa esitämme kansainväliseen politiikkaan liittyviä yksipuolisia kannanottoja.”²¹*

Tänä päivänä voi kysyä, olemmeko riittävästi tehneet Suomen ja Venäjän välisten suhteiden hyväksi? Vai onko tästä asiasta puhuminenkin jo ”suomettumista” ja ”putinismia”?

Paukuttelemme helposti henkseleitämme, että Venäjästä ja idänsuhteistamme on voitava nyt puhua vapaasti. Hyvä onkin, jos voidaan. Mutta tuntuu siltä, että mikä tahansa Nato-intoilijoiden tai Venäjän haukkujen pieninkään arvostelu leimataan heti Venäjä-mielisyydeksi.

Urho Kekkosen Eurooppa-ajattelu näkyy menneen pidemmälle kuin nykyisen EU:n perusajatus, joka lähtee rauhan takaamisesta Euroopassa EU:n jäsenmaiden kesken.

Kekkosen eurooppalainen turvallisuuspolitiikka lähti rauhan takaamisesta ja yhteistoiminnan kehittämisestä Ranskan kenraali Charles de Gaullen sanoin: *”Eurooppa Atlantilta Uralille. Tämän Euroopan kansojen kesken on luotava edellytykset rauhan pysyväksi turvaamiseksi.”²²*

* * *

Neuvostoliiton-yhteyksistään huolimatta Kekkonen oli tinkimätön isänmaan mies. Jopa hänen arkkivihollisensa Veikko Vennamo tunnusti, ettei Kekkonen ollut valmis lipsumaan piiruakaan, kun kyse oli Suomen itsenäisyydestä.

Urho Kekkosen ajan Neuvostoliiton suurlähettiläs Vladimir Stepanov on kertonut eläkeläisenä nykyvuosina antamissaan haastatteluissa, että on täyttä höpötystä pitää Kekkosta jonakin KGB:n agenttina tai Neuvostoliiton miehenä. Päinvastoin – Stepanovin mukaan

²⁰ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 14-15

²¹ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 162

²² Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 107

Kekkonen ajoi tinkimättä Suomen etua, ja hänen politiikkansa tavoitteena Neuvostoliiton suhteen oli sodassa meiltä viedyn Karjalan tai ainakin osien palauttaminen takaisin Suomelle. Tätä Kekkonen oli Stepanovin mukaan pyrkinyt viemään sitkeästi läpi neuvotteluissaan Neuvostoliiton johdon kanssa, valitettavasti siinä onnistumatta.

Karjalan, Vanhan Sallan ja eräiden Kuusamon kuntaan kuuluvien alueiden sekä Petsamon ryöstäminen oli suuri historiallinen vääryys. Näiden alueiden kulttuuriperinnön vaaliminen Suomessa edelleen on arvokasta. Uuteen sotaan emme saa ryhtyä näiden alueiden takia, mutta tavoitteemme ja rakkautemme noita alueita kohtaan ei saa kuolla.

Ehkäpä joskus on mahdollista, että edes osa näistä alueista voitaisiin saada takaisin valtiomme yhteyteen rauhanomaisin keinoin. Ja jo se, että suomalaiset voisivat liikkua noilla alueilla nykyistä helpommin ja esimerkiksi ostaa maata, edes Karjalasta esivanhempiansa kotiseuduilta, olisi suuri edistysaskel.

Vaikka Kekkonen muistetaan ennen kaikkea idänsuhteiden kehittäjänä, ei hän missään vaiheessa ajatellut, että Suomi kuuluisi ”itään”. Päinvastoin, Kekkoselle Pohjoismaat olivat tärkein viiteryhmämme maailmalla.

”Pohjoismaisuus on Suomelle enemmän kuin tahdonvallan asia: se on erottamaton osa historiaamme, taustaamme, kulttuuriamme, yhteiskunta- ja talousjärjestelmäämme, tapojamme, lakejamme ja uskontoamme. ... Viiden pohjoismaan välillä vallitseva suhde eroaa monessa mielessä niin sanotuista tavanomaisista kansojen välisistä suhteista. Meillä on voimakas keskinäinen sukulaisuudentunne. Muistot, tavat, perinteet ja lukuisat ulkonaiset seikat ovat kaikki olleet luomassa tätä alituisesti kasvavaa yhteenkuuluvuudentunnetta. Samankaltaiset kohtalot ja monessa suhteessa yhtäläinen elämäntapa ovat voimistaneet sitä. Lisääntyvät yhteiset edut tulevat kehittämään sitä entisestään.”²³

Poliittista yhdenmukaistamista ja integraatiota, saati valtioliittoa Pohjolan kesken, Kekkonen ei kuitenkaan toivonut.

* * *

Urho Kekkonen tahtoi ymmärtää nuoremman polven pyrkimyksiä ja katsoa ennakkoluulottomasti tulevaisuuteen. Hän oli kasvanut poliitikkona monenlaisten aikojen läpi. Entisestä kommunistien kuulustelijasta tuli kansallisen kommunismin hyväksyjä. Kiihkeä aitosuomalainen muuttui kaksikielisen Suomen puolustajaksi. Mies, joka nuorena pakinassaan uhosi poistavansa ”ryssän kuvat yliopistosta ja ryssän muistot koko maasta” tuli Suomen ja Neuvostoliiton ystävyuden takuumieheksi.

Ehkä näidenkin kokemustensa johdosta Kekkonen kannusti nuorisoa aktiiviseen toimintaan ja vanhojen näkemysten kyseenalaistamiseen. Tunnettu on hänen toteamuksensa Vanhan ylioppilastalon valtauksen yhteydessä: *”Ennakkoluulottomasti ajatteleva nuoriso on tulevaisuuden ideologinen pommii. Siinä on maailman toivo.”*

²³ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 79-80

Tamminiemi-teoksessaan Kekkonen tervehti ilolla tuolloisen nuoremman polven pyrki-
myksiä globaalien ongelmien ratkaisuun. Ulkopoliitiikan ei tarvitse rajoittua vain välttämät-
tömyyksiin, vaan kansainvälinen vastuu on tunnettava laajemmin. Kehitysyhteistyön
edistäminen sekä sodan ja luonnonkatastrofien koettelemien pakolaisten auttaminen nou-
sevat esille osana Kekkonen vastuullista ja rauhantahtoista ulkopoliitiikkaa.

Kuitenkin etenkin innokkaimmille ”maailmanparantajille” Urho Kekkonen vaikuttaa ha-
lunneen osoittaa sanansa:

*”Mutta koko ajan meidän on kuitenkin tiedostettava ja pidettävä mielessä asioiden keski-
näinen arvojärjestys. Sen mittana voivat olla vain Suomen edut. Muuten on olemassa vaara,
että ulkopoliittikkamme alkaa näyttää erilaiselta ajanvietteeltä.*

*Nuoria haluan muistuttaa myös siitä, että Suomen kaltaisten pienten valtioiden mahdolli-
suudet vaikuttaa maailman tapahtumien kulkuun ovat edelleen vähäiset. Syytä on myös pi-
tää mielessä, että kansainvälinen politiikka ei tunne lahjoittajia eikä lahjan saajia. Se on
kompromisseja, etujen punnitsemista ja yhteensovittamista, jota ennen on tarkoin määri-
teltävä haluttujen tavoitteiden ja niiden saavutettavuuden välinen suhde. Samoin on mää-
riteltävä myös se, millaisilla ja kuinka suurilla panoksilla pelissä aiotaan olla mukana.”²⁴*

²⁴ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 132

V LUKU: Omia havaintojani

Keskustan vaiheista 1990-luvulta lähtien minulla on jo omakohtaisia, tavallisen kansalaisen, ensin puolueisiin luonnollisesti kuulumattoman lapsen ja nuoren, sitten 15-vuotiaasta lähtien Suomen Keskusta r.p:n rivijäsenen kokemuksia. Käyn tässä luvussa läpi joitakin omia muistojani puolue toiminnasta ja siitä, millaisena Keskustan kehitys on minulle näyttänyt.

Joskus väitetään, että pienellä paikkakunnalla, jossa on vain kaksi puoluetta – Maalaisliitto ja Keskusta! – ei menesty, jos ei ole oikeaa jäsenkirjaa. Kotikaupungissani Keskusta ei toki ole yleensä ollut edes enemmistönä, mutta selvästi suurin puolue siellä on.

Itse en ainakaan kokenut, että mitkään ovet olisivat auenneet sen takia, että valitsin jo varhain ideologisen kantani. Enemminkin sain kuulla kouluvuosina muutamien opettajien ilkeilyjä ja sittemmin myös uhkauksia toisilta keskustalaisilta, että poliittinen urani katkaistaan alkuunsa, jos en tee niin tai näin.

Ihan varmasti olisin päässyt helpommalla, jos olisin valinnut olla aktiivinen jossain muussa kuin poliittisessa järjestössä.

Politiikassa on vain pakko kovettaa itsensä eikä antaa yöuniensa mennä. Johannes Virolainen sanoi eräässä tv-haastattelussa, että tämä on kovaa peliä. Joka ei kestä kovuutta, niin sen pitää jäädä kotiin eikä lähteä politiikkaan.

Paljon tämä toiminta on kuitenkin antanut. Olen tavannut paljon mielenkiintoisia ihmisiä ympäri maata. Politiikassa ihmissuhteet kariutuvat helposti riitoihin tai muuttuvat vallankäytöksi. Minulla on kuitenkin ollut onni saada monia hyviä, luotettuja ystäviä tämän kansanliikkeen parista.

Keskustan toiminnan puitteissa olen käynyt ympäri Suomea eri maakunnissa ja saanut tutustua niihin. Suomalaisuuden juuret ja voima on vahvoissa, omaleimaisissa maakunnissa.

Kotitaustani ei ole erityisen poliittinen ainakaan siinä mielessä, että kukaan läheisistäni ei lapsuusvuosinani ollut mukana missään poliittisissa luottamustehtävissä. Politiikkaa seurattiin kuitenkin paljon isovanhempieni luona uutisten välityksellä, yhteiskunnallisista asioista puhuttiin ja käytiin äänestämässä.

Olen huomannut, että tämä on monen muunkin politiikkaan tulevan nuoren tausta. Välttämättä perheessä ei ole täytynyt olla ketään aktiivipoliitikkoa, mutta kodissa on ainakin jonkun verran seurattu poliittista toimintaa tai jollain tavalla kannettu vastuuta yhteisistä asioista omaa perhepiiriä laajemmalle.

Siksi on tärkeää, että poliittisistakin asioita puhuttaisiin kodeissa avoimesti ja suhtauduttaisiin myönteisesti demokraattisiin vaikuttamiskeinoihin. Oman puoluekannan tuputtaminen väkisin johtaa harvoin hyviin tuloksiin, mutta keskustalaista arvomaailmaa on hyvä pitää kodeissakin esillä.

En voi sanoa, että minua olisi koskaan kannustettu politiikkaan tai puoluepoliittisiin toimiin. Pikemminkin intoani toppuuteltiin ja sanottiin, että älä mene sinne tyhjää haukuttavaksi. Tukea kuitenkin on sitten tullut lähipiiristäkin, kun olen lähtenyt vaaleihin mukaan.

Muistan lapsuudestani, kun Keskustan Lapin piirin pitkäaikainen puheenjohtaja Hannes Viiri oli kylässä isovanhempieni luona. Kuulin, kun hän sanoi ukilleni: *”Kyllähän se Kokoomus oikeastaan meidän asioita ajaisi – mutta kuule, kun meidän pitää ajatella niitäkin, joilla ei ole yhtä hyvin!”*

Se kolahti. Aloin kiinnostua puolueista ja niiden välisistä eroista.

Toiset isovanhempani asuvat isäni suvun juurilla maaseutukylässä, Kemijärven Leväranalla. Sain tätä kautta hyvän yhteyden perinteiseen, vanhojen sukujen muodostamaan kyläyhteisöön. Kylässä myös maalaisliittolaisella toiminnalla olivat pitkät perinteet. Jo ukkini isä toimi aikanaan kylän Keskustan paikallisosaston sihteerinä – nyt minä hoidan samaa tehtävää!

* * *

Vuoden 1994 EU-kansanäänestys ja yleensäkin koko EU-jäsenyyssratkaisu oli Keskustalle vaikea. Puolueen äänestäjien enemmistö vastusti EU:hun liittymistä, mutta keskustajohtoinen Ahon hallitus toteutti jäsenyyden.

Vartuin melko EU-kielteisessä ympäristössä ja muistan hyvin kansanäänestyksen tapahtumat. Monet tuolloin esitetyt uhkakuvat EU:n kehityksen suhteen toteutuivat. Meillä olisi ollut tarjolla parempikin vaihtoehto.

EU:n tavoite – rauhan ja vakauden ylläpitäminen Euroopassa – on tietenkin oikea. EU:n puitteissa tehdään kuitenkin paljon muutakin.

Keskustan tulisi voida edelleenkin olla äänitorvi myös EU:hun kriittisesti suhtautuvalle välle. Vuonna 1995 pahempi vaalitappio estyi sillä, että moni näkyvä EU-jäsenyyden vastustaja oli edelleen Keskustan ehdokkaana. ”Jytkyä” ei tuolloin vielä koettu.

Myöhempinä vuosina kannatusta on valunut Perussuomalaisiin, kun ”euroskeptisen” profiiliin ihmiset eivät ole isommin näkyneet Keskustan julkikuvassa, ehkä Paavo Väyrystä lukuun ottamatta, ja hänkin joutui aikanaan ministerinä ollessaan esittelemään Lissabonin sopimuksen, ja lähti sittemmin omille teilleen.

Vahvasti EU-kriittisen Väyrysen menestys Keskustan presidenttiehdokkaana 2012 siivitti Keskustan kuitenkin uuteen nousuun vuoden 2011 surkean presidentinvaalituloksen jälkeen. Sekin kertoo jotakin.

Vuonna 1999 Suomi luopui omasta rahastaan, jonka jo keisari ja suuriruhtinas Aleksanteri II oli meille suonut. Keskustan eduskuntaryhmä äänesti euroalueeseen liittymistä vastaan. Menimme sinne ainoana Pohjoismaana, vaikka juuri Pohjoismaiden tulisi olla tärkein viiteryhmämme maailmalla.

Nyt kun olemme joutuneet Kreikan velkojen maksumiehiksi ja EU:n syvenevä integraatio uhkaa tapahtua juuri euroalueen kautta ja euron pelastamiseksi, niin moni kysyy, onko tässä

oltava mukana hinnalla millä hyvänsä? Ja saako asiasta edes keskustella nykyään Keskustan sisällä? Me kuitenkin alun perin vastustimme euroon liittymistä.

Tapaninpäivänä 1918 Kyösti Kallio lausui Nivalan nuorisoseuran iltamassa: *”Suokoon Jumala, ettemme koskaan joutuisi minkään vieraan vallan vasalliksi, vaan voisimme tänne rakkaaseen Pohjolaamme pystyttää suomalaisen Suomen. Sinne olemme nyt matkalla. Pitäkäämme aina lippumme puhtaana tällä tiellä.”*

On selvää, ettei mitä tahansa Suomen itsemääräämisoikeudesta voi luovuttaa ylikansallisesti päätettäväksi, ja sitten samalla koettaa ääni väristen pitää isänmaallisia puheita, että ”tämä EU vain vahvistaa itenäisyyttämme”, kuten kokoomuslaisten parissa tunnutaan tekevän.

Tietenkin kun olemme EU:ssa, niin on kaikin voimin koetettava tehdä siitä parempaa. Olisi liittouduttava vallan hajauttamista kannattavien kanssa. EU:sta eroaminen on tuskin realistinen tavoite ainakaan lyhyellä aikavälillä.

* * *

Vuonna 2000 liityin Suomen Keskustan jäseneksi. Tarinani puoluevaikuttamiseen lienee varsin tavanomainen. Olin mukana lukion oppilaskuntatoiminnassa ja perustamassa Kemijärvelle nuorisoneuvostoa.

Vuoden 2003 eduskuntavaalien alla olin abiturientti ja valmistauduin ylioppilaskirjoituksiin. Olin tullut vähän aikaisemmin paikalliseen poliittiseen toimintaan.

Ajattelin, että olisi mukava tehdä jotain Keskustan vaalityön hyväksi. Olimme palaamassa hallitusvastuuseen Anneli Jäätteenmäen johdolla.

En halunnut tukea Kemijärveltä asetettua ehdokasta. Hänellä ei ollut mitään poliittista kokemusta ja hän oli vasta vähän aikaisemmin muuttanut paikkakunnalle toisen vaalipiirin alueelta. Painostus, jolla ihmisiä koetettiin saada tukijaksi, luultavasti toimi päinvastaiseen suuntaan.

Lähdin lopulta tukemaan toista keskustalaista ehdokasta. Ei minun tuellani isoa merkitystä ollut. Joitakin mainoksia luukutin ja pistin tienvarsimainoksia pystyyn. Kirjoitin muistaakseni yhden pienen yleisönosastokirjoituksen paikallislehteen.

Valintani ei ollut erityisen radikaali – kannatin Keskustan Lapin piirin puheenjohtajana toimintaa lestadiolaista, keski-ikäistä poliisimiestä. Hän asui Ranualla, missä minullakin on sukujuuria.

Paikallisen ehdokkaan tukijoille valintani oli kuitenkin liian radikaali. Mm. kunnallisjärjestön entinen puheenjohtaja uhkasi minun poliittisen urani katkaisemisella alkuunsa, jos en muuta tapojani.

”Sinusta ei poika tule ikinä uutta Väyrystä, vaikka sinulla muka olisi Väyrysen kuvia seinällä!”, huudettiin puhelimesta. (Oli minulla vanha presidentinvaalikortti jossain omassa huoneessani kai esillä. En tiedä, kuka senkin oli kertonut eteenpäin.)

Samaisen paikallisen ehdokkaan tukijat kävivät röyhkeästi asettamassa ulkomainostelineisiin oman ehdokkaansa julisteita Keskustan kaikkien ehdokkaiden yhteismainosten tilalle,

vastoin puolueen yhteistä linjausta. Kun otin asian piirikokouksessa esille, niin oman kunnallisjärjestöni johtokunnassa sain haukut ”Kemijärven häpäisemisestä”.

Myöhemmin ottaessani pieniä askeleitani politiikassa eteenpäin, muistin nämä uhkailut ja arvostelut. Eivät ne enää miltään tunnu, mutta kyllä ne silloin 18-vuotiaana valvotuttivat. Että tällaista tämä politiikka ja keskustalainen järjestötoiminta on. Huvittavinta jälkikäteen ajatellen oli, että yksi kovimpaan ääneen keskustalaisuuttaan todistellut ja minua oman ehdokkaani vaalitulaisuuteen kaikkien kuullen haukkumaan tullut kunnallispoliitikko erosi tietojeni mukaan myöhemmin itse puolueesta. Minä olen jäänyt.

Noissa vuoden 2003 eduskuntavaaleissa Keskusta nousi suurimmaksi puolueeksi. Suomen ensimmäinen naispääministeri Anneli Jäätteenmäki joutui kuitenkin pian eroamaan pääministerin tehtävistä dramaattisissa olosuhteissa.

Isomummini, entinen maatilalan emäntä, oli tuolloin vielä elossa. Hän seurasi koko päivän Jäätteenmäen eroon johtaneiden tapahtumien uutisointia. Kun tieto Jäätteenmäen erosta lopulta tuli, isomummini totesi minulle: ”Menin makuuhuoneeseeni ja itkin kuin joku lähiomainen olisi kuollut.”

* * *

Tulin vähitellen mukaan Keskustanuoriin ja sain sieltä monia ystäviä. Liikkeen ansiosta tunnen ihmisiä luullakseni jokaisesta Suomen maakunnasta. Päädyin sattumien summana, vai johdatustako lienee, Lapin Keskustanuorten toiminnanjohtajan viransijaiseksi ja lopulta piirin puheenjohtajaksi.

Toimin myös vuoden Keskustan Lapin piirin varapuheenjohtajana. Sekin oli mielenkiintoinen tehtävä: järjestimme sosiaaliturvaseminaarin ja teimme yhden kepulaisen bussilastillisen voimin tutustumismatkan Venäjän Kantalahteen, Vienanlahden rannalle.

Toimin kotikaupungissani Kemijärvellä kirkkovaltuustossa ja kaupunginvaltuustossa, kunnes muutin Rovaniemelle. Sielläkin tulin valituksi kirkkovaltuustoon. Olen toiminut myös kirkolliskokouksen maallikkojäsenenä. Kaikissa vaaleissa tulin valituksi Keskustan listalta.

Eduskuntavaaleihin en kuitenkaan lähtenyt, vaikka sitä esitettiin silloin tällöin. Ei joka paikkaan tarvitse tunkea. En löytänyt itsestäni motivaatiota lähteä ehdolle. Ja taustaltakin voi vaikuttaa.

Monista Keskustanuorten minun aikaisista nuorista paikallistoimijoista on tullut nyt valtakunnantason poliitikkoja. Keväällä 2015 tapasin eduskunnan ruokalassa kolme vastavalittua nuorta kansanedustajaa – Petri Honkosen, Katri Kulmunin ja Antti Kurvisen. Vitsailin, että mikä luokkaretkiryhmä tänne eduskunnan ruokalaan on eksynyt! Kaikki he olivat minua nuorempia ja tulleet minua myöhemmin mukaan puolueeseen, mutta niin vain heidän uransa eteni jo alle 30-vuotiaana kansanedustajaksi. Tosin ei se tullut itsekseen, vaan kovalla työllä, ja hatunnostoni siitä.

Olin Keskustan puoluevaltuuston jäsen vuosina 2010-12. Koin tehtäväni lähinnä kumileimasimen rooliksi enkä pyrkinyt jatkokaudelle. Monille luottamustehtävä oli hauska paikka päästä tapaamaan tuttuja, syömään hyvin ja muistelemaan menneitä.

Saimme toki estettyä tuolloisen puoluejohdon ajaman onnettoman esityksen puoluesihteerin valintatavan riistämistä pois kenttäväeltä.

Ennen vuoden 2011 katastrofivaaleja tulevan vaalitappion merkit olivat kyllä nähtävillä, mutta niistä ei saanut puhua. Olit sitä parempi keskustalainen, mitä uskollisemmin hoitiskulauseita ja vakuutit, että hyvin menee, ja suljit silmäsi kannattajiemme pettymykseltä ja luottamuksen katoamiselta.

Ei saanut arvostella, että Keskustankin mielestä Helsinkiin oli ehdettava yhä enemmän ihmisiä, ja Länsi-Sipoo oli ryöstettävä osaksi Helsinkiä vastoin kuntademokratian periaatteita. Ei saanut arvostella sitä kaameaa bisnestä, mitä maaseudun usein vähävaraisten ihmisten kanssa tehtiin jätevedenpuhdistimien kanssa.

Olen miettinyt, että jos Keskusta olisi ollut aatteelleen uskollisempi, niin olisiko Persujen jytkyä koskaan tapahtunut. Persujen noususta oli varoiteltu jo vuosien ajan, mutta heille oli lähinnä naureskeltu.

Vaalien jälkeen sain huomata, kuinka jotkut keskustalaiset kauhistelivat, että kuinka kansa voi olla niin tyhmää, että äänestivät Perussuomalaisia. Heille vaalitulokset tulivat sokkina. Minulle ei. Ja mieleni teki huutaa: ”Kansa ei ollut tyhmää, te olitte!”

Vuoden 2011 vaalitappion jälkeen puoluejohto teki ns. työkirjan, jossa oli monia hyviä huomioita ja esityksiä toiminnan parantamiseksi. En tiedä, jäikö se kuitenkin valmistumisensa jälkeen lähinnä vain pölyttymään.

Vuoden 2011 vaalit olivat minulle toki sikäli voitokkaat, että olin keskeisessä roolissa savukoskelaisen varatuomari Eeva-Maria Maijalan vaalikampanjassa. Minua oli aikaisemmin arvosteltu, kun en tukenut oman seutukuntani ehdokkaita eduskuntavaaleissa. Nyt kun tuli ehdokas, jolla tiesin olevan aidot läpimenomahdollisuudet, lähdin kampanjaan mukaan. Aikaisempia arvostelijoitani ei kyllä näkynyt mukana vaalivyössä. Jotkut sen sijaan nauroivat, että itsesi poikarukka nolaat, ”se akka ei ikinä pääse eduskuntaan!” Hymyt hyytyivät vaaliltana.

Olin vuonna 2011 myös torniolaisen keskustanuoren Katri Kulmunin vaalivyössä mukana. Ajattelin, että saamme kyllä molemmat tytöt läpi. Olen ollut Katrin kanssa monista asioista samaa mieltä, mutta aluepoliittinen ajattelu meillä on yhteistä. Katri jäi alle 300 äänen päähän valinnasta, mutta vaalikampanja rakensi pohjaa seuraaviin vaaleihin, jossa hänestä tuli koko Lapin ääniharava. Nostetta toi tietysti suuresti se, että Katri oli päässyt töihin ministeri Paavo Väyrysen avustajaksi.

Sanotaan nykyään Paavo Väyrysestä mitä tahansa, mutta kyllä hän on tehnyt paljon tukeakseen ja nostaakseen nuoria keskustalaisia poliitikkoja urallaan eteenpäin.

Rohkenen kyllä arvioida, että minäkin olen vähillä voimillani ehtinyt tehdä paljon työtä, että Lapissa nimenomaan monet osaavat ja tarmokkaat naiset pääsisivät politiikassa vastuullisiin tehtäviin. Valitettavasti usein näissä taisteluissa ankarimpia kamppajia ja mustamaalajia ovat olleet toiset naiset.

Kevät 2011 oli uuvuttavaa aikaa minulle. En ollut missään ansiotyössä. Uhrasin käytännössä kaiken aikani näiden naisten kampanjoihin. Kokemuksena se oli rikas – mutta en

enää koskaan halua joutua vastaavaan tilanteeseen. Eeva-Marian mies vitsailikin, että ”*on se Janne joutunut surkeaan kohtaloon – on kahden naisen loukussa, eikä kumpikaan ole edes oma!*”

Elokuusta 2011 lähtien olen toiminut Maijalan eduskunta-avustajana. En tehnyt vaalityötä avustajanpalkan toivossa; lakimiehenä tienaisin varmaan missä tahansa muussa työssä paremmin kuin asuntolainataakan kanssa kamppailevana eduskunta-avustajana. Raha ei ole kuitenkaan elämänlaadun ainoa mittari. Kun Maijalan ensimmäinen avustaja siirtyi toisiin työtehtäviin, enkä ollut saanut hakemaani työtä, niin ajattelin, että ehkä näin on minulle tarkoitettu.

Työssäni olen saanut olla tekemisissä erityisesti Lapin peruselinkeinojen, maa-, metsä- ja porotalouden aihepiirin parissa. Kun olemme molemmat koulutukseltamme lakimiehiä, niin olemme tietysti käsitelleet paljon myös juridisia kysymyksiä. Erityisesti kovempien rangaistusten saamiseksi seksuaalirikollisille ja yleensäkin rikoslain koventaminen on ollut työmme kohteena. Ehkä jotain on saatu aikaankin.

Vuoden 2015 vaaleissa Maijala tuli valituksi uudelleen. Vaalit olivat kova koetus. Keskinäinen kilpailu oli ankaraa. Yleisesti levitettiin huhua, etenkin poromiesten keskuudessa ja ydinkannatusalueilla, ettei Maijalaa kannata enää äänestää, ei häntä kuitenkaan enää valita. Päivä ennen vaalikampanjan avausta ehdokas sai aivoinfarktin ja joutui sairaalahoitoon. Olen ikuisesti kiitollinen kampanjapäällikkö-Helleville hyvästä yhteistyöstä tuolloin ankaran paineen alla. Kampanja vietiin läpi ja kannatus nousi yli 800 ääntä.

Vuosina 2014 ja 2016 olin mukana Katri Kulmunin kampanjoissa Keskustan varapuheenjohtajaksi. Vuoden 2014 vaalikampanja oli haastava, kun Lapista oli toinenkin ehdokas. Niistäkin muistoista voisi kirjan kirjoittaa, mutta antaapa olla. Tulos oli kuitenkin olosuhteisiin nähden hyvä. Vuonna 2016 Katri tulikin valituksi Keskustan varapuheenjohtajaksi.

Jos kuitenkin on mainittava yksi henkilö, joka on poliittista uraani ja toimintaani viitoittanut, niin hän on tietysti ilman muuta Paavo Väyrynen.

Jo lapsena olin arvostanut tätä suomalaisessa poliittisessä elämässä jo tuolloin hyvin vahvoja tunteita herättänyttä miestä. Vuoden 2004 EU-vaaleissa ilmoittaudivin Väyrysen kampanjaan ja jaoin mainoksia postilaatikoihin. Marraskuussa 2004 Paavo kutsui minut Brysselin matkalle tutustumaan Euroopan parlamenttiin. Matka antoi kipinää poliittiseen vaikuttamiseen.

Matkalla tutustuin myös keskustanuori-aktiivi Susanna Junttilaan (tuolloin Viitala), josta on sittemmin tullut yksi parhaista ystäväistäni. Auttelin häntä vuoden 2007 eduskuntavaaleissa, jossa hän sai 21-vuotiaana lähes 2000 ääntä. Arvelen, että hänet olisi valittu eduskuntaan, jos hän olisi lähtenyt vuoden 2011 eduskuntavaaleihin. Mutta elämässä on muutakin kuin politiikkaa.

Olen sittemmin ollut mukaan monissa Paavo Väyrysen vaalikampanjoissa. Hänen edustamansa poliittinen linja on minua lähellä – vahvan aluepolitiikan, ihmiskuntapolitiikan ja Suomen itsenäisyyden korostaminen.

Kesällä 2016 astuin oman mukavuusalueeni ulkopuolelle ja esiinnyin Pohjanrannan kesäteatterissa paljon huomiota saaneessa Paavo Väyrysen kirjoittamassa näytelmässä *Urho ja hänen kisällinsä*. Paavo näytteli uimalakkimainen kaljuperuukki päässä Urho Kekkosta. Minä esitin nuoren Väyrysen roolia.

Kun Paavo Väyrynen jättäytyi pois Keskustan toiminnasta ja perusti Kansalaispuolueen, niin minulle oli kuitenkin selvää, että jään Keskustaan. Ymmärsin Paavon esittämän kritiikin Keskustan poliittista linjaa kohtaan. Mutta mahdoton minun olisi ollut lähteä. Päinvastoin, olen sanonut kaikille Keskustasta lähtemistä harkitseville – jääkää tekemään parempaa Keskustaa!

Tunnetasolla Paavon vetäytyminen Keskustan toiminnasta oli tietysti minulle vaikea asia.

Paavon lähdettyä oman puoluehankkeensa pariin ryhdyttiin levittämään puheita, että olen lähdössä Kansalaispuolueen ehdokkaaksi eduskuntavaaleissa. Puheet olivat täysin perättömiä. Keskustan Peräpohjolan piirin kokouksessa minulle ennestään tuntematon vanhempi mies aloitti keskustelun tiuskaisemalla: *"Sinähän olet tullut hulluksi!"* ja kun kysyn, kuka levittää valheita puolueloikastani, sain vastauksen: *"Kaikkihan siitä täällä puhuvat."*

Minun ajatusmaailmani lähtee sitä paitsi siitä, että ihminen voi olla vain yhden poliittisen puolueen jäsen kerrallaan. Minulla on sen verran suora luonne, että jos olisin toiseen puolueeseen liittynyt, niin tuskinpa olisin Keskustan piirikokoukseen sen jälkeen mennyt.

* * *

Hallitusyhteistyö Kokoomuksen kanssa ei ole tehnyt yleensä meille hyvää. Syy tappioon ei ole tietenkään ollut yksinomaan porvarihallituksen muodostamisessa. Jotain tämä kuitenkin liikkeemme luonteesta kertoo.

Käsittääkseni Keskustan kentän enemmistö olisi toivonut vuoden 2015 vaalien jälkeen punamultahallitusta. Puoluejohto lähti kuitenkin tekemään hallitusta Kokoomuksen ja Perussuomalaisien kanssa. Eduskuntaryhmässä tämä, kuten ministerivalinnatkin, menivät yksimielisesti läpi.

Minä olen varmasti ideologisesti monin tavoin arvioituna enemmän oikealla kuin vasemalla. Arvostan Kokoomuksessa yksilön vastuun ja yrittäjyyden korostamista sen sijaan, että itketään ja mangutaan valtiota apuun joka kerta, kun on mennyt tikku sormeen.

Kuitenkin Keskustan kannattaa miettiä, miksi se pärjää keskimäärin paremmin punamulta/kansanrintamayhteistyössä, ainakin gallupeilla ja vaalituloksilla mitattuna. Ainakaan ideologisista syistä ei porvarihallitusta pitäisi tehdä.

Ei toki kannata kuvitella, että punamultahallitus sellaisenaan tekisi sosiaalisesti oikeudenmukaisempaa politiikkaa. Yleensä demarit korostavat ansiosidonnaisuutta ja kaikkein vähiten tienaavien etuuskien korottaminen voi olla vaikeata. Ainakin sen pitäisi olla sitten perinteinen kansanrintamahallitus. Maalaisliitto ja SKDL vetivät sotien jälkeen monesti yhtä köyttä, kun vähäväkisen kansanosan elinolosuhteita koetettiin parantaa.

Seppo Kääriäinen kirjoittaa väitöskirjassaan *Sitä niittää, mitä kylvää: Keskustan strategiset valinnat 1964-2001* Esko Ahon porvarihallituksen muodostamisesta:

”Itse pohjaratkaisu, Keskustan ja Kokoomuksen yhteistyö 25 vuoden tauon jälkeen, otettiin sekini realiteettina, järkiavioliittona. Kokoomusta kohtaan Keskustan puoluejohdossa koettiin alkuun jossakin mitassa skeptisyyttä, joka koski lähinnä asioiden osaamista ja luotettavuutta. Jo kärkeen tuotiin esille myös se, että vaikkakaan hallituksen porvarillisuutta ei kannata pelätä, on vältettävä leimautumista oikealle ja on pidettävä huolta Keskustan kansanliikeluonteesta – liiallista valtionhoitajuusleimaa välttäen.”²⁵

Tätä kirjoittaessa on tullut 100 vuotta vapaussodasta – joka minulle on vapaussota, vaikka kokoomuslainen presidenttikin puhuu siitä nykyään sisällissotana. Jos on valittava punainen tai valkoinen, niin valinta on minulle selvä. Punavihreä Suomi ei ole suomalaiselle hyvä. Mutta ymmärrän toisaalta sen kritiikin, jota poliittista oikeistoa kohtaan tässä maassa esitetään.

Missä on se sinivalkoinen, kansallista pääomaa ja isänmaallisia arvoja korostava vanha sinivalkoinen porvaristo? Helposti syntyy sellainen tunne, että kaikki kansallisuusomaisuutemme myydään kansainväliselle bisnekselle. Sivistysporvariston tulisi valistaa kansaa, antaa panoksensa kansansivistykseen ja koulutukseen. Mutta onko isänmaallisuus vaihtunut kasvottoman ja isänmaattoman pääoman palvontaan. (Ja tietysti halutaan syventää integraatiota EU-liittovaltiossa ja mennä takaoven kautta Natoonkin, kun kansaa ei ole vielä riittävästi peloteltu Venäjällä, että suora jäsenyys menisi läpi.)

Eräs taustaltaan hyvin vasemmistovastainen ystäväni tokaisi kerran minulle – eihän vasemmistoa lukuun ottamatta kukaan tässä maassa enää halua hillitä globalisaation ja uusliberalismin negatiivisia ilmiöitä!

Jos ei se ihan noin olisikaan, niin ei tuollainen kokemus silti tyhjästä synny.

* * *

Nykyään puhutaan usein vastakkainasettelusta ja siitä, ettei tiettyjä ihmisryhmiä, alueita tai erilaisia budjetin menoluokkia saisi asettaa vastatusten. Sauli Niinistö käytti iskulauseenaan vuoden 2006 presidentinvaaleissa: *”Vastakkainasettelun aika on ohi.”*

Mutta sittenkin on totta, että toiset pärjäävät toisia paremmin, toiset ihmisryhmät menestyvät toisia paremmin, toisen alueet kehittyvät toisia paremmin. Kai siitä on voitava puhua, jos epäkohtia halutaan korjata?

Kirjoitin talvella 2017 valtiopäivämies Iisakki Hoikan elämäkerran. Hoikka oli rovaniemeläinen maanviljelijä, joka toimi 1800-luvun lopussa ja 1900-luvun alussa säätyvaltiopäivillä ja vähän aikaa myös kansanedustajana. Kuuluisat olivat hänen sanansa: *”Tämä Suomi on kuin lehmä. Te täällä etelässä sitä lypsätte, ja me Lapissa saamme vain sarvista pitää kiinni.”*

Tämä oli varmasti vastakkainasettelua. Mutta tuloksia syntyi. Rautatie Rovaniemellekin lopulta, vaikka sitä ensin kiivaasti etelässä vastustettiin. Hoikka sai arvonimen *”Rovaniemen rautatien isä”*.

²⁵ Seppo Kääriäinen: Sitä näyttää, mitä kylvää: Keskustan strategiset valinnat 1964-2001 (2002), s. 287

Itse olen nähnyt vaikkapa oman kotiseutuni alasmenon. Itä-Lapin asukasluku on romahtanut viime vuosikymmeninä. Kotikaupungissani Kemijärvellä asuu nykyään suunnilleen puolet siitä määrästä, mitä parhaimmillaan oli. Kekkosen aluepolitiikan symboliksi nousseen sellutehtaan lisäksi toimintansa ovat sitten lapsuusvuosiensa lopettaneet mm. Orionin, Salcompin ja Torstai Oy:n tehtaat.

Samaa on tietysti koettu muillakin seutukunnilla ympäri Suomen tiettyjä kasvukeskuksia lukuun ottamatta. Onko se vääjäämätöntä kehitystä, kuten moni tuntuu ajattelevan, ja jota voi korkeintaan pyrkiä hieman hallitsemaan?

Vai onko sittenkin, kuten siinä *Euroopan syrjäkylät* laulussa lauletaan? ”*Se ei ole johdattusta, se ihmisten tekoa on, ja on ihmisten käsissä päättää, onko se muuttumaton, minkä takia tehdään työtä, minkä takia edistytään ja pääomako, vai kansat, on veljet keskenään...*”

Tuo laulu yhdistetään kyllä vasemmistolaisuuteen, mutta sanomansa puolesta se voisi olla voisi kyllä olla hyvinkin alkiolainen. Joka tapauksessa tuo Lauri Siparin sanoittama ja Kaj Chydeniuksen säveltämä laulu ennustaa niin surullisesti meidän aikamme kuvan, alkaen sanoilla:

”*Euroopan syrjäkylät ovat jo tyhjentyneet, ja kirkkojen alttareilla hylätyt Jeesukset näkee seurakuntien menneen näkee maailmansa kadonneen, ja kauas ohitsensa Euroopan edistyneen. Vain vanhukset ovat jääneet pihapoluille astelemaan. Kohta vanhoihin hautuumaihin heistä viimeiset siunataan. Silloin on enää korpi, ja muistot himmenevät, piholla nokkoset kukkii ja pelot metsittyvät...*”

Viime vuosina Keskustassa on paljon puhuttu siitä, että kun muuttoliike kuitenkin etenee, niin nyt täytyy entistä enemmän panostaa kaupunkeihin.

Samalla kuitenkin kannatuksemme suurkaupungeissa matelee, tai jopa latistuu entisestään. Helsingissä olemme saaneet ainoastaan kerran, vuoden 2003 vaaleissa, enemmän kuin yhden kansanedustajan. Viime kuntavaaleissa, vuonna 2017, Keskustan ehdokaslista sai Helsingissä surkean 2,8 %:n kannatuksen ja kaksi valtuutettua 85:stä.

Metropolipolitiikkamme ei näytä herättävän vastakaikua edes metropolissa.

* * *

Sanonta täällä pohjoisessa kuuluu: ”*Olipa kuka tahansa hallituksessa, niin Lappi on aina oppositiossa!*” – Luulen, että muissakin maakunnissa joskus tunnetaan vähän samoja tunnelmia.

Valtion työpaikat ovat vähentyneet jatkuvasti maakunnissa. Samalla esim. oppilaitokset (esim. Kajaanin ja Savonlinnan kohtalot!), tuomioistuimet ja sairaalatoiminnot keskittyvät yhtä harvempiin yksiköihin.

Ennen vuoden 2015 vaaleja olimme, vielä oppositiossa ollessamme, valmiita viiteen sote-alueeseen – sen sijaan, että olisi taisteltu vaalien kautta oman mallin puolesta.

Valtion omaisuuden myynti, jonka ei pitäisi olla Alkion ja Kekkonen puolueelle mikään ideologinen tavoite, jatkuu vahtivuorollamme. Valtion omistamaa Altia Oyj:tä, jonka merkitystä läntisen Suomen ohratuotannolle ei voine kiistää, ollaan tätä kirjoittaessani pistämässä lihoiksi. Aikaisemmin Keskustan riveistä tätä on vastustettu.

Eräs pitkään Keskustassa toiminut ystäväni kirjoitti minulle vastikään vihaisen purkauksen päättäen sen sanoihin: *”Kaikki pitää yksityistää ja yhtiöittää ja aluepolitiikalla, saati sosiaalillisella oikeudenmukaisuudella ei ole mitään arvoa. Tämä on Kepu Oy.”*

Vaikka maailma ei ole mustavalkoinen, niin kieltämättä ymmärrän häntä.

Miksi moni kokee, etemme tee tarpeeksi koko Suomen tasapuolisen kohtelun ja vahvan aluepolitiikan eteen? Ja mitä tasapuolisen aluekehityksen hyväksi sitten olisi tehtävissä?

Peruskysymys kuitenkin on se, kuinka hyvin Keskusta-aate näkyy Keskustan poliittisissa teoissa, etenkin sen ollessa hallituksessa. Joskus kuulemani vihjailut, että oppositiossa on aikaa puuhastella aatteellisten kysymysten parissa, ovat vastenmielisiä.

Hyvä on, jos talous saadaan nousuun. Hyvä on, että työllisyysaste paranee. Työ on parasta sosiaalipolitiikkaa.

Mutta sittenkin voi tarkastella asioita kriittisesti ja miettiä, miltä ne peruskannattajiemme mielestä näyttävät. Heidän, joiden poliittisen toiminnan keskeisin toimintaohje on haudanakin takaa kuuluva Laihian profeetan ääni: *”Muista köyhän asia!”*

Oliko esimerkiksi diabetespotilaiden lääkekorvausten leikkaaminen kansantalouden pelastamiseksi välttämätön teko, jolle ei ollut vaihtoehtoa? Entä oikeudenkäyntimaksujen nostaminen, joka hankaloitti ennestäänkin vaikeaa vähäosaisten pääsyä oikeuteen? Tai käräjäoikeusverkon karsiminen (jota olisimme aluepolitiikan nimissä vastustaneet suu vaahdossa oppositiossa)?

Kannattaako meidän esittää hankintatukea sähköpyörille, jotta hyvätuloiset suurkaupunkilaiset saavat hankittua yhden lelun vähän halvemmalla, samalla kun maakunnissa peruspalvelut karkaavat yhä kauemmaksi? Kannattiko Keskustan riveistä lähteä esittämään liikenneverkon yhtiöittämistä ja hydyttää autokauppa lupailamalla autoveron alentamista?

Onko tuulivoimabisnekseen kannattanut pistää ihan niin hirveän paljon veronmaksajien rahaa kuin sitä on kylvetty?

Oliko aktiivimallista tehty esitys loppuun saakka suunniteltu ja harkittu? Onko se viesti maakuntien työttömille – muuttakaa suurkaupunkeihin työn perässä? Ja jos sen tavoite oli-kin hyvä, niin tuotiinko se onnistuneessa muodossaan käsittelyyn?

Juuri ennen kuin tämä kirjani julkaistiin, huomasin Vasemmistoliiton lappilaisen kansanedustaja Markus Mustajärven kolumnin Uusi Rovaniemi -lehdessä 14.4.2018. Siinä kirjoitettiin mm. seuraavasti:

”Kansaneläkelaitoksen kunnittaisista tilastoista voi päätellä, että malli hakee leikkausten kohteeksi muita useammin miehen, syrjässä asuvan, iäkkäämmän ja heikommin koulutetun

työttömän. Aktivointivelvoite – 18 tunnin palkkatyö, yrittäjyyssehto tai työhallinnon toimenpide – jää täyttämättä myös siellä, missä työhallinnon palvelut on riisuttu olemattomiin tai työmarkkinat ovat erityisen kapeat. Niihin työtön ei itse oikein pysty vaikuttamaan.

Työttömyysturvan kaavamaisen leikkauksen kohteeksi joutuu kolme neljästä posiolaisesta työttömästä. Alhaisin luku Lapissa on Utsjoella, noin 40 prosenttia. Rovaniemelläkin hie-man yli puolella työttömistä työttömyysturvan taso laski. Näihin lukuihin lasketaan mukaan vain Kelan asiakkaat. Ansiosidonnaista turvaa saavien kohtalo selviää vasta myöhemmin.”

Ajattelin, että onpa meillä Alkion perillisillä taas aika työ edessämme näitä päätöksiä puolusteltaessa! Vaikka mallin ongelmia myöhemmin korjattaisiinkin, niin annoimmeko jälleen helppoja aseita vastustajiemme käsiin?

Keskustan puoluekokouspäätöksessä muuten vastustettiin taksikilpailun vapauttamista. Kuinka hyvin tätä tavoitetta olemme nyt hallituksessa ollessamme puolustaneet?

Entä edistivätkö peruskannattajiemme luottamusta puolueeseen ne useat esitykset, joita ensin puolusteltiin ja sitten jouduttiin peruuttamaan?

Kyllä, takuueläkettä on korotettu. Ja opintotukeen on tehty huoltajakorotus. Ja monta muutaakin hyvää asiaa. Mutta sittenkin.

Ystäväni, perheetön, omassa asunnossaan elävä ja uskoakseni hyvätuloinen kaupunkilaisnainen kysyi minulta: ”Kuinka me osallistumme näihin säästötalkoisiin? Köyhiltä ja sairailta te leikkaatte, mutta mikä on minun panokseni?”

Olisiko minun pitänyt vastata, että voithan sinä vapaaehtoisesti antaa jotain palkastasi hyvään tarkoitukseen?

Puheet vapaaehtoisista palkanalennuksista tai hyväosaisten muista vapaaehtoisista etuuksista luopumisista, mitä joskus kuulee, ovat täysin sopimatonta puhetta – ainakin meille keskustalaisille.

Tietysti on kannustettava ihmisiä antamaan varojaan hyviin tarkoituksiin ja tekemään hyväntekeväisyystyötä. Tarina kertoo, että isoukkini äiti, joka oli itse oikeistolainen varakkaan maatilan emäntä, auttoi vuoden 1918 kapinatalvena köyhiä ja vähäosaisia. Kun jotkut ihmettelivät tätä – saattoihan autettavia joukossa olla punaisten kannattajia – hän oli vain vastannut: ”Jumala antaa moninkertaisesti tämän takaisin!”

Mutta yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus on tahdon asia, poliittisen toiminnan tulos, jota ei ole almujen varaan jätettävä.

Ehkäpä nämäkin pohdintani ovat rikkuruutta. Parempihan olisi lassyttää ympäripyöreitä lauseita, joilla ei suututeta ketään, mutta koetetaan mielistellä omia potentiaalisia äänestäjiä. Hyvin moni keskustanuorikin oppii nopeasti sen taidon, ja parhaassa tapauksessa palkkiona on poliittisella uralla eteneminen tai ainakin liuta Facebook-tykkäyksiä toisilta samanlaisilta tyhjän lassyttäjiltä.

Tai voidaan tehdä, kuten rivien väleissä ja joskus riveilläkin lukee puolueemme viestinnässä – kenttä ei ole tehnyt tarpeeksi, syy on puolueväessä, kun eivät ole ymmärtäneet tarpeeksi kehua politiikkaamme! Tämä strategia ei yleensä kuitenkaan toimi.

Johannes Virolainen totesi Keskustan vuoden 1970 murskatappion jälkeen Urho Kekkoselle: ”*Sanoin, että puolueella oli kaksi mahdollisuutta: joko se tarkistaa linjaansa tai vaihtaa äänestäjiään.*” Virolaisen mukaan puolueen johto oli mennyt varsin pitkälle eräisiin poliittisiin ratkaisuihin vastoin puolueensa peruslinjaa. ”*Kansa palautti meidät kuitenkin kuriin ja nuhteeseen.*”²⁶

Sain ennen vuoden 2011 vaaleja usein kuulla: ”Täytyy pelata joukkueena samaan maaliin!” Tätä joukkuepeliretoriikkaa muistelin etenkin kesäkuussa 2017. Tuolloin nähtiin hallituskriisi, kun Perussuomalaisia ei hyväksytty enää hallitukseen puolueen johdon vaihtumisen myötä, vaikka puolue oli sitoutunut noudattamaan hallitusohjelmaa. Hallitus ei kuitenkaan hajonnut, kun osa Perussuomalaisten kansanedustajista erosi puolueestaan ja muodosti Uusi Vaihtoehto -ryhmän. Tuolloin minua vähän huvittikin, kuinka monet keskustalaiset ylistivät hallituspuolueaseman ja ministeripaikan säilyttämisen vuoksi loikanneita ”uuvatteja”.

Ajattelin, että onkohan oman porukan pettäneiden kannatuksen varaan rakentaminen kovinkaan siunauksellista pitkässä juoksussa? Siitä oli joukkuepeli kaukana. Oliko se kunniaksi Keskustalle? Sininen hillotolppa näkyy ainakin sulavan.

Kaikesta kritiikistäni huolimatta minä olen pysynyt Keskustassa. Uhrannut suunnattomasti aikaa ja vaivaa ja jopa vähiä varojani monissa kampanjoissa. Tehnyt mainoksia ja rakentanut tukimiesverkostoja. Aika monesti on haluttu ehdokas läpi saatukin. Mutta joskus kun olen seisonut teltalla, niin olen miettinyt, että kauanko ihmisille riittää sen vakuuttelu, että vaikka maakunnat tyhjenevät meidänkin vahtivuorollamme, niin nuo toiset ne hoitaisivat nämä asiat kuitenkin vielä huonommin.

Äänestäkää meitä, kun olemme ”vähiten paska”!

* * *

Santeri Alkio ja Urho Kekkonen eivät uskoneet siihen, että kun valtio myy mahdollisimman paljon omistuksiaan pois ja kun kilpailu on mahdollisimman vapaata, niin sitten onni ja autuus maailmaan koittaa.

Joskus kuulee jopa sanottavan, että politiikan päämääränä ovat vapaat markkinat. Hyvänen aika – politiikan päämääränä tulee olla ihmisten elinolosuhteiden parantaminen. Joskus sääntelyn vapauttaminen voi sitä edistää, ei aina.

Kieltämättä kilpailu motivoi ihmisiä. Sanotaan, että eläisimme vieläkin luolissa, ellei naapurikateus olisi pakottanut ihmisiä varustelemaan luolaansa paremmaksi kuin millainen se on naapurilla. Ja mitä enemmän yrittäjyyden edellytyksiä parannetaan, sitä enemmän uusia työpaikkoja pitäisi syntyä.

Pohtia kuitenkin voi, onko esim. kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen ollut tosikeskustalaista politiikkaa. Onko sääntelyn purkaminen ja mahdollisimman vapaa kilpailu johtanut

²⁶ Johannes Virolainen: Onko valta kansalla (1981)

kuluttajan kannalta ihanteelliseen lopputulokseen? Mikä on ollut sen vaikutus pienten kauppojen ja kioskien kohtaloon?

Juuri tätä kirjoittaessani Kauppalehti uutisoi, että vuonna 2017 pieniä kauppvoja lopetettiin enemmän kuin 20 vuoteen. Onko tämä Keskustan mielestä hyvä asia ja jos ei, niin mitä asialle voisi tehdä? Vai annetaanko vapaan markkinatalouden ratkaista?

Helsingin Sanomat julkaisi 30.3.2018 artikkelin, jossa kerrottiin paljon huomiota saaneesta Pylkönmäen osuuskaupan lopettamisesta. Pylkönmäki menetti kuntaliitoksen myötä keskeiset kunnalliset palvelut alueeltaan ja nyt pellervolaistaustainen Osuuskauppa Keskimaa päätti lopettaa kirkonkylän ainoan kaupan.

Samassa artikkelissa haastateltiin aluepolitiikkaa tutkivaa professori Sami Moisiota. Hän lausui mm. seuraavaa:

”Kaupunkien merkitystä globaalissa kilpailussa korostetaan voimakkaammin kuin aiemmin. Reuna-alueiden sekä monien pienten ja keskisuurten keskusten asema on heikentynyt.”

”Vielä 1960- ja 70-luvuilla merkittävät poliittiset voimat näkivät sijoitukset reuna-alueille eräänlaisena kansallisena investointina, joka maksaa itsensä takaisin talouskasvuna. Nykyään puhutaan pikemminkin tehohengityksestä.”

”Nykyhallituksen kiinnostava aluepoliittinen avaus on seutukaupunkiohjelma, joka keskittyy noin 50:een maakuntakaupunkiin. Seutukaupunkeja pienempiin kuntiin kohdistuvia kehitysohjelmia ei sen sijaan ole.”

* * *

Keskustan sisällä on monenlaisia ihmisiä ja erilaisia näkemyksiä moniin päivänkohtaisiin kysymyksiin. Mikä meitä kuitenkin tulisi yhdistää? Alkiolaisesta aatteesta kumpuavat ydintavoitteet – tasapuolinen aluekehitys, sosiaalinen oikeudenmukaisuus, vahva sivistyspolitiikka ja vakaa, rauhantahtoinen ulkopolitiikka.

Kun nämä ovat kärkemme ja ihmiset voivat luottaa, että aidosti teemme työtä näiden tavoitteiden puolesta, niin menestymme jatkossakin.

Se edellyttää tietysti myös toimivaa järjestöorganisaatiota.

Keskustan auringonlaskun on povattu pitkään, ja aina ennustajat ovat joutuneet pettymään. Itsestään sitä uhkakuva – jota niin monet odottavat luonnollisena kehityksenä – ei kuitenkaan ole torjuttu. Se on vaatinut totista työtä.

Viime sodan loppuvaiheessa Saksassa kiersi kasku: ”Berliini on kuin tavaratalo, josta puutuu sekä talo että tavara.” Eräs ystäväni väitti joku aika sitten, että sama sutkaus soveltuu nykyään myös Suomen Keskustaan.

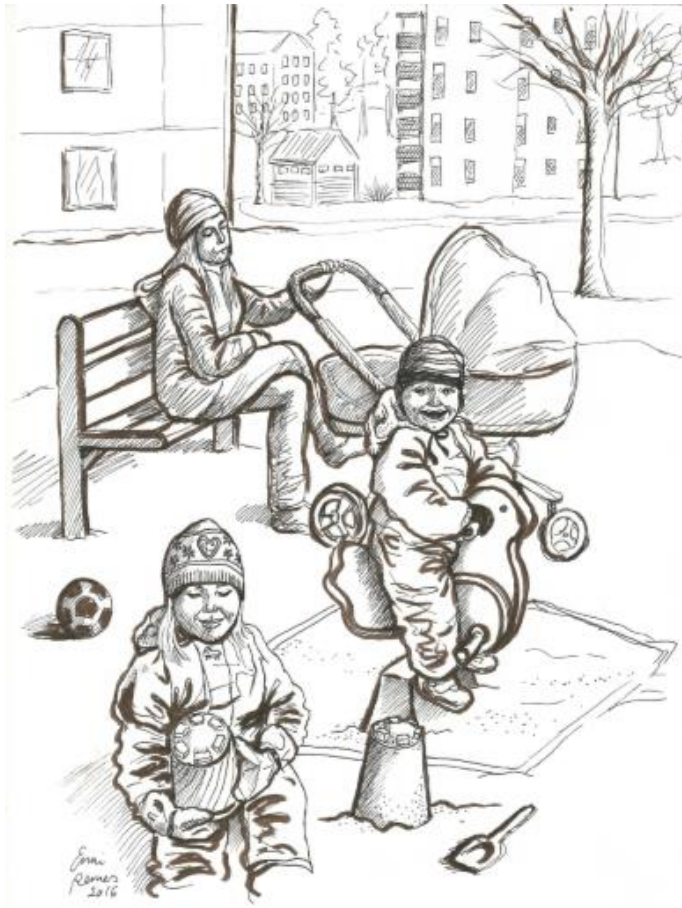
Lopulta vaihtoehtoja on kaksi: Maalaisliiton alkiolais-kekkoislaisilta juurilta tapahtuva liikkeemme kasvu ja vahvistuminen – tai Ruotsin Keskustan tie, kutistuminen liberaaliksi talousoikeiston apupuolueeksi.

Erään Johannes Virolaisen kirjoittaman, sinällään erittäin hyvän kirjan nimi oli juhlavasti: *Ainoa vaihtoehto – poliittinen keskusta.*

Ei Keskusta tietenkään ainoa oikea vaihtoehto ole. Jokaisessa puolueessa on ihmisiä, jotka vilpittömästi tahtovat edistää Suomen kansan menestystä. (Ja jokaisessa puolueessa on myös niitä, joiden motiivit yhteisten asioiden hoidossa ovat hieman hämärämmät.)

Jokainen suomalainen merkittävämpi puolue on syntynyt aikansa olojen yhteiskunnallisesta tarpeesta, kun tietyllä riittävän suurelle ihmisryhmälle ei ole ollut ennestään tarpeeksi vaikuttavaa poliittista toimintakanavaa tärkeimmiksi kokemilleen asioille.

Meillä on kuitenkin syytä uskoa, että aattemme on suomalaisille hyvä. Siksi meidän on rakennettava puolueemme siten, että sen kautta yhteiskunnallinen kehitystyö voi tapahtua edelleen tämän aatteen pohjalta. Ja että meillä on edellytyksiä myös korjata kurssia, mikäli olemme kesken kylvytyömme horjumassa vasemmalle tai oikealle siltä suoralta kyntövaolta, jonka suurin kyntömiehemme, Santeri Alkio, ja monet muut, meille ovat viitoittaneet.

Koti on lapsen luonnollisin kasvu- ja kehittymispaikka. Kodin arvoa lapselle tuskin voidaan kyllin korostaa. Mutta miten erilaisia ovatkaan kodit.

Kodin arvoa lapselle ei ratkaise sen taloudellinen asema, vaan se, missä määrin se on todella turvapaikka lapsen ruumiilliselle ja henkiselle kehitykselle. Ja miten tasapainoisia ja terveitä yksilöitä koti kykenee kasvattamaan.

Kerttu Saalasti

VI LUKU: Desentralistinen yhteiskunta

Keskusta-aatetta on kuvailtu perinteisesti kolmanneksi tieksi holhoavan sosialismin/kommunismien sekä kasvottoman kapitalismin välillä. Kun kapitalismi ja sosialismi huomioivat ennen kaikkea omistussuhteita ja yhteiskunnallisia rakenteita, huomioi alkioilainen ihmissyysaate ihmisen. Kun ihminen voi hyvin, niin yhteiskuntakin voi hyvin.

Keskustalaisuuteen tulisi olennaisesti kuulua keskittämispolitiikan vastustaminen, joka voidaan kuvata ilmaisulla *desentralismi* tai *desentralisaatio*. Sentralisaatio tarkoittaa keskittämistä, ja kun lisätään eteen latinalaisperäinen etuliite *de-*, saadaan sanan merkitys päinvastaiseksi – keskittämisen vastakohdaksi, eli hajauttamiseksi. Puhutaan hajasijoituksesta tai hajautetusta yhteiskunnasta.

Helposti nykyään sanotaan, että hajasijoittaminen tarkoittaa valtion laitosten siirtämistä pois Helsingistä jonnekin sinne, missä kukaan ei halua asua.

Valtionhallinnon työpaikkoja tulisikin – muiden Pohjoismaiden tavoin – sijoittaa tasapuolisemmin kaikkialle maahan. Varsinkin kun nykyiset etätyömahdollisuudet ja digitalisaatio kaikkienensa antavat siihen hyvät mahdollisuudet.

Keskustalaisessa desentralismissa ei ole kuitenkaan kyse vain siitä, että vastustetaan keskittämistä. Se on laajempi oppi yhteiskunnallisesta kehityksestä, hyvästä yhteiskunnasta, hyvästä ihmisen elämästä.

Desentralismissa on kyse ajattelutavasta, jonka mukaan asutuksen, palveluiden ja työpaikkojen keskittyminen vain tietyille alueille ei ole yhteiskunnalle hyvää kehitystä, vaan tetaan koko maan tasapuolisia kehittymismahdollisuuksia. Aatemaailma tukee ihmisen kokoisten yhteisöjen toimintaa. Pienyhteisöjen ja verkostojen merkitys on tärkeää myös suurkaupungeissa. Aluepolitiikka ajatellaan usein pelkästään maakuntien tai maaseudun asiaksi. Oikeudenmukaista aluepolitiikkaa voidaan toteuttaa myös kaupunginosien välillä.

Hajautetun yhteiskuntajärjestelmän ajatus ei tarkoita yksinomaan koko maan pitämistä asuttuna. Itse asiassa jo ilmaukseen ”asuttuna pitämisestä” sisältyy ajatus, että ihmiset jotenkin väkisin koetettaisiin pitää asumassa korvessa.

Joku kysyy, onko meillä varaa pitää koko maa asuttuna? Eikö parempi kysymys olisi, onko meillä varaa jättää koko maan voimavarat hyödyntämättä?

Johannes Virolainen tiivistä desentralismin aatteen: *”Epäterveen suunnan vastapainoksi me esitämme oman tiemme, joka tarkoittaa ennen muuta sitä, että ihmistä, yksilöä, on suojeltava vallan, asutuksen ja pääoman liiallista keskittymistä ja sen mukanaan tuomia vaaroja vastaan.”*²⁷

Desentralismi-käsitteeseen liittyen nousee mieleeni, että Keskustan Opiskelijaliitto julkaisi aikanaan *Desentralisti*-nimistä lehteä. Sittemmin lehden nimi muutettiin. En tiedä, miksi. Huono päätös. Juuri akateemisen nuorisomme pitäisi harrastaa desentralismin aatteeeseen

²⁷ Johannes Virolainen: Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 63

liittyviä kysymyksiä, kehittää sen teoriaa ja aikanaan poliittisilla vastuupaikoilla toteuttaa sitä käytännössä.

Desentralismi ulottuu myös talousjärjestelmään. Se merkitsee pienyrityksiin ja hajautettuun omistukseen perustuvaa kansantaloutta. Osuustoiminta omistus- ja toimintamuotona sopii hyvin tähän ajattelutapaan. Se ei kuitenkin merkitse yksityisritteliäisyyden vastaisuutta – päinvastoin, pohjoismainen talonpoikaisyhteiskuntahan oli juuri pienyrittäjistä koostuva.

Asiakkaiden omistamia osuuskuntaryityksiä ei joka tapauksessa siirretä Kiinaan yhtä helposti kuin pörssiyhtiöiden yksiköitä. Eri asia sitten on, kuinka hyvin perinteinen osuustoiminta-aate näkyy näinä päivinä vaikkapa osuuskauppojen toiminnassa – onko ruokien ”halpuuttaminen” ollut rehtiä tuottajaväestöä kohtaan tai onko pieniin lähikauppohin panostettu samalla panostuksella kuin suuriin ostoskeskuksiin?

Yritystoiminta perustuu tietysti ensisijaisesti yksityisten toimijoiden varaan. Maalaisliitto-Keskusta ei perinteisesti ole kuitenkaan vierastanut sitä, että valtio omistaa esim. suurteollisuuden alalla yritystoimintaa. Näin suurteollisuuden toimintaa on voitu ohjata. Viime vuosikymmeninä asenteet ovat muuttuneet.

Tulisi kuitenkin muistaa, että kun luonnonvaramme ovat maakunnissamme, niin työpaikat ja tuotto niiden käytöstä ei saisi valua täysin maakuntien ulkopuolelle. Urho Kekkosen johdolla toteutettiin esimerkiksi Pohjois-Suomen teollistaminen. Eikä se tapahtunut yksityistämällä.

Edelleenkin on kysyttävä – missä ovat Suomen kasvun lähteet tulevaisuudessa? Jos haluamme uutta energiantuotantoa, niin missä se tapahtuu? Suurkaupungeissa vai maaseudulla?

Desentralismi ulottuu myös hallintojärjestelmään. Desentralismin mukaisesti päätöksenteko tulisi pitää mahdollisimman lähellä ihmisiä, hajautettuna keskushallinnosta alue- ja paikallistasolle niin paljon kuin se vain on järkevää.

Maakuntamallista on viime vuosina puhuttu paljon ”Keskustan ikaikaisena tavoitteena”. Enpä minä nyt muista asian olleen päällimmäisenä agendalla aiempina vuosina, mutta tietysti maakuntahallinnon kehittäminen ja maakuntatason demokratian vahvistaminen ovat olleet meille vuosikymmeniä tärkeitä asioita.

Ymmärrettävä on kuitenkin nyt myös monien pienten kuntien huoli – merkitseekö tämä sitä, että päätösvalta maakunnan alueen kaikista sotepalveluista karkaa keskuskaupungin päättäjien käsiin? Ja vaikka kuinka vakuutellaan, että maakuntavaltuutetut eivät edusta kotiseutuaan, vaan koko maakuntaa, niin eikö se oma suu ole kuitenkin aina lähempänä kuin kontin suu?

On selvää, että erikoissairaanhoidon tarvitsee vahvempia hartioita. Onko kuitenkin esim. kaikkien sosiaalipalveluiden siirtäminen suuren maakuntahallinnon alle kunnista perusteltua? Eikö kuntatasolla kuitenkin ole paras tietämys? Mitä esimerkiksi rovaniemeläinen maakuntavaltuutettu osaa sanoa Enontekiön sosiaalipalveluista?

Vuonna 1974 nuori keskustapoliitikko Paavo Väyrynen julkaisi kirjan *On muutoksen aika*. Tässä teoksessaan hän kuvaili desentralismin aatteen näkökulmaa paikallishallinnon kehittämiseen. Ollaanpa Väyrysen viime aikojen ratkaisuihin mitä mieltä tahansa, ei kukaan keskustalainen voine kieltää näiden linjausten viitoittavan oikeaan suuntaan tänäänkin:

”Maalaisliitto-keskustapuolueen perinteisesti kielteinen asenne valtion keskushallinnon ja sen alaisen muun hallinnon paisuttamiseen sekä valtiokoneiston vallan lisäämiseen ilmennää osaltaan puolueen aateperinnön populistisia aineksia. Keskusjohtoisen valtionhallinnon päätökset ja toiminta on koettu talonpoikien piirissä kielteisiksi, sillä niistä on puuttunut paikallisten olojen ja väestön tuntemus ja ymmärrys. Sen sijaan keskustalaisuuteen on perinteisesti kuulunut itsehallinnollisten toimintayksiköiden merkityksen korostaminen sekä niiden itsehallinnon loukkaamattomuuden puolustaminen.

Muun muassa kuntauudistusta käsiteltäessä keskustapuolue on edellyttänyt, ettei kuntien tahdon vastaisia kuntien yhdistämisiiä suoriteta, vaan tässäkin kunnioitetaan kuntien itsemääräämisoikeutta. Toisaalta puolue on kaikissa vaaleissa puolustanut pienten kuntien olemassaoloa, sillä pienissä kunnissa valta toteutuu välittömimmin ja aidoimmin. Suurten kuntien hallinto ei ole enää yhdyskunnan ihmisten itsehallintoa sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan virkakunta ja harvalukuinen luottamusmiesten joukko päättävät asioista. Tästä syystä keskustapuolue on edellyttänyt, että etenkin väkiluvultaan suurissa kunnissa tulisi toteuttaa kunnanosahallinto.

Byrokraattisen lääninhallinnon kasvattamisen vaihtoehdoksi ja vastapainoksi keskustapuolue on pitkään vaatinut maakunnallisen itsehallinnon toteuttamista, jolle nykyisiä valtionhallinnon tehtäviä tulisi siirtää sekä lääninhallinnosta että keskushallinnosta.”²⁸

* * *

Nykyään puhutaan paljon reuna-alueista ja syrjäseuduista, ja siihen olen itsekin syllistynyt. Nämä sanat ovat negatiivisesti arvolatautuneita. Kun puhutaan taajamien ulkopuolisista alueista, niin miksi emme voisi puhua *Kyliä Suomesta*? Se loisi positiivisia mielleyhtymiä. Kyläyhteisöissä ihmiset tuntevat toisensa, siellä on turvaverkostot ja ihminen tietää, mihin kuuluu. Ongelmiansakin pienissä yhteisöissä on. Mutta desentralismi korostakoon niitä puolia, jotka ovat perinteisten kyläyhteisöjemme parasta antia.

Täysi valinnanvapausajattelu tai markkinaehtoisuus tuskin tulee turvaamaan riittävää palvelutasoa kaikkialle maahan. Silloin on valittava, mitkä arvot ovat tärkeitä, mitkä itseisarvoja? Ovatko koko Suomen asuttuna pitäminen ja elävät maakunnat tavoiteltavia asioita?

Vai valitaanko ajattelutapa, että asua saa missä vain, mutta kaikkia palveluita ei tarvitse kasvukeskustelun ulkopuolella tavoitella.

Keskustalaisille valinnan tulisi olla selvä.

²⁸ Paavo Väyrynen: *On muutoksen aika* (1974), s. 190-91 (sivunumerointi vuoden 1994 painoksesta)

Jos mistä tahansa ihmisryhmästä puhuttaisiin julkisesti siten kuin haja-asutusalueiden tai yleensä maaseudun asukkaista – veronmaksajien kustannuksella elävinä loisin yms. – niin varmasti rapsahtaisi sakot jostakin kiihottamisesta.

Helsingiläinen vihreiden nuori naispoliitikko ja kaupunginvaltuutettu kirjoitti Facebookissa marraskuussa 2017: *"Jos haluaa asua metsässä niin ole hyvä, mutta ihan turha odottaa samaa palvelutasoa ja metsässä on anketa, ainoa syy sinne on insesti ja se että kukaan ei kuule kun vaimo huutaa apua."* (suora sitaatti kirjoitusvirheineen)

Maaseudun Tulevaisuuden tehtyä asiasta jutun ja törkykirjoituksen tultua laajempaan julkisuuteen, kyseinen henkilö joutui pyytelemään anteeksi, mutta keskustelu muuttui pian uhriutumiseksi, kuinka paljon ilkeää palautetta on tullut. Jopa muutamat nuoret keskustalaiset alkoivat puolustella tätä maaseudun solvaajaa.

Kaikki maaseudun halveksunta ei tapahdu tietenkään näin rahvaanomaisella tavalla. Moni pukee arvostelunsa poliittisesti korrekteihin ilmaisuihin, joiden läpi kuultaa kuitenkin ajatus siitä, että suomalaisella maaseudulla elävät ihmiset kuluttavat liikaa kaupunkilaisten verorahoja.

Mikä on kuitenkin todellisuus?

Maaseutupitäjät ovat kasvattaneet lapsia aikuisuuden kynnykselle, heidän päiväkotinsa ja koulunsa on kustannettu paikallisten veronmaksajien varoilla. Sitten he ovat päätyneet opiskelemaan ja lähteneet muualle. Nämä pitäjät menettävät keskuskaupunkeihin parasta pääomaansa.

Helsingissä sijaitsevat suuret valtion laitokset, joita ylläpidetään koko Suomen verovaroilla. Työntekijät kuitenkin maksavat veronsa pääkaupunkiseudulle, perustavat sinne perheensä ja käyttävät siellä varojaan.

Entä asumistuet, joita maksetaan myös yhteisistä varoista. Enemmätkö niitä maksetaan suuriin kaupunkeihin vai maaseudulle? Eikö sekin ole aluepolitiikkaa, jos tuetaan Helsingissä asumista?

Ja kun julkisin varoin tuetaan pääkaupunkiseudun joukkoliikennettä, kuten vaikka Helsingin itämetroa tai tuetaan pääkaupungin kulttuuritarjontaa, niin silloin sanotaan, että kyse on kansallisesta hankkeesta – koko Suomen ylpeydestä.

Mutta kun varoja suunnataan maakuntiin, etenkin pieniin kuntiin ja maaseudulle, niin siitä tuleekin yhtäkkiä aluepolitiikkaa tai ”pekkarointia”!

Maaseudun Tulevaisuus muuten laski taannoin, että valtio tukee jokaista myytyä Kansallisoopperan ja baletin lippua kohti näitä laitoksia 230 eurolla, kun taas maataloutta tuetaan vuosittain 185 eurolla kuluttajaa kohti! – En sano tätä siksi, etteikö kulttuuriakin pidä tukea. Päinvastoin, Keskustan pitäisi panostaa kulttuuripolitiikkaan paljon nykyistä enemmän. Mutta hyvä on tämäkin ”vapaavuorelaisten” muistaa. Hyvä suomalainen ruoka kulkee kaikkialle maahan, mutta lähdepä tuosta vaan Inarista tai Suomussalmelta Helsinkiin oopperaan, vaikka mieli tekisi.

* * *

Johannes Virolainen kuvaili desentralismin perusteita:

”Liiallinen keskittyminen on näin ollen valtakunnallisesti vaarallista Me menetämme, jos niin tapahtuu, osan niistä alueista, joita suomalaisten työ menneiden vuosisatojen aikana on valloittanut viljelykselle. Se olisi kansallinen tappio. Eikö Suomen kansan kunniatehtävä ole pitää hallussaan ne asemat, myös ne äärialueet, jotka ennen meitä on suomalaiselle kulttuurille valloitettu? Kulttuurin rajaa ei saa työntää takaisin kohti sen lähtöasemia, päinvastoin on menneiden vuosisatojen valloitukset pidettävä ja raivattu sarka syvämuokattava. Keskityspolitiikka johtaa laajemmissa puitteissa siihen, että vastakohtaisuus raaka-ainetta ja työvoimaa tuottavan, köyhän ”luonnon-Suomen” ja tuotteita jalostavan, rikkaan ”teollisuus-Suomen” välillä käy jatkuvasti jyrkemmäksi. Jokainen käsittää, että tämä synnyttää erittäin haitallista yhteiskunnallista jännitystä maan eri osien kesken. Tämä tie on kaikki edellä esitetty huomioon ottaen turmion tie ja hylättävä tie.”²⁹

Ymmärtääkseni hajautettuun yhteiskuntaan kuuluu keskeisenä osana lähירוan ja yleensäkin paikallisten ja kotimaisten tuotteiden suosiminen.

Keskustalaiseen ideologiaan sopii hyvin suomalaisen tuotannon ja oman kotiseudun tuotannon arvostaminen, näiden tuotteiden ostaminen, markkinointi ja tietoisuuden lisääminen lähירוasta ja yleensäkin paikallisista tuotteista.

Jo Santeri Alkio kirjoitti: *”Kotimaisen tuotannon tukeminen ulkomaisen edellä on kansallisesti velvoittava ja kauas kantava ajatus. Kansallisen itsesuojelusvaiston ja kotimaisen tuotannon lisäämisen kannalta on sillä ratkaiseva merkitys.”³⁰*

On sanottu, että jos jokainen suomalainen voisi siirtää muutamankaan euron verran ostoksestaan ulkolaisista tuotteista kotimaisiin, niin sillä olisi jo huomattava vaikutus yrityksillemme.

Tämä pätee tietysti muuhunkin kuin elintarviketuotantoon.

Minäkin tilasin usein joululahjojani postimyynnistä, kunnes tajusin – miksen ostaisi niitä paikallisilta yrittäjiltä ja käsityöläisiltä!

Kotimaan matkailuun kannustaminen on myös yksi tapa jättää rahoja tähän maahan ja tukea sen kehitystä. Suomessa on paljon näkemistä ja kokemista.

On ihan hämmästyttävää huomata, kuinka monet ystäväni Etelä-Suomesta lähtevät ulkomaille kaukomatkoille monta kertaa vuodesta, mutta eivät käy kertaakaan Lapissa, kun se on ”liian kaukana”. Mitä yleissivistystä sellaisella matkailemisella saa, jos ei tunne kunolla omaa maataan!

Keskusta-toiminnassa tutustuu ikään kuin luonnostaan eri maakuntiin ja eri maakuntien ihmisiin – pelkästään jo puoluekokouksissa käymällä, sillä niitähän pidetään eri puolilla maata.

²⁹ Johannes Virolainen: Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 31

³⁰ Santeri Alkio: Maalaisliitto Suuntavivoja (1916), s. 17

Tapahtumiaan Keskusta voisi muutenkin alkaa pitää jatkossa eri maakunnissa ja heittää laivaseminaarit vähemmälle!

* * *

Santeri Alkio kuvaili jokaisen kodin olevan maailman keskipiste. Kotien ja perheiden tukemisen tulee aina olla keskustalaisen politiikan ydintä. Yhteisöllisyydestä nousee käsitys tukiverkkojen merkityksestä niin lapsiperheiden, syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuin yksinäisten vanhustenkin tukemisessa.

Nykyään keskustellaan paljon lasten oikeudesta varhaiskasvatukseen, ja oikein onkin huolehtia päiväkotien ja myös perhepäivähoidon palveluiden tasosta ja saatavuudesta. Mutta näissä keskusteluissa usein tuntuu jäävän taka-alalle se, kenellä todella on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta?

Lapsi tarvitsee ennen kaikkea turvallisen ja tasapainoisen perheen ja kodin. Se on tärkeintä. Suuri kasvattajamme, opetusneuvos Kerttu Saalasti, ihmetteli 1960-luvulla, miksi kodit olivat menettäneet merkityksensä ja ajateltiin, ettei kodeissa osata kasvattaa ajan vaatimusten mukaisesti. Saalasti korosti kodeissa annettavan kasvatuksen yksilöllisyyttä ja pelkäsi lastentarhojen ja peruskoulun tuottavan ”massaihmiä”. – Vaikka lastentarhoissamme ja kouluissamme tehdäänkin upeaa työtä, niin emme saa unohtaa Saalastin muistutusta kodin vastuusta.

Saalasti kirjoitti: *”Erityisesti toivon, että kotiseudultaan vieraisiin oloihin muuttaneet löytäisivät yhteyden puolueeseemme ja että kotikasvatuksessa tähdennettäisiin kodin hengen ja isänmaan rakkauden merkitystä ja sitä, että meistä jokainen kantaa vastuuta itsenäisen isänmaan asioista.”*³¹

Tietysti hyvän kodin edellytys on, että vanhemmat tuntevat syvästi kasvatustensa velvoittavuuden. Käsi, joka kehtoa keinuttaa, hallitsee maailmaa. Vapaa kasvatusta ja kurittomuus, samoin kuin alistava kuri ja pelolla kasvattaminen, tuottavat yhtä huonoja tuloksia.

Istuin maaliskuussa 2018 eduskunnassa työhuoneessani, kun täysistunnossa käsiteltiin lapsiasiavaltuutetun kertomusta. Kuuntelin keskustelua kaiuttimen välityksellä. Mieleeni jäi erityisesti Keskustan kansanedustaja Hannu Hoskosen puheenvuoro. Linaan siitä tähän pätkän:

”Lapsen elämän kannalta tärkeää on se, että hän saa ensinnäkin pienenä siinä kodissa ja perheessä hyvät palvelut, sitten hänellä on käytettävissään neuvolapalvelut omassa kotikunnassaan, sitten hänellä on hyvä alakoulu, missä on hyvät opettajat, hyvät kaverit, sitten hän tarvitsee tietysti yläkoulun sen jälkeen ja sen jälkeen tietysti sen yhteisön, missä hän kasvaa. Vanha kansanviisaushan sanoi, että kylä lapset kasvattaa, ja se muuten piti paikkansa. Opetettiin käyttäytymään, opetettiin sosiaalista elämää ja opetettiin toisen ihmisen kunnioittamista. Tänä päivänä, kun menee vaikka rautatieasemalle ja kuuntelee hetken aikaa sitä tekstiä, mitä pienten lasten suusta siellä kuulee, niin ensinnäkään näiden lasten ei

³¹ Tytti Isohookana-Asunmaa: Yhteinen hyvä – paras hyvä. Kerttu Saalastin elämäkerta. (2008), s. 86

pitäisi olla siellä ja toinen juttu on semmoinen, että se teksti, mitä siellä kuulee, saa tällaisen ujon maalaispojan punastumaan jo ensimmäisen minuutin jälkeen. Missä vika on? Pitäisikö siihen joku virkamies panna vahtimaan? Haloo, mieltikääs nyt, hyvät ystävät, vähän, mistä tämä homma on kiinni. Kyllä sen lapsen tarvitsee olla illalla kotona silloin, kun viimeiset junat Helsingin rautatieasemalta lähtevät tuonne maakuntiin. Sen lapsen paikka on silloin kotona eikä rautatieasemalla. Siihen eivät demarien asettamat virkamiehet eivätkä opposition isot vastalauseet auta yhtään mitään, kun sen lapsen pitäisi olla kotona.”

Keskustalaisessa ihmiskuvassa näkyy ihmisten välisen vuorovaikutuksen merkitys. Sen ajatellaan muodostavan perustavanlaatuisen sisällön ihmisen elämään.

Tässä voisi muistuttaa ylisukupolvisuuden merkityksestä. Vanhoissa talonpoikaisyhteisöissä monta sukupolvea asui saman katon alla, isovanhemmat katsoivat usein lastenlasten perään. Perimätieto ja opetukset siirtyivät sukupolvien ketjuna eteenpäin.

Olisi edelleen opettavaista, että lapset ja nuoret saisivat olla tekemisissä vanhusten kanssa.

SDP:n puheenjohtaja Antti Rinne sai rahvaanomaisesti ilmaistuna paskamyrskyn niskaansa, kun hän puhui ”lapsentekotalkoista”. Mutta oikeassahan Rinne oli. Painukoot mielsäpahoittajat minne tahtovat. Jos lapsiluku suomalaisissa perheissä ei lisäännä, niin meille käy huonosti. Todella huonosti.

Nykyään on tapana vaatia, ettei ketään saa syyllistää. Ja jokainen saa tietenkin olla hankkimatta lapsia eivätkä kaikki saakaan, vaikka haluaisivat. Monelle se on kipeä asia. Mutta kun sanotaan, että on yhtä arvokasta valita synnyttää ja kasvattaa uusia suomalaisia kuin tietoisesti valita elää ”sinkkuna” tekemättä yhtään lasta, niin ei se kansantaloudellisesti katsottuna ihan yhtä arvokas valinta ole.

En tahdo loukata tällä ketään. Eihän minulla itsellenikään ole lapsia. Ja moni lapseton ihminen on voinut tehdä vaikkapa opettajana uran, jolla on vaikutettu satojen lasten ja nuorten elämään. Mutta asenteita yhteiskunnassa tulisi muuttaa lapsiystävällisemmiksi. Perhepolitiikankin keinoja tietysti tarvitaan. Monella ei ole taloudellisia edellytyksiä perustaa perhettä. Ja vastuullista onkin ensin harkita, onko edellytyksiä lapsia elättää ja kasvattaa. Mutta asenteesta se on kuitenkin monella kyse. Ja mukavuudenhalusta. ”Sinkku-elämää” tyhjine vapauksineen ihannoidaan, lapsiperhearjen valvottuja öitä ja sotkuisia kurahousuja kauhistellaan. Miten kaukana talonpoikaisyhteisön hyvistä arvoista ollaankaan!

Lapsentekotalkoita tämä maa totisesti tarvitsee. Ja jos sen sanomisesta joku loukkaantuu, niin vika on enemmän loukkaantujan pään sisällä kuin sanojassa.

Onhan poliittisesti korrektia senkin sanominen, että on tasa-arvoista valita asepalveluksen suorittamisen ja siviilipalveluksen välillä. Eikä kai saisi niitäkään oikein paremmuusjärjestykseen asettaa. Ne ovat ihmisen henkilökohtaisia valintoja. Ja radikaaleimmat pitävät totaalkiellettyistäkin yhtä arvokkaana valintana ja vaativat, ettei käpykaartilaisia saisi pistää jalkapantaan. Mutta kuitenkin on niin, että jos kaikki valitsisivat siviilipalveluksen, niin se olisi meidän maanpuolustuksemme loppu.

* * *

Keskustalaiseen aateperintöön nojaavat myös huoli luonnonvarojen riittävydestä ja ruokaturvallisuudesta. Maahenki, kodin, maan ja metsien sekä maapallon jättäminen tuleville sukupolville paremmassa kunnossa kuin on ne itse saanut – ne ovat oivallisia neuvoja tämän päivän kulutusyhteiskunnassa.

Pienyhteisössä elävä ihminen elää yleensä myös luontoa lähellä. Keskustaa helposti väitetään luonnonsuojelun vastustajaksi, kun se ei ole lähtenyt Vihreän liiton kaikkiin ylisuojeluesityksiin mukaan. Mutta kummanko puolueen ydinkannattajat elävät kuitenkin todella luonnon keskellä, kummalleko luonto on tutumpi, kummatko todella elävät luonnosta?

Joskus olen hännännyt vihreitä tuttaviani kysymällä: Kummat enemmän luontoa saastuttavat – omilla pelloillaan leipää kasvattavat tai omia metsiään kestäväällä tavalla hoitavat maaseudun asukkaat vaiko jatkuvasti ympäri Eurooppaa lentokoneilla lentelevät ja pakokaasujen täyttämässä suurkaupungeissa asuvat nuoret vihreät poliitikot? Kummassa elämä oikeasti on luonnontaloudellisempaa – pienyhteisöissä luonnon keskellä vai täyteen ahdetuissa metropoleissa?

Meidän ei pidä kuitenkaan ottaa lähtökohtaisesti halveksivaa asennetta Vihreitä kohtaan, vaikka myönnän itsekkin siihen sortuneeni. Monet heidän esityksensä ovat suomalaiselle maaseudulle vahingollisia, mutta on väärin rakentaa vain vastakkainasettelua. Se saa meidät näyttäytymään etenkin suurkaupunkien nuorison silmissä luonnonsuojelun vastustajilta. Kuitenkin monet Vihreiden kannattajat tuntevat vilpitöntä huolta luonnon monimuotoisuuden säilymisestä ja ympäristön saastumisesta. Jos Keskusta olisi ottanut ympäristöasiat aikanaan vakavammin ohjelmaansa, olisi Vihreä Liitto jäänyt ehkä syntymättä.

Luonnonsuojeluaate yhdistettynä kulutuksen kasvun vastustamiseen oli keskeinen osa Keskustan ajattelua jo 1960- ja 1970-luvuilla.

Puolueen tuolloinen puheenjohtaja Johannes Virolainen kirjoitti: *”Mitä hyödyttää korkea aineellinen elintaso, jos harjoitetun politiikan tuloksena on Suomen syrjäosien autioituminen. Mitä meitä hyödyttää tämän päivän korkea elintaso, jos huomenna kaunis luonto on turmeltunut ja saastunut, jos likaaamme kirkkaat vedet, tuhoamme puhtaan ilman, autioitamme laajan maaseudun.”*³²

* * *

Taloudellista ja alueellista kehitystä koskevien näköalojen rinnalla alkiolainen desentralistinen oppi huomioi kuitenkin myös ihmisen henkisen kasvuun, suuren oppi-isämme Santeri Alkion ajatusten mukaisesti.

Teoksessaan *Maaseutuhenkinen elämäkatsomus* Johannes Virolainen tiivistää tämän opin uudistusliikkeeksi, joka olosuhteiden lisäksi huomioi myös ihmisen itsensä uudistamisen. Luonteen kasvattaminen on vähintään yhtä tärkeää kuin ulkonaisten olosuhteiden parantaminen. *”Vain sillä edellytyksellä, että olosuhteiden uudistaminen ja ihmisen kasvattaminen*

³² Johannes Virolainen: Ainoa vaihtoehto – poliittinen keskusta (1971), s. 47

uudistuneiden olosuhteiden vaatimuksia vastaavaksi tapahtuvat rinta rinnan, voidaan saavuttaa ne ylevät päämäärät, jotka sisältyvät maaseutuhenkisen elämäkatsomuksen perusolemuksen.”³³

Paikallisyhteisöihin perustuvan yhteiskuntarakenteen hajoaminen mursi kulttuuria ja repäisi ihmisiä juuriltaan pakon edessä, väkivaltaisesti. Jäljelle jäivät ihmiset, jotka kokivat, ettei heistä välitä kukaan. He olivat Veikko Vennamon sanoin ”*unohdettu kansa*”, joka äänesti SMP:n suurvoiton vuoden 1970 vaaleissa.

Paavo Väyrynen kirjoitti jo äsken mainitussa teoksessaan *On muutoksen aika* tuolloin 1970-luvun kovina murroksaikoina: ”*Maaseutukylä oli elimellisesti perinteen pohjalle kasvanut ihmisyhteisö, jonka kehityksen määräsi taloudellinen ja sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus. Pirstottujen kylien ihmiset kerääntyvät nyt kaupunkeihin ja muihin taajamiin, joiden kehitys ei ollut samaan tapaan ohjattu. Valtakunnallisessa ja yhdyskuntasuunnittelussa ei ole ajateltu taajamien yhteiskunnallisia tehtäviä eikä niiden luonnetta ihmisyhteisöinä, vaan ihmiset on nopeasti kasattu sattumavaraisiin keskuksiin. Alueellinen suunnittelu on pikemmin lisännyt kuin hillinnyt asutuksen keskittymistä ja siten voimistanut yhdyskuntien kasvun kielteisiä piirteitä. Tämä kasvu tuhoaa sekä autioituvien kylien että perinteisten taajamayhdyskuntien rakenteet luomatta tilalle mitään uutta.”³⁴*

* * *

Koska Suomi on maakuntiansa summa, täytyy Suomen moninaisuus pitää kirkkaasti esillä maattamme maailmalle esiteltäessä.

Pääkaupungilla on tietysti oma erityisasemansa automaattisesti jo sen vuoksi, että keskeiset valtion toimielimet pitävät siellä toimipaikkaansa. Väistämättä suuri osa kansainvälisistä toimistamme tapahtuu siellä. Me keskustalaiset emme saa kuitenkaan unohtaa maakuntiemme markkinointia silloin kuin tilaisuus siihen tarjoutuu.

Siksi voi perustellusti kysyä, näkyikö ja tuntuiko keskustalaisuus esim. silloin Suomen julkikuvassa, kun Lännen media uutisoi 24.10.2017, että Suomen tulevan EU-puheenjohtajakauden kokoukset keskittyvät Helsinkiin? Edellisellä Suomen puheenjohtajakaudella kokouksia oli pidetty 21 eri paikkakunnalla.

Tietysti tällaisen mahdollisuuden kohdalle sattuessa, tulisi Suomesta esittää Euroopalle ja maailmalle muutakin kuin pääkaupunkiseutu. Helsinki saisi siis merkittävän tulonsiirron muulta Suomelta sekä ilmaista kansainvälistä näkyvyyttä sen kustannuksella. Ja tällaista tapahtuisi aikana, jolloin Keskustan pitäisi olla johtava hallituspuolue. Voiko se olla totta-kaan?

Ja jos on, niin saako sitä toimintalinjaa arvostella, vai onko lammasmaisesti hymyiltävä, että kyllä meitä viisaammat tämänkin tietävät paremmin? Ja ettei ainakaan aseteta maalais-

³³ Johannes Virolainen: Maaseutuhenkisen elämäkatsomus, s. 141

³⁴ Paavo Väyrynen: On muutoksen aika (1974), s. 200 (sivunumerointi vuoden 1994 painoksesta)

liittolaisesti pääkaupunkia ja maakuntia vastakkain (kun unohdetaan jälkimmäiset kokonaan) Ja mennään jakamaan maakuntiin keskustakarkkeja puolueen markkinateltalle, että kyllä me teitä vielä muistetaan. (Niin kauan kuin markkinoita siellä järjestetään.)

* * *

Useat tutkimukset osoittavat, että yllättävän suuri määrä suomalaisista haluaisi asua maakunnissa ja maaseudulla. Esimerkiksi Ylen/Taloustutkimuksen kyselyssä lokakuussa 2016 vastanneista ainoastaan 11 % kertoi haluavansa asua Suomessa suuren kaupungin keskustassa. Sen sijaan 28 % halusi asua pikkukaupungissa tai taajamassa, ja 30 % maaseudun haja-asutusalueella – siis yli puolet suomalaisista haluaisi asua ”pikkupaikoissa”!

Myös nuoret haluavat asua maaseudulla. Esimerkiksi Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskuksen kyselytutkimuksessa vuonna 2014 kävi ilmi, että haastatelluista nuorista vain neljännes haluaa asua kaupungeissa. 80 % nuorista halusi asua omakotitalossa!

Ja kuitenkin kuulemma jatkuvasti vaatimuksia lähiöiden ja kaupunkirakenteen tiivistämisestä!

Mitä sitten olisi tehtävä suunnan kääntämiseksi aluekehityksen suunnan kääntämiseksi? Vai kannattaako tehdä mitään? Haluammeko tehdä mitään?

Keskeistä on ainakin maakuntauudistuksen toteuttaminen tasapainoisena ja siten, että riittävät peruspalvelut säilyvät kunnissa. Sitä vastaan, että keskuskaupunki keskittää maakunnan palvelut omalle alueelleen, on rakennettava mekanismit.

Maaseudun ja muiden pienten kuntien lähipalvelujen valtiollisen tuen järjestelmä on rakennettava toimivaksi.

Laaja työpaikkojen alueellistamisohjelma on toteutettava. Nykyinen aluekehityksen tilanne on häpeällinen. Suhteellisesti eniten valtionhallinnon työpaikkoja on lähtenyt keskuskau-punkien ulkopuolelta. Siinä missä keskuskauungeista on lähtenyt työpaikkoja vain muutama prosentti, katosi vuosien 2002-12 välillä keskusten ulkopuolelta lähes kolmannes työpaikoista.³⁵

Syksyllä 2017 ja keväällä 2018 uutisoitiin naapurimaittemme alueellistamiskehityksestä. Tanskan hallitus ilmoitti siirtävänsä 1800 julkisen sektorin työpaikkaa Kööpenhaminasta muualle maahan. Samanlaisia uutisia olemme saaneet kuulla myös Ruotsista, Norjasta ja Viirosta.

Siellä ei siis ajatella, että kaikkien toimintojen keskittäminen pääkaupunkiin on jonkinlainen itseisarvo.

Aluepoliittinen ohjelmatyö on nostettava keskustalaisessa, desentralisessa liikkeessä jälleen sille kuuluvaan arvoonsa. Mutta ohjelmatyö ei yksistään riitä, jos ohjelmat eivät näy käytännön politiikassa. Meidän on oltava suunnannäyttäjiä. Ei sen vikiseminen auta, että

³⁵ Ylen uutinen 12.7.2015 (Valtion työpaikat vähentyneet erityisesti maaseudulla – katso maakuntasi tilanne)

kun ei nuo muut. Ei meillä ollut enemmistöä eduskunnassa silloinkaan, kun kehitysalueita teollistettiin tai koko maan kattavaa yliopistoverkkoa perustettiin!

Jukka Jääskeläinen kirjoittaa artikkelissaan *Toisen tasavallan nuoria*³⁶ Keskustanuorten aatteellisesta heräämisestä 1970-luvun alussa: ”Desentralisaatio ja sen toteuttaminen oli keskeinen ohjelmakysymys 40- ja 50-luvulla. Myöhemmin aluepoliittinen ohjelmatyö vähitellen unohtui – pyrittiin mukautumaan kaupungistumiseen ja keskittymiseen. Sitten 70-luvun taitteessa desentralismi ja kehitysaluepolitiikka nousi pahasti uudelleen pinnalle maaltapaon riehuessa rajuimmillaan.”

Nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa on kyllä mainittu alueellisista lähtökohdista eri sektoreilla, mutta varsinaisesta alueellistamisesta tai aluepolitiikasta ei mainita sanallakaan. Sana aluekehitys on mainittu kerran – metropolialueen osalta.

Ja Suomessa – myös Keskustan ollessa vahtivuorossa – valtion työpaikat jatkuvasti vain keskittyvät Uudellemaalle ja erityisesti Helsinkiin.

Onko se hyvä näin?

Joskus pohdin, että onko tässä jotain psykologista. Meillä suomalaisilla ei ole kauhean hyvä itsetunto. Ajattelemmeko, että meillä pitää olla yksi suuri ”maailmanluokan” metropoli, jonne kaikki pitää keskittää, että pärjäämme kansainvälisessä vertailussa? Ja että elämä Helsingin betonilähiöissä on jotenkin hienompaa kuin muualla?

Suomalaisuuden voima ei piile kuitenkaan metropolipolitiikassa, vaan tasapuolisessa aluekehityksessä, pääkaupungin ja maakuntien hyvässä sopusoinnussa ja työssä yhteisten kansallisten tavoitteiden hyväksi.

Monia hyviäkin asioita on toki saatu aikaan maaseudun olojen osalta. Mutta jos vaikka esim. rakennusrajoituksia väljennettäisiinkin, niin mitä se hyödyttää maaseudulla, jos sieltä on viety kaikki palvelut? Kuka sinne haluaa rakentaa?

Hyvänä esimerkkinä valtionhallinnon alueellistamisesta voi mainita Kansaneläkelaitoksen toiminnot.

Kelan koko maan puhelinpalvelut hoidetaan muutamassa yhteyskeskuksessa. Niissä on noin 300 työntekijää. Työtä voi tehdä teknologian kehityksen ansiosta missä pain Suomea tahansa. Mutta varmasti keskittäjät olisivat halunneet perustaa yksikön johonkin Helsingin kupeeseen. Mutta minne ne yksiköt sijoitettiin? Sellaisille paikkakunnille, kuten Joensuu, Jyväskylä, Kemijärvi, Lieksa ja Pietarsaari.

Siellä vuokratilustannuksetkin ovat varmasti edullisemmat kuin mitä pääkaupunkiseudulla ja tyhjiä liiketiloja löytyy helpommin. Mutta ei tämäkään kehitys ole itsestään tapahtunut. Siellä on Hyssälän Liisan ja kumppaneiden johdolla ollut tahtoa tehdä oikean poliittisen linjan mukaisia päätöksiä.

* * *

³⁶ Teoksessa *Politiikan omatunto*, toim. Sauli Pyyluoma (1975), s. 51

Käsitys siitä, että kaikki ihmiselämään liittyvä olisi materialistisin mitoin mitattavissa sekä arvoonsa että merkitykseensä nähden, on virheellinen. Se on myötävaikuttamassa siihen ahdistuneisuuteen, joka nykypäivän yhteiskunnassa niin monimuotoisena ilmenee.

Kerttu Saalasti kirjoituksessaan "Nuoriso tarvitsee apua elämänsä suuntaa etsiessään" (1970)

Suomi on alueittensa summa. Suomen heimot, jos eri maakuntien väkeä halutaan sellaisiksi kutsua, ovat erilaisia ja omaleimaisia. Silti olemme yhtä kansaa. Useimmat meistä löytänevät esi-isiään useista eri maakunnista. Maakunnissa on edelleen vahvat ominaispiirteensä. Keskusta-liikkeen kautta olen saanut tutustua monista eri maakunnista kotoisin oleviin ihmisiin.

Myöskään suomalainen kulttuurielämä ei saa keskittyä liiaksi Helsinkiin ja näyttäytyä vain sen kautta. Ei voi olla niin, että Helsingin Musiikkitalo tai mahdollinen Guggenheim-museo ovat tärkeitä kansallisia hankkeita, mutta maakuntien kulttuurihankkeet vanhanaikaista aluepolitiikkaa. Kun tänä päivänä puhutaan niin paljon ”monikulttuurisuudesta”, millä tarkoitetaan ensisijaisesti ulkomaalaisten kulttuurien vaikutusta ja ihailua, niin on muistettava, että suomalaisen rikkaus on juuri monikulttuurisuutta parhaimmillaan – erilaisten maakuntiemme tapoja ja elävää perinnettä.

Olemme eläneet myös vuorovaikutuksessa naapureittemme kanssa, muinaisten juurimme pohjalta edustamme myös vanhaa suomalais-ugrilaista perimää ja maamme on koti Euroopan ainoalle alkuperäiskansalle, saamelaisille.

Suomalaisen omaleimaisen kulttuurin ja sen alla toimivien kulttuuripiirien vaaliminen ulkomaisten kulttuurien ja tapojen paineessa on tärkeä kansallinen tavoitteemme. Kyse ei ole mistään epäterveestä nationalismista. Jos me suomalaiset emme vaali, puolusta ja kehitä suomalaista kulttuuria, niin ei sitä kukaan muu kyllä tee.

Vuonna 1977 hyväksytyssä Keskustapuolueen kulttuuri- ja taidepoliittisessa ohjelmassa tätä on linjattu:

”Sivistystoimintamme tavoitteena on vaalia kansalliselta pohjalta kasvavaa kulttuuria ja kehittää sitä. Siksi tahdomme tietoisesti suojautua ulkoa tulevalta yhdenmukaistavalta kulttuuripaineelta tarjoamalla sille suomalaisia vaihtoehtoja.

Isänmaallisuus ja kulttuurin kansallisuuden vaaliminen ei kuitenkaan merkitse eristäytymistä ihmiskunnan kulttuurikehityksestä. Kulttuuri on nähtävä maiden ja kansojen välisenä sillanrakentajana. Haluamme olla kansainvälisiä omin kansallisin ehdoin tarjoamalla kulttuurimme parhaita tuotteita toisille kansoille ja tuomalla Suomeen toisten kansojen arvokkaita saavutuksia.”

Kulttuurin käsite on ymmärrettävä laajasti. On helppoa populismia vastustaa kulttuurimäärärahoja ja uhota sen olevan vain pienten eliittiapiirien harrastusten tukemista. Ja ehkä se sitä joskus onkin. Mutta meidän on työskenneltävä kansankulttuurin puolesta ja nähtävä erilaiset taidemuodot – kirjallisuus, musiikki, kuvataiteet, teatteri jne. – tärkeänä osana suomalaista yhteiskuntaa ja sen kiinteyttä.

Mikä merkitys maamme historiassa esimerkiksi Sibeliuksen musiikilla tai Gallen-Kallelan taidella on ollut! Entä Lönnrothin kokoamalla Kalevalalla tai Topeliuksen saduilla? Totisesti ne ovat koskettaneet muitakin kuin ”kulttuurieliittä”!

Yhteiskuntaakin näillä hengentuotteilla on muutettu. Minna Canthin *Työmiehen vaimo* -näytelmä toi järisyttävällä tavalla tietoon naisten yhteiskunnallisen aseman epäkohdat

1800-luvun lopulla. Frans Eemil Sillanpään kirjoittaman *Marssilaulun* tahdissa poikamme taistelivat talvisodassa.

Kulttuuria on myös se, että järjestetään ohjelmaa oman kotikylän juhannusjuhliin tai käydään katsomassa oman kotikaupungin kesäteatteria. Paikalliset tavat, perinteet, perimätieto ja murteet ovat myös keskeinen osa Suomen paikalliskulttuureja.

Suomessa on säilytetty melko kattava ja käyttäjilleen ilmainen kirjastojärjestelmä. Etenkin vähävaraisille ihmisille kirjasto voi olla ainoita vapaa-ajan viettämisen paikkoja, joissa on varaa käydä. Tämä on arvokas kulttuuripoliittinen linjaus.

Joskus kuitenkin tuntuu, että kulttuuripoliittikka ei kiinnosta riittävästi keskustalaisia, vaan se koetaan lähinnä punavihreiden näpertelyksi.

Maalaisliitto-Keskustan juuret ovat nuorisoseuraliikkeessä, jossa suomalaisen talonpoikaisyhteisön perimää käsiteltiin erilaisten kulttuuritoiminnan keinoin. Iltamissa luettiin runoja, laulettiin yhteislauluja, esitettiin näytelmiä. Suomalaisen kansansivistyksen perustaa ja myöhempää kansainvälistä menestystämme tuolloin luotiin.

Santeri Alkio oli nuorisoseuramies ja kulttuuripoliitikko, joka korosti aineellisen hyvän rinnalla myös henkisiä arvoja. Keskustanaisten järjestön perustaminen sotien jälkeen vaikutti myönteisesti kulttuuripoliittikkaan puolueessa. Monet tunnetut keskustanaiset, kuten Kerttu Saalasti ja Marjatta Väänänen, antoi merkittävän panoksen tälläkin politiikan osa-alueella.

Jo Snellman sanoi, että sivistyksessä on pienen kansakunnan voima turva. Henkinen pääomamme on nähtävä myös Suomen vientituotteena. Kansainvälisesti ottaen pieni kansamme ei voi kilpailla määrissä – siksi on panostettava laatuun. Ylpeilemme mieluusti esimerkiksi sillä, että jo vuosisadan ajan Suomi on tunnettu kansainvälisellä tasollakin menestyneistä kapellimestareistaan. Mutta sekään ei ole tapahtunut itsestään, vaan taustalla on ollut kansallinen panostus musiikkiopetukseen. Ja jo perheissä tapahtuva lasten luovuuden tunnistaminen ja heille soveltuviin harrasteiden pariin ohjaaminen.

(Tietenkin itse kunkin vahvuuksien ja lapsen oman kiinnostuksen nojalla. Minut yritettiin lapsena pakottaa musiikkiopistoon, mutta vastasin tahallani pääsykokeessa väärin enkä tullut valituksi. Siihen päättyi muusikon urani.)

Kulttuuripoliittikkassakin Keskustan on oltava aloitteellinen ja itsenäinen toimija.

Aiemmin viittaamassani Keskustapuolueen kulttuuri- ja taidepoliittisessa ohjelmassa vuodelta 1977 on sanoitettu kulttuuripoliittikkamme ja desentralismin suhdetta:

”Annamme suuren arvon sellaisille kulttuurin saavutuksille, jotka lähtevät kansasta ja puhuttelevat sitä. Vain harvojen ihmisten harrastuksen varaan jäävät vaateliaat kulttuurin alueet on koetettava saattaa kaikkien ulottuville kehittämällä saavutettavuutta, avartamalla vastaanottovalmiuksia ja kohottamalla kansan sivistystasoa.

Kulttuurielämä ei saa jäädä vain muutamien suurkeskusten varaan, vaan sen on levittäydettävä kaikkialle maahan desentralismin periaatteen mukaisesti. Jokaiselle kansalaiselle kuuluu asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta oikeus päästä osalliseksi kulttuurista ja vaikuttaa siihen.

Kulttuurikäsitteemme perustuu pienyhteisöihin ja omaehtoisuuteen. Kansallinen kulttuurimme on sitä rikkaampi, mitä elinvoimaisempia sen osat ovat. Maakuntien kulttuurin omailemaisuuksia ja kehittämistä on sen vuoksi vaalittava.

Valtiolla ja kunnilla on suuri vastuu kulttuurista, sillä ilman yhteiskunnan tukea kansanvaltaisuuden ja desentralismin periaatteet eivät voi toteutua kulttuurielämässä.”

* * *

Monesti olen saanut kuulla, että ajat muuttuvat ja ettei väistämätöntä kehitystä tule vastustaa.

Totta onkin, että ajat muuttuvat. Mutta menemmekö ajopuuna huonon kehityksen mukana, vai pyrimmekö kääntämään kehityksen suuntaa – pyrimmekö muuttamaan ajan virtaa? Onko desentralismi menneisyyttä? Eikö sen mukainen ajattelutapa olisi tänä päivänä juurikin radikalismia?

Jos arvot ja mielipiteet maailmassa muuttuvat ja uudet kehitysvirtaukset tulevat vanhojen tilalle. Mutta itsestäänkö ne muuttuvat, hallitsemattomasti, vai ohjaako joku muutosta?

Helposti ajatellaan, että ihmiskunta kehittyy koko ajan eteenpäin, tiedollisesti ja myös moraalisesti, kun tieto ja tieteen kehitys lisääntyvät. Valistusaikana 1700-luvulla korostettiin uskoa ihmiseen itseensä. Vallankumousajan Ranskassa piti hävitettävän kaikki vanha ja sortava, tilalle vapauden ihanteet. Se johti hirvittävään sekasortoon ja teurastukseen, kunnes kansa halusi takaisin vahvan monarkian ja nosti Napoléonin valtaan.

Darwinin innokkaimmat kannattajat ajattelivat ja ajattelevat edelleen, että tiede tekee uskonnon tarpeettomaksi ja että (alati muuttuva) evoluutioteoria riittää selittämään maailman synnyn. Tieteen oli määrä selittää kaikki yliluonnollinen. Ihmisen kaipuuta Luojaansa yhteyteen ei ole mikään teoria pystynyt silti kumoamaan.

Ihmiskunnan historia ei ole kehitystä huonommasta parempaan, valosta pimeyteen. Vielä 1900-luvulla maailma näki valtavan määrän hirveitä sotia, kahta maailmansotaa myöten, sekä Hitlerin, Stalinin ja monen muun hirmuhallinnot. Osa näistä hallituksista valittiin alun perin demokraattisilla vaaleilla.

Tämä osoittaa, että edistyneenä ja sivistyneenä itseään pitäneet kansatkin on heikolla hetkellä saatu mukaan joukkoliikkeisiin, jotka ovat johtaneet hirveimpiin ihmiskunnan alennustiloihin. Voi hyvin ymmärtää, miksi Alkio varoitteli menemästä sokeasti virran mukana. Itsenäisesti ajattelevaa ihmistä on hankalampi manipuloida.

Santeri Alkio kirjoitti: *”Vain harvoille tulee mieleen ajatus: minä kynnän oman vakoni elämänsarkaan. Harvoille siksi, että vain hyvin harvat löytävät itsensä suuresta ihmismerestä. Suuren suuri enemmistö virtautuu virran mukana, aaltoilee meren mukana, tuntee ja ajattelee niin kuin enemmistö.”*³⁷

³⁷ Santeri Alkio: Nuoriso ja elämä, s. 83

Enemmistö ei välttämättä ole edes aito, vaan näennäinen. Sitä vain mahdollisimman räikein värein ja torvensoitoin julistetaan. Siksi äänestäjäkunnan valistaminen vastuulliseksi ja kyseenalaistuksiin kykeneviksi toimijoiksi on jatkuva velvollisuutemme, aikakaudesta toiseen.

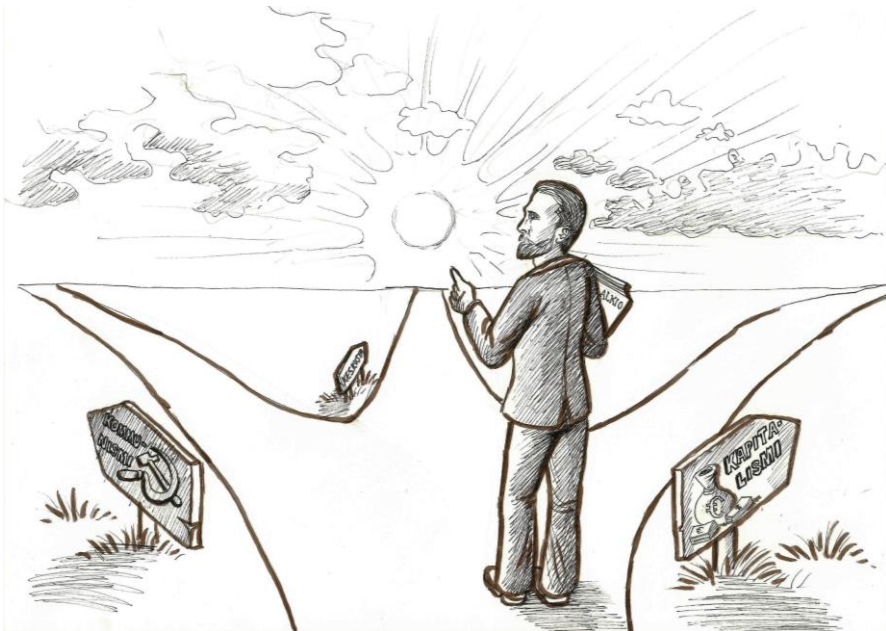
* * *

Suomi on muuttunut Maalaisliiton perustamisen jälkeen paljon. Ymmärrän hyvin, kun moni sanoo, että yksikään puolue ei oikeasti halua enää kääntää keskittämispolitiikan suuntaa. Eikä meidän tarvitsekaan vastustaa suurkaupunkien olemassaoloa. Mutta meidän täytyy aidosti edistää tasapuolista aluekehitystä ja rakentaa myös pienyhteisöjen Suomea. Se on myös suurkaupunkien etu.

Ja sittenkin – vielä haudan takaa kuuluu Santeri Alkion huuto:

”Ihmisyuden kehitystarve ja sen edellytykset on pantava kaiken yhteiskunnallisen ja valtiollisen uudistuksen pohjaksi. Ja silloin on välttämättömyys hajottaa suurkeskuksiin kootut ihmisjoukot kautta laajojen maaseutujen, viljelemään ja varjelemaan sitä, sekä tekemään maa itselleen alamaiseksi.”³⁸

Usein, kovin usein, on siteerattu tuota Alkion lausetta ihmisyyden kehitystarpeesta. Mutta suoraa johtopäätöstä, mikä seuraavassa virkkeessä kuuluu, on paljon harvemmin samassa yhteydessä mainittu. Ei kannata ottaa ajatuksia asiayhteydestä irrallleen.

³⁸ Santeri Alkion kirjoituksesta Maalaisliittolaisesta näkökulmasta (1919); teoksessa Santeri Alkio: Maalaispolitiikkaa (toimitettu 1975), s. 159

VII LUKU: Suomen tie maailmalla

Urho Kekkonen totesi hänen poliittiseksi testamentikseenkin kutsutussa teoksessa *Tamminiemi* (1981), heti sen esipuheessa, että ”*maan kohtalo ei yksinomaan riipu sen pienuudesta tai suuruudesta eikä yksinomaan ulkonaisista tapahtumista, vaan myös kansan päättävyydestä säilyttää itsenäisyytensä ja riippumattomuutensa.*”

Santeri Alkio oli kirjoittanut jo Suomen valtiollisen elämän aamunkoitteessa: ”*Nyt on valta omissa käsissä. Valta on Suomen kansalla. Tästä lähin ei voi kansallisonnettomuuksista syyttää vierasta valtaa. Kaikki, mitä nyt seuraa, on omaa ansiotamme.*”³⁹

Viime kädessä kohtalonkysymys kansakunnallemme on se, että otammeko omaksemme isänmaan asian? Onko Suomi meille rakas? Puolustammeko sen itsenäisyyttä niin rauhan kuin sodan aikana?

Jopa länteen ja itään Suomen ovia avannut suuri ulkopoliitikkomme, presidentti Urho Kekkonen – jota kukaan täyspäinen ei voine syyttää liiasta kansalliskiihkoilusta ainakaan viimeisten vuosikymmentensä osalta – muistutti kansallisen itsekkyyden ja itsesäilytysvaiston merkityksestä kansakunnan turvallisuuspolitiikan voimanlähteenä.

Ja Kekkonen jatkoi: ”*Lisäksi tarvitaan aimo annos itseluottamusta. Kansakunnan tulee luottaa vain itseensä. Tässä suhteessa sotavuodet antoivat meille kalliin opetuksen – kukaan toinen ei puhalla puurolusikkaamme, ja ellemme tee sitä itse, saattaa suomme palaa rakoille.*”⁴⁰

Ei kannata tietenkään lähteä sellaiseen uhoon mukaan, jossa jokainen kansainvälinen yhteistoiminta ja järjestäytyminen nähdään uhkana kansalliselle itsemääräämisoikeudelle. Suurvallan kylkeen sijoittunut, vientivetoinen maa ei voi eristäytyä maailmasta.

Eikä Suomi historiallisen kehityksensä vuoksi voine täysin omaksua sellaista suhdetta ympäristöönsä kuin vaikkapa täysin puolueettomana pysytellyt Sveitsi on tehnyt.

Keskustalla on erityisen suuri vastuu kansainvälisestä toiminnasta ja ulkopoliitiikan harjoittamisesta. Jo nuorten parissa tulisi käynnistää laajaa ulkopoliittista koulutusta, jossa myös Paasikiven-Kekkonen peruslinjan oppeja käytäisiin läpi. Ei se täysin vanhentunut vielääkään ole.

Suuri ulkopoliitikko Ahti Karjalainen totesi aikanaan, että ulkopoliitikka ei ole yleensä suurten kansanjoukkojen mielenkiinnon kohteena, vaan enemmänkin pienen piirin harrastusta. Kuitenkaan meidän ei pitäisi jättää yksin Kokoomuksen varaan.

Viime vuosina Suomen tietä maailmalla on säädellyt ennen kaikkea jäsenyytemme Euroopan Unionissa ja suomalaisten poliitikkojen käsitys siitä, millä tavalla tuo jäsenyys on otettava.

³⁹ Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 33

⁴⁰ Urho Kekkonen: Tamminiemi (1981), s. 12

Vuonna 2011 Suomen perustuslakiin lisättiin maininta: ”*Suomi on Euroopan unionin jäsen.*”

Edes YYA-sopimusta ei ollut kirjattu Suomen hallitusmuotoon, vaikka haukuttiinkin, että olemme ”rähmällämme” itään päin. Mihin suuntaan nyt olemme sitten ”rähmällämme”?

Tietysti Suomen EU-jäsenyydellä on ollut hyviäkin puolia. Euroopan Unionin tavoitteet Euroopan rauhan ja vakauden ylläpitämiseksi ovat kannatettavia.

Suurimpien EU:n ihailijoidenkin kuitenkin on myönnettävä, ettei EU ole sama kuin se oli vuonna 1995 sinne liityttäessä ja että riittävän pitkälle ylikansallisen päätöksenteon syvenemisen tiellä kuljettaessa edessä on Suomen itsenäisyyden asteittainen lakkaaminen.

Siihen ei auta, että kokoomuslaisittain sanotaan EU-jäsenyyden vain vahvistavan itsenäisyyttämme ja heilutellaan siniristilippuja sinisen tähtilipun rinnalla.

Tietysti meidän on oltava aktiivisia toimijoita EU:ssa, kun sinne nyt kumminkin on ajauttu. Britannian lähtö EU:sta voi olla harmillinen tilanne meille. Juuri Britannian kaltaisia maita EU:ssa olisi tarvittu tasapainottamaan Saksan valtapyrkimyksiä ja estämään liittovaltiokehitystä.

Suomen EU-jäsenyyttä aikanaan voimakkaasti ajanut presidentti Mauno Koivisto julkaisi vuonna 2000 kirjan *Venäjän idea*. Tässä kirjassa hän arvosteli voimakkaasti Suomen EU-politiikkaa ja toi julki huolensa EU:n kehityksestä. Koivisto arvioi EU:n kehittyvän kansallisvaltion, yhtenäisvaltion suuntaan. Suomen hän arvioi rynnänneen kaikkein federalistisimpien jäsenmaiden joukkoon.

Kirjassaan Koivisto, kaksitoista vuotta Suomen ulkopoliitiikkaa johtanut mies, totesi Suomen joutuneen sotaisan Ruotsi-Suomen kuninkaan, Kaarle XII:n tielle – sotilaallisia voimavaroja kulutetaan oman maan rajojen ulkopuolella ja samalla laiminlyödään suhteita Venäjään.

Kansallisesta edusta kiinni pitäminen vaatii joskus kovia uhrauksia. Joskus tuntuu, että kansainvälisen maineemme (oletetun) kärsimisen takia on lähdetty mukaan oloihimme täysin soveltumattomiin sopimuksiin. Haluamme olla ”mallioppilaita” paikassa jos toisessa. Kai kuvittelemme saavamme siten enemmän arvostusta.

Suomi liittyi maamiinat kieltävään Ottawan sopimukseen vuonna 2011. Taustalla oli voimakas maailmanlaajuinen kampanja, jossa miinojen silpomien ihmisten järkyttäviä tarinoita tuotiin esiin. Vähemmälle huomiolle jäi se, ettei Suomessa miinoja kylvetä metsiin miten sattuu ihmisten astuttaviksi. Miinat ovat varastossa ollessaankin kuitenkin osa uskotavaa puolustamme. Itärajan toisella puolella oleva valtio ei muuten allekirjoittanut sopimusta.

Moni poliitikkokin on kauhistellut äänestäjilleen huonoa päätöstä, mutta ei ole kuitenkaan pyrkinyt saamaan Suomea irtaantumaan huonosta sopimuksesta. Kun asiasta aikanaan eduskunnassa äänestettiin, muutamille tuli kiire vessaan tai muuten vain pois salista.

Toinen esimerkki on EU-tasolla tehty päätös hyljetuotteiden kaupallisen käytön kieltämisestä. Hylkeiden lihan, nahan, traanin ja luiden hyödyttäminen on kielletty. Tähän on vaikuttanut voimakkaasti luonnonsuojelijoiden kovaääninen lobbaustyö ja mielikuvat söpöistä pikku kuuteista.

Kun hyljekannat ovat räjähdysmäisesti kasvaneet, syöden kaloja yhä laajemmilta alueilta ja käyden yhä röyhkeämmin kalastajien pyydysten kimppuun, on niiden metsästäminen jouduttu tietyissä rajoissa sallimaan. Hylkeiden ruhoja ei saa kuitenkaan hyödyntää, vaan ne ovat pelkkää ongelmajätettä.

Suomessa rannikolla asuvat ihmiset ovat menettäneet paljon toimeentuloaan tämän takia. Samoin vaikkapa grönlantilaiset alkuperäisasukkaat, kun hylkeennahan maine on mennyt. *”Sekä kalastajat, että me olemme kärsineet kovasti siitä, että eläintenoikeusjärjestöt ovat julistaneet hylkeen pyhäksi eläimeksi, jota pitää suojella mihin hintaan hyvänsä”*, totesi grönlantilainen hylkeenpyytjä Maaseudun Tulevaisuudessa 3.12.2015.

* * *

Jotkut ajavat ihmisoikeuksien nimissä ILO 169-sopimusta saamelaisen aseman turvaamiseksi, vaikkei se sellaisenaan sovellu kovin helposti meidän oloihimme – etenkin ennen kuin on edes kansallisesti ja saamelaisen itsensä parissa yksimielisyyttä, ketkä saamelaisen määritelmän piiriin kuuluvat.

Havaintoni on, että Etelä-Suomessa punavihreiden parista huudetaan eniten ILO 169-sopimuksen hyväksymisestä ja kylvetään epäsofia lappilaisten keskuuteen. Ihmiset, jotka hädin tuskin ovat kerran Lapissa laskettelemassa käyneet.

Sinäällään saamen kielen ja kulttuurin edistäminen on meille tärkeä tavoite. Saamelaisia kohtaan on menetelty väärin menneinä aikoina, kieltä ja kulttuuria on suomalaistettu väkisin. On kansainvälinenkin vastuumme huolehtia Euroopan ainoan alkuperäiskansan elinmahdollisuuksista.

Urho Kekkonen kirjoitti Suomen Kuvalehden Liimataisena 21.8.1970:

”Sivistyksestään kerskailevalla Suomella ei ole varaa eikä oikeutta päästää omaleimaisia saamen kieliä ja sen mukana saamelaisuutta kuolemaan. Kun saamen kansa on noilla kullilla pystynyt elämään kymmenentuhatta vuotta, niin pitäisikö meidän polvemme se haudata. Kansallinen kiihkomme ei enää estäne meitä kunnioittamasta saamelaisia vähintään itsemme veroisina kansalaisina ja suomaan heille samat oikeudet koulussa ja kotikonnuillaan kuin muille kansalaisille.”

Samoin meidän on maailmalla vaalittava yhteyksiä sukulaiskansoihimme. Lähimpiä sukulaisiamme ovat tietysti itämerensuomalaiset kansat – veljeskansamme Viro Suomenlahden eteläpuolella sekä liiviläiset, vatjalaiset, inkerikot ja inkeriläiset, lyydiläiset, vepsäläiset ja karjalaiset.

Huomattava osa näistä sukulaisistamme asuu Venäjän Karjalan alueella. Sitten on kauempana Venäjällä sijaitsevia kaukaisia sukulaisiamme – mordvat, marit, udmurtit, komit ja muut pienemmät ryhmät. Ja tietysti Unkarin kansa, joka on vahva ja elinvoimainen omassa maassaan.

Meitä suomalais-ugrilaisia ei ole paljon. Moni suuren perheemme kansa ja kieli on jo kuollut. Etenkin Venäjällä olevien vähemmistökansojen asema on nyt hauras, ryhmät ovat pieniä ja kielten osaaminen vähenee.

Johannes Virolainenkin muistutti tiedepolitiikan osalta, että luonnonvarojemme hyväksikäytön tehostamista palvelevien tieteenalojen lisäksi ”*velvollisuutemme on vaalia ns. kansallisia tieteitämme, suomen kielen tutkimusta, kansatiedettä ja yleensä ns. suomalais-ugrilaisia tieteitä.*”⁴¹

Meidän suomalaisten on pidettävä yhtä näiden sukulaiskansojemme kanssa. Meidän on tehtävä voitavamme, etteivät ne hukkuisi suurempien kansojen mereen. Veren siteiden merkitystä väheksytään nykyään liikaa.

Isoäitini on kertonut, että sota-aikana kansakoulunopettaja oli toistattanut oppilailla iskulauseita: ”Me oomme suomalaisia!”

Edelleenkin meidän on oltava maailmankartalla ja poliittisissa toimissamme ennen kaikkea suomalaisia. Muuten katoamme.

Santeri Alkio kirjoitti päiväkirjassaan 1.7.1917: ”*Minulle on näinä päivinä taasen tullut yhä useammin mieleeni kysymys: Onko suomalainen kansallistunne turta, vai elävä? Meidän on kohta ratkaistava kenties pitkiksi ajoiksi kysymys sitä, onko Suomi oleva itsenäinen, vai tuleeeko se edelleen jäämään riippuvaksi? Ja tästä asiasta ei puhuta mitään. Me käytämme aikamme pikkusaivarteluun pienissä perustuslakikysymyksissä, työpäivälaisissa, kunnallislaissa ja annamme suurten asiain tulla ilman valmistumatta päällemme.*”

* * *

Urho Kekkonen opetti meitä: ”*Historian opetuksiin puolestaan kuuluu se, ettei Suomen kaltainen pieni kansa kykene pakottamaan naapureitaan haluamaansa sovintoon. Omat voimavaramme eivät siihen riitä, ja ulkopuoliseen tukeen nojaaminen merkitsisi heittäytymistä tuntemattoman armoille sekä epäsovun kylvämistä.*”⁴²

Krimin tapahtumien seurauksena Suomi on joutunut Venäjää vastaan suurvaltojen välisessä konfliktissa, joka ei liity meihin mitenkään. Omia kauppaa- ja muita suhteitamme tämä on ikävästi heikentänyt. Luultavasti emme ole moraalisisella närkästyksellämme saaneet asioita kuitenkaan muutettua Venäjällä mitenkään paremmaksi.

Suurvallat toimivat oman logiikkansa mukaan, ja ne ovat tarkkoja arvovallastaan. Ja Venäjälläkin on omat turvallisuusintressinsä, etenkin suhteessa Krimiin. On selvää, että Venäjä rikkoi kansainvälistä oikeutta valloittaessaan Krimin. Ei USA:kaan ole aina toimissaan kansainvälistä oikeutta noudattanut. Mutta tulisiko meille mieleen lähteä boikotoimaan sitä vastaan?

Ukrainassa tapahtuneen vallanvaihdon aikoihin meillä eduskunta-avustajilla oli tarkoitus tehdä matka Moskovaan ja vieraila duumassa. Matka peruttiin tapahtumien johdosta. –

⁴¹ Johannes Virolainen (1960): Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 52

⁴² Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 18

Olisiko kenelläkään noussut ajatus boikotoida matkaa Washingtoniin, jos se sellaista olisi suunniteltu, ja sitten USA olisi mennyt johonkin sotimaan?

Ei meidän pidä tietenkään ihannoida Venäjää tai suhtautua siihen sinisilmäisesti. Yhteinen historiamme on raskas. Eräs vanha sotaveteraani sanoi minulle kerran: ”Tässä pitää aina olla varuillaan.”

Samalla on muistettava, mitä Johannes Virolainen kirjoitti vuonna 1960: ”*Me korostamme puolueettomuuttamme ja olemme sitoutuneet siihen, ettemme missään vaiheessa yhdy sellaisiin liittoutumiin, jotka tavalla tai toisella olisivat suunnatut Neuvostoliittoa vastaan. Me menettelemme näin sen vuoksi, että maan etu sitä vaatii.*”⁴³

Johannes Virolaista – kotiseutunsa Stalinille menettänyttä Karjalan Liiton myöhempää puheenjohtajaa – tuskin kukaan voi pitää liian Venäjä-myönteisenä. Mutta hän otti huomioon elävän elämän tosiasiat.

Mitä sanoisivat Paasikivi, Kekkonen ja Virolainen, jos tietäisivät Suomen nykyisen aseman? Joudumme mukaan pakotteisiin ja diplomaattien karkotuksiin osana suurvaltojen välistä valtataistelua. Taannoin Suomi eväsi ETYJ:in juhlakokoukseen pääsyn Venäjän duuman puhemieheltä – Keskustan ollessa johtava hallituspuolue! Kuinka ankarasti Kekkonen olisi kironnut? Eikö meillä EU:n jäsenenä ole enää omaa ulkopoliittikkaa, vai memmekö ajopuun lailla virran mukana. Ja mitä hyötyä siitä meille lopulta on?

Saamme toki sanoa siirtyneemme ”harmaalta alueelta” reilusti osaksi länttä. Mutta mitä sitten? Länsimaista arvopohjaa me olemme edustaneet aina. Mutta ovatko lännen ja idän väliset konfliktit meille koskaan hyväksi koituneet? On pelottavaa, jos omaksumme kansana jälleen sellaisen asenteen kuin ennen viime sotia, että ”aivan sama, mitä ryssä meistä ajattelee!”

Ulkopoliittinen linjamme vaikuttaa muuttuvan vähitellen. Kun kansa vastustaa Nato-jäsenyyttä, niin Natoon ei mennä jäsenenä, mutta hivuttaudutaan vähitellen sen kylkeen. Joskus puhutaan, että jos Venäjän ja Baltian välillä syntyisi konflikti, niin meidän pitäisi mennä sinne mukaan. Se merkitsisi meidän osallistumista sotaan Venäjää vastaan, Naton puolella, ja silloin saisimme varautua pommituksiin ja maahyökkäyksiin myös omalla maaperällemme.

Kunnioitettu presidentti Paasikivi muistutti usein, ettei maailmassa ole olemassa tuomioistuinta, jossa pieni kansa voisi hakea oikeutta suuria vastaan.

Suomen turvallisuuden peruskallioita ovat vakaa, rauhantahtoinen ulkopoliittikka sekä vahva itsenäinen maapuolustus.

Nyt elämme aikaa, jolloin tunnutaan suorastaan kilpailevan siitä, kuinka huonoissa väleissä Venäjän kanssa ollaan ja kuka uskaltaa sitä kovimmin arvostella. Se on kai joku ”lännetty-misen” mittari.

⁴³ Johannes Virolainen: Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 8

Mutta seikkailupolitiikka ja oman oksan sahaaminen eivät ole isänmaallisuutta. Hyvien välien tavoittelemisen naapureihin nähden sitä sen sijaan on. Tarvitsemme kahdenvälistä ulkopolitiikkaa, emme ainoastaan EU:n yhteistä ulkopolitiikkaa, joka ei välttämättä ota huomioon omia kansallisia lähtökohtiamme.

* * *

Keskustalaisten sydäntä lähellä tulisi olla myös lähialueyhteistyö naapurimaittemme lähialueiden kanssa sekä arktisen alueen yhteistyö.

Suomi voisi hyödyntää kokemustaan kansainvälisestä monenkeskisestä yhteistyöstä arktisen alueen yhteisten ongelmien ratkaisemisessa. Suomelle esim. Arktinen neuvosto on tärkeä areena päästä samaan neuvottelupöytään Yhdysvaltojen ja Venäjän kanssa. Arktisen alueen yhteistoiminnassa, kuten kaikessa kansainvälisessä yhteistyössä, on kaupallisen edistämisen mahdollisuuksia.

Esimerkiksi suomalaisen energiantuotantoon ja kylmäosaamiseen liittyvät kysymykset kiinnostavat varmasti muuallakin arktisessa. Täällä pienissäkin kunnissa toimii kaukolämpöön perustuva lämmitys ja osaamme rakentaa talot sellaiseksi, ettei neljäkymmenen asteen pakkasellakaan palele sisällä.

Suomella on historialliset perinteet kansainvälisten huippukokousten järjestämisessä. Taus-tamme puolueettomana ja suurvaltablokkeihin sitoutumattomana maana on tietysti tähän vaikuttanut. Nykyäänkin meidän tulisi aktiivisesti tarjota palveluitamme kansainvälisten kokoontumisten pitopaikkana. Myös Paasikiven-Kekkonen linjan perintönä tullutta Venäjä-osaamista tulisi hyödyntää. Olemme edelleen lännen ja idän rajalla.

Johannes Virolainen kirjoitti jo vuonna 1960: *”Nyt on kasvatusta isänmaallisuuteen perustettava rakkauteen omaan maahan ja kansaan muita kansoja ja maita aliarvioimatta. Suomalaisen on kyettävä rakastamaan omaa maataan muita vihaamatta.”*⁴⁴

Keskustalla on Paasikiven-Kekkonen linjan perinteen mukaisesti velvollisuus paitsi aktiivisuuteen ulkopoliittisissa kysymyksissä, niin yleensäkin mielenkiintoon kansainvälistä toimintaa kohtaan.

Esimerkiksi erilaiset ystävyysseurat, joita Suomessa toimii runsaasti, tekevät tärkeää työtä eri maiden välisessä kulttuuriyhteistyössä.

Kun Urho Kekkonen sai Leningradista paikallisten nuorten Suomen-asioita harrastaneelta, ilmeisesti nuorten ”Hopeaporo”-kerholta onnittelut Suomen itsenäisyyspäivän johdosta, presidentti lähetti takaisin kiitoksena Suomen lipun. Kirjeessään 12.12.1962 heille Kekkonen kirjoitti:

”Annann suuren arvon Teidän pyrkimyksillenne. Nimenomaan toisten maiden elämään ja kulttuuriin tutustumalla, pyrkimällä ympäröivää maailmaa ymmärtämään tämän päivän nuoriso muodostaa aikanaan sen maailman yleisen mielipiteen, joka takaa ihmiskunnalle valoisamman ja iloisamman tulevaisuuden.”

⁴⁴ Johannes Virolainen: Maalaisliiton johtavat aatteet, s. 7

* * *

Kun viime presidentinvaalien yhteydessä käytiin keskustelua, tulisiko presidentin olla syn-typeräinen Suomen kansalainen, tuotiin monelta taholta esille ajatusta, ettei tällaista ra-jausta enää tarvittaisi.

Asiaa voi tietysti monelta puolelta tarkastella. Käydyin julkisen keskustelun sävy oli kui-tenkin erikoinen. Syntyperävaatimus koettiin jotenkin vanhentuneeksi ja syrjiväksi (paitsi jos joku sanoi, että mitä jos valittaisiin venäläinen presidentti – silloin moni syntyperäva-atumuksen poistamisen kannattaja oli kiusaantuneesti hiljaa...)

Mainittakoon kuitenkin, että Suomen hallitusmuotoa säädettyäessä Santeri Alkio oli Paasi-kiven kanssa sitä mieltä, että ministerienkin tulisi olla syntyperäisiä Suomen kansalaisia. Perusteluna Alkio käytti sitä, että Venäjällä saksalaissyntyiset vaikutusvaltaiset henkilöt olivat aiheuttaneet maalle vahinkoa, kun Venäjä ja Saksa olivat joutuneet sotaan keske-nään.⁴⁵

Halusin mainita tämän sen vuoksi, ettei niin helposti lyötäisi leimakirveitä ”rajojen sulke-misestä” ja ”impivaaralaisuudesta”.

Ihminen voi samalla kertaa painottaa suomalaisuutta ja kansallisia arvoja ja suhtautua avoi-mesti toisiin maihin, kulttuureihin ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Perustamme tulee kuitenkin olla suomalaisuudessa.

Santeri Alkio kirjoitti:

”Suomalaisella kansallisuudella on jo tähän mennessä ollut suuriarvoinen historiallinen valmistava tehtävä. Nyt olemme käännekohdassa, jolloin suorituskykymme tulisi kehittyä ratkaisuaasteisiin. Matkimalla ja kertaamalla kaikkea sitä, mitä raunioituva Europa meille tuo, saavutamme kyllä teknisiä taitoja ja kykyjä. Mutta ne eivät ole meidän kulttuurimme hedelmiä, eivät rikastuta ihmiskunnan sivistysviljelystä, eivätkä millään tavalla tee var-maksi oikeuttamme olla itsenäisenä suomalaisena valtakuntana.

Sen oikeuden antaa meille vain se, jos voimme kehittää itsestämme, puhtaasti suomalai-sesta maaperästä uusia, elinvoimaisia kulttuuriarvoja, jotka auttavat uudestaan panemaan pystöön elämää, jonka hävitysraivo on lyönyt maahan meillä ja koko Euroopassa. Alkuläh-teet, elämän perusaatteet ja voimat siihen ovat meillä suomalaisessa talonpoikaisuudessa, vaatimattomassa kansanelämässä ja luonteissa, suomalaisessa perityssä muinaisrunou-udessa ja katsantotavoissa.

Tämä tehtävä siis vie meidät suomalaisen kansallisuuden alkuperä- ja voimalähteille. Ne ovat talonpoikaisessa maalaiselämässä. Sitä viljelemään, kehittämään ja vahvistamaan siis ohjaa se vaisto, joka tuntee, että Suomi seisoo nyt luomistehtävän edessä, jolloin aineksia etsittäessä on valittava suomalaisen ja kansainvälisen välillä.”

⁴⁵ Mm. Santeri Alkion päiväkirjamerkintä 7.6.1917

Santeri Alkio näki, että korkeammassa sivistyksessämme on länsieurooppalainen perus-sävy, joskus jopa ”lainatavaran” ominaisuuksissa. Totta onkin, että arvopohjamme ja demokratiamme on osa länsimaista maailmaa.

Kuitenkin Santeri Alkio piti väistämättömänä kehityksenä, että suomalainen sivistys tulee löytämään itsensä ennen kaikkea kansallisista lähteistä.

Toiselta puolen nykyaika ei tee niin suurta eroa kuin aika ennen tämän päivän nuorisoomme kansallisuuksien kesken. Suomessakin on ihmisiä, jotka sanovat olevansa maailmankansalaisia. Se on uudenlaista ihanteellisuutta, joka näkee veljen kaikissa ihmisissä ihonväriin, ideologiaan ja uskontoon katsomatta. Ei ole mitään syytä arvostella tätä ihanteellisuutta, toivottavasti se on tulevaisuuden tosiasia. Mutta se on varmaa, että suomalaisuutta ei pääse asenteilla eikä uudelle ideologiallakaan pakoon. On kaunista tuntee kansainvälistä solidaarisuutta, mutta tämäkin on lujalla pohjalla ainoastaan jos sen juuret ovat omassa kansallisessa maaperässä, meillä Suomessa suomalaisessa moreenissa ja mullassa.

Urho Kekkonen, Suomen Kuvalehti 2.12.1967

VIII LUKU: Patriootti vai globalisti?

Ranskalainen poliitikko Marine Le Pen linjasi: *”Todellinen jako on patrioottien ja globalistien välillä. Minä olen patriotismin puolella. Ja monet Euroopan johtajat ovat olleet globalismin puolella.”*

Marine Le Pen on äärioikeistolaisena pidetyn Kansallisen Rintaman perustajan, Jean-Marie Le Penin tytär. Puolue oli tyttären johdolla ottanut pesäeroa kovimpiin ääriaineisiin. Edelleen puolue kannatti vahvaa ranskalaista nationalismia sekä vastusti Euroopan Unionia ja maahanmuuttoa.

Kansallinen Rintama oli ollut monien silmissä ärsyttävä, mutta kannatuksensa pienuuden vuoksi kuitenkin melko vaaraton ryhmittymä. Vuoden 2014 EU-vaaleissa puolueen kannatus räjähti nousuun, kuudesta prosentista kahteenkymmeneenviiteen. Vuoden 2017 presidentinvaaleissa Marine Le Pen keräsi lähes 34 % äänistä.

Sama ilmiö on toistunut eri muodoissaan monessa länsimaassa – ja se on yllättänyt ihmisiä, tai ainakin kunkin maan valtamediaa.

Kuka olisi muutama vuosi sitten uskonut, että Britannia oikeasti päättää erota EU:sta?

Kuka olisi uskonut, että Saksassa euroskeptinen Vaihtoehto Saksalle nousee valtiopäivien kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi?

Kuka olisi uskonut, että maan liberaalia ja suvaitsevaista maahanmuuttopolitiikkaa ainoana tosissaan arvostelleet Ruotsidemokraatit, joiden ei pitänyt päästä koskaan edes valtiopäiville, ovat keikkuneet gallupeissa kakkossijalla?

Ja että Itävallassa konservatiivit tekevät hallituksen laita-oikeiston Vapauspuolueen kanssa uuden liittokanslerin ilmoittaessa hallitussovun synnyttyä: *”Haluamme vähentää veronmaksajien taakkaa – ja ennen kaikkea haluamme taata turvallisuuden, taistelemalla laitonta maahanmuuttoa vastaan.”*

Ja kuka olisi uskonut, että liikemies Donald Trumpin kaltainen tosi-tv julkkis oikeasti valitaan maailman mahtavimpaan virkaan, Yhdysvaltain presidentiksi?

Puhumattakaan, miten oikeistolaisina ja kansallismielisinä pidetyt poliittiset voimat pitävät valtaa monissa Itä-Euroopan maissa.

Internetin Youtube-palveluun on tehty video, jossa väläytetään näkymiä näiden ns. kansallismielisten tahojen noususta ympäri maailmaa. Videon teema on *Deplorables unite* – kaikki maailman säälittävät ihmiset, liittykää yhteen! (Sanan merkitystä selvitetään tuonempana.)

Video kuvaa eliitin halveksumien kansanjoukkojen järjestäytyvän ympäri maailmaa. Vaikka kuvatut liikkeet ovat hyvin erilaisia ja omaavat osittain keskenään ristiriitaisiakin näkökantoja, niitä yhdistäväksi tekijöiksi on otettu iskulauseita: Me pysymme valppaina ja ylpeinä kansakunnistamme! Liity taisteluun globalismia, islamilaista terrorismia, suuria pankkeja, valtaeliittiä ja tyranniaa vastaan! Tehdään maailmasta jälleen mahtava!

Videon taustalla soi Les Miserables -musikaalista tuttu laulu *Do You Hear The People Sing*, jossa kerrotaan, kuinka vihaiset ihmiset, jotka eivät suostu enää orjiksi, marssivat laulaen barrikadeille, ja sydämen lyönnit kaikuivat rumpujen lyöntinä.

* * *

Maailma ei ole mustavalkoinen. Vastaukset eivät ole helppoja, vaikka kysymykset sitä olisivat.

Silti moni kokee, että maailma on muuttumassa liikaa, pelottavaksi paikaksi. Konservatiivit ympäri maailman haluavat pitää kiinni turvallisista perinteisistä arvoista ja puitteissa, joiden nojaan kehitys lännessä on rakentunut.

Epäilemättä moni vastuuton kansankiihottaja voi nähdä maailmanajassa myös tilaisuutensa saada poliittista kannatusta rakentamalla ohjelmansa yksinomaan vastakkainasetteluun ja uhkakuvien liioittelemiseen.

Jyrkempien näkemysten esiinnousu ja kannatus voi olla seurausta myös siitä, että monet maltilliset, fikset ihmiset eivät uskalla puhua tietyistä asioista. He kokevat sosiaalista painetta, ettei näistä saisi puhua. Ainakin maltillisemmat ihmiset. Koska niistä puhuvat leimautuvat ei-kivoiksi ihmisiksi ja useimmat haluavat olla kivoja.

Moni ei vaikkapa uskalla sanoa kannattavansa tiukempaa maahanmuuttopolitiikkaa tai kertovansa huoliaan tiettyjen kysymysten johdosta esim. omalla Facebook-seinällään, koska saa vastaukseksi heti liberaalien ystäviensä paskamyrslyn. (Enkä toki epäile, etteivätkö toisen suunnan ääriajattelijat osaisi samanlaista loanheittoa, vaikka itse sitä olenkin kohdannut vähemmän.)

Julkisessa keskustelussa puhutaan usein ääripäistä suhteessa maahanmuuttopolitiikkaan ja ns. monikulttuurisuuteen. Suomen kieleen on tullut uusia haukkumasanoja: ”suvakki” ja ”rajakki”, joita vastapuolesta käytetään.

Suvakki tarkoittaa vastapuolen mielestä lapsellista, yleensä punavihreää ihmistä, joka uskoo jokaisen aikuisen sotalapsimiehen tarinan ja vaatii Suomen rajoja auki kaikille ja etenkin islamilaiselle maahanmuutolle. Suvakki häpeää oman maansa kulttuuria ja historiaa ja ihailee kaikkea vierasta. Henkisesti he ovat sukua 1970-luvun taistolaisille, jotka pauhasivat vastustavansa sortoa ja ihmisoikeuksien loukkauksia, ja samalla palvoivat kommunistista neuvostodiktatuuria.

Rajakki taas tarkoittaa vastapuolen mielestä vihaista, mustavalkoisesti maailmaa katsovaa ihmistä, joka ammentaa tietonsa äärioikeiston verkkojulkaisuista, näkee ulkomaalaiset ja pakolaiset uhkana suomalaiselle hyvinvoinnille. Usein rajakki itse elää sosiaaliturvan varassa, öyhöttää kaljapäissään mielenosoituksissa ja ajattelee, että jos ulkomaalainen on Suomessa töissä, niin hän vie suomalaisten työpaikat, ja että jos hän on Suomessa työttömänä, niin hän elää veronmaksajien kustannuksella.

Kun ääripäistä puhutaan, niin mieluusti poliittisen kentällä vasemmalla tai ns. suvaitsevalla laidalla esitetään vastalauseita: Ei saa leimata ääripääksi niitä, jotka vastustavat rasismia ja suvaitsemattomuutta. He puolustavat ihmisoikeuksia ihmisvihaa, rasismia ja vihapuhetta vastaan.

Rasismien vastustaminen – joka tietysti on oikein ja jokaisen järkevän ihmisen tehtävä – ei kuitenkaan ole ainoa janalla oleva asia.

Maahanmuuttopolitiikassa voi olla erilaisia linjoja ilman, että jonkun linjan edustaja on automaattisesti rasisti tai ihmisten vihaaja.

Perustellusti voi esimerkiksi kysyä, onko harjoitettu politiikka oikeaa, että kuvittelemme pelastavamme maailman houkuttelemalla Eurooppaan ihmisiä, joilla on varaa maksaa salakuljettajille? Emmekö tällä tavalla nimenomaan ylläpidä bisnestä, jossa ihmisiä työnnetään Välimerelle mitä surkeimmilla purkeilla? Eikö huomio tulisi keskittää pakolaisleireille?

Onko rasismia kyseenalaistaa nykyisen turvapaikanhakujärjestelmän toimivuuden perusteita? Onko rasismia kysyä, kuinka paljon enemmän lähtömaissa tai niiden lähialueilla olisi voitu tehdä samalla rahalla kuin mikä on käytetty Suomessa vastaanottokeskuksen ylläpitoon.

Kävin muutama vuosi sitten tapaamassa sairaalassa syöpään kuolevaa miestä, joka oli menettänyt oman isänsä sodassa. Hän totesi, että eivätpä meidän isämme nuorina miehinä lähteneet täältä pakoon ja jättäneet naisia ja lapsia sotatantereelle, kun totalitaristinen järjestelmä vyöryi rajan yli.

Monenkaan maan tilanne ei ole niin yksinkertainen kuin mitä se oli Suomessa talvisodan syttyessä. Mutta meidänkin kantokyvyllämme on rajansa ja siksi näitä kaikkia kysymyksiä tulisi voida tarkastella ilman hysteerisiä tunnereaktioita, jotka estävät yleensä kiihkottoman asioiden tarkastelun.

Ja kuinka moni ihminen haluaa oikeasti sulkea Suomen rajat? Tuskinpa monikaan. Mutta rajojen kontrollointi on eri asia kuin rajojen sulkeminen.

Vanha Helsingin Sanomain pilapiirtäjä Kari Suomalainen sanoi: *”Kansainvälistymisessä on muistettava, ettei Suomi ole vain liikeyritys, vaan myös meidän kotimme. Ja kuka idiotti poistaisi lukon ovesta?”*

Siltäkään ei voi ummistaa silmiään, mitä esim. Ruotsin lähiöissä tapahtuu. Kotouttaminen ei ole kaikilta toisenkaan polven maahanmuuttajilta onnistunut. Erityisen vaarallista on, että länsimaihin muodostuu yhä enemmän alueita ja alakulttuureita, joissa tiukan linjan islamilainen tulkinta ja Sharia-lain kannatus kasvavat.

Moni voi myös kysyä, onko huomiomme maailman pahuuden osalta kohdistunut tasapuolisesti?

Onko oikein, että tuomitsemme kyllä uusnatsit, mutta olemme hiljaa tai jopa suhtaudumme ymmärtäväisesti äärivasemmiston riehumiseen eri puolilla maailmaa?

Tiettyjen syiden vuoksi juutalaisviha nousee jälleen Euroopassa. Yhä useampi juutalainen muuttaa Israeliin Euroopan maista, joissa he eivät tunne oloaan turvalliseksi. Israelin, maailman ainoan juutalaisvaltion ja Lähi-Idän ainoan demokraattisen valtion arvosteluun ja israelilaisten tuotteiden boikotointiin naamioitu antisemitismi nostaa rumaa päätään. Palestiinalaishallinnon alaisilla alueilla kouluissa aivopestään lapsille juutalaisvihaa, ja

koulukirjoissa vaaditaan Israelin valloitusta – YK:n UNRWA-järjestön puitteissa ja lännen rahoilla. Onko se oikein?

Joku pohtii sitäkin, että kun olemme niin huolissamme rasismista, ja etsimme kantaväestön rasismista syytä maahanmuuttajien ongelmiin, niin miksi samalla ollaan hiljaa vaikka siitä rasismista ja väkivallasta, mitä Etelä-Afrikassa ja Zimbabwessa kohdistetaan valkoisiin maanviljelijöihin? Heitä pahoinpidellään ja heiltä varastetaan heidän maansa.

Entä mitä tapahtuu kristityille vähemmistöille Lähi-Idässä, vaikkapa Irakissa tai Egyptissä? Paljonko heistä välitetään? Toivotetaanko heitä tervetulleiksi Suomeen ja tarjoavatko päättäjät heille kotejaan?

* * *

Haluan korostaa sitä, että maailmalla on aitoa hätää ja niin surkeaa aineellista puutetta valtavasti paljon enemmän kuin me täällä hyvinvointimme keskellä osaamme kenties kuvitellaan.

Siksi olen joskus pohtinut, että koemme sitä ”valkoisen miehen taakkaa”, huonoa omaatuntoa maailman epäoikeudenmukaisuuksista ja historian vääryyksistä sillä seurauksella, että koetamme ostaa huonoa omaatuntoamme pois avaamalla Saksan Merkelin tavoin ovet kaikille tulijoille – ja sallimalla laittomasti maahan jääneiden kuitenkin jäädä tänne? Esimerkiksi Helsingin kaupungin tavoin laajentamalla heidän palveluntarjontaansa.

Samalla väheksymme, millaisia ongelmia laaja maahanmuutto täysin erilaisten kulttuuri- ja taustojen maista meille voi aiheuttaa ja etenkin naapurimaassamme Ruotsissa on jo aiheuttanut.

Surkuhupaisaa on, että samalla kun piikki vastaanottokeskuksen kuluille on ollut lähes rajattomasti auki, me leikkaamme kehitysapua ja suuntaamme muutoinkin huomiotamme muualle kuin kehityspolitiikkaan.

Monet hyvinkin suvaitsevaisina profiloituneet poliitikot olivat valmiita leikkaamaan kuluvallekin hallituskaudella Suomen kehitysapua, joka jää jatkuvasti YK:n asettamasta 0,7 %:n tavoitteesta.

Tässä tulee muuten selvä ero oman ja perussuomalaisen ajattelun välillä. Tietenkin kehitysavun muotoja voi ja tulee tarkastella kriittisesti. Lähtökohtainen kehitysavun väheksyntä ja globaalista vastuusta välttely ei ole ainakaan alkioita ajattelua.

Tietenkään Suomi ei voi pelastaa koko maailmaa, saati olla koko maailman sosiaalitoimisto – mutta en pidä oikeana toimintamallia, jossa vaaditaan auttamaan ihmisiä lähtömaissa ja sitten suhtaudutaan kielteisesti kehityspolitiikkaan.

Perussuomalaisten presidenttiehdokas Laura Huhtasaari totesi vaalihaastattelussa joulukuussa 2017: ”*Afrikassa on omat lähimmäiset.*” – Vaikka Huhtasaari onkin rohkeasti tuonut keskusteluun asioita, joista moni mielellään vaikenee, niin tämä ei ollut oikein mukavaa puhetta.

Lainattakoon Urho Kekkosen sanoja:

*”Vastuu on myös Suomen, siitäkin huolimatta, että emme koskaan ole osallistuneet siirto-
maiden hankintaan emmekä niiden riistämiseen. Niin ihmisenä olemisen etiikka kuin oma
suoranainen etummekin velvoittavat meidätkin, voimavarojemme ja kykyjemme mukaan,
lisääntyvään kehitysyhteistyöhön muiden maanosien kansojen kanssa.”⁴⁶*

* * *

Ajan myrskyt tulevat maailmalta aina tavalla tai toisella Suomeenkin. Kuten olen tässä aikaisemmin kuvaillut, kansat nousevat ja puolueet järjestäytyvät nyt uudella tavalla.

Onko Keskustalla tähän vastausta?

Keskustan tulisi tuntea erityinen historiallinen velvollisuus sen huolehtimisesta, että kansan syvien rivien ääni kuuluu sen kautta. On säilytettävä ihmisten luottamus siihen, että Keskusta puolustaa tinkimättä Suomen itsenäisyyttä, suomalaisten turvallisuutta, kansamme ja kulttuurimme olemassaoloa – tulipa uhka miltä suunnalta tahansa.

Silloin voimme parhaiten hillitä myös ääriliikehdintää ja rasismia nousua. Se on oikeasti ongelma. Vaikka on ihmisiä, jotka näkevät rasismia naurettavissa asioissa tai jotka eivät käsitä, että ilman ”pakkopalautuksia” koko turvapaikkajärjestelmä romuttuisi, niin rasismia on ihan oikeasti ja kaikki turvapaikanhakijat eivät oikeasti tule tänne vain korkean elintason takia.

Mutta voidaksemme estää ääriliikehdintää, on harjoitettava ilmiöiden analyysiä ja tunnistamista, mitkä motiivit ovat oikeita ja hyviä ja mitkä perustuvat vihaan ja katkeruuteen. Kuitenkin on selvää, ettei kaikkea poliittiseen eliittiin, globalisaatioon, EU:hun tai massiiviseen maahanmuuttoon ja radikaalin tai poliittisen islamin nousuun kohdistuvaa arvostelua tule tuomita nenää nyrpistellen ”impivaaralaisuudeksi” tai muukalaisvihaksi. Tai selitellä sitä äänestäjien matalalla koulutustasolla tai muulla vähättelyllä.

Olemmeko me kansallisvaltioiden puolella? Mitä me edustamme niille ihmisille, jotka kantavat huolta EU:n liittovaltiokehityksen, massamaahanmuuton, globalisaation ja kasvotoman suurpääoman keskittymisen aiheuttamista ongelmista ja vaaroista?

Olemmeko me heidän silmissään osa ongelmaa vai osa ratkaisua?

Ja jos on pakko valita – jos puoluekentät muuttavat muotoaan maailmalla – niin onko Keskustan valinta yksinomaan liberaalien puolella, yksinomaan ylikansallisuuden puolella? Onko siinä se kansan syvien rivien Keskusta? Monta kertaa olen kokenut Keskustan nuoremmissa polvessa hykinää ja halveksuntaa, kuinka tyhmästi kansat voivat äänestää. Ajatelen silloin mielessäni, näinkö te saatte joukot taaksenne?

Onko EU:n syvenevää ylikansallista päätöksentekoa kannatettava aina ja ehdoitta hinnalla millä hyvänsä? Onko Keskusta enää minkäänlainen vaikutuskanava euroskeptisille ihmisille? Vaikka Keskustan kannattajien enemmistö vastusti aikanaan EU:hun liittymistä ja

⁴⁶ Urho Kekkonen (1981): Tamminiemi, s. 135-136

eduskunnassa Keskusta vastusti euroalueeseen liittymistä – johon menimme pöljyittäme ainoana pohjoismaana!

Jotkut muistuttavat mielellään, kuinka Santeri Alkio kannatti kansojen yhteistyötä ja maailmanrauhaa ja haaveili Euroopan Yhdysvalloista. Aivan oikein, niin hän teki.

Mutta hän oli samalla ehdoton patriootti, isänmaan mies. Hänen ajattelunsa oli, että Suomessa niin poliittisen, taloudellisen kuin kulttuurisenkin kehityksen tulee tapahtua aina suomalaiselta, kansalliselta perustalta! Lukekaa hänen kirjoituksiaan – oppikaa ja opiskelkaa!

Suomalaisen ulkopoliittikan koulun ankara oppimestari J. K. Paasikivi lähti myös kansallisen edun näkökulmasta. Hän mm. lausui: ”*Jokaisella kansalla on omat erikoisuutensa, oma luonteensa, oma elämäntätömuksensa ja omat historiaan perustuvat perinteensä. Vain omien ihanteittensa pohjalta voi kansa elää tyytyväisenä ja onnellisena sekä suorittaa tehtäväänsä. Niin on tietenkin myös Suomen kansan laita.*”

Ja hän ärjyi myös, että Suomen pojat eivät taistele vieraalla maaperällä!

Urho Kekkonen oli tietysti kansainvälisyyden kannattaja, suuri ulkopoliitikko ja ”maailmankansalainen”, joka mieluummin ylitti rajoja kuin rakensi muureja. Mutta hänkin näki Euroopan ”monikulttuurisuuden” ja rauhanomaisen kehityksen perustan itsenäisissä kansallisvaltioissa:

”Euroopan maat ovat tasavertaisia, mutta erilaisia. Maanosamme rikkaus piilee juuri sen poliittisen elämän, talouden ja kulttuurin moninaisuudessa, joka sallii jokaiselle kansalle mahdollisuuden valita itse oman tiensä. Suurilla mailla on elintärkeät etunsa ja arvovaltansa, joiden olemassaolon tosiasia on otettava huomioon. Mutta myös pienillä mailla on elintärkeät etunsa ja kansallinen omanarvontuntunsa. Euroopan monivivahteinen historia osoittaa, että pysyviä turvallisuusratkaisuja ei saada aikaan, ellei näihin kiinnitetä vakavaa huomiota ratkaisuja tehtäessä.”⁴⁷

Aikaisemmin mainitsin Marine Le Penin sanoneen, että valinta on patrioottien ja globalistien – kansallismielisten, kansallisvaltioiden puolustajien ja ylikansallisen päätöksen kannattajien välillä.

Aivan niin mustavalkoinen valinta ei meille ole. Siinä missä Santeri Alkiokin, niin hänen puolueensa voi olla samalla kertaa kansallisen edun, kansallisen päätöksenteon, kulttuurin ja kansallisvaltion puolustaja – ja aktiivinen kansainvälinen toimija. Tarvitsemme yhteistyötä, niin Pohjoismaiden, Euroopan maiden kuin suuren itäisen naapurimme kanssa. Kahdenvälistä ja monenkeskistä ulkopoliittikkaa, osallisuuttamme kansainvälisissä järjestöissä, YK:ta myöten.

Omasta aateperustastamme voimme löytää ratkaisut myös tässä myrskyvävässä maailmanajassa. Mutta jos sen hukkaamme, voimme olla edistämässä Suomea, jossa todella vaihtoehtona on vain ääripäitä. Punavihreän kuplan liberaali-Suomessa sen enempää kuin kovan oikeistolaisen, kylmän kansainvälisen kapitalisminkaan Suomessa Keskusta ei voi olla vaihtoehto kenellekään.

⁴⁷ Urho Kekkonen: Tamminiemi (1981), s. 114-115

Voisimmeko löytää keskustalaisesta alkiolais-kekkoslaisesta aateperustastamme vaihtoehdon, jossa kansallisten näkökohtien ja kansainvälisyyden parhaat elementit yhdistyvät?

Vai annammeko näiden kysymysten vain olla – ja jätämme niiden käsittelyn Perussuomalaisille?

Tämä kansainvälinen liikehdintä kyllä saapuu, ja on jo saapunut, myös Suomeen. Haluammeko, että meillä on siihen sanottavaa ja että sen parhaat elementit voivat vaikuttaa meidän kauttamme. Vai annammeko niiden mennä muiden poliittisten liikkeiden kautta, jolloin ne voivat saada hyvinkin radikaaleja piirteitä.

Itse olen kuvaillut tätä joskus kertomalla kotimaakunnastani Lapista. Se on perinteisesti Suomen ”monikulttuurisin” maakunta. Ensinnäkin Lapissa sijaitsee Euroopan ainoan alkuperäiskansan, saamelaisten, kotiseutu. Lapilla on myös kolme ulkomaata rajanaapurina, ja yhteistyötä tehdään kaikkien rajojen yli. Lähialueyhteistyössä ja rajaesteiden poistamisessa olisi edelleen paljon tekemätöntä työtä.

Lapissa ei ole kavahdettu toisenlaisesta taustasta ja toisesta kulttuuripiiristä tullutta vierasta. Mutta maassa maan tavalla – taikka maasta pois.

Jouduin kerran kiireellä ”hätävarana” pitämään juhlapuheen Kemijärven kaupungin itsenäisyysjuhlaan, kun varsinainen puheenpitäjä sairastui.

Kuvailin monikulttuurisuutta mm. seuraavanlaisin sanoin:

”Nykyään monikulttuurisuus on monissa juhlapuheissa sellainen sana, jota tuodaan esiin jonakin suuresti tavoiteltavana ihanteena. Väärin ymmärrettynä tässä voidaan mennä kuitenkin pahasti metsään. Jos nimittäin monikulttuurisuus on jotain tavoiteltavaa, on asian käänttöpuolena se, että monokulttuurisuuden aika - se aika, jolloin Suomessa oli selkeästi yksi valtakulttuuri - oli jotenkin huonoa ja torjuttavaa.

On totta, että toisten kulttuurien tunteminen ja vuorovaikutuksiin joutuminen on tarpeellista ja joskus jopa sangen opettavaista. Vuoropuhelun kauttahan tämä maailma rakentuu. Minulla on ollut etuoikeus jo tähän ikääni mennessä vierailta yli kolmessakymmenessä maassa ja tavata ihmisiä eri puolilta maapalloa. Kyllä se avartaa maailmankuvaa ja saa ymmärtämään paremmin erilaisia ilmiöitä.

Mutta samalla on muistettava, että suomalainen yhteiskunta perustuu tiettyihin perusarvoihin, jotka on tälle kansalle hyväksi havaittu ja joiden perustalle tämä kansainvälisen vertailun varsin hyvin kestävä yhteiskuntajärjestys on pystytetty. Nämä pohjoismaisen talonpoikaisyhteisön arvot yhdistettynä kristinuskon lujaan perustaan ovat kansakuntamme murtumaton kivijalka. Tämä ei sodi myöskään monikulttuurisuutta vastaan, jos se vain ymmärretään käsitteenä oikein. Suomalaisuuteen kuuluu erottamattomana osana myös erilaisuuden suvaitseminen, niin kauan kuin sillä ei pyritä muuttamaan isänmaamme olennaisinta perustaa.”

* * *

Yhdysvaltain presidentinvaaleissa 2016 Demokraattien ehdokas Hillary Clinton viittasi Trumpin kannattajiin sanalla *deplorable*, jonka voi kääntää tarkoittavan kurjaa, surkeaa tai sääliä.

Trumpin kampanja otti tokaisusta tietysti kaiken irti ja halusi korostaa, että Clinton väheksyy tavallista kansaa ja halveksuu heitä.

Vastoin kaikkia, tai ainakin vastoin valtamedian ennako-odotuksia Trump voitti vaalit. Hillary Clinton arvioi myöhemmin kirjassaan, että tuo *deplorables* kommentti oli yksi syy siihen, miksi hän hävisi vaalit.

Tuskinpa tuo yksi lausahdus sitä kuitenkaan aiheutti. Pikemminkin se asenne, jota sen koettiin laajalti kuvaavan. Suuri osa amerikkalaisista painiskeli perustoimeentulon ongelmien kanssa. Työpaikat karkasivat ulkomaille, sosiaaliset ongelmat kasvoivat, laitton maahanmuutto monine ongelmineen lisääntyi, radikaalin islamilaisen terrorismin nousu pelotti (Isis oli syntynyt Irakissa valtatyhjiöön Obaman vedettyä USA:n joukot pois maasta) ja amerikkalaisia kristillisiä perusarvoja pilkattiin maassa yhä avoimemmin ja julkisemmin. Jopa ”Hyvää Joulua” toivottamista alettiin varoa, ettei loukattaisi ei-kristittyjä, ja ateistit haastoivat käräjille julkisyhteisöjä, jotka pitivät tiloissaan ristejä tai seimiasetelmia.

Moni perinteinen amerikkalainen ihmetteli, mitä minun maalleni on tapahtumassa. Trumpin oli helppo hyödyntää tätä ihmisten huolta ja epätoivoa luoden vastakkainasettelua ja esim. kysymällä: ”Onko oikein, että laittomasti tulleet maahanmuuttajat saavat parempia sosiaalietuuksia kuin sotaveteraanit?”

Samaan aikaa Obama ja Clinton kuluttivat aikaansa näkyvästi joidenkin sukupuolisia vähemmistöjä koskevien marginaalikysymysten parissa. Tuon ajan symboliksi nousi taistelu julkisista vessoista – saako naiseksi itsensä kokeva mies mennä naisten vessaan? (Tulevat sukupolvet totisesti nauravat meidän aikaamme...)

Myös monet seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset muuten äänestivät lopulta Trumpia. Sanottiin, että hän ei ainakaan katso hiljaa sivusta, jos Sharia-lakia kannattavat ja homoseksuaaleille kuolemaa toivovat yhteisöt alkavat nostaa päätään Amerikassa.

Yhtä kaikki – Trumpin valinnan syitä kannattaa tutkia aidosti. Täällä Suomessakin kaikki keskeiset ”asiantuntijat” ennakoivat Clintonin voittoa. Toimittajien oli vaikea peitellä pettymystään vaalituloksen ratkettua.

Mielenkiintoinen piirrehän vaaleissa oli myös se, että laitavasemmiston Bernie Sanders oli lähellä voittaa Demokraattien esivaalin. Ilman epädemokraattista (Demokraattisessa puolueessa!) vaalilupaa, jossa puolueen johtavat henkilöt saavat automaattisen valitsijamiespaikan ilman esivaalia, olisi Sanders voinut jopa tulla valituksi ehdokkaaksi.

Protesti ei ollut siis vain konservatiivien tai poliittiseen eliittiin luottamuksensa kadottaneiden ”punaniskoisten” purnausta. Myös poliittisen kartan vasemmalla laidalla oltiin tyytymättömiä vallanpitäjiin.

Oli jopa ihmisiä, etenkin nuorison keskuudessa, jotka äänestivät sosialistipappa Sandersia Demokraattien esivaalissa – ja kun tämä hävisi puolueensa ehdokkuuden, niin sitten varsinaisessa vaalissa he äänestivät oikeistopopulisti Trumpia!

Mitä tästä on sitten opittavaa. Minulla tulee mieleen vertaus omaan historiaamme. Miten meillä oli 1930-luvun alussa?

Minäkin historiaa lukiessani kauhistelin pitkään lapuanliikettä ja IKL:n nousua. Onhan siinä kauhistelemistakin. Mutta keitä nämä ihmiset olivat ja mistä heidän toimintansa motiivit kumpusivat?

Ymmärtääkseni useimmat heistä olivat tavallisia, rauhaa rakastavia isänmaallisia ihmisiä. Mutta heitä pelotti kommunismin nousu. Eikä se pelko nyt ollut kovin aiheeton, kun muistaa, mitä Suomessa tapahtui vuonna 1918.

He olivat kokeneet punakapinan ja nähneet, miten monet Suomen nuorukaiset antoivat henkensä isänmaan vapauden tähden. He olivat nähneet myös suuren naapurimaamme – jonka yhteyteen mekin kuuluimme yli sata vuotta – muuttuvat lyhyessä ajassa kommunistiseksi. He eivät halunneet Suomelle samaa kohtaloa.

Oli tietysti oikein, että kansallista sovintoa rakennettiin. Tämän sovun rakentajia kohtaan oikeiston piirissä tunnettiin kuitenkin epäluuloa. Ståhlberg ja Kallio koettiin liian pehmeiksi miehiksi, jotka eivät käsittäneet äärivasemmiston vaarallisuutta. Meidän keskustalaistenkaan ei siis kannata unohtaa, että Kallion luottamus horjui 1930-luvun alussa. Lopulta Maalaisliitto tuki vuoden 1931 vaaleissa presidentiksi Svinhufvudia eikä Ståhlbergia, joka oli pitkän linjan kansalaissovun rakentaja

Pääministeriksi ja lopulta presidentiksi haettiin jo poliittisen aktiiviuransa päättänyt vanha Svinhufvud. Hänellä oli riittävästi arvovaltaa kukistamaan Mäntsälän kapina ja vaikuttamaan rauhoittavasti oikeistopiirin liikehdintään. Ei toki kaikkeen, mutta riittävässä määrin. Demokratia kesti.

Oikeistopiireissäkin suuri osa luotti Svinhufvudiin. Hän pitäisi kommunistit kyllä kurissa. Mutta samalla hän huolehti, että suomalainen demokratia toimi – ainakin jollain lailla. Vihori Kosolasta ei tullut Suomen diktaattoria.

Siinä oli Maalaisliitollakin ansionsa. Kuten sillä, että Svinhufvudin jälkeen oli nyt Kyösti Kallion vuoro. Kun Lapuan liike oli saatu aisoihin, edessä oli kansallisen eheytystyön loppuun saattaminen Cajanderin punamultahallituksen muodostamisella.

Maalaisliitto on aina ollut yhteiskunnallisia jännitteitä tasoittava ja tasapainottava voima. Mutta se ei ole onnistunut hyssyttelemällä, vaan kansan tunnot tuntemalla.

* * *

Sana ”isänmaallisuus” herättää monenlaisia tunteita. Siihen leimatut kielteiset mielikuvat ovat johtaneet monet varomaan koko sanan käyttöä. Kerran kun suunnittelin erästä vaalilehteä, niin minulta kysyttiin: ”Ethän laita siihen Suomen lipun kuvaa?” (Kommentti herätti minussa niin suuren vastenmielisyyden, että olen sen jälkeen pyrkinyt laittamaan jokaisessa omassa vaalikampanjassani vähintään yhteen mainokseen Suomen lipun kuvan.)

Kuitenkin – mitä jos tämä maa, kansa ja kulttuuri eivät merkitse meille mitään? Jos se ei ole asia, jonka puolesta ”*elää ja kuolla on halumme korkehin*”, niin mikä on Suomen kohtalo? Jos olemme vain ikään kuin sattumalta samalla alueella asuvia ihmisiä, joista jokainen rakentaa maailmankuvansa sellaiseksi kuin sattuu huvittamaan?

Eräs ystäväni (erittäin fiksu naisihminen) kertoi, että häneltä ja hänen opiskelutovereiltaan oli yliopiston opiskelijaryhmässä kysytty, koetteko olevanne ensisijaisesti suomalaisia vai eurooppalaisia? Ystäväni lukuun ottamatta kaikki muut ryhmässä olivat sanoneet olevansa mieluummin eurooppalaisia.

Ihanan avarakatseinen kuva tulevaisuuden maailmankansalaisista – niinkö?

Katselin lapsena usein Uno Turhapuro -elokuvia. Eräässä elokuvassa Unon appiukko, ”vuoristoneuvos” Tuura oli päässyt puolustusministeriksi. Hän esitti elokuvassa toimittajille, että urheilukisoista voitaisiin jättää urheilijoiden kansallistunnukset pois, ei olisi kansallislauluja eikä lippuja – he edustaisivat vain itseään. Nimetkin voisi jättää pois – pelkät numerot riittäisivät!

Tietenkin lapsena nauroin moisille pötköille esityksillä, jotka olikin tarkoitettu huumorielokuvassa kuvaamaan poliitikkojen epäpätevyyttä. Mutta tänä päivänä tuntuu siltä, että jos joku tuollaista julkisesti esittäisi, niin sille löytyisi vakavissaan olevia kannattajia, että näin sitä estetään nationalismin nousu Euroopassa...

Urho Kekkonen valitsi jo aiemmin tässä kirjassa lainaamani *Tamminiemi* teoksensa alaotsikoksi sanat: ”*Toivon, että Suomen kansa on yksimielistä toimiessaan maansa hyväksi, itsenäisyyden turvaamiseksi ja rauhan varjelemiseksi.*”

Mutta voiko tai haluaako Suomen kansa enää toimia näiden tavoitteiden puolesta, jos sen jäsenille ensisijainen identifioitumiskohde on jotain muuta kuin Suomen kansa ja suomalainen isänmaa – jos he kokevat olevansa jotain muuta kuin ennen kaikkea suomalaisia?

Urho Kekkonen antoi yksinkertaisen vastauksen siihen, miten hänen esittämänsä toive voisi toteutua: ”*Tähän on vain yksi tie: meidän tulee olla hyviä suomalaisia.*”

Milloin omasta kansallisuudesta ja kulttuurista tuli hävettävää? Milloin alkoi olla ”junttia” tunnustaa suomalaista väriä? Milloin aloimme pitää omaa maataamme, puutteistaan huolimatta maailman onnellisimmaksi juuri tutkimuksenkin mukaan valittua, ”Euroopan takapajulana”?

Tai onhan tätä koettu ennenkin. Muistetaanpa, miten 1960- ja 1970-luvuilla vasemmistoradikalisoituneet sotaveteraanien lapset sanoivat isälleen: ”Mitäs lähditte sinne sotimaan ja Uralia valloittamaan?” – Nykyään onneksi jokainen täysjärkinen suomalainen antaa kunnian ja arvostuksen sotaveteraanien uhrauksille.

Kuin ihmiset jäisivät aina ajoittain johonkin murrosikävaiheeseen, kapinoimaan aikaisemmilta sukupolvilta perittyjä arvoja, joiden varaan heidän kansakuntansa ja kulttuurinsa hyvinvointi on kuitenkin rakennettu.

Eivät kansainvälisyys ja kansallisuus ole automaattisesti vastakkain. Mutta mitä voimme kansakuntana antaa kansainväliseen yhteistyöhön ja koko maailman yhteiseen kulttuuriperimään, jos emme halua edustaa ensisijaisesti Suomea ja suomalaisuutta?

Joskus tuntuu, että hurmoksellisin Eurooppa-innostus ja EU-federalismikin kumpuavat juuri huonosta kansallisesta itsetunnosta ja omien juurien häpeämisestä. Usein siihen liittyy, huvittavaa kyllä, juuri äärikansallismielisten voimia 1930-luvulla hellimä ”ryssäviha”. Nyt menemme niin länteen mahdollista, ettei kukaan ajattelisi meitä venäläisten kaveriksi!

Ja Kekkonen ajan ”harmaasta vyöhykkeestä” ainakin pitää päästä mielikuvissakin eroon! – Niinkö?

Ei meillä ole suomalaisuudessa hävettävää. Jos olemme kansakuntana väriäkin valintoja tehneet, niin onhan Suomen selviäminen melkoinen menestystarina. Talvisodan ihmettä myöten. Monella muulla kansalla on paljon vaikeampi tehdä tiliä menneisyytensä kanssa.

Kunnioitus esi-isiämme ja tulevia sukupolvia kohtaan velvoittaa meitä nyt puoltamaan tätä maata kuoloon asti.

Kyösti Kallio puheessaan puolustusvoimille 17.12.1939

IX LUKU: Vaalityön tekijä vai itsekasvatusjärjestö? - Ajatuksia Keskustan toiminnasta ja sen kehittämistä

”Ja jos hän rakastaa kansaansa ja isänmaatansa, hän syöksyy kuohuvaan elämänvirtaan, asettaa tietonsa ja kykynsä kansallisuutensa kehityksen palvelukseen, tuodakseen persoonallista harrastusta ja vakaumusta siihen mahtavaan joukkoliikkeeseen, jonka hartioilla kansanvalta kulkee vastaiseen herruuteensa.” (Santeri Alkio)⁴⁸

1.) Demokratian edellytyksistä

Puoluetoiminta käsitetään liian helposti vain erilaisiin vaaleihin liittyvänä toimintana. Demokratiassa vaalit ovatkin keskeinen vaikuttamismuoto. Santeri Alkio näki puolueen tehtävän kuitenkin laajempänä — hänen mukaansa puolue on ennen kaikkea itsekasvatusjärjestö ja sivistysliike. Poliittikka ilman aatepohjaa muuttuu helposti vain oman edun tavoitteluksi. Aate ei synny kuitenkaan itsestään, vaan siihen pitää kasvaa ja kasvattaa. Toimiakseen demokratia edellyttää valvutunutta äänestäjäkuntaa. Alkiolaiseen ajatteluun kuuluu ajatus siitä, että yhteiskunnasta tulee hyvä, kun yksilöt ovat hyviä.

Jos äänestäjät eivät tunne poliittisen toiminnan peruskysymyksiä, äänestysperuste voi syntyä hyvin kevyesti. Keskustan on tuettava ihmisten kasvua vastuulliseen kansalaisuuteen. Se on yhtä tärkeää työtä kuin varsinainen vaalikampanjatyökin.

Kansanvalta ei ole sitä, kuka huutaa lujimpaa. Santeri Alkiolle ei punaisten kapina vuonna 1918 edustanut millään muotoa kansanvaltaa – yhtä vähän kuin kommunistien torikokoukset sotien jälkeen edustivat sitä Maalaisliitolle.⁴⁹

Aatteellinen kasvatustyö palvelee tietysti myös vaalien ja demokratian tavoitetta.

Johannes Virolainen kirjoitti tunnetussa teoksessaan *Maaseutuhenkinen elämäkatsomus* (1949):

”Äänioikeus ei ole vain oikeus, joka tekee meidät täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi, vaan siihen sisältyy myös moraalinen velvollisuus pyrkiä ottamaan selkoa yhteiskunnan olosuhteista, sillä poliittisesti valvutumattomat yksilöt eivät voi pitää pystyssä kansanvaltaa, demokratiaa.”

Kun kansa on perillä valtiollisen toiminnan perusteista, todennäköisyys siihen, että kansa lähtee vastuuttomien huutelijoiden matkaan vaaleissa, on pienempi. Tuolloin kansa osaa

⁴⁸ Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 40

⁴⁹ Alkio kirjoitti: *”Kapina ei ollut kansanvallan tuote, eikä ilmaus. Jo se tosiasia, että se pantiin toimeen kansanvaltaisinta kansanedustuslaitosta vastaan, mikä tunnetaan, kumooa tämän väitteen. Niin ikään tukahutettiin hallintoon nähden heti kaikki kansanvallan alkeellisimmat periaatteet.”* (Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 34)

helpommin myös rangaista poliitikkoja, ja jättää heidät valitsematta, jos he ovat tehneet kansan edun vastaista politiikkaa.

Sen perusta on kodeissa annettavassa kasvatuksessa, jossa lapset jo kasvatetaan rakastamaan isänmaataan ja olemaan sille uskollisia. Mutta se ei merkitse sokeaa kulloistenkin vallanpitäjien tottelemista. Päinvastoin, on hyvä oppia kysymään ja kyseenalaistamaan. Ja on tunnettava yhteiskunnan toimintaperiaatteet.

Aikanaan kouluissa oli sellainen oppiaine kuin kansalaistaito. Lapsena löysin kesämökiltämme vanhan kansalaistaidon oppikirjan. Lueskelin sitä monta kertaa – ja ajattelin, että tämä oppiaine olisi mielenkiintoisempi kuin mikään niistä, joita jouduin koulussa lukemaan. Kirjassa muistutettiin mm. että äänestäminen on kansalaisvelvollisuus, samalla tavalla kuin asevelvollisuus.

Demokratia edellyttää valvutuneita kansalaisia.

Viime vuosina länsi on pyrkinyt viemään Pohjois-Afrikkaan ja Lähi-Itään demokratiaa, osin väkivaltaisesti. On kuviteltu, että kun tyrannit kaadetaan, niin olot korjaantuvat kuin itsestään.

Ns. arabikevättä tervehdettiin meilläkin lapsellisella innokkuudella. Esimerkiksi Egyptissä vanha presidentti Hosni Mubarak kaadettiin mellakoinnin seurauksena. Mubarak oli toki kovaotteinen johtaja, mutta hän oli toisaalta pitänyt ääri-islamilaisia ääriilikkeitä kurissa.

Kun vapaat vaalit pidettiin, demokratiaan tottumaton kansa valitsi imaamien puheita kuunneltuaan presidentiksi Muslimiveljeskunnan ehdokkaan Mohammed Mursin. Hän ryhtyi ajamaan kovan linjan islamilaisuutta maan muuttamiseksi. Armeija kaappasi vuotta myöhemmin vallan ja heitti Mursin vankilaan.

Tietenkään me täällä lännessä emme saa katsoa muita maanosia halveksuen ja kuvitella, että meidän korkeat elintaso- ja sivistysolot tai traditiot tietynlaisesta yhteiskuntaelämästä takaisivat vakauden jatkuvuuden ja kehityksen parempaan. Saksan kaltainen vanha länsimainen sivistysvaltio murtui henkisesti ja taloudellisesti hävityn ensimmäisen maailmansodan jälkeen.

Tämän seurauksena Adolf Hitlerin kansallissosialistinen puolue nousi Saksassa valtaan, kansan tahdosta ja ainakin jokseenkin vapaiden vaalien kautta. Tavalliset, kelpo perheenisät ja -äidit tukivat kehitystä, joka johti yhteen ihmiskunnan hirveimmistä alennustiloista.

Venäjällä oli vuosisatainen perinne keisarivallasta ja vahvasta ortodoksisesta kirkosta. Muutamassa vuodessa tämä valtava maa hylkäsi perintönsä ja muuttui sosialistiseksi, ateistiseksi Neuvostoliitoksi. Osittain syynä tähän toki oli se, että tsaarivalta ummisti silmänsä niiltä suurilta yhteiskunnallisilta epäkohdilta, jotka Venäjällä vallitsivat. Pian myös Leninin opit hylättiin ja Stalin ryhtyi hallitsemaan uutena ”punaisena tsaarina”.

Suomessa ei näin dramaattisia muutoksia ole koettu, mutta lähellä se on ollut monta kertaa.

Maalaisliiton harjoittama vakaa kansanvaltainen ja samalla kertaa sekä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen että horjumattomaan isänmaallisuuteen perustunut politiikka sitoi vakaan talonpoikaiskansan tämän maan multaan.

Sen kannattajat eivät lähteneet kapinoimaan laillista hallitusta vastaan vuonna 1918, vaikka kato oli heidänkin viljansa monta kertaa vienyt. Sen kannattajat eivät lähteneet kapinoimaan laillista hallitusta vastaan vuonna 1932, vaikka hekin halusivat estää kommunismin nousun Suomessa. Eivätkä sen kannattajat lähteneet kapinoimaan laillista hallitusta vastaan vuonna 1948, vaikka maaseutuväkeä koetettiin huijata SKDL:n naamion takaa viemään Suomea Tšhekkoslovakian tielle.

Tänä päivänäkin Keskustan ja sen kannattajien on oltava isänmaata rakentava voima. Mutta se edellyttää aatteelliselta pohjalta kasvua ja isänmaan vakauden lujittamista, kansan kah-tiajaon estämistä.

Toimivassa demokratiassa ihmiset luottavat, että äänestyslippu on henkinen ase, jonka avulla on mahdollista tehdä aitoa muutosta maan asioiden hoitoon.

Nuorempi veljeni kysyi minulta kerran aikuisuuden kynnyksellä, kun olin tuskastellut sitä, miten keskittämispolitiikka vain jatkuu ja Lappi tyhjenee, oli kuka tahansa vallassa – ”Onko se niin, että oppositiossa kaikki lupaavat tehdä kaikkea hyvää, mutta sitten, kun pääsevät valtaan, niin tekevät samanlaista paskaa politiikkaa?”

Pystyin tietysti luettelemaan, mitä me olemme tehneet hallituksessa ja mitä muut viime kaudella jättivät tekemättä. Tuntui silti, etten kyennyt vastaamaan tyhjentävästi. Olemmeko tehneet riittävästi ideologisten perustavoitteidemme hyväksi? Tätä Keskustankin vastuun-kantajien tulisi vakavasti pohtia.

2.) Määrääkö kenttä Keskustassa?

Keskustan järjestökonetta on luonnehdittu legendaariseksi ja sen voimaa ja toimintakykyä on pidetty yhtenä salaisuutena siihen, että maalaisväestön puolueeksi perustettu kansanliike on pystynyt säilymään vahvana vielä jälkiteollisessa yhteiskunnassa.

Yleisesti Keskustan parissa kuitenkin myös ajatellaan, että järjestörakenteemme ja sen toi-mintamuodot eivät kaikilta osin vastaa enää nykyajan vaatimuksia. Iskulause ”Järjestöko-neisto on uudistettava” tms. on kuultu lukemattomia kertoja.

Seppo Kääriäisen väitöskirjassa esitellään puoluetypityskehikko, johon on koottu eräitä puoluekehitystä jäsentäviä piirteitä.⁵⁰ Kannustan tutustumaan asiaan laajemmin ko. teok-sesta. Tiivistän tässä vain kyseisen kehikon yhteenvedon:

On olemassa yleis-, vaali- ja kartellipuolueita, joiden ideologinen profiili ohjelmatyössä ja politiikassa on liudennettu ja samankaltaistunut muiden puolueiden kanssa. Poliittisessa operoinnissa tällainen puolue on mukautuva ja kiltti eikä se tee todellisia ”irtiottoja”. Puo-

⁵⁰ Seppo Kääriäinen: Sitä näyttää, mitä kylvää: Keskustan strategiset valinnat 1964-2001 (2002), s. 83

luetta johdetaan eduskuntaryhmästä (hallituksessa oltaessa hallitusryhmästä) käsin, puheenjohtajan asema on dominoiva. Kunnallispolitiikka on vain kunnallispolitiikkaa ilman puolueoimiston ohjausta.

Joukkopuolueessa puolestaan ideologinen profiili ohjelmatyössä ja politiikassa on korostetun kirkas ja muista puolueista hyvin erottuva. Poliittisessa operoinnissa rakennetaan vastakkainasettelua ja haastetaan muita. Puoluetta johdetaan puolueorganisaatiosta käsin, puolueen johtoasetelma on kollektiivinen ja monikärkinen. Kunnallispolitiikka nähdään yleispolitiikan instrumenttina.

Kumpaan ryhmään meidän tulisi enemmän kuulua?

Olemmeko aatepuolue vai luokkapuolue? Edustammeko tiettyä ideologiaa, yleensä alkio-laiseksi kutsuttua, jonka mukaisia ratkaisuja koetamme poliittisessa vaikuttamistyössämme edistää? Vai edustammeko jonkun väestöryhmän asiaa?

Vai olemmeko enää kumpaakaan?

Oleellista on mielestäni myös kentän asema – onko se politiikan tekijä, subjekti, vai passiivinen tekemisen kohde, objekti?

Toinen asia sitten on, että millaisilla keinoilla Keskustan jäsenistöä voidaan tavoittaa, ja miten heitä aktivoidaan.

Kyselyt ja jäsenäänestykset ovat kannatettavia asioita, jos niillä vain saadaan jonkunkaan kokoinen otanta. Vuoden 2011 vaalien jälkeen tällainen kysely lähetettiin jäsenistölle, voiko puolue periaatteessa olla valmis hallitusvastuuseen vaalien murskatappion jälkeen, kun Jyrki Kataisen hallituksen kokoamisesta ei näyttänyt tulevan mitään. Mielestäni oli hyvä, että kysely tehtiin. Se olisi antanut selkänöjää lähteä hallitusneuvotteluihin, jos kehitys olisi siihen johtanut.

Kenttää on kuultava ja kuunneltava. Tämä on myös puolueorganisaatiomme luottamushenkilöiden hyvä pitää mielessä. Edustajamme puolue-elimissä edustavat valitsijoitaan ja edustamiensa alueiden keskustalaista väkeä.

Näennäiskuulemisilla ei ole merkitystä eikä niillä pitäisi olla demokraattisessa järjestelmässä sijaakaan. Sopimatonta olisi, jos esim. puoluehallitus päättäisi kantansa jostakin lausuntokierroksella olevasta sääntömuutosesitystä ennen kuin lausuntoaika on mennyt umpeen. Näin taisi ainakin keväällä 2018 käydä puoluesihteerin valintatapaa koskevan asian valmistelussa kuitenkin käydä.

Keskustan puoluekokouspäätösten, samoin puolue-elimissä hyväksytyjen vaali- ja muiden ohjelmien merkitystä ei kannata unohtaa.

Kun kansa antaa valtakirjan keskustalaisille päättäjille, ei se anna sitä ”avoimena valtakirjana”, joka oikeuttaa tekemään mitä tahansa. Se antaa valtakirjan tehdä keskustalaista politiikkaa – puolueen ohjelmien ja ideologian perustalta. Tietysti myös ehdokkaan omat painotukset vaikuttavat, millaisista asioista hän erityisesti on äänestäjilleen vastuussa.

Politiikka on kompromissien tekemistä ja maailma voi muuttua niin nopeasti, ettei kaikkiin vaalikauden aikana vastaan tuleviin tilanteisiin välttämättä pysty varautumaan vaaliohjelmia tehtäessä. Kuitenkaan tätä vastuuta ja ideologista pohjaa ei saa unohtaa.

Mitä jos kenttä kokee, että käytännön politiikassa ajetaan puoluekokouksessa tehtyjen linjausten vastaisia päätöksiä? Pitääkö kaikkia tehtyjä päätöksiä uskollisesti puolustella Keskustan teltoilla?

Jos kenttäväki kokee, ettei se ole voinut vaikuttaa käytännön politiikan linjauksiin, voi kansanliikkeen sielussa särkyä paljonkin.

Olennainen huomio kuitenkin on siinä, että Keskustan järjestöväki, Keskustan ydintoimijat, se kuuluisa Keskustan ”kenttä” ei ole sama asia kuin Keskustan äänestäjät. Kuplautumisen vaara on sielläkin.

On tärkeää, että Keskustan johto on perillä kentän tunnoista, mutta vähintään yhtä tärkeää on se, että Keskustan kenttä ei elä omissa kuplassaan tunnistamatta niitä signaaleja, mitä meitä aikaisemmin äänestäneiden parissa liikkuu.

Tällaista tapahtui ainakin osittain ennen vuoden 2011 historiallista eduskuntavaaliromahdusta. Puoluevaltuustossa hehkutettiin, miten hyvä tsemppi meillä nyt on päällä ja homma nousussa. Kunhan vain ei liata omaa pesää arvostelemalla Keskustan ajamaa jätevesiasetusta ja muita ihania päätöksiä.

Ja Keskustan teltoilla – jopa ydinkannatusalueilla – oli sellainen tunnelma, että sai pelätä saavansa turpaan, jos yritti tarjota apilailmapalloa.

Kosketus kansaan oli kadonnut.

Kiinaa hallitsi muinoin leskikeisarinna Ci Xi. Historioitsijat kiistelevät edelleen siitä, oliko hän julma tyranni vai tarmokas uudistaja. Yhtä kaikki, merkittävä nainen hän ainakin oli, ja halusi, että Kiinan kohtalo on kiinalaisten eikä maata riistävien ulkovaltojen käsissä.

Kun eräs ystäväni nousi eduskuntaan, vein hänelle ensi töikseni Kiinan leskikeisarinnan kuvan varustettuna hänen sanoillaan, jotka vapaasti suomentaen kuuluvat: *”Ainoa asia, johon me voimme luottaa, on kansan sydän ja kansan mieli. Jos jätämme ne syrjään ja menetämme ne, niin kuinka voimme pitää tästä kansasta huolta?”*

* * *

Keskustan puoluekokous on tunnettu jännittävistä äänestyksistään. Kenttäväen valta on pidettävä vahvana. Muissa puolueissa puoluekokoukset eivät ole yhtä suuria tapahtumia. Järjestödemokratiaa on jatkuvasti vahvistettava.

Ajoittain esiin nousee keskustelu siitä, pitäisikö puoluesihteerin valinta siirtää pois puoluekokoukselta, esim. puoluevaltuuston tai puoluehallituksen tehtäväksi. Tätä kirjoittaessa esitystä ollaan jälleen ajamassa läpi. Minulla oli kunnia olla kaatamassa edellistä esitystä ollessani puoluevaltuustossa vuosina 2010-12.

Siitä voidaan toki keskustella, onko Keskustan kenttä tehnyt aina hyviä henkilövalintoja puoluesihteeriksi. Mutta onko se toisaalta aina onnistunut muissakaan puoluekokousvalinnoissaan? Historia sen aikanaan punnitsee. Demokratia kuitenkin edellyttää luottoa valitsijoihin.

Esim. Kokoomuksessa puheenjohtaja on käytännössä voinut nimetä oman suosikkinsa puoluesihteeriksi. Tällainen ei kuitenkaan sovellu keskustalaiseen kansanvaltaiseen perinteeseen. Puoluesihteeriksi ei ole vain puheenjohtajiston pikku apuri, vaan ennen kaikkea kentän ääni, kenttäväen innostaja ja järjestökoneiston koneenkäyttäjä.

Jos puoluesihteerin valinta siirrettäisiin puoluevaltuustolle, tekisi puoluehallitus sille asiasta esityksen. Luultavasti joku työryhmä valmistelisi asiaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että puheenjohtaja saisi vapaasti oman mieltymyksensä mukaan valita Keskustalle puoluesihteerin. Olisiko realismia ajatella, että puoluehallitus tekisi esityksen puoluesihteeristä vastoin puheenjohtajan tahtoa? Jälleen valtaa keskitettäisiin.

On keskusteltu, saako puoluesihteeriksi osallistua poliittiseen päätöksentekoon. Vai kuuluuko Keskustan äänen käyttäminen yksinomaan puolueen puheenjohtajalle, varapuheenjohtajille, ministereille tai kansanedustajille? Näemmekö keskustalaisen mahtavan kansanliikkeen puoluesihteerin tehtävän ainoastaan Helsingin Apollonkadulla sijaitsevan puoluetoimiston esimiehenä?

Itse katson, että jos puoluesihteeriksi pitää esillä Keskustan puolueohjelmaa ja puoluekokouksen tekemiä linjauksia, niin siitä ei voi olla kansanliikkeelle vahinkoa. Me emme tarvitse matalan profiilin puoluesihteeereitä.

Kenttämme muuten odottaa, että puoluesihteeriksi kiertää kentällä aktiivisesti – eikä haudaudu Apollonkadun norsunluutorniin. Varsinkin jos puolueen puheenjohtaja on pääministerinä tai muussa vaativassa poliittisessa tehtävässä, korostuu puoluesihteerin rooli kentän kiertämisessä, kenttäväen innostajana, kouluttajana, tunteiden tulkki.

Talvella 2018 keskustelu sääntömuutoksista lähti liikkeelle sen johdosta, että oman puolueensa perustanut Paavo Väyrynen ilmoitti tavoittelevansa Keskustan puheenjohtajuutta. Sääntömuutosta ryhdyttiin valmistelemaan kiireellä siten, että puheenjohtajan on tullut olla Keskustan jäsen vähintään vuosi ennen valintaa. Oli hieman huvittavaa, että sääntöjä ryhdyttiin muuttamaan yhden ihmisen takia. Sinällään itse esitys on kannatettava – mielestäni myös ministereiltä ja ehkä kansanedustajaehdokkailtakin voisi edellyttää samaa. Samoin kuin puolueloikkareilta pitkää sitoutunutta toimintaa Keskustassa ennen kuin heille annetaan vastuullisimpia tehtäviä. Pohtia voisi myös Keskustan työntekijöiden sitoutumista ja taustaa Keskusta-järjestöissä.

Joka tapauksessa puoluekokouksien vaikutusvaltaa pitäisi lisätä kuin vähentää. Keskustahan on perinteisesti ylpeillyt mahtavilla puoluekokouksillaan ja järjestödemokratiallaan.

Tietysti myös keskustalaisilla on vastuu ottaa selvää valittavista henkilöistä ja heidän ajamistaan asioista. Puoluekokous ei saa näyttäytyä vain hauskana kesäretkenä, jossa tavataan tuttuja ja äänestetään sen mukaan, kuka pystyy näyttävimmän kampanjoimaan tai ”itkettämään mummoja” puoluekokouspuheessaan – yhtään kampanjaosaamisen tai retoriikan taitoja politiikassa väheksymättä.

Keskustanuoret valitsevat liittohallituksensa joka vuosi pidettävissä liittokokouksissa, joka toinen vuosi vaihtuu liittohallituksesta puolet, sekä puheenjohtajisto ja joka toinen vuosi vain puolet liittohallituksesta.

Mitä jos Keskustakin valitsisi puoluehallituksensa tällä tavalla? Pitäisi joka kesä puoluekokouksen – joka toinen kesä olisi nykymuotoinen suurempi puoluekokous ja sitten ”välipuoluekokous” joka toinen vuosi, jossa puoluehallituksen toinen puoli valittaisiin. Joka vuosi siis puolet jäsenistä erovuorossa.

Tietenkin voi sanoa, että jokaisella piirillä täytyy olla oma edustaja puoluehallituksessa eikä asiaa voi jättää äänestyksen varaan. Puoluekokousta isännöivä piiri saisi äänestyksessä sitä paitsi etulyöntiasemaa.

Mutta parempi tämäkin muutos olisi kuin se, mitä nyt ajetaan, että puoluesihteerinkin valinta siirrettäisiin pois puoluekokoukselta.

Joka kesä pidettävä puoluekokous sitä paitsi toisi puolueelle jokakesäistä näkyvyyttä.

Puoluekokousedustukset muodostavat tietysti oman haasteensa. On hienoa, että pienetkin paikallisosastot voivat lähettää omat edustajansa. Toisaalta ongelmaksi muodostuu, että kun monessakaan paikassa kyläosastot eivät enää toimi, niin niitä on yhdistetty ja päätösvalta pitäjän edustajista siirtyy yksinomaan kunnallisjärjestön päättäjille. Toisaalta ei ole mielekästä pitää osastoja näennäisesti toimimassa vain puoluekokous- ja piirikokousedustuksia varten.

Joskus on mietitty, miten puoluekokouksen ja nuorten liittokokouksen äänioikeuksien määrittämisestä tulisi muuttua.

Minuakin aikanaan nuorten toiminnanjohtajana kehoitettiin Keskustanuorten liittotoimistolta pitämään toimimattomien osastojen kokouksia, että saadaan edustuksia puoluekokoukseen/ piirikokoukseen. Omantunnon ja varmaan sääntöjenkin rajoja se hipoi, mutta työntekijänä yritin tehdä työtä käskettyä. Kun tulin piirin puheenjohtajaksi, kieltäydyin pitämästä osastojen kokouksia, jos niissä ei ollut jäseniä.

Millaisen kuvan toiminnasta ja politiikan rehellisyydestä antaa, jos uusi nuori toimija ensimmäisenä näkee, että kokousedustuksen saaminen edellyttää olemattoman osaston kokouksen pöytäkirjojen tehtäviä? On ollut tilanteita, joissa monen höpöosaston kokouksia on pidetty viiden minuutin välein ABC-aseman kahvilassa tai kirjoiteltu valtakirjoja kokouspaikan vessassa.

Jonkun verran sääntöjä onkin jo kehitetty parempaan suuntaan. Mm. edellytetään kokousedustajaksi valitulta henkilöltä osaston jäsenyyttä. Joskus on keskusteltu, tulisiko jokaisen puolueen jäsenen saada suoraan äänestää puoluekokouksessa. Näinhän asia on esim. Perussuomalaisilla. Tämä olisi ihanteellisin malli. Toisaalta se antaisi valtavan suuren yliedustuksen sille piirille, jonka alueella kokous pidetään. Erilaiset piirien koon mukaan asetetut äänileikkurit puolestaan johtaisivat siihen, että ”mies ja ääni” periaatteen sijaan äännet eivät olisikaan samanarvoisia.

Puoluesihteeriasiaan liittyen julkaisen tässä vielä oman paikallisyhdistykseni kannan tähän kysymykseen:

Suomen Keskusta r.p:n puoluehallitukselle

Kemijärvi, 11.3.2018

KANNANOTTO SÄÄNTÖMUUTOKSEEN

Suomen Keskusta r.p:n sääntöihin esitetään muutoksia. Emme hyväksy muutosesityksiä, jotka liittyvät puoluesihteerin valintatapaan ja tehtäviin.

Keskusta on ainutlaatuinen kansanliike, jonka järjestödemokratiaa ja suuria puoluekokouksia muissa puolueissa on yleensä kadehdittu. Kenttäväkemme käyttää valtaa puoluekokouksessa – ei mikään pieni piiri puolueen johtohenkilöitä. Tämä on oleellinen osa maalaisliittolais-keskustalaista järjestön itseymmärrystä.

Henkilövalinnat ovat puoluekokouksessa yleensä mielenkiintoisimpia tapahtumia. Parhaimmillaan henkilövaalit toimivat myös linjavaaleina.

Näinä aikoina, jolloin ihmisten kiinnostus järjestötoimintaa kohtaan on muutoinkin vähentynyt, ei puoluekokouksen valtaa tule heikentää, vaan pikemminkin vahvistaa.

Keskustassa puoluesihteeriksi on se henkilö, joka eniten toimii järjestökoneiston tehtävien parissa. Olisi vastoin kansanliikkeemme perusolemusta, että järjestöväen, paikallisyhdistysten, kunnallisjärjestöjen ja piirien edustajilta riistettäisiin oikeus valita puoluesihteerinsä. Riittäviä perusteita jättää puoluesihteeriksi pois hallitusneuvotteluista ei myöskään ole esitetty.

Jos puoluesihteeriksi ei joskus olla tyytyväisiä, on kentällä mahdollisuus aina vaihtaa puoluesihteeriksi seuraavassa puoluekokouksessa. Demokratiaa ei tule silti kaivata.

Toivomme, ettei puoluesihteeriksi koskevia sääntömuutoksia esitellä puoluekokoukselle, vaan puoluehallitus päättää tämän hankkeen, joka pahimmillaan lisäisi epäluottamusta puoluejohdon ja kenttäväkemme välillä. Puoluekokouksessa meillä on näinä aikoina paljon tärkeämpiä asioita käsiteltävänä, ja niihin meidän tulisi nyt voimamme uhrata – eikä vääntöön puoluesihteeristä. Etenkin kun vain muutama vuosi sitten tätä samaa asiaa käsiteltiin ja esitys tuli hylätyksi.

Keskustan Levärannan paikallisosaston puolesta,

Timo Kyyhkynen, maanviljelijä, osaston puheenjohtaja

Janne Kaisanlahti, OTM, osaston sihteeri

3.) Tupailta tänään

Maaseudun Nuorten Liiton (Keskustanuorten edeltäjä) päätehtävänä oli nuorison poliittisen kasvatuksen edistäminen. Liiton ensimmäinen puheenjohtaja Johannes Virolainen kuvaili MNL:n tehtäväkenttää:

”Se pyrkii herättämään nuorten mielenkiintoa yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin kysymyksiin ja antamaan heille poliittista koulutusta Tämä koulutus tapahtuu monella eri tavalla: siten että järjestön jäsenet saavat valmennusta puhetaidossa, osallistuvat neuvotteluihin ja kokouksiin sekä johtavat niitä, ottavat osaa opintotoimintaan, kursseihin, juhliin jne. On tärkeätä, että keskustellaan poliittisista kysymyksistä, koska silloin monet asiat selviävät. Poliittisia keskusteluja ja väittelyjä ei kuitenkaan saa rajoittaa yksinomaan päivän politiikan nopeasti vaihtuviin kohteisiin, vaan erityisesti olisi pyrittävä selvittämään yleisluontoisia periaatekysymyksiä. On keskusteltava eri puolueiden ohjelmista, erilaisista talousjärjestelmistä, maaseudun merkityksestä kansakunnan elinvoiman säilyttäjänä jne.”⁵¹

Tuo mitä Johannes Virolainen kirjoittaa, on paikkansa pitävää myös tänä päivänä. Eikä se kosketa yksinomaan nuoria, vaan kaikkia keskustalaisia.

Puolueen tulee järjestää aatteellista koulutusta ja keskustelutilaisuuksia, joissa mm. voidaan käydä läpi puolueen historiaa ja mitä sen vaiheista ja menneiden vaikuttajien työstä voidaan ottaa oppia, mutta ennen kaikkea joissa käydään läpi ajankohtaisia poliittisia kysymyksiä ja tulevaisuuden näkymiä aatteellisessa viitekehysessä.

Puolueen tulee julkaista aatteellista materiaalia, kuten keskustalaisuuden klassikkoteoksia, ja tukea nykyisiä toimijoita julkaisemaan aatteellista materiaalia. Aatteellista tietoisuutta ja yhteenkuuluvuutta voi lisätä myös taiteen keinoin.

Joskus kuulee sanottavan, että joku on saanut keskustalaisuuden ”äidinmaidossaan”. Sillä vähän pröystäillääänkin. Kuitenkin myös ilman keskustalaista taustaa puolueen tulevien on koettava olonsa aidosti tervetulleeksi. Keskustalaisen toiminnan on oltava ja näytävä myös ulospäin sellaiselta, että uudet ihmiset voivat viihtyä Keskusta-liikkeen parissa.

Moni entinen keskustanuori kokee toimintakulttuurin muutoksen täytettyään 30 vuotta, ja kun aika Keskustanuorten toiminnassa jää taakse. Tuolloin usein on kuitenkin osallistuttu erilaisiin koulutuksiin, ”politiikan korkeakouluun” tai muuhun järjestöllistä ja aatteellista opetusta antavaan toimintaan. Samalla on tutustuttu toisiin keskustalaisiin eri puolilta maata ja vietetty aikaa yhdessä. Virkistystoimintaakaan ei saa väheksyä.

Onko ”ukkopiireillämme” tai niiden perusosastoilla samanlaista toimintaa tarjottavana? Kaikilla ei ole mahdollista lähteä vaikka puolueristeilyille. Kuitenkin myös yli 30-vuotiaat, ja varsinkin uudet toimijat, tarvitsisivat keskustalaista koulutusta, niin järjestöllisistä kuin aatteellisista peruskysymyksistä.

Yhteisöllisyys on keskeinen keskustalainen arvo. Maaseudulta lähtenyt tupailtaperinne sopii tänään kaikkialle Suomeen. Ihmisten koteihin tai muihin kokoontumistiloihin kokoonnutaan keskustelemaan yhteiskunnallisista asioista, usein jonkun erityisen alustuksen pohjalta. Samalla vaihdetaan kuulumiset ja tutustutaan toisiin.

Erityisesti puolueen vastuuhenkilöiden velvollisuus on liikkuu aktiivisesti kentällä. Pitää myös muistaa, että jokainen keskustalainen on puolueen edustaja.

⁵¹ Johannes Virolainen: Maaseutuhenkinen elämäkatsomus, s. 6

Kuuluisassa teoksessa *Teesit kommunististen puolueiden rakenteesta ja järjestötoiminnasta* Otto Wille Kuusinen kirjoitti mm. seuraavasti:

”Kommunististen puolueiden ehdottoman oikeaa, muuttumatonta järjestömuotoa ei voi olla. Proletariaatin luokkataistelun edellytykset muuttuvat jatkuvasti, mikä pakottaa proletariaatin etujoukon etsimään alinomaan järjestörakenteensa tarkoituksenmukaisia muotoja. Samoin myös kunkin eri maan historiallisesti muodostuneet erikoisuudet vaativat kutakin eri puoluetta varten erityisiä järjestömuotoja.”

Otto Wille Kuusinen oli vuonna 1918 punakapinan johtoon kuulunut ja Neuvostoliittoon paennut isänmaanpeturi, jonka elämäntyöstä olen kirjoittanut runon nimeltään *Suomen suurin konna*.

Tässä havainnossaan puoluetoiminnan muotojen alituisesta muuttuvaisuudesta Kuusinen oli kuitenkin oikeassa ja se pätee myös Keskustaan.

Suomen nykyisistä puolueista juuri Keskustan järjestökoneisto lienee kaikkein rajuimmin kokenut yhteiskunnalliset muutokset.

Kyläosastoja on lakkautettu tai niitä pidetään yllä vain puoluekokousedustusten vuoksi. Tämä ei tietenkään ole tarkoituksenmukaista. Suurin ongelma on kuitenkin se, että jäsenkuntamme pienenee ja sitoutuminen puoluejäsenyyteen ei merkitse ihmisille yhtä paljon kuin ennen.

Nykyajan ihminen haluaa saada jäsenyydelleen konkreettisia vastikkeita. Kun kokemus keskustalaisesta toiminnasta on miellyttävä, hän maksaa mielellään pienen jäsenmaksunakin.

Tupailtaperinteestä voidaan kehittää uusia sovellutuksia nykypäivän oloihin. Virtuaalitu-paillat ovat tästä yksi esimerkki. Henkilökohtaisia kohtaamisia ei sovi silti unohtaa.

Tupailtoihin sopinee edelleen perusrakenteeksi se hyväksi koettu tapa, että ensin pidetään alustus jostakin ajankohtaisesta tai aatteellisesta aiheesta ja sen jälkeen keskustellaan yhdessä. Lauluja, soittoja, runoja tai näytelmiäkin voisi enemmän järjestötyömme puitteissa esittää. Onhan juuremme osin myös nuorisoseuraliikkeessä ja maaseudun iltamaperinteessä.

Suurilla järjestöillä on usein omia juhlapäiviä korostamassa liikkeen erityisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Esim. partiolaiset viettävät liikkeen perustaja Baden-Powellin ja hänen vaimonsa yhteistä syntymäpäivää, helmikuun 22. päivää, muistelemispäiväksi kutsuttuna juhlapäivänä.

Olisiko meillä keskustalaisillakin syytä vakiinnuttaa jokin yhteinen juhlapäivä? Esim. Santeri Alkion päivää? (Hänen syntymäpäivänsä 17. kesäkuuta menisi kenties liian lähelle juhannusta, mutta kuinka olisi hänen kuolinpäivänsä, 24. heinäkuuta? Katkaisi poliittisesti usein niin hiljaista kesäkautta?)

Maataloudessa, kuten myös porotaloudessa, määrätty työt tapahtuvat vuodenkierron mukaan. Osa perinteisistä maaseutumme juhlistakin on liittynyt selkeästi tiettyjen maatalous-töiden yhteyteen.

Kekri-juhlat ovat perinteisiä suomalaisia juhlia, jotka liittyvät sadonkorjuuseen. Maalaisliitto omaksui kekrijuhlat omiksi juhlikseen sodan jälkeen. Tämä perinne on kuitenkin valitettavasti hiipunut

Emmekö voisi elvyttää keskustalaisten kekrijuhlien pitämisen? Erityisenä teemana kiitollisuus omasta kotimaisesta elintarviketuotannostamme sekä lähiruokaa koskevan tiedon ja yleensäkin tietoisuuden lisääminen siitä, mitä syömmme.

Toki muitakin juhlia voidaan viettää keskustalaisissa merkeissä. Mutta emmekö tarvitsisi jotain sellaista, joka erottaa meidät muista?

Vappu on perinteisesti työväen juhla, mutta myös me keskustalaiset olemme nykyään pitäneet jonkun verran vappujuhlia.

Oman kotikaupunkini kunniaksi on sanottava, että siellä elvytettiin pitkään nuupahtanut Vihreän Vapun järjestämisen perinne muistaakseni kymmenkunta vuotta sitten.

Kun sain kuulla päänaukomisista toisten kuntien keskustalaisilta, että siellä Kemijärvellä te vain riitelette, niin siellä kuitenkin saatiin vappujuhlat pidetyksi, yleensä vielä melko hyvällä yleisömenestyksellä. Toisin oli ja on monessa muussa kunnassa.

Kun vappujuhlaan tehdään yhdessä munkkeja ja simaa tai muuten puuhataan yhdessä muuallakin kuin kokouspöydässä, niin toki se luo yhteenkuuluvuutta ja tarvittaessa voi liennyttää mahdollisia sisäisiä jännitteitä kuin jos kohdataan vain kokouspöydissä.

Vappujuhlien järjestelyistä tulee mieleen myös kaksi muistoa takavuosilta.

Kerran vuosia sitten muistan, kun järjestelyt olivat kariutua siihen, kun paikalle ei saatu ministeriä. Jotkut aktiivit olivat sitä mieltä, että jos ei saada muuta kuin tavallisia kansanedustajia, niin ei pidetä juhlia ollenkaan.

Suunnilleen saman verran sinne olisi ihmisiä kuitenkin tulleet, ja meidän tulee arvostaa kansanedustajienkin työtä todella korkealle, ja antaa heille palautetta kentältä jatkuvasti. Useinhan valitetaan juuri sitä, että kun kansanedustajat eivät kierrä.

Luulen, että kyseinen kansanedustaja pahoitti mielensä tällaisesta linjauksesta. Koin erittäin noloksi ja kiusalliseksi kertoa, ettei hän yksinään ole riittävän ”suuri nimi” puhujaksi.

Toinen muisto liittyy tilanteeseen, jossa Vihreä Vappu järjestettiin samaan aikaan paikallisen vasemmiston yhteisen vaalijuhlan kanssa, toisessa paikassa toki samalla paikkakunnalla. Alkoivat oimituinen julkinen keskustelu siitä, että ei saisi pitää erillisiä vappujuhlia, vaan on vedettävä yhtä köyttä.

Hyvänen aika – työnorjako meidän olisi pitänyt mennä sinne laulamaan punalippujen liehuessa! Yhteistyötä voi tehdä monella tavalla, ja monesti olen mieluummin kuunnellutkin vaikka Markus Mustajärveä kuin oman puolueeni edustajia.

Mutta ei nyt sentään yhteisiä vappujuhlia.

Yhteistyötä muiden puolueiden edustajien kanssa voidaan tietysti tehdä. Esim. koulutuksiin voidaan kutsua muiden puolueiden edustajia vieraisiksi. Lapin Keskustanuorissa harrastimme tätä aikanaan, ja se oli sangen avartavaa.

Suomalainen tupa on kasvattanut yhteishenkeen ja vastuuntuntoon. Se on kyennyt vastaanottamaan yhtä arvokkaasti työpukuisen tupaantulijan samoin kuin vieraan vaeltajankin.

Kerttu Saalasti, Maalaisliiton Kekrijuhlassa 5.11.1955

4.) Aatteeseen kasvamisesta

Riittääkö se, että saamme keskustalaiset maksamaan jäsenmaksunsa ja talkoilemaan vaalityökampanjoihin? Vai onko tavoitteemme aidosti kasvattaa ihmisiä keskustalaiseen aatteeseen ja toimintaan niin, että se näkyy hänen jokapäiväisessä toiminnassaan ja elämässään? Miten voimme kuvitella, että keskustalaiset poliitikot toimivat keskustalaisen aatteen mukaisesti, jos heitä ei siihen kasvateta? Moniko lapsi oppii itsestään lukemaan, jos kukaan ei siihen opeta?

Ehdokkaita hankitaan Keskustan ehdokaslistoille usein sillä periaatteella, että ketkä keräävät mahdollisimman paljon ääniä yhteiseen äänipottiin vaaleissa. Tällaisella taktiikalla olen itsekin ollut ehdokkaita keräämässä.

Ja ainakin paikallistason vaaleissa, joissa on vaikeuksia kerätä ehdokaslistoja täyteen, niin monesti kuka tahansa kelpaa, kunhan ei aivan ”seinähullu” ole. (Aina tämäkään vaatimus ei ole täydellisesti täyttynyt.)

Usein vieläpä ehdokkaita listalle houkutellessa korostetaan, että ”tämä ei velvoita sinua mihinkään” ja että nyt ei joudu kulkemaan poliittisissa kokouksissa. Järjestötoiminta jääkin helposti harvojen harteille, ja kunnallisjärjestön kokouksiin väkeä ilmestyy lähinnä silloin, kun luottamuspaikkajaosta päätetään vaalien jälkeen.

Mutta jos otamme ihmisiä listoille ilman aiempaa puoluepoliittista tuntemusta – vieläpä puolueeseen sitoutumattomana tai toisten puolueiden entisiä jäseniä ja toisilla listoilla ehdokkaina olleita – niin mikä takaa, että he Keskustan listoilta valittuina tekevät keskustalaista politiikkaa?

Puolueloikkareiden motiivejakin kannattaisi tarkkailla. Saahan ihminen toki muuttaa mielipiteitään. Lapsuudestani on tallella kotivideo, jossa kerron mielestäni hauskaa Pikku-Kalle vitsiä. Pikku-Kalle oli kertonut koulussa opettajalleen, että perheen kissa oli saanut pentuja ja kaikki ovat kommunisteja. Muutamaa viikkoa myöhemmin opettaja kysyi, mitä kommunistikissanpennuille kuuluu. Pikku-Kalle totesi, etteivät ne ole enää kommunisteja, vaan kepulaisia – niiden silmät olivat avautuneet!

Mutta jos Keskustaan tullaan sen takia, että tie edellisessä puolueessa on noussut pystyyn, niin kannattaisi ehdokkaaksi ottajien tarkoin harkinta, onko moinen henkilö vilpittömin mielin Keskustassa mukana. Tai jos puolueen ovea kolkutellaan siksi, että Keskustan kautta arvellaan pääsevän helpommin valta-asemiin – tai vielä pahempaa, jos on luvattu loikkauksesta palkkioksi joku vastuullinen tehtävä – niin sitten oltaneen aatteellisuudesta jo aika kaukana.

Tuleeko aate ihmiseen jäsenmaksun maksamalla? Jos ihminen ei ole kasvanut tähän aatteeseen ja liikkeeseen, niin mikä saa hänet tekemään keskustalaista politiikkaa?

Ryhmäkuriko saa heidät ”ruotuun”?

Eikö sentään olisi parempi, että ideologiset valinnat syntyisivät sydämen halusta ja vakaumuksesta eikä pakotettuna?

Ja ryhmäkurikin, jonka käyttö ainakin kunnallispolitiikan tasolla on monesti sängen kyseenalaista, voi pahimmillaan muodostua lähinnä paikallisten kellokkaiden tai parhaiten manipulointiin ja juonitteluun kykenevien henkilöiden yksityisistä mielipiteistä kuin ideologisista valinnoista.

Yhtä kaikki – Keskusta-liike ei saa näyttäytyä ensisijaisesti välineenä valtaan. Sen tehtävä on kasvattaa vastuullisia kansalaisia.

Ja tärkeintä olisi, että puolueen vastuupaikoille valittaisiin ensisijaisesti tämän kansanliikkeen kasvattamia ihmisiä, jotka ovat todellisia keskustalaisen kansan edustajia, jotka ovat kestäneet monet taistelut ja olleet rakentamassa tätä puoluetta vuodesta toiseen uskollisesti, ei vain käypäläisinä. Että on kasvettu ymmärtämään tämän liikkeen moninaisuus ja ideologinen perusta.

Nykyään joidenkin nuorempien poliitikkojen kuulee sanovan, ettei tänne ole elämäniäksi tultu. Poliitikassa on suunniteltu tehtävän yksi uran pätkä ja sitten jatketaan muualle.

Ja tätähän on etenkin oikeiston puolella toteutettu, kun kansanedustajaura on vaihtunut yksityisten lääkärfirmojen palvelukseen. Ja on toki moni keskustalainenkin eronnut eduskunnasta kesken kauden.

Johannes Virolainen puolusti aikanaan voimakkaasti poliitikon uraa niitä väitteitä vastaan, että politiikka olisi jotenkin likaista ja siihen ryhtyvät ihmiset ansaitsisivat yleisen halveksunnan. Hän kirjoitti kirjankin nimeltään *Politiikan puolustus*.

Toisessa teoksessaan Polun varrelta (1993) Virolainen kirjoitti: *”En kadu tippaakaan, että keskitin voimani politiikkaan. Olen vakuuttunut siitä, että poliitikon työ on eräs arvokkaimpia, uskallan sanoa, jaloimpia elämänaloja, jonka ihminen voi valita – jos hän joutuu uraansa valitsemaan.”*

Aina ajoittainhan Suomessa nousee muoti, että politiikkaan pitäisi saada poliittisesti mahdollisimman kokemattomia, ”puhtaita” ihmisiä. Näin kävi esim. demareilla vuonna 1994, jolloin politiikan ulkopuolelta tullut Martti Ahtisaari ohitti presidenttiehdokasta valittaessa laajasti ansioituneen valtiomiehen Kalevi Sorsan. Kuusi vuotta myöhemmin virhe korjattiin, kun ulkoministeri Tarja Halonen asetettiin SDP:n presidenttiehdokkaaksi. Ahtisaari teki sitten näyttävää uraa diplomaattina ja sai Nobelin palkinnon. Luultavasti hän onnistui siinä paremmin kuin presidenttinä.

Tietenkin uusia ja raikkaita näkökulmia aina tarvitaan. Uskon kuitenkin, että aatteeseen kasvetaan vain ajan myötä ja tieto kypsyy taidoksi juuri kokemuksen kautta. Vanha kansanviisaus sanoo, että kannettu vesi ei kaivossa pysy.

Eikä aatteellinen kasvattaminen voi olla vain ”ulkolukuläksyjä”, joidenkin poliittisten ohjelmien tai iskulauseiden opettelua taikka puolueemme toiminnan hyvyyden propagointia. Se on ennen kaikkea alkioalaisen aatteen ja desentralismin syvällistä sisäistä tuntemusta niin, että jokainen keskustalainen päättäjät jokaista päätöstä tehdessään punnitsee, mikä käsillä olevista vaihtoehtoista soveltuu parhaiten aatteeseemme.

Alkion sanoin: *”Pantakoon nuorison päähän vaikka kuinka paljon tietoa, se pysyy siellä vain makasiinitavarana, ellei älyn toimintaa ole onnistuttu kehittämään.”*

Uusien keskustatoimijoiden kanssa voi helposti käydä niin, että paikallispolitiikan ristiriidat lamaannuttavat motivaatiota keskustalaiseen työhön. Voidaan kokea, että paikallinen osasto tai järjestö edustaa tiettyjä paikallispolitiikan voimakeskittyymiä eikä halua osallistua niihin. Varsinkin kovaan peliin tottumattomat voivat helposti kyllästyä ja menettää motivaationsa. Keskusta täytyisi nähdä kuitenkin laajemmin kuin esim. yhden kunnan kuntapolitiikkana.

5.) Aatteellisesta keskustelusta ja tiedottamisesta

Keskustassa nousee ajoittain vaatimuksia aatteellisen keskustelun aloittamisesta. Monesti aatteellista keskustelua vaaditaan lähinnä, jotta keskustelun vaatijan näkemykset tulisivat paremmin huomioituksi. Tämä ei saa olla kuitenkaan esteenä.

Aatteellinen viestintä ja keskustelun käyminen ei saa olla yksinomaan sitä, että odotetaan puoluejohdon tai puolueen mandaatilla toimivien maan ylimpien vallankäyttäjien linjauksia, ja sitten kentän osaksi jää ainoastaan niiden passiivinen vastaanottaminen ja puolustaminen.

On tietenkin tärkeää olla lojaali omaa puoluetta kohtaan ja tukea omia edustajia, joista monet tekevät raskasta työtä kovan paineen alla. Terveeseen puoluedemokratiaan ei kuitenkaan kuulu se, että kaikki kriittiset äänet leimataan häiriköiksi ja avoin keskustelu ja huolien toteaminen ”veneeseen keikuttamiseksi”.

Eräs ystäväni on kutsunut tällaista asennetta ”lammasmaisuuudeksi”. Sen tavoitteena voi tietysti olla myös uskollisuuden osoittaminen kulloisillekin vallanpitäjille, oman poliittisen uran etenemisen toivossa.

Tosi keskustalainen ideologinen keskustelu on jatkuvaa vuoropuhelua niin puolueen sisällä kuin muuallakin yhteiskunnallisessa keskustelussa – yhteiskunnallisten epäkohtien ja epäoikeudenmukaisuuksien esiin tuomista ja ratkaisumallien esittämistä keskustalaisen ideologian perustalla.

Yhtäältä on sanottu, että Keskusta on johtajauskollinen puolue, joka puolustaa omaa puoluejohtoaan liiankin voimakkaasti eikä uskalla kertoa mahdollisista virheistä politiikan suunnasta ja kansan parissa heikkenevästä luottamuksesta. Toisaalta on sanottu, että Keskusta on puolue, jossa haukutaan niin omat kuin vieraat herrat ja kenttä lyö nyrkkiä pöytään puoluekokouksissa ja kävelee oman johtonsa ylitsekin tarvittaessa.

Ehkä historiassamme on piirteitä molemmista suhtautumisista.

Vaikka kannatan itse avointa keskustelua ja olen esittänyt kovaakin kritiikkiä, niin pidän kuitenkin tärkeänä asialliselle puolueen sisäiselle keskustelulle tiettyjen rajojen säilyttämistä. Tämä raja menee nimittäin siinä, uhkaillaanko erota puolueesta, jos ei saa omaa tahtoaan lävitse.

Olen itsekkin nähnyt ja kuullut esim. jo paikallistason luottamuspaikkoja jaettaessa uhkauksia, että jos asianomainen ei saa haluamiaan luottamuspaikkoja, niin hän ilmoittaa lähtevänsä puolueesta. Joskus näin on tapahtunutkin.

Tällainen on mielestäni sopimatonta ja harvoin johtaa hyviin lopputuloksiin.

Jotta kriittinen keskustelu on rakentavaa, tulee asianomaisen keskustelun kävijän olla sitoutunut puolueeseen. Jatkuva eroamisella uhkailu ja kiukuttelu on rasittavaa.

Puolue ei ole vankila. Sieltä kyllä pääsee ulos, mutta paluu voi ollakin vaikeampaa. Muistan aikanaan sanoneeni jo nuorena keskusta-aktiivina, että puolueen ovet eivät ole pyöröovia eivätkä piiritoimistot ole sosiaalitoimistoja.

Siksi koetan sanoa Keskustaa arvosteleville puoluetovereille: Voitte hyvinkin olla oikeassa, mutta tulkaa mukaan, aktivoitukaa, yritetään rakentaa yhdessä parempaa Keskustaa!

Aikanaan puhuttiin ”propagandasta” ja ”agitaatiosta” puoluetiedottamisen ja -valistamisen muotoina. Nykyään nuo sanat ovat pahankaikuisia ja muistuttavat joistakin diktatuurivaltioista. Aatteellista opetusta on silti annettava ja sovitettava sen muodot nykyajan vaatimuksiin.

Sotien jälkeen puhuttiin paljon ”penkkivalistamisesta” ja Maaseudun Nuorten Liiton toimijoita koulutettiin kohtaamaan ihmisiä ja kertomaan Keskusta-aatteesta. Edelleenkin ihmisten henkilökohtainen kohtaaminen on parhaita puolue työn ja vaalityönkin muotoja.

Kotikyläni, Kemijärven Levärannan Maalaisliiton paikallisosaston vuosikertomuksessa vuodelta 1952 kuvailtiin osaston toimintaa ytimekkäästi: *”On pidetty tupailtoja, joissa on kirkastettu aatteemme hyvyttä.”*

Poliittisen sanomalehdistön rooli on muuttunut kovasti. Paperilehtien asema heikkenee muutoinkin. Puoluepoliittisen, väriä tunnustavan median merkitys on silti suuri. Meidän ”puolueeton” mediammehan on nykyään pitkälti vihreiden toimittajien käsissä.

Keskustan pää-äänenkannattajan Suomenmaan muuttuminen tavanomaisesta uutislehdestä kerran viikossa ilmestyväsi aikakauslehdiksi on ollut suuri, mutta välttämätön muutos. Suomenmaan ja etenkin sen Internet-sivujen tulee palvella keskustalaisen järjestöväen ja äänestäjäkunnan tärkeänä tiedonsaanti- ja keskustelufoorumina.

Enemmän kuin kulloisenkin puoluejohdon äänitorvi, Suomenmaan tulee olla keskustalaisen kentän ääni.

Etenkin puoluekokousvalintojen alla on suuri haaste, että puoluelehti onnistuu toimimaan tasapuolisesti ja tarjoamaan tilaa eri ehdokkaille ja heidän kannattajilleen. Kyllähän toimittajilla on ja saakin olla omat mielipiteensä, mutta vaatii suurta ammattitaitoa uutisoida puolueettomasti ehdokkaiden välillä.

Ajankohtaista keskustalaista kirjallisuutta on kuluneina vuosikymmeninä syntynyt vaihtelevassa määrin. Moni keskustalainen on kyllä kirjoittanut, mutta julkaisut ovat tahtoneet jäädä vaalikirjoiksi ja lukijakunta pieneksi.

Aatteellista keskustelua vauhdittamaan puolue voisi harjoittaa aktiivisempaa julkaisu- ja tiedottamistoimintaa sekä tehdä aineistoa opintopiirejä varten. Kaikki puolueen nimissä

tehtävä julkaisuutoiminta on oltava korkealaatuista ja mentävä useiden käsien läpi ennen julkaisemista.

6.) Tosiasiat tunnustaen, kansan parissa

Usein lainataan kunnioitetun presidentti J. K. Paasikiven lausetta: *”Tosiasioiden tunnustaminen on viisauden alku”*.

Tämän ajatuksen periaatteellinen tunnustaminen on helppoa, mutta käytännössä sen eläminen todeksi voi olla vaikeaa.

Olen joskus pohtinut, kuuluuko puhumattomuuden kulttuuri juuri suomalaisuuteen. Monet saavat sen perintönä esivanhemmiltaan. Korkeat itsemurhaluvut ja alkoholinkäytön aiheuttamat ongelmat ovat maassamme kenties yksi oire tästä. Vaikeita asioita ei monissa suvuissa ja perheissä haluta käsitellä syystä tai toisesta. Ongelmat kasaantuvat ja tien päässä voi olla alkoholisoituminen tai hirttoköysi.

Kielteisten asioiden välttely on monelle selviytymiskeino. Jotkut ajattelevat jopa tekevänsä siten palveluksen joko itselleen tai läheisilleen, joita kuvittelee suojelevansa.

Jotkut esimerkiksi jättävät viemästä lapsia hautajaisiin, ettei lapsille tulisi paha mieli – ja jätetään opettamatta, että kuolema on osa ajallista elämäämme! Joku taas jättää käymästä sairaalassa katsomassa kuolevia omaisiaan, ettei heistä jäisi itselle ikävää muistoa – onko se muuta kuin omaa itsekkyyttä!

Puolue-elämässäkin tosiasioiden tunnustaminen voi olla vaikeata. Tämän näin etenkin vuoden 2011 vaalien edellä, jolloin kriittinen palaute vaiettiin kuoliaaksi puolueen sisällä. Tuntui, että puolueväki eli erilaisessa todellisuudessa kuin keskivertoäänestäjä. Sitten ihmeteltiin, että minne ne äännet katosivat?

Muistan katsoneeni lapsena tv:stä tietovisaohjelmaa, jonka juontajana toimi poliitikko Matti Ahteen vaimo Hilikka Ahde. Kilpailussa oli yhtenä kysymyksenä, mitä sana ”ministeri” alun perin tarkoittaa. Kyseinen sanahan tulee latinankielen ”palvelijaa” merkitsevästä sanasta. Ministeri oli kuninkaan tai kirkon palvelija, nykyään demokratiassa kansan palvelija.

Hilikka Ahde vitsaili, että olisipa tuon sanan merkityksen tiennyt silloin, kun hänen miehensä vielä toimi ministerinä!

Tämä ministeri-sanankin merkitys avaa hyvin sitä, mikä on luottamushenkilön tehtävä – olla kansan palvelija. Siksi ihmisiltä tulevan palautteen edessä on säilytettävä nöyryys ja herkkyyks.

Tietenkin politiikassa nahka kovettuu helposti, pakon edessä. Paljon poliittisissa tehtävissä toimivien saamasta palautteesta on myös epäasiallista ja pistettävää yleisen kaikelle katkeisuuden ja myös suomalaiskansallisen kateuden piikkiin.

Joka tapauksessa hyvä poliitikko kuuntelee valitsijoitaan vaalien välilläkin, eikä välttele kipeitäkään asioita ja mahdollisilta omilta tukijoiltaan saamaansa kielteistä palautetta. Voi jopa oppiakin niistä, vaikka itse asiasta olisikin eri mieltä.

Kerran moitin ankarin sanoin erästä poliitikkoa, jota olin ollut tukemassa vaaleissa. Mielestäni hän oli kannattanut huonoa poliittista ratkaisua. Halusin tuoda esiin näkemykseni, miksi tässä yhdessä tapahtumassa hän menetteli mielestäni typerästi, vaikka poliittinen peruslinja meillä olikin sama. Lopuksi kuitenkin kirjoitin hänelle: ”Tästä huolimatta tuen sinua jatkossakin.” – Yhteydenpitoimme jatkui ja ystävyys säilyi.

Olen nähnyt, että liian moni poliitikko muuttuu uransa edetessä kritiikille ärtyisäksi ja jopa kiukuttelee omille äänestäjilleen. Valitsijat kokevat, että äänemme tuolle kelpasivat, mutta nyt ei oteta edes palautetta vastaan, kun on päässyt ”isojen poikien ja tyttöjen piireihin”.

Usein kuulee sanottavan, että täällä maakunnissa ja vaalikentillä ne puhuvat aluepolitiikan puolesta, ja sitten Helsingissä painavat äänestysnappia keskittämispoliitiikan tukemiseksi. Puhutaan ilkeästi ”lihapatojen ääreen” pääsemisestä (mitä voi alleviivata kieltämättä usean poliitikon kohdalla tapahtuva huomattava painon lisääntyminen uran edetessä).

Ja poliitikko itse taas voi kokea, että kun teen kovaa työtä ja täällä kaikkeni yritän aamusta iltaan, niin sitten nuo kannattajat, joiden pitäisi tukea ja kannustaa, minua jatkuvasti sättivät.

Tämä on tietysti kaikkien puolueiden poliitikkojen ongelma ja haaste. Mutta juuri keskustalaisessa kansanliikkeessä vuorovaikutuksen säilyminen kentän ja luottamushenkilöiden kesken on äärimmäisen tärkeää.

Eräs vasemmistolainen tuttavani sanoi minulle joskus 2000-luvun alussa: Teillä sentään on poliitikkoja, jotka eivät ole menettäneet kosketustaan kansaan, viitaten Pekkarisen, Kääriäisen ja Anttilan kaltaisiin konkareihin, joilla pitkä ura ei ole päässyt liiaksi muuttamaan persoonaa.

Kunpa tämä kansanomaisuus aina säilyisi liikkeemme tunnuspiirteenä!

Eikä sitä voi liikaa korostaa, miten tärkeää on kontakti kentän ja päätöksentekijöiden välillä.

Kun kansanedustaja tai ministeri tapaa puolueensa väkeä, ei hänen tule antaa kiireistä tai ylimielistä vaikutelmaa, olipa hän kuinka kiireinen tai turhautunut tahansa. Mutta ei tietenkään makeilu tulevien äänten toivossa ole sekään hyvä. Ryhdikäs ja suora esiintyminen toimii parhaiten – puolin ja toisin.

Kerrotaan tarinaa, että kansanedustaja Matti Oskari Lahtela Kemijärveltä oli kerran tapaa-
massa pääministeri Urho Kekkosta. Matti oli asiansa kertomisen sijasta ja alkanut kaivaa taskustaan tupakkatarvikkeita ja kääriä sätkää. Kekkonen oli hermostunut, että ei hänellä ole aikaa tyhjää odotella. Tuolloin oli Mattikin ärähtänyt: *”Kuule, jos meillä on asiaa, niin sinulla on aikaa! Me sinut ollaan tähän tehtävään asetettu!”*

Meillä virkamiehiä ja poliitikkoja ei tule nähdä minään kansan etujoukkona, jotka tajuavat muita paremmin, miten maan asiat on hoidettava. Koko liikkeemme syntyi virkavaltaisuutta ja harvainvaltaisuutta vastustamaan.

Elettiinpä minkälaisessa virtuaalimaailmassa tahansa, niin perinteiset kannattajamme odottavat yhä, että etenkin kansanedustajat ja puoluejohto kiertävät aktiivisesti kentällä.

Luulen, että monessa muussa puolueessa tämän painoarvo ei ole niin tärkeää. Kokemukseni on, että esim. kokoomuslaisille riittää usein tieto siitä, että he voivat luottaa edustajiensa ajavan heille tärkeitä asioita. Mutta me keskustalaiset haluamme kohdata edustajamme henkilökohtaisesti muulloinkin kuin vaalikentillä. Ja monesti on käynyt niin, että jos jonkun ei koeta liikkuvan riittävästi kentällä, niin hyväkin kansanedustaja on voinut tipahtaa.

* * *

Tosiasioiden tunnustamisesta puhuen tekisi mieli kirjoittaa vielä muutama rivi ”gallup-uskovaisuudesta”.

Olen nimittäin huomionut, että monet poliitikot seuraavat edustamiensa asioiden tai edustamansa puolueen politiikan onnistumista liiaksi mielipidemittausten perusteella.

Niin kauan kuin gallupluvut ovat hyvät, ollaan levollisin mielin ja nukutaan ”Ruusun unta”. Kun taas gallupit notkahtavat, niin hermot pettävät ja aletaan mätkiä julkisuuteen tiedotteita ja kannanottoja, joilla koetetaan lepytellä perinteistä omaa äänestäjäkuntaa.

Aina on kuitenkin tarvetta kriittiseen oman toiminnan tarkasteluun. Myös ”hyvinä päivinä”. Eivätkä gallupit aina kaikkea kerro. Eivät ne ”jytkyäkään” ennustaneet, ja esim. Helsingin Sanomien viimeinen galluptulos ennen vuoden 2011 katastrofivaaleja näytti meille 17,9 % tulosta, kun lopulta saimme vain 15,8 %.

Ja toisaalta muistettakoon, miten korkeat gallupluvut meillä oli ennen vuoden 2015 vaaleja – parhaimmillaan lähes 27 %! Miksi saimme kuitenkin lopulta vain 21,1 %:n kannatuksen – vaikka takana oli mitä onnettomin Kataisen-Stubbin hajoavan hallituksen vaalikausi, ja Keskustalla olisi pitänyt olla edellytykset historialliseen vaalivoittoon! Olimmeko henkisesti hallituksessa jo ennen vaaleja?

Vuoden 2017 kuntavaalitulokset olivat historiamme huonoin⁵². Erinäisissä arvioissa esitettiin, että kaupungistuminen on Keskustan vaalitappion syynä. Mutta vaikka kaupungistuminen on koko ajan edennyt, niin silti Keskusta on aikaisemmin voittanut vaaleja. Ja kun Keskusta voittaa, niin se yleensä voittaa silloin kautta maan!

Esimerkiksi vuoden 2003 eduskuntavaaleissa, jolloin Anneli Jäätteenmäen johdolla Keskusta palasi hallitusvastuuseen kahden Paavo Lipposen hallituksen jälkeen, Keskustan kannatus kasvoi jokaisessa vaalipiirissä. Sen sijaan vuoden 2011 katastrofivaaleissa Keskusta hävisi jokaisessa vaalipiirissä.

⁵² Joku voi väittää, että 1950-luvun alussa ja sitä ennen olemme saaneet vielä huonompia tuloksia. Nämä vaalitulokset eivät ole kuitenkaan vertailukelpoisia, sillä maalaisliittolaiset eivät esiintyneet ennen 1950-lukua kovinkaan yleisesti omilla listoillaan, vaan ns. yleisporvarillisilla listoilla, joista maalaisliittolaisten äänimäärää on mahdotonta erottaa muiden kannatuksesta – etenkin, kun äänet annettiin vanhemmissa kunnallisvaaleissa koko listan hyväksi eikä yksittäisille ehdokkaille.

Sanoma siis puree – tai ei pure. Se kannattaisi pitää lähtökohtana analyysejä tehtäessä.

Eräs ystäväni kirjoitti minulle keskustellessamme Keskustan kuntavaalitappion analysoinnista: *”Ei uskalleta katsoa peiliin, vaan haeta syitä epäonnistumisiimme ikkunasta. Kaikki kelpaa, kunhan ei tarvitse kohdata totuutta.”*

7.) Äänestämään kehottamisesta

Eräissä vanhassa vaalimainoksessa vedottiin: *”Mene vaaliin emäntinesi, tyttärinesi, poikinesi, anoppinesi, palkollisinesi. Toimita talosi niin että kaikki pääsevät.”*

Kerttu Saalasti puolestaan lausui: *”Ystävän sana ystävälle voi sisältää myös ohjeen yhteiskunnallisesta vastuusta.”*

Suomessa kuitenkin varotaan tällaista kansalaisvelvollisuudesta muistuttamista. Monesti jo varhain opitaan ajattelemaan, että uskonnosta ja politiikasta puhuminen on sopimatonta ja koetaan helposti ”tuputtamiseksi”, joka loukkaa keskustelukumppania. Meillä kiistoja usein vältellään, koska pitkävihaiset ihmiset voivat kantaa niistä kaunaa loppuikänsä.

Sen sijaan vaikkapa Välimeren maissa voimme nähdä ihmisiä kadulla hyvinkin kiivaissa ajankohtaisia asioita koskevissa väittelyissä – ja kohta menevät ystävinä kahville.

Äänestämisestä muistuttaminen ja äänestämään kehottaminen on yleensä paikallaan.

Äänestäminen on kansalaisvelvollisuus. Demokratia on kalliilla hinnalla, esivanhempiemme työllä, sankarivainajien ja sotaveteraanien uhreilla lunastettu.

Minä olen niin vanhanaikainen, että ajattelen – on häpeä sille, joka tämän kansalaisvelvollisuutensa laiminlyö.

Eikä äänestämisen helpottamiseen tarvita välttämättä mitään sähköisiä nettiäänestyksiä, jotka ovat alttiita paitsi virtuaalilyötkäyksille, niin myös yksittäisten äänestäjien painostamiselle. Monissa esim. osuuskuntien vaaleissa äänestysprosentti sitä paitsi on pudonnut, vaikka nettiäänestys on otettu käyttöön. Jos ihmisiä kiinnostaa, niin kyllä he vaivautuvat käymään äänestyspaikalla. – Ja meidän on siihen kannustettava!

Moni tuttavani sanoi käyneensä ensi kertaa äänestämässä seurakuntavaaleissa, kun olin ehdokkaana.

En kuvittele olevani niin ihmeellinen ehdokas, että ihmiset olisivat ”kumpujen yöstä” nouseet minun takiani äänestämään.

Sama ilmiö pätee tietysti suurimpaan osaan ehdokkaita. Kun he kampanjoivat aktiivisesti, muistuttavat ystäviään ja sukulaisiaan, niin matalan äänestysprosentin vaaleissa tai yleensäkin paikallisvaaleissa jo sillä voidaan saada merkittävä määrä ääniä.

Ja jos jokainen Keskustan ehdokas hankkii vaikkapa kuntavaaleissa lähipiiristään muutamankaan sellaisen äänestäjän, jotka eivät ole aikaisemmin äänestäneet, on se jo merkittävä lisäys yhteiseen äänipottiin.

(Oman suvun varaan ei kannata toki liikaa laskea. Minullakin on eräs lähisukulainen, joka on kotipaikkakunnallani haukkinut minua ventovieraille ihmisille hulluksi ja mielenvikaiseksi. Tällä ei ole kuitenkaan ollut tiettävästi vaikutusta vaaleissa. Mutta tiedän tapauksen, jossa eräs kokenut ja ansioitunut naishenkilö jäi vaaleissa valitsematta, mihin luullakseni keskeisesti vaikutti omassa lähisuvussa harjoitettu, kateuden motivoima mustamaalaus.)

Paras kampanjoinnin muoto on edelleen henkilökohtainen kontakti. Tai, kuten eräs Keskuksen entinen puoluesihteerini minulle järjestökoulutuksessa opetti: *”Paras tapa saada ihmiseltä ääni, on tehdä tälle ihmiselle joku hyvä teko.”*

Autoin kerran erästä poliittisesti vasemmistotaustaista eläkeläispariskuntaa heidän jouduttuaan ikävään käräjöintiin ja epäasiallisen kohtelun kohteeksi erään tuolloin vielä keskustalaisen (sittemmin puolueesta pois loikanneen) paikallispoliitikon toimesta.

Myöhemmin sain kuulla, että auttamani rouva oli puhunut puolestani ja kannustanut ihmisiä äänestämään minua seurakuntavaaleissa. Harvoin mistään liikutun, mutta tämä tuki yli puoluerajojen, ihmisenä minulle, toi vedet silmiini. Tuo tuenilmaus lämmittää yhä sydäntäni.

On hyvä, että ehdokkaat tekevät innokasta vaalityötä. Epäeettistä kampanjointia on kuitenkin varottava ja sellaiseen pitää olla kohdattaessa rohkeutta puuttua.

Minulle on kerrottu tapauksista, joissa esim. alkoholisoituneita ihmisiä on kyyditetty äänestämään vahvojen evästysten kera.

Eräs kehitysvammainen mies kertoi minulle kerran, vedet silmissä, kuinka vaalien alla on ystäviä tietyiltä tahoilta, mutta muuten ei välitetä. Sama ehdokas soitti hänelle aina vaalien aikaan ja pyysi tulemaan hieman kehitysvammaisten asuntolan näköetäisyyden ulkopuolelle tienvarteen, jonne ehdokas tulee autollaan ja tarjoaa kyydin äänestämään.

Vaalikyytien järjestämisessä ei ole sinällään mitään pahaa. On paikallaan auttaa autottomia henkilöitä pääsemään äänestyspaikoille, vaikka yleensä pitkien välimatkojen alueillakin on nykyään kattava ennakoöäänestyspaikkojen verkosto.

Kuitenkin on jonkinlainen moraali säilytettävä siinä, millä tavalla vedotaan sellaisiin ihmisiin, jotka ovat hyvin alttiita vaikutteille.

8.) Ehdokkaiden hankinnasta ja keskinäisestä kilpailusta

Jokainen, joka on ollut mukana hankkimassa ehdokkaita eri vaaleihin tietää, että se on kovaa työtä. Olen sanonut usein, että se on oma taiteenlajinsa. Toiset osaavat sen paremmin kuin toiset. Monelle ihmisten maanittelu on vastenmielistä. Ehdokashankinnassa monenlaiset psykologiset taidot ovat tarpeen.

Henkilökohtainen kontakti on tässäkin parhaimpia konsteja. Monet kokeneet järjestökonkarimme ovat ajaneet pitkiä matkoja ihmisten luokse ja juoneet monet kahvikupit ennen kuin nimi ehdokassuostumukseen on saatu.

Ehdokashankinnassa on joka tapauksessa tehtävä järjestelmällistä työtä kattavien ehdokaslistojen hankkimiseksi.

Ainakaan kuntatason vaaleissa ei kannata arkailla ehdokkaaksi pyytämistä, vaikka olisi itsekin aikeissa asettua ehdolle. Ehdokkaaksi pyytäminen on usein myös parasta vaalityötä itselleen. Harva loukkaantuu siitä, että pyydetään. Moni ehdokkuudesta kieltäytynyt voi kuitenkin äänestää häntä pyytänyttä henkilöä.

Usein kaikkein parhaat ehdokkaat juuri kokevat poliittisen toiminnan vastenmielisenä ja tunnistavat omat puutteensa liiankin hyvin. He ymmärtävät vastuun painon ja arkailevat sen edessä. Heidän rohkaisemisensa on tärkeää puolue työtä. Pikemminkin varuillaan saa olla sellaisten ehdokkaiden suhteen, jotka ilman itsekritiikkiä ja aiempaa poliittista kokemusta ovat heti valmiita ehdokkaaksi ja omaavat epärealistisia käsityksiä poliittisen uransa etenemisen suhteen.

Tietysti on niin, että ”politiikassa ja karaokessa kaikki saavat yrittää!”

Mutta jos muutaman äänen kuntavaaleissa saanut henkilö alkaa haaveilla kansanedustajapaikoista tai EU-vaaleista, niin silloin ympäristön tehtävä on toppuutella.

Tai jos ehdokkaaksi päätyy henkilö, jonka oma elämänhallinta ei ole kunnossa. Jokaisella meillä voi olla joskus vaikeuksia, mutta valitettavasti on nähty myös tapauksia, joissa ehdokaslistalle on otettu henkilö ilman tietoa hänen rikostaustastaan, vakavista mielisairauksista tai dementiasta. Tällainen tietysti aiheuttaa vahinkoa myös puolueelle.

On tärkeää kannustaa nuoria ihmisiä urallaan eteenpäin, mutta aikanaan keskustanuorissa toimineena huomasi, että joillakin oli kova into päästä aina eri vaaleihin mukaan, vaikka kannatus olisi ollut heikkoa. Tuumin, että varmaan muutamat lähtisivät vaikka presidenttiehdokkaaksi, jos joku pyytäisi.

Nöyryys ja vastuun painaminen on tunnettava ehdokkaaksi asettuessa. Mutta rohkeuttakin saa silti käyttää.

* * *

Vaalijärjestelmässämme saa äänestää henkilöä, jonka kautta ääni menee toki myös puolueelle, mutta ääni on kuitenkin annettava ehdokkaalle eikä listalle.

Tämän vuoksi hyviä, mahdollisimman erilaisista piireistä tulevia ehdokkaita on löydettävä mahdollisimman paljon. Valitettavasti lyhytnäköinen taktikointi voi johtaa siihen, ettei näin toimita, kun katsotaan liikaa yksittäisten ehdokkaiden läpimenomahdollisuuksia.

Ehdokaslistan kokoamisesta vastuuseen kannattaa asettaakin ensisijaisesti henkilöitä, joilla ei ole henkilökohtaista intressiä jonkun yksittäisen ehdokkaan menestymisen suhteen – tai ainakin jotka kykenevät näkemään puolueen edun ennen omaa etua.

Etukäteen on sitä paitsi vaikea ennakoita, miten äänet lopulta jakaantuvat. ”Äänireservit” eivät ole luotettavia.

Aikanaan kotikaupungissani herätti paheksuntaa, että eräästä pienestä kylästä asetettiin kolme ehdokasta. Sanottiin, että eihän niistä kukaan voi nyt tulla valituksi. Eikä kyllä tullutkaan. Mutta omasta, luullakseni asukasluvultaan pienemmästä kotikylästäni oli puolestaan kolme ehdokasta – ja he kaikki tulivat valituksi!

Lapin seitsemästä kansanedustajasta on tällä hetkellä kaksi Savukoskelta, joka on noin tuhannen asukkaan kunta, ja josta ei pitäisi matemaattisen ennusteen mukaan olla yhtään kansanedustajaa.

Ääniä voi tulla, tai jäädä tulematta, hyvinkin yllättäviltä tahoilta.

* * *

Voisin kertoa esimerkkejä monista ”jäsentenvälisistä” otteluista vaalien alla. Ne ovat joskus aika raakoja näytöksiä.

Tietenkin on ymmärrettävää, että esim. eri kulmakunnat koettavat keskittää ääniä oman ehdokkaansa taakse. Harvoin kuitenkaan kaikki samaa ehdokasta äänestävät. Ihmiset haukkumisen ja syyllistämisen sijaan kannattaa koettaa muita konsteja äänten hankkimiseksi. Ja reiviiriä kannattaa laajentaa oman seutukunnan ulkopuolelle kampanjoitaessa.

Vuonna 2011 saatiin pitkän tauon jälkeen keskustalainen kansanedustaja läpi Itä-Lapista. Tässä kampanjassa minäkin olin mukana (toisin kuin moni niistä, jotka aiemmin olivat valittaneet oman alueen ehdokkaan puuttumista). Pääosa ehdokkaan äänistä tuli seutukunnan ulkopuolelta. Tätä kirjoittaessa Lapista on kaksi kansanedustajaa pienestä Savukosken kunnasta, josta ei matemaattisesti ennustaen pitäisi olla ainoatakaan.

Kun olin ehdokkaana kirkolliskokouksen vaaleissa, sanoin kannattajilleni Kemijärvellä – älkää käyttäkö liikaa energiaa eräiden valitsijoiden ”käännättämiseen”. He eivät pidä minusta ja tuskin minua äänestävät kuitenkaan. Pahimmillaan vain ärsytätte heitä. Sen sijaan tehkää parhaanne, että he äänestäisivät ylipäänsä jotakuta listamme ehdokasta. Se välillisesti hyödyttää minuakin. Mitä enemmän lista saa ääniä, sitä useampi menee läpi.

Sen ymmärtää, että jos joku Keskustaa edustava henkilö, joka on vieläpä saanut puolueen mandaatilla luottamustehtäviä, lähtee jossain vaaleissa julkisesti tukemaan toisen puolueen ehdokkaita, niin että tällaista voi perustellusti paheksuakin.

Mutta jos joku keskustalainen tukee toista Keskustan ehdokasta, jonka äänet tulevat yhteiseen Keskustan äänipottiin ja puolueen hyväksi, niin mikä oikeus tällaista ihmistä on rangaista?

Jos me vakuutamme ulospäin hyvää yhteistyöhaluamme ja kansanliikkeen luonnetta, ja koetamme kertoa, että kaikki ehdokkaamme ovat hyviä, niin miksi emme sallisi keskustalaisten tukea ketä tahansa oman listan ehdokasta? Jos joku syystä tai toisesta löytää itselleen mieluisamman ja omia arvojaan paremmin vastaavan ehdokkaan muualta kuin aivan lähimpänä asuvan tai muuten oman viiteryhmänsä parissa suosituksen.

Ja vaikka hänen yhtenä motiivinaan olisikin toisen keskustalaisen ehdokkaan läpimenon estäminen – sellaisia me ihmiset olemme joskus – niin on kai parempi sekin, että hän käyttää tarmonsaa toisen saman puolueen ehdokkaan vaalivaihtelun hyväksi?

Tietenkin on ikävää, jos kampanjointi tunteiden kiihtyessä menee mustamaalaamiseen ja voimat kuluvat toisten ehdokkaiden haukkumisessa. Sitäkään ei pidä säikähtää, vaikka se tuntuisi ikävältä. Usein se toimii kohteen hyväksi. Tästä on kokemusta.

Myös kampanjaväen moittiminen saattaa lopulta nousta ehdokkaalle voitoksi. Harvoin nollaan tuhlataan ruutia. Jopa minunkin vaatimaton panokseni on saanut eduskuntavaaleissa osansa tällaisesta. Ennen vuoden 2011 vaaleja eräät kotikaupunkini keskustalaiset muistivat valistaa, ettei Maijala pääse eduskuntaan, jos hän pitää Kaisanlahtea kampanjassaan mukana. Vuoden 2015 vaaleihin mennessä viesti oli muuttunut. Kun Maijala oli valinnut minut eduskunta-avustajakseen, niin nyt levitettiin puhetta, että kyllä se ura jää yhteen kauteen, jos ei vaihda avustajaansa, tai ainakin äänimäärä tippuu rajusti. (Äänimäärä kasvoi yli 800 ääntä.)

Raaka totuushan on, että puoluetoiminnassa puoluetoveri on monesti myös pahin poliittinen kilpailija, jopa vihollinen. Mutta eikö siis ole kuitenkin hyvä, jos tällaiset kielteiset tunteet voidaan kuitenkin valjastaa puolue työn hyväksi, kun lähdetään tekemään työtä toiselle keskustalaiselle ehdokkaalle? Vaalijärjestelmämme mahdollistaa tämän äänten samaan laariin menemisen – listavaaleissa tai yhden ehdokkaan vaalipiireissä, joita monissa maissa maailmalla käytetään, tätä mahdollisuutta ei ole.

Jokainen saa tietysti tukea ketä haluaa. On ymmärrettävää, että paikalliset osastot ja järjestöt antavat tukea ensisijaisesti omille ehdokkailleen.

Keskustalaisten on kuitenkin suhtauduttava myönteisesti siihen, että vaikkapa omassa kotikunnassa käy muitakin keskustalaisia ehdokkaita kuin juuri tuon kulmakunnan järjestön tukema.

Minua on arvosteltu liian jyrkästi vain Lapin näkökulmasta katsovaksi, mutta esim. vuoden 2014 EU-vaaleissa järjestin eri puolille Lappiin vaalitulaisuuksia Keskustan kaakkoissuomalaisille ehdokkaille Hanna Kososelle ja Antti Pakkaselle, ja olin itsekin autolla ajellessa pitkin Lappia näissä tilaisuuksissa. Ajattelin, että jos joskus poliittisiin asemiin kohoavat, niin hyvähän heidän on Lappiakin tuntea.

* * *

Syksyyn 2014 sijoittuu tapahtuma, joka sopii mainioksi esimerkiksi tähän yhteyteen. En halua kaivaa enää vanhoja riitoja ja haavoja auki. Historiasta voi kuitenkin oppia.

Keskustan Lapin piirissä valittiin ehdokkaita eduskuntavaaleihin. Muilta alueilta kiintiöt täytyivät ilman äänestyksiä, mutta Rovaniemeltä oli ehdokkaita enemmän kuin paikkoja ja täytyi siis äänestää.

Äänestyksen tuloksena oli, että ehdokkaaksi valittiin kolme naista ja yksi mies, istuva kansanedustaja. Etukäteen vahvaksi toiseksi miesehdokkaaksi arvioitu kaupunginhallituksen entinen puheenjohtaja, maanviljelijä Ari Ruotsalainen hävisi äänestyksessä.

Ari oli saanut aikaisemmissa eduskuntavaaleissa 3.476 ääntä. Hän oli joutunut inhottavan ajojahdin kohteeksi vaalirahakohun myötä, mutta oikeus vapautti hänet kaikista syytteistä. Todellisuudessa Arin suurin rikos oli se, että hän puolusti tinkimättömästi keskustalaista

politiikkaa – ja sitä ei mediassa hänelle annettu anteeksi. Kentällä hänen kannatuksensa oli kuitenkin vahvaa.

Piirikokouksessa pelattiin psykologista peliä. Naisia innostettiin ratkaisun taakse siinä hengessä, että nytpä näytätte miehille. Nyt tulee kolme naisehdokasta Rovaniemeltä ja vain yksi mies! Innostus oli suurta kokouksen jälkeen.

Tämähän johti kuitenkin siihen, että äänet hajosivat eikä kukaan kolmesta naisesta tullut valituksi. Ja tämä oli kai tarkoituskin. Keskittämällä naiset olisivat saaneet helposti ehdokkaansa läpi eduskuntaan.

Valituksi tulleen miesehdokkaan kannattaja kiersi kokouksen kahvituolla pöydästä toiseen hokemassa, että nyt pitää äänestää kolme naista.

Ari Ruotsalaisen tilalle valittiin ehdokkaaksi naishenkilö, jonka kampanjalla ei ollut mitään edellytyksiä kerätä hyvää kannatusta. Äänimäärä jäikin heikoksi. Arilla sen sijaan oli vahvaa näyttöä hyvistä äänimääristä monissa aikaisemmissa vaaleissa.

Tietysti kokousväki päättää ja demokratiassa enemmistön kanta voittaa. Mutta kun niin usein muistutamme Johannes Virolaisen sanoista, hänen hävittyään puheenjohtajavaalin Paavo Väyrykselle – että *”kansanvalta on puhunut, ja pulinat pois”* – niin muistettakoon sekin, että kyllä Virolainen aika pistävin sanoin silti vaalitulosta sen jälkeen analysoi.

En voinut tuolloin, enkä vieläkään, uskoa, että Ari tiputettiin ehdokaslistalta sen takia, että hänen olisi arvioitu tuovan Keskustalle vähemmän ääniä kuin hänen tilalleen nostettu ja vaaleissa alle 500 ääntä kerännyt henkilö. Kyse oli siitä, että Ari olisi voinut olla uhka jonkun toisen ehdokkaan läpimenoille.

Kirjoitin blogiini kokouksen jälkeen:

”Jos vaalivoittoa tavoitellaan, pitäisi kerätä ehdokaslista, joka kykenee hankkimaan mahdollisimman paljon ääniä, mahdollisimman laajoista piireistä. Ensin kerätään kova lista, sitten aloitetaan työ oman ehdokkaan hyväksi. Enpä tiedä, kuinka paljon eilisessä kokouksessa sitä ajateltiin kylmän harkinnan pohjalta. Toivon, ettemme joudu vielä löytämään edestämme eilisen kokouksen seurauksia.”

Olen edelleen samaa mieltä. Vaikka jotkut olisivat kuinka innokkaita oman ehdokkaansa kannattajia, niin ehdokasasettelussa pitäisi ajatella ennen kaikkea puolueen etua. Jos suurin huolenaihe on se, että saadaan omalle ehdokkaalle mahdollisimman vaaralliset ehdokkaat pudotettua pois listalta, niin silloin on käsitetty jotain pahasti väärin. Tällaiset taktikoijat voivat sitä paitsi lopulta toiminnallaan vahingoittaa omaa ehdokastaan.

Vaalijärjestelmässämme kaikki Keskustan ehdokaslistan äänet tulevat yhteiseen pottiin. Mitä parempia ehdokkaita meillä on, sitä varmemmin saamme enemmän paikkoja. Keskinäinen kilpailu koituu yleensä koko listan hyödyksi.

Tuo oli kai elämäni ainoa piirikokous, josta lähdin äänestysten jälkeen kesken pois. En pystynyt enää jatkamaan loppuun asti. Koin, että poliittinen peli meni puolueen edun edelle. Se iljetti.

Tietenkin hyvät käytöstavat olisivat vaatineet, että olisin jäänyt kokoukseen loppuun asti, onnitellut valittuja teennäisesti hymyillen ja mutissut, että yhtenäisesti tästä eteenpäin jatkamme. Mutta sillä hetkellä en voinut. Ehkä olin ja ehkä olen liian suora luonne tähän peiliin, jossa rehellisyys ei aina peri maata.

9.) Ehdokkaaksi asettumisesta

Santeri Alkion päiväkirjapohdinta 14.4.1916 kuvastaa tätä kipuilua. Kaksi Alkion ystävää oli käynyt pyytämässä häntä lähtemään kansanedustajaehdokkaaksi.

”Minulle tuntuu vastenmieliseltä ja raskaalta ajatus, että pitäisi taasen tämä edesvastuullinen tehtävä ottaa. Mutta toiselta puolen tuntuu asema velvoittavan. Minulla on ensinnäkin se tietoisuus, että minun oikea alani ei ole edusmiestoimi, sillä luonteestani puuttuu sitä edellyttäviä ominaisuuksiakin. Mutta taas minua velvoittaa se, että se ajatussuunta jota edustan, maalaisliitto-aate, lienee minulla sulilla jonkun verran enempi kuin monella muulla. Eduskunnassa pitäisi tämä ajatustapa olla edustettuna laajemmassa merkityksessä kuin pelkkänä etutaisteluna.”

Vastuullisten tehtävien edessä voisi olla paikallaan myös muistaa entisen paavin Benedictus XVI:n asenne ja sanat ensimmäisessä puheessaan vastavalittuna paavina Pietarinkirkon aukiolle kokoontuneelle väkijoukolla:

”Mahtavan paavi Johannes Paavali II:en jälkeen kardinaalit ovat valinneet minut, yksinkertaisen ja nöyrän työläisen Herran viinitarhassa. Se tosiasia, että Herra tietää, kuinka työskennellä myös epätäydellisten välineiden kanssa, lohduttaa minua, ja ennen kaikkea uskon itseni teidän rukouksiinne.”

Asettuessaan Suomen historian ensimmäisiin eduskuntavaaleihinsa ehdolle, kirjoitti tuleva kansanedustaja ja ministeri K. A. Lohi Ranualla 23.2.1907:

”Tunnen kyllä suuren kykenemättömyyteni niin vastuunalaiseen toimeen kun kansan edustajan toimi on. Mutta kumminkin luottamuksella Jumalaan olen antanut suostumukseni niille valitsijayhdistyksille, jotka minulle sen luottamuksen ovat uskoneet. Sillä sanoohan myös Herran apostoli, että 'joka taitaa hyvää tehdä, ja ei tee, on se hänelle synniksi'.”⁵³

* * *

Joskus ehdokkaat ovat joutuneet vaaleihin tietoisena siitä, että heillä on ollut hyvin vähän tosiasiallisia mahdollisuuksia tulla valituksi. Jos he silti jaksavat käydä vaalikampanjan täysillä ja kerätä puolueelle ääniä, on se mitä arvokkainta työtä kansanliikkeen hyväksi.

Paikallisissa vaaleissa jotkut antavat nimensä tekemättä mitään vaalityötä ja tuovat tutta- viensa ja sukulaistensa ääniä ehdokaslistalle. Tämäkin on arvokasta yhteisen listan hyväksi.

⁵³ Liitto, 7.3.1907

Vaaleissa voi vaikuttaa, vaikkei tulisi valituksi. Kampanjan puitteissa tuodut näkökulmat yhteiskunnalliseen keskusteluun voivat parhaassa tapauksessa johtaa päätöksentekijät ottamaan näkemyksiä huomioon, vaikkei niiden esittäjä pääsisikään läpi vaaleissa.

Ja tietysti voi sanoa, että vaaleissa ehdokas saa näkyvyyttä kenties joihinkin sellaisiin tuleviin vaaleihin, joissa voi tulla valituksi.

Tästä huolimatta vaatii melkoista motivaatiota lähteä valtakunnallisiin vaaleihin heikoista asemista. Varsinkin kun suomalaisilla on taipumus vaalien loppumetreillä ryhmittäytyä niiden taakse, joita pidetään ”varmoina” läpimenijöinä.

Näitä puolueen uskollisia sotureita, jotka asettavat itsensä likoon vaaleissa, meidän tulee arvostaa.

Tärkeää on tietysti, ettei näytä siltä, että kukaan on täyte-ehdokkaana, vaan kampanjoivat tosissaan silloinkin, kun läpimenon todennäköisyys vaikuttaa heikolta.

Paikallisissa vaaleissa toki mukava äänimäärä voi tulla tekemättä juuri mitään, jos ehdokas on muuten hyvin tunnettu ja hänellä on vahva kannatus.

Erityisesti Euroopan parlamentin vaaleissa tämä täyte-ehdokasongelma on korostunut. Kun vain muutama henkilö on tullut Keskustan listalta valituksi, tietävät ehdokkaat, että valtakunnallisissa vaaleissa on tehtävä valtava vaalityö. Kuitenkin ehdokkaaksi pitäisi saada henkilöitä, joilla on riittävä tukiverkko ja muutkin edellytykset valtakunnallisen kampanjan tekemiseen.

Tämän vuoksi arvostan sitä, että esim. vuoden 2014 EU-vaaleissa kansanedustajat Elsi Katainen, Antti Kaikkonen ja Mirja Vehkaperä lähtivät ehdokkaaksi. Jokaisella oli laajaa tunnettavuutta ja pitkä toiminta Keskusta-liikkeessä. Mahdollisuudet tulla valituksi eivät olleet silti kovin hyvät, mutta kukin teki onnistuneen kampanjan ja keräsi puolueen listalle n. 14.000–20.000 ääntä.

Kun useita meppejä siirtyi vaalikauden aikana sitä paitsi muihin tehtäviin, niin kevättalvella 2018 Elsi Katainen nousi 2. varasijalta Euroopan parlamenttiin.

10.) ”Pitäkää puolue aina yksimielisenä...”

Lapsena kuulin tarinan, kuinka kauan ennen syntymääni edesmennyt kokoomuslainen isoukkini oli ajautunut sanaharkkaan naapurinsa kanssa, joka oli ollut Maalaisliiton kunnanvaltuutettu. Isoukkini oli ollut mahdollisesti ns. liikuttuneessa tilassa, kun hän oli esittänyt arvionsa jotenkin näin: ”Sie olet kuule niin tyhmä mies, että jos ne toiset valtuutetut siellä esittävät, että koko teijän suku hirtethän, niin siehän nostat heti käjen ylös että joo, kannatethan!”

Todellisuudessa tämä naapuri ei ollut tyhmä mies, vaan lahjakas, itseoppinut luottamushenkilö, joka auttoi suuresti myös isoukkini perhettä virka-asioissa, kun he joutuivat vaikeuksiin.

Tarina kuitenkin kuvastaa hyvin sitä, miten tärkeätä on ajatella omilla aivoillaan. Hyvän puoluemiehen tai -naisen tunnusmerkki ei saa olla se, kuinka sokeasti hän toistelee kulloisenkin puoluejohdon tai paikallisen keskustapomon linjauksia.

Keskusta-aatteen perusteoksessa *Maaseutuhenkinen elämäkatsomus* Johannes Virolainen kirjoitti: ”*Demokratia ilman arvostelua onkin kuollutta demokratiaa.*”

Toisaalta sisäiset linjaristiriidat eivät saa johtaa siihen, että yhteinen tavoite hämärtyy mielestä. ”*Jos olemme lauma, hajoaa puolue*”, totesi Kerttu Saalasti.

Ensimmäinen Urho Kekkosen ”testamentin” kolmesta punktista puolestaan kuuluu: ”*Pitäkää puolue aina yksimielisenä ja voimakkaana.*”

Mitä Urho Kekkonen tarkoitti tällä yksimielisyydellä?

Olihan Kekkonen itsekin useissa vaiheissa urallaan toiminut aktiivisesti Maalaisliiton sisällä vastoin yleistä mielipidettä – ja kerännyt tällä toiminnallaan lukuisia vihamiehiä oman puolueen sisältä.

Ehkä hän tarkoitti sillä sitä, että vaikka meillä olisi koviakin keskinäisiä otteluita, niin kymmene hoitaa isänmaan asioita ei saa rapautua keskinäisiin erimielisyyksiin. Ei myöskään voimamme pitää puolemmen toisia puolueita vastaan vaaleissa ja muissa politiikan väänöissä.

Sen, että olemme keskustalaisia, tulee merkitä meille jotakin suurta ja tärkeää. Puolue ei ole päämäärä, se on vain väline työssä paremman maailman puolesta, mutta se on oltava silti meille rakas.

Silloin myös vaikeina päivinä meillä on halu tehdä työtä sen hyväksi. Olen usein sanonut Keskustaan pettyneille ja eroamisella tai pois jäämisellä uhkaileville – tulkaa mukaan rakentamaan parempaa Keskustaa.

Ja kun poliittiset ratkaisut valmistellaan yhdessä ja mahdollisimman vahvasti keskustalaiselta pohjalta, niin jäsenkuntamme ja kannattajiemme on niihin silloin paljon helpompi sitoutua.

Joskus olen kuullut sanottavan, että kriittistä keskustelua pitää käydä ”pukuhuoneessa”, mutta toisia keskustalaisia ei saa arvostella julkisesti. Se on sinällään kaunis ja oikea ajatus.

Mistä kuitenkin löytyy se pukuhuone, jonne kaikki Keskustan jäsenet ja äänestäjät mahtuvat keskustelemaan? Suuren puolueen linjasta ja toiminnasta on välttämätöntä käydä myös julkista keskustelua.

* * *

Santeri Alkio oli kansanvaltaisuuden suuri kannattaja, mutta hänen mukaansa jalostunut demokratia, todellinen kansanvalta ei ole vain hetkellisen enemmistön tahtoa. Se on harkittua kannanmuodostusta, jossa myös vähemmistön näkökulmia mahdollisuuksien mukaan otetaan huomioon.

Alkio kirjoitti: ”*Mutta mitä nyt sitten kansanvalta tarkoittaa? Sisältyykö siihen joukkojen mielivaltainen tahto sellaisena, kuin se ilmenee tilapäisissä, vai sellaisena kun se ilmenee järjestyneissä joukoissa? Onko kansanvallan ihanteen mukaista syrjäyttää vallasta kaikki*

ne, joilla on enemmistöjoukkojen tahdosta poikkeava mielipide, vai onko sitäkin otettava jollain tavalla huomioon?

... kansanvaltaa ei suinkaan edusta ehdoton enemmistö sellaisenaan, vaan jonkunlainen kompromissi-, eli sovittelusaavutus, jossa eri vivahtukset kansakunnan yleistahdosta, mikäli mahdollista, otetaan huomioon. Enemmistötahtona voi helposti ilmetä aivan tilapäisen mielialan ja satunnaisten syiden aiheuttama päätös, jonka harkitumpi perustelu aivan pian osoittaa erehdykseksi.”⁵⁴

Kaksipuoluejärjestelmien maissa voittanut puolue saa yleensä yli puolet parlamentin paikoista ja pystyy toteuttamaan ohjelmansa helpostikin, jos se ei ole luvannut päättömyyksiä. Meidän oloissamme se ei ole mahdollista. Vuoden 1999 eduskuntavaaleista lähtien eduskuntaan on valittu kansanedustajia kahdeksan eri puolueen listalta, ja joskus on valittu useammaltakin.

Yksikään puolue ei voi toteuttaa sellaisenaan ohjelmaansa, vaan hallituspolitiikassa joudutaan menemään kompromisseihin.

Tämä tekee puolueille helpoksi myös vaalilupausten rikkomisen. Aina voi koettaa vakuutella äänestäjilleen, että kyllähän me, mutta kun nuo toiset eivät olisi sitä hyväksyneet.

Keskeistä onkin sen luottamuksen säilyttäminen, että äänestäjämme uskovat vastuunkantajiemme todella tekevän kaikkensa keskustalaisen linjan vahvistamiseksi isänmaan asioiden hoidossa.

Suomalaiseen demokratiaan on myös kuulunut tiettyjen suurten kysymysten valmisteleminen ns. parlamentaarisella valmistelulla. Tällöin myös oppositiopuolueet ovat mukana päätöksiä valmistelemassa.

Eri linjausten ja vähemmistöjen huomioiminen on tärkeää myös puolueen sisäisissä henkilövalinnoissa.

On helppo puhua juhlapuheita siitä, kuinka kaikki olemme yhtä joukkuetta eikä mitään erilaisia siipiä ja liittoumia ole puolueen sisällä. Olemme aina ja kaikessa yhtä mieltä.

Siitä voisi sanoa, kuten presidentti Paasikiven väitetään kerran tokaiseen: *”Puolustusministeri puhuu kauniisti – mutta paskaa!”*

Keskustassa on ollut pitkä historia puolueen sisällä olevista eri linjoista, kuten olen jo aikaisemmin kuvaillut.

Ymmärtääkseni jakolinjat K- ja V-linjoihin olivat monille raskas kokemus. Myöhemmin ihmisiä on luokiteltu liberaali/konservatiivi jaottelun ohella esim. puheenjohtajavaaleissa kannattamiensa henkilöiden mukaan.

Linjajaot eivät ole niin mustavalkoisia, eikä ihmistä voi yhden mielipiteensä perusteella lokeroida yhteen joukkioon. Tärkeintä on tietysti, että olemme puolueessa ensisijaisesti ja ennen kaikkea keskustalaisia.

⁵⁴ Santeri Alkio: Ihminen ja kansalainen (1919), s. 36

Tästä huolimatta erilaisia linjauksia on kaikkien puolueiden sisällä – jos puolueissa vain on omilla aivoillaan ajattelevia ihmisiä.

On arvioitu, että Kokoomukselle olisi voinut käydä huonosti 1970-luvulla, jos puolueen oikeistolaisin siipi olisi heitetty puolueesta ulos. Tuure Junnila, Raimo Ilaskivi ja muut saivat kuitenkin tilaa toimia ja vaikuttaa puolueessa. Tämä oli viisasta. RKP:n Georg C. Ehrnrooth sen sijaan lähti puolueestaan ja perusti oman Perustuslaillisen Oikeistopuolueensa, joka jäi pienpuolueeksi. Kokoomuksesta uuteen puolueeseen lähti, vastoin odotuksia, lopulta vain yksi kansanedustaja (joka hänkin palasi pian takaisin).

Puolueen tärkeissä poliittisissa ratkaisuisissa ja henkilövalinnoissa tulisi huolehtia tasapainoisuudesta.

Etenkin ministereitä ja puoluejohdon kokonaisuutta valittaessa olisi syytä huomioida, että valituksi tulee henkilöitä, joihin mahdollisimman moni keskustalainen pystyy samaistumaan.

Ihmisillä on tietysti luontainen taipumus päätyä yhteistyöhön etupäässä samoin ajattelevien kanssa. Keskustalaisessa liikkeessä on kuitenkin tärkeää, että valta jakautuu laajasti.

Varottava on etenkin sitä, että puoluekokouksissa voittaneiden henkilöiden kannattajista tulee parempia keskustalaisia, joita muistetaan sopivilla asemilla, ja hävinneiden kannattajia syrjitään.

Päinvastoin, hävinneidenkin ehdokkaiden kannattajille on jaettava vastuuta. Juuri heidät-hän tulisikin sitouttaa ja myös heidän luottamuksensa voittaa. Tietysti tämä on tehtävä ryhdikkäästi, ei suinkaan matelemalla ja suosiota kerjäten aikaisemmilta vastustajilta.

Yhdysvaltain suuri presidentti Abraham Lincoln sanoi: *”Enkö tuhoakin viholliseni, kun teen heistä ystäviä?”*

Sama pätee tietysti myös maakunnan ja kunnan tasolla luottamustehtäviä ja muutenkin vastuuta jaettaessa.

Etenisessä kotikaupungissani oli monesti ongelmana, että kun järjestöväen ja valtuustoryhmän sisälle muodostui joku enemmistöryhmä, pyrki se miehittämään omilla edustajillaan kaikki keskeiset luottamustehtävät.

Luulen kuitenkin, että jos ryhmän sisäisiä jakolinjoja olisi aidosti tutkittu ja annettu vastuuta laajapohjaisemmin, olisi moni suhteellinen vaali valtuustossa ja julkinen kärhämä leh-tien palstoilla jäänyt käymättä.

Ehkä näin ei saisi puhua. Pitäisi sanoa, että on aina kunnioitettava enemmistön tahtoa – ja ”pulinat pois” ja että kaikkihan luotamme toisiimme yhtä paljon jne. – Kuitenkin elävä elämä on osoittanut, että toimivassa järjestödemokratiassa kannattaa pohtia myös, miksi jotkut äänestivät vähemmistön mukana, ja miten heidät sitoutetaan mukaan.

Jokainen meistä lienee joskus ollut äänestyksissä vähemmistössä ja joskus enemmistössä, jos on ollut pidempään puoluetoininnassa mukana.

Toki on sellaisiakin ihmisiä, jotka ”haistelevat tuulta”, ja hyppäävät aina lopulta voittajan kelkkaan saadakseen itselleen etua ja vaikutusmahdollisuuksia. He lupaavat tukea yhdelle ja toiselle, ja taputtelevat voittajaa selkää äänestystuloksen ratkettua.

Sellaista selkärangattomuutta kohtaa paljon politiikassa.

Sanoin eräiden eduskuntavaalien vaalipäivää ennen ystävälleni, jonka ennakkoin tulevan valituksi suurella kannatuksella: ”Sunnuntai-iltana sinulla on paljon ystäviä. Muista he, jotka ovat jo nyt tukenasi, ennen kuin ääniä on laskettu. He ovat todellisia ystäviäsi. Niillä, jotka taputtavat selkääsi sunnuntain jälkeen, voi olla joskus myös puukko kädessään.”

Ja sekin on politiikassa koviin paikkoihin joutuneiden syytä muistaa, että ne ihmiset, joille historia on lopulta patsaita pystyttänyt, ovat usein saaneet taistella niin aikansa mahtavia vallanpitäjiä kuin joskus yleistä mielipidettäkin vastaan. Sanotaan, että vain kuolleet kalat uivat myötävirtaan. Ja Juhani Siljon runossa että ”*vastavirtaan nousee lohen suku.*”

Rohkaisuksi vielä etenkin nuoremmalle polvelle Santeri Alkion sanat, joita olen jo kerran aiemmin tässä kirjassa lainannut: ”*Vain harvoille tulee mieleen ajatus: minä kynnän oman vakoni elämänsarkaan. Harvoille siksi, että vain hyvin harvat löytävät itsensä suuresta ihmismerestä. Suuren suuri enemmistö virtautuu virran mukana, aaltoilee meren mukana, tuntee ja ajattelee niinkuin enemmistö.*”⁵⁵

Aina ei kannata mennä virran mukana.

11.) Esimerkkejä omista kokemuksistani paikallisten luottamuspaikkojen jakamisessa

Moni kunnallispolitiikassa mukana ollut tietää, että verisimmät riidat ja katkerimmat loukkaantumiset tulevat usein luottamustehtävien jaosta vaalien jälkeen. Pahimmillaan se johtaa jopa omien valtuustoryhmien perustamiseen tai toisten puolueiden ryhmiin loikkaamiseen, kun juuri haluttua paikkaa ei saada.

Aina kyse ei välttämättä ole vallanhimosta, vaan kyse voi olla yksittäisiä henkilöitä kohtaan tunnetusta epäluottamuksesta tai sitten laajemmin linjavaalista, kun ideologiset linjanvedot tai

Kuten olen toisaalla tässä teoksessa kirjoittanut, erilaiset linjat olisi hyvä ottaa huomioon kuntapolitiikassa vastuuta jaettaessa, myös puolueiden sisällä.

Tulin nuorena mukaan kotikuntani paikalliseen keskustalaiseen järjestötoimintaan. Kunnallisjärjestön kokouksissa kunnallispolitiikkaan liittyvät ristiriidat näkyivät. Etenkin luottamuspaikkojen jakamista koskevissa kokouksissa tuntui suurimpana kunnianhimonan olevan, kuka pystyi värikkäästi puheitaan höystäen parhaiten toista loukkaamaan. Pahin vihollinen oli toinen puoluetoveri. Vähitellen huomasin muuttuvani itse samanlaiseksi. Se

⁵⁵ Santeri Alkio: Nuoriso ja elämä, s. 83

oli yksi syy, miksi vaihdoin paikkakuntaa ja pääsin samalla eroon kunnallisista luottamus-toimistani.

Aikanaan minut oli valittu kahdesti kaupunginvaltuustoon Kemijärvellä ennen kuin muutin Rovaniemelle. Kemijärven kuntapolitiikka oli tunnettu Keskustan sisäisistä riidoista. Syytön en niihin varmasti ollut minäkään, vaikka tarkoituksella pysyin vain rivivaltuutettuna enkä tavoitellut kaupunginhallituksen tai lautakuntien paikkoja. Puolustin laillisuutta ja puutuin muutamiin selkeästi lainvastaisiin menettelytapoihin. Myönnän, että nuoruuden ehdottomuudessa käytin sanaa joskus liiankin terävästi.

Keskeinen ongelma oli siinä, että paikallisen keskustaväen parissa oli usein ”enemmistö” ja ”vähemmistö”. Kulloinenkin enemmistö pyrki miehittämään kaikki keskeiset tehtävät itselleen. Luulen, että jos kykyä laajempiin kompromissien tekemisiin puolin ja toisin olisi ollut, niin pahimmat kärhämätkin olisi vältetty.

Esitän yksinkertaistetun esimerkin. Kunnassa on jaossa neljä kunnanhallituksen paikkaa. Valtuustoryhmän jäsenistä 75 % haluaa hallitukseen henkilöt A, B, C ja D. Sen sijaan 25 % haluaa, että yhdelle hallituksen paikalle valittaisiin E.

Jos ryhmä järjestää enemmistövaalin ryhmäkokouksessa, niin luonnollisesti A, B, C ja D saavat eniten ääniä. E:lle ja hänen kannattajilleen sanotaan, että kunnioittakaa enemmistön tahtoa ja olkaa hiljaa. Niin he yleensä sitten ovatkin.

Toinen vaihtoehto on pitää valtuustossa kuntalain sallima suhteellinen vaali, jos ryhmän vähemmistön koko on riittävän suuri, ja silloin myös E tulee valituksi. Tuolloin saa tietysti haukkumisia puolueen pettämisestä ja julkisesta riitelystä.

Mutta jos halutaan rakentaa luottamusta ryhmän kaikkien jäsenten kesken, niin kannattaa miettiä tasaista tehtävien jakamista niin, että se saavuttaisi mahdollisimman laajan luottamuksen. Aina ei vastuuta kannata antaa vain omille kavereilleen. Myös ”valtaapitävien” kannattaa rakentaa luottamusta hieman eri linjoilla olevia kohtaan. On syytä muistaa Bertolt Brechtin sanat: *”Tämän päivän voitettut ovat huomispäivän voittajia.”*

Esimerkkitapauksessani olisi ehkä kannattanut pohtia ratkaisua, että henkilöiden A, B ja C lisäksi kunnanhallitukseen olisi valittu E, ja koetettu löytää joku muu hyvä luottamustehävä D:lle.

Voi olla, että A, B ja C tulisivat helpommin toimeen D:n kanssa. Vastuutehtäviä ei kannata kuitenkaan jakaa vain omille kavereilleen. Viisautta on muuallakin ja usein erilaiset näkökulmat hyödyttävät päätöksentekoa kokonaisuutena.

Toinen kiistelystä aihe meillä oli aikanaan, sallittaisiinko kunnallisjärjestön johtokunnan osallistua valtuustoryhmän työskentelyyn ja mahdollisiin äänestyksiin. Usein mielipiteet asiassa vaihtuivat sen mukaan, uskottiinko johtokunnan olevan asianomaisen puolella vai häntä vastaan.

Itse puolustin johdonmukaisesti johtokunnan jäsenten roolia valtuustoryhmän työskentelyssä, vaikka yleensä kunnallisjärjestön aktiivit eivät minua tukeneetkaan. Lopultahan valtuutettu itse kuitenkin aina tekee päätöksensä valtuustossa.

Suorastaan törkeää oli, että kerran ryhmäkokoukseen tullut valtuustoryhmän 1. varajäsen poistettiin kokouksesta – äänestyksen jälkeen. Ilmeisesti ryhmän tuolloinen johto pelkäsi, että hän pistäisi heille ”luun kurkkuun” eräissä kysymyksissä.

Kyseinen varajäsen oli vähän aikaisemmin arvostellut minua erittäin voimakkein sanoin. Kuitenkin kannatin hänen oikeuttaan ja yleensäkin varajäsenten oikeutta olla paikalla kokouksessa, jotta ryhmässä asioiden käsittely tapahtuisi laajemmalla pohjalta ja tieto kulkisi myös varajäsenille, jotka usein osallistuivat kokouksiin.

Muutettuani Rovaniemelle olin mukana kahdessa luottamuspaikkojen jakamisessa, toisessa itse valittuna luottamushenkilönä, toisessa sivusta seuraajana. Kerron niistä tässä esimerkinnomaisesti – senkin uhalla, että joku asianosainen mielensä pahoittaa. Ne ovat kuitenkin minun kokemuksiani ja itse kohtaamistaan asioista tässä maailmassa parhaiten osaa kertoa.

Rovaniemellä olin mukana seurakuntavaaleissa ja tulin valituksi kirkkovaltuustoon.

Kunnallisjärjestön vastuuhenkilöt olivat osittain mukana laatimassa esitystä luottamuspaikkajakaaksi. Ehdokkaana olleille lähetettiin sähköpostia, jossa kysyttiin, mihin tehtäviin he ovat kiinnostuneita. Tämän jälkeen valtuustoryhmä kokoontui tekemään esitystä Keskustan luottamusmiespaikoista.

Pohjaesitys tuotiin samaan kokoukseen, jossa valinnat tehtiin. Kenties jotkut valtuutetut olivat etukäteen tietoisia esityksen sisällöstä, mutta en ainakaan minä. Lista käytiin nopeasti läpi ja se piti hyväksyä samassa kokouksessa. Mahdollisuudet sen syvällisempään tarkasteluun olivat vähäiset ja sosiaalinen paine listan hyväksymiseen sellaisenaan oli kova.

Listassa oli mm. sellainen erikoisuus, että ehdokkaana ollut, lukuisissa kunnallistehtävissä ansioitunut vanhempi konstaapeli evp. ei saanut ehdotuksessa mitään luottamuspaikkaa. Sen sijaan häntä vähemmän ääniä saaneet ehdokkaat saattoivat saada useammankin paikan.

Tällaisiin epäoikeudenmukaisuuksiin ei ollut kuitenkaan mahdollisuutta lyhyessä kokouksessa puuttua. Varsinkin kun minun annettiin ymmärtää, ettei ko. henkilö olisi halunnut paikkoja. Myöhemmin keskustelin hänen itsensä kanssa ja sain häneltä erilaisen tiedon.

Eniten ongelmia aiheutti kuitenkin kirkkovaltuuston puheenjohtajan valinta. Kyse on arvokkaasta tehtävästä, joka vaatii myös seurakunnan edustamista ulospäin.

Keskustan ryhmä esitti nopeasti nuijitussa kokouksessa tehtävään henkilöä, jolla ei ollut aikaisempaa kokemusta seurakunnan hallinnosta sen enempää kuin Keskustankaan toiminnasta, ja joka oli herättänyt seurakunta-aktiivien huomiota kertomalla sanomalehtihaastattelussa uskovansa, että jokaisella uskonnolla on sama jumala. Myöhemmin hän kirjoitti seurakunnan julkiselle Facebook-seinälle: ”*Vituttaa*”, kun kirkkoneuvoston enemmistö otti kantaa perinteisen kristillisen avioliittokäsityksen puolesta.

Sain toisilta ryhmiltä yhteydenottoja, joissa minua pyydettiin asettumaan vastaehdokkaaksi puheenjohtajaa valittaessa. Ymmärsin hyvin nämä pyynnöt. Tätä en kuitenkaan voinut tehdä, sillä en jaksanut sitä haukkumista, mitä olisin muutamilta keskustalaisilta saanut. Olisi syytetty, etten kunnioita yhteistä päätöstä. Muutenkin minulle ilkeiltiin, ennen kuin kausi oli edes alkanut, kuinka tuon kemijärveläiset riitelytavat Rovaniemelle.

Kun ryhmä kokoontui toisen kerran, ennen valtuuston kokousta, esitin, että ottaisimme valtuuston puheenjohtajuuden kuitenkin vielä uudelleen käsittelyyn. Esitin valtuuston puheenjohtajaksi Rovaniemellä laajasti arvostettua rouvaa, jolla oli pitkä kokemus kunta- ja seurakuntapuolen tehtävistä ja joka oli saanut ansioistaan sitä paitsi kotiseutuneuvoksen arvonimen. Hän ei tehtävään pyrkinyt, mutta olisi hoitanut puheenjohtajuuden varmasti seurakunnalle kunniaksi.

Ryhmässä hävisimme kuitenkin yhdellä äänellä ja mentiin alkuperäisen esityksen mukaan. Valtuustossa olin hiljaa ja kunnioitin ryhmän päätöstä. Itse sain kyllä ne tehtävät, jotka halusin, mutta lähdin huonolla omallatunnolla kokouksen jälkeen asunnolleni. Olisiko sittenkin pitänyt kuunnella sydämen ääntä eikä ryhmän yhden äänen enemmistöä? Luopua vaikka omista paikoista sen hinnalla, että omatunto on puhdas.

Ajattelin kuitenkin, että tällä vältän julkisen riitelyn ja haukkumiset porukan pettämisestä.

Olin väärässä. Muutaman päivän kuluttua kunnallisjärjestön riveistä vaadittiin minun ja muiden ryhmäkokouksessa toista henkilöä puheenjohtajaksi kannattaneiden erottamista Keskustan kirkkovaltuustoryhmästä. Rikoksemme oli se, että äänestimme ryhmässä vastoin pohjaesitystä. Vaikka valtuustossa kunnioitimme ryhmäpäätöstä, niin edes omassa ryhmässä ei olisi saanut ottaa asiaa uudelleen käsittelyyn ja kertoa eriyvästä mielipiteestään! Ajatusrikos!

Laajalle levitetyistä uhkauksista huolimatta kunnallisjärjestö ei kaikei koskaan käsitellyt erottamisasiaamme.

Lopulta kävi kuitenkin niin, että kirkkovaltuuston puheenjohtajaksi valittu henkilö erosi tehtävästään kesken kauden. Pyysin, että alun perin tehtävään kannattamani rouva olisi nyt käytettävissä. Hän kuitenkin kieltäytyi ja tuki tehtävään minua. Suostuin sillä ehdolla, että valinta on Keskustan ryhmässä yksimielinen. Näin sitten olikin ja hoidin kesken jääneen kauden puheenjohtajuutta loppuun.

Rovaniemeltä muutama vuosi myöhemmin haluan antaa kuitenkin paljon positiivisemman esimerkin. En ollut itse ehdokkaana vaaleissa, mutta autoin useita ehdokkaana olleita ystäviäni vaalilytyössä.

Kunnallisvaaleissa Keskusta keräsi kovalla työllä kattavan ehdokaslistan. Vaalityö sujui hyvässä hengessä ja muutoinkin erinomaisesti, pois lukien kunnallisjärjestön vaalilehti, jonka taittaminen epäonnistui eikä ehdokkaiden nimistä ja kuvista tahtonut saada selvää. Kokosin yhdessä neljän ehdokkaan kanssa oman vaalilehden, joka jaettiin jokaiseen kotiin Rovaniemellä. Kalliiksi tuli, mutta ainakin näiden ehdokkaiden kuvat ja numerot näkyivät. Hyvin tuli ääniäkin.

Kun ehdokkaita ja myös jaettavia luottamuspaikkoja on maakuntakeskuksessa tietysti runsaasti, niin luottamuspaikkojen jakaminen on tarkkaa kellosepäntäytötä. Etenkin, kun sukupuolikiintiöt täytyy ottaa huomioon. (Aikanaan sukupuolikiintiöt tehtiin varmistamaan naisten riittävän tasapuolinen edustus luottamuselimissä. Nykyään monessa kunnissa hyviä naisia on jouduttu jättämään valitsematta, kun miehillekin on turvattu riittävä kiintiö. Niin ajat muuttuvat.)

Vaikka viime kädessä kaikki ratkeaa äänestämällä, on hyvin tehty pohjaesitys onnistuneen luottamuspaikkajaon tärkeä edellytys.

Keskeistä on erityisesti se, että prosessi on avoin eikä salakähmäinen, ja menettelyjärjestys ilmoitetaan etukäteen.

Rovaniemellä kunnallisjärjestön puolesta kerrottiin ehdokkaana olleille, miten luottamuspaikkojen jakamisprosessi tullaan suorittamaan. Ehdokkaat saivat esittää ensisijaisia ja toissijaisia toivomuksiaan, joiden perusteella pohjaesitys koottiin.

Mikä tärkeintä, kun valtuustoryhmä ja johtokunta kokoontuivat käsittelemään luottamuspaikkajakoa, kaikkien ehdokkaiden toiveet eri tehtäviin esiteltiin kokousväelle. Näin päätäjät saattoivat nähdä, millaisin perustein karsinta oli tehty.

Perusteena olivat ymmärtääkseni henkilön äänimäärän lisäksi aiempi kokemus luottamustoimista ja muu henkilön asiantuntemus kyseiseen luottamustehtävään liittyen. Kaupunginhallituksen jäsenyydestä ja valtuuston ja lautakuntien puheenjohtajuuksista äänestettiin. Muut paikat menivät pääosin pienellä hiomisella.

Tietenkään kaikki toiveet eivät voi täytyä, jos halukkaita on johonkin tehtävään enemmän kuin paikkoja. Kuitenkin kun prosessi koetaan reiluksi, niin lopputulos hyväksytään kokonaisuutena paremmin, vaikkei se kaikilta yksityiskohdiltaan juuri jokaista miellyttäisikään.

Lähes jokainen ehdokkaana ollut sai ainakin jonkun paikan tai ainakin varapaikan, jos vain halusi. Sellainen motivoi olemaan ehdokkaana jatkossakin, vaikkei valtuustoon asti pääsikkään.

Oli tärkeää myös, että luottamuspaikkoja jaettaessa huomioidaan ensisijaisesti ehdokkaana olleet. Väheksymättä yhtään muiden keskustalaisten ansioita – korkeakaan äänimäärä ei sinällään lisää ihmisen älykkyyttä piirunkaan vertaa (korkeintaan voi nostaa jotain muuta ainetta päähän) – ovat demokratiassa vallankäyttäjää kuitenkin vaaleilla valitut henkilöt.

Tietysti joskus voi olla perusteltua asettaa joku kokenut pitkäaikainen luottamushenkilö, tai muuten asiantunteva ihminen ohi ehdokkaana olleiden jollekin yksittäiselle luottamuspaikalle. Tähän täytyy löytyä kuitenkin hyvin painavat perusteet.

Sellainen ei kuitenkaan saisi olla esim. se, että kyseinen henkilö on ollut jonkun johtavan paikallispoliitikon tukimiehenä vaaleissa ja tarvitsisi kiitoksena palkkiopaikan.

Otan esimerkin itsestäni. Luulen, että minullakin olisi voinut olla jotain annettavaa Rovaniemen kuntapolitiikkaan. Kuitenkaan kun en ollut ehdokkaana kunnallisvaaleissa, ei minulla ollut mitään oikeutta toivoa itselleni paikkoja, niin paljon kuin vaalityötä teinkin ja koetin kerätä ääniä Keskustalle. En ollut valmis asettamaan itseäni ehdokkaana likoon, toiset olivat. Nostan heille hattua ja iloitsen, että lähes kaikki ehdokkaana olleet saivat halutessaan ainakin jonkun luottamustoimen.

Aiempien vaalien jälkeen Rovaniemellä oli noussut kovaa julkistakin hälinää, kun täysin ehdokaslistan ulkopuolelta alettiin ajaa henkilöä keskeiselle palvelutyön johtokunnan puheenjohtajan paikalle. Lopulta paikalle valittiin kuitenkin ehdokkaana ollut henkilö.

Henkilövalinnat herättävät helposti riitoja ja epäluottamusta. Niissähän eivät riitele ”asiat”, vaan ihmiset, kun ihmisyksilöt ovat vastatusten. Monesti voi syntyä kokemus, että valinnat on päätetty pienellä piirillä etukäteen tai joku ryhmittymä koettaa saada vain omia kavereitaan keskeiselle paikalle. Riidat voivat johtaa pahimmillaan siihen, että monta hyvää toimijaa lähtee Keskustan parista, mikä ei ole kenenkään etu. Siksi valintaprosessien sujuvuuteen kannattaa panostaa.

12.) Vallan keskittymisestä

Keskustalaisesta kansanvaltaisesta ihanteesta puhuttaessa voisi pohtia myös sitä, onko vallan keskittyminen samoille ihmisille ideologisten tavoitteidemme mukaista.

Selvää on, että kansakunnalle vaikeina aikoina valta on jouduttu siirtämään joskus hyvinkin pienelle piirille tai jopa yksittäisen henkilön käsiin.

Sotilaallinen ja poliittinen valta keskitettiin yksin käsiin – Suomen Marsalkka Mannerheimille – jatkosodan loppuvaiheen kauheassa tilanteessa kesällä 1944. Suomi selvisi.

Paasikivi ja Kekkonenkaan eivät kannattaneet aina kovin demokraattisia otteita. Heidän elämäntyönsä hedelmät kuitenkin säilyvät.

Sen sijaan normaaleissa oloissa ja meidän ns. tavallisten ihmisten parissa kannattaa pohtia hyvin vakavasti, onko hyväksi, että samat ihmiset istuvat lukuisissa eri tehtävissä, yleensä johtavilla paikoilla.

Nyt mahdollisten maakuntavaalien tullessa on pohdittu, onko tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi kansanedustajat pyrkivät maakuntavaltuustoihin.

Puolueet tietysti tarvitsevat mahdollisimman nimekkäitä äänenkerääjiä. Mutta onko samojen ihmisten kannattavaa istua luottamushenkilöinä lukuisissa eri luottamustoimissa, etenkin ykköspaikoilla?

Pienemmälläkin tasolla näkee sitä, että ihmisille syntyy helposti käsitys siitä, että yleinen etu vaatii asianomaisen pääsyä mahdollisimman moneen eri tehtävään. Joskus vieläpä käy niin, että tehtävät tulevat liiallisen kuormituksen takia huonosti hoidettua.

Sanotaan, että valta turmelee aina ja ehdoton valta turmelee ehdottomasti.

Toisaalta on toki ihmisiä, joiden tarmokkuutta ja lahjakkuutta halutaan käyttää monissa eri tehtävissä.

Erityisesti kokemus on tietysti politiikassa arvokasta. Tieto kypsyy taidoksi vain kokemuksen kautta. Pitkät palveluvuodet eivät silti tarkoita, että ihminen olisi automaattisesti jotenkin valistuneempi.

Joku ihminen voi istua vaalikaudesta toiseen luottamustehtävissä käyttämättä lainkaan puheenvuoroja tai jaaritellen kokouksissa jonninjoutavia perehtymättä käsiteltäviin asioihin. (Joistakin luottamushenkilöistä kulkee joskus vitsejä, kuinka repeävän kirjekuoren rapsahdus ääni kuuluu kokouksen alussa. Kokousasiakirjoihin aletaan vasta silloin tutustua.)

Luottamustehtävien edessä on myös tunnettava nöyryyttä. Kenelläkään ei ole subjektiivista oikeutta juuri tietyille paikalle.

Joskus kuulee sanottavan, että ”hän menetti paikkansa vaaleissa”, kun ei joku tullut valituksi uudelleen luottamustehtäväänsä. – Kaikkihan kuitenkin menettävät paikkansa vaaleissa. Valta on vain lainassa kansalta. Jos sitten saa uudelle kaudelle kansalta mandaatin, niin hyvä on. Mutta ei tehtäviä kukaan omista.

Minä en ole luonnostani kovinkaan nöyrä, saati vaatimaton ihminen. Minua on kuitenkin suuresti ihmetyttänyt, miten esim. kuntapolitiikassa ensikertalaiset valtuutetut voivat vaatia itselleen ykköstehtäviä yksinomaan äänimääräänsä vedoten.

Olen kuullut jopa sanottavan ensikertalaisen suulla: ”Jos en pääse kaupunginhallitukseen, niin en sitten huoli mitään paikkaa!”

Kun olin seurakuntavaaleissa ehdokkaana ensi kertaa Kemijärvellä, 24-vuotiaana, tulin koko kaupungin ääniharavaksi. En kuitenkaan tavoitellut kirkkovaltuuston puheenjohtajuutta tai kirkkoneuvoston jäsenyyttä, vaikka ”kunnianperkele” istuikin olkapäällä ja koetti yllyttää hakemaan tehtäviä komeilla titteleillä. Kun ei ollut aiempaa kokemusta seurakunnan hallinnosta, niin halusin oppia tehtäviin. Pyrin ja pääsin lähetystyön johtokunnan puheenjohtajaksi ja olin rivijäseneä kirkkovaltuustossa.

Neljä vuotta myöhemmin tulin jälleen ääniharavaksi. Nyt katsoin, että minulla on jo riittävästi kokemusta seurakuntahallinnosta, joten pyrin ja pääsin kirkkovaltuuston puheenjohtajaksi. Onnistuin työssäni varmasti paremmin kuin jos olisin heti ensimmäisellä kaudella työntynyt tehtävään.

* * *

Vallan keskittymästä puolueessa pienelle valtaeliitille merkitsisi myös ajoittain Suomessa esiin nostettu ajatus listavaaleihin siirtymisestä.

Maaliskuussa 2018 Suomenmaan pääkirjoituksessa esitettiin äänestäjien valinnanmahdollisuuksia puolue-eliitin vallan lisäämisen hyväksi merkitseviä listavaaleja. Tuntui ensin, että onko aprillipila etuajassa? Vasemmistopuolueistahan tällaista on joskus tarjoiltu, mutta oli todella hämmäntävää, että Keskustan pää-äänenkannattaja nostaa tällaisen esityksen. Esitettiin, että ensin listavaalia voisi kokeilla EU-vaaleissa.

Listavaalit eivät sovi suomalaiseen demokratiaan. Se keskittäisi valtaa pienelle piirille puoluejohdossa. Listavaalissa kilpailua ei olisi, vaan puolue päättäisi, ketkä ovat ”parhaita” ehdokkaita ja ketkä ”huonoimpia”. Ymmärrän, että vasemmistopuolueissa tällaista voidaan esittää, mutta aitoa kansanvaltaa ajavan puolueen ei pitäisi moisiin esityksiin lähteä.

Ehdokkaiden keskinäinen kilpailu vain piristää vaaleja. Sitä paitsi EU-vaalit olisivat erityisen huono listavaalina juuri Keskustalle. Kannattajistamme suuri osa vastusti EU:hun liittymistä ja euroon liittymistä. Puolueessamme, ainakin kentällä, on nykyään hyvin erilaisia näkökantoja juuri EU-politiikan osalta.

Eikö ole parempi, että eri näkökantojen edustajat etsivät oman hyvän ehdokkaan Keskustan listalta ja äänestävät häntä? Kaikki äänet tulevat silloin Keskustan listalle. Sen sijaan, jos

on listavaali ja kärkiehdokas ei miellytä, niin äänet voivat jäädä nukkumaan tai mennä toisille listoille.

13.) Kristilliset arvot Maalaisliitto-Keskustan ohjelmassa

Politiikan ja uskonnon suhteesta puhutaan paljon. Usein sanotaan, ettei politiikkaa ja uskontoa tule sekoittaa. Siitä tulevat mieleen erän tutun pappismiehen sanat: *”Voi niitä, jotka eivät sitä tee! Jotka kipuilevat vain oman puutteellisen omantuntonsa kanssa suuria päätöksiä eivätkä pyydä Jumalalta viisautta ja johdatusta!”*

Uskovan kristityn ihmisen todellinen kotimaa ei ole tässä maailmassa ja hänen päämääränsä ulottuu kuoleman rajan ylitse. Isänmaa on hänelle kuitenkin Jumalan lahjaa eikä ole suinkaan merkityksetöntä, miten tehtävänsä täällä suorittaa.

Jeremian kirjan 29 luvussa lukee: *”Toimikaa sen kaupungin parhaaksi, johon minä olen teidät siirtänyt. Rukoilkaa sen puolesta Herra, sillä sen menestys on teidänkin menestysenne.”*

Tietenkin puoluepolitiikkaan uskonnollisuuden voi tuoda myös väärällä tavalla. Etenkin jos kristittyihin äänestäjiin pyritään teennäisesti vaikuttamaan ääni väristen pidetyillä hurmospuheilla tai tehdään uskovaisista naurunalaisia luettelemalla raamatunlauseita, kun päätetään kaupungin osayleiskaavasta. Ja luterilaisuudessa yleensä on maallisen ja hengellisen regimentin välillä tehty selvä ero – ei kuitenkaan siten, etteikö yhteyksiä ja yhteistyötä voisi olla.

Minä olen uskova kristitty ja arvokonservatiivi. Myönnän tuntevani suurta sympatiamaa Kristillisdemokraattista puoluetta kohtaan. Monissa arvokysymyksissä jaan heidän näkemyksiään ja kunnioitan suuresti puolueen entistä puheenjohtajaa Päivi Räsästä, joka joutui aikanaan kohtuuttoman julkisen vainoamisen kohteeksi.

Kuitenkin kun kerran sairastuin kurkkutulehdukseen ja jouduin vuoteenomaksi, niin katselin suorana lähetyksenä koko päivän Kristillisdemokraattien puoluekokousta. Tuon lähetksen jälkeen vakuutuin, että olen oikeassa puolueessa. KD:ssa minun paikkani ei olisi.

Lisävahvistusta tälle antoi eräs ahdistava puhelinsoitto, jonka sain keväällä 2011. Olin kirjoittanut lehdessä lappilaisille äänestäjille, että koska KD on vaaleissa yksin ilman vaaliliittoa, ei se mitenkään voi saada omaa ehdokastaan läpi (eikä saanutkaan). Kannustin kristillistä arvopohjaa tukevia ehdokkaita etsimään arvojaan vastaava ehdokas toisten puolueiden listoilta. Muuten äänet menevät hukkaan ja edistävät välillisesti vasemmistopuolueiden asiaa.

Tämän johdosta entuudestaan minulle vieras naishenkilö soitti ja syytti minun tuhonneen KD:n kannattajien ihmisarvon kirjoituksellani. Hän kertoi joutuneensa antamaan terapiaa herkille ihmisparoilta. Nainen lupasi jatkossa kertoa kaikille ihmisille, että Janne Kaisanlahden takia ei Keskustaa voi äänestää. Viimeisellä tuomiolla joutuisin kuulemma tekoni vastaamaan. Sanoin, että tililläni on silloin varmasti paljon suurempia syntejä, jos niistä aletaan luetteloa tehdä.

Olen toki saanut paljon kritiikkiä osakseni politiikassa eikä se sanottavasti ole hetkauttanut. Tuo puhelu jäi kuitenkin mieleen. Näitä kokemuksiani muistelen aina silloin, kun Keskustan liika liberaalius ärsyttää ja mietin, että olisinkohan onnellisempi KD:ssa, jossa kaikki ovat konservatiiveja...

Joka tapauksessa Maalaisliitto-Keskustan perustassa kristillinen arvopohja ja ihmiskäsitys näkyvät selvästi. Kuten yleensäkin koko läntisen maailman perusarvot ja kehitys perustuvat juutalais-kristilliseen historiaan ja arvomaailmaan.

Puolueemme keskeiset perustajat olivat kristittyjä. Heidän uskonnollisissa käsityksissään oli eroavaisuuksia, mutta he tunnustivat uskoaan julkisesti. He tunsivat olevansa vastuussa Korkeimman edessä teoistaan ja tekemättä jättämisistään. Kun talvisota syttyi, Kyösti Kallio kehotti Suomen kansaa rukoilemaan. Hänen tunnettu rukouksensa on tämän kirjan lopussa. Maalaisliiton juurissa kristillisten herätysliikkeiden synnyn ja kehityksen vaikutus näkyy selvästi. Edelleenkin Keskustan jäsenistössä on paljon herätysliikeväkeä, etenkin lestadiolaisia.

Opetusneuvos Kerttu Saalasti piti kristillistä sanomaa poliitikkona esillä hyvin voimakkaalla profiililla eikä horjunut pilkkahuutojen edessä.

Vielä keskellä radikalisoituvaa 1960-lukua, vuonna 1966, Keskustan puolueohjelmassa linjattiin:

”Kansamme elämää on kehitettävä terveiden ja raittiiden elämäntapojen pohjalla. Vakaan Suomen kansan aikaisemmin elämässään noudattamat esikuvat: yksinkertaiset tavat, ahkeruus, säästäväisyys ja usko Jumalaan olkoot edelleen ne perusteet, joihin kansakunnan elämän on nojattava.”

Nykyisessäkin, vuoden 2006, Keskustan periaateohjelmassa viitataan kristillisiin arvoihin sekä kristillisen perinteen vaikutuksesta kulttuuriimme.

Vaikka elämmekin nyt omituista maailmanaikaa, jolloin kristilliset tunnusmerkit halutaan häivyttää julkisesta tilasta, niin juuriamme meidän ei tule piilottaa. Suvivirsi raikukoon ja jouluevankeliumi luettakoon kouluissa edelleen! Jos hävitämme kristinuskon kouluista ja kodeista, niin kasvatamme lapsemme ateismiin tai avaamme tien vieraille uskonnoille.

Kristinuskon on ollut siunaukseksi maallemme ja myös sen sellaisille asukkaille, jotka eivät itse ole uskovia kristittyjä. Kristillinen arvopohja on taannut uskonnonvapauden myös toisin uskoville ja uskonnottomille.

Sen sijaan jokainen voi käydä katsomassa, mikä on uskonnonvapauden (ja yleensä muidenkin vapauksen) asema useimmissa islamilaisissa tai ateistiseen marxilaisuuteen perustuvissa maissa ja järjestelmissä.

Kristillisiä arvoja on käytetty argumenttina erityisesti poliittisissa väänöissä koskien erityisesti avioliittolainsäädäntöä ja ns. translakeja yms. sellaisia kysymyksiä, joissa aiempaa kristillisyyteen perustuvaa käsitystä avioliitosta ja sukupuolista miehenä ja naisena on pyrittävä muuttamaan.

Myös liberaaliteologian pohjalta on voitu perustella liberaaleja näkökantoja näihin kysymyksiin, puhuen ihmisoikeuksista, rakkaudesta ja suvaitsevaisuudesta, jonka tueksi etsitään myös kristillisiä arvoja.

Tuolloin toki Jeesuksen ajatuksiksi pistetään helposti asioita, joita hän ei sanonut tai jotka ovat selvässä ristiriidassa Raamatun Jeesuksen kanssa.

Kuitenkin kristillisen näkökulman pohjalta voisi ottaa kantaa muuhunkin kuin eräisiin ns. moraal- ja sukupuolikysymyksiin. Luulen, että kristilliseltä arvopohjalta Keskustan sisäläkin olisi mahdollista tehdä yhteistyötä yli liberaali-/konservatiivirajojen monissa kysymyksissä. Esim. kun puolustetaan kristillisestä arvopohjasta nousevia perinteitämme ja kalenterimme juhlapäiviä.

Myös sosiaaliseen vastuuseen kristillinen arvopohja meitä velvoittaa. Erityisesti siinä näen, Alkion ja Kallion ajattelutavan huomioiden, kristinuskon merkityksen keskustapolitiikassa.

Yhdysvalloissa herätyskristilliset poliitikot toimivat arvokysymyksissä vahvoja kristillisiä painotuksia edustavassa Republikaanisessa puolueessa. Näin he usein kannattavat myös hyvin oikeistolaista linjaa esim. veropolitiikassa ja sosiaalisissa kysymyksissä.

Kotikaupungissani Kemijärvellä puolestaan toimi aikanaan kirkkoherrana legendaarinen Lauri Lanjala (ent. Laitinen), joka oli pitäjän maalaisliittolaisten isäntien kauhuksi julkkommunisti. Hän marssi papinpuvussa SKDL:n vappukulkueessa ja opetti rippikoulussa, että Jeesus oli maailman ensimmäinen kommunisti.

Moniin sosialisteihin onkin vedonnut alkukirkon ajan kristittyjen yhteisomaisuuden toteuttaminen.

Kristillisillä arvoilla voi siis perustella monenlaista politiikkaa.

Suomalaiselle kulttuurille on läheistä luterilainen etiikka, joka näkyy esim. rehellisyyden ja korkean työmoraalin kunnioitus.

Keskustalaisessa politiikassa voidaan nähdä kristillisten arvojen yhteys ja velvoittavuus heikoimmassa olevien ihmisten auttamiseksi. Aina kun teemme kovia leikkauksia – ja joskus niitäkin on tehtävä – on mietittävä niiden vaikutus kaikkein vähäosaisimpiin ihmisiin.

Päätäjät harvoin ovat vähäosaisia. Kosketus heidän arkeensa voi kadota meillä, ihan huomaamattamme. Siksi tätä asiaa ei voi liiaksi alleviivata.

Santeri Alkion ja Urho Kekkosen, molempien, testamentiksi on kutsuttu sanoja: *”Muistakaa köyhän ihmisen asia!”* – Ihmiskunnan Vapahtaja lausui aikanaan: *”Köyhät teillä on aina keskuudessanne”*. Raamatun mukaan viimeisellä tuomiolla Jeesus sanoo: *”Totisesti: kaiken, minkä te olette tehneet yhdelle näistä vähäisimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.”* (Matt. 25:40)

* * *

Keskustassa kristillinen arvopohja on näkynyt kauniina perintönä mm. siinä, että puoluekokousviikonloppuina sunnuntaisin on hartaustilaisuus pyhäaamuna. Näin samalla mahdollistetaan yhteinen hengellinen tilaisuus niille ihmisille, jotka eivät voi kokoukseen

osallistumisen takia osallistua jumalanpalvelukseen ja siten pyhittää lepopäivää. Luonnollisestikaan hartauteen osallistuminen ei ole pakollista kenellekään.

Järjestökentällämme on joskus järjestetty keskustalaisten kirkkopyhiä, etenkin seurakunta-vaalien yhteydessä.

Toivottavasti meille ei leviä koskaan sellainen kulttuuri, että tätäkin aletaan vaatia pois eikristittyjen mielensä pahoittamisen takia.

Kuitenkin on samalla syytä painottaa, että Keskustaa ei ole perustettu uskontopuolueeksi. Meidän kristillinen arvopohjamme ei merkitse sitä, että puolueen tulisi ottaa kantaa esim. kirkkokuntien sisäisiin asioihin tai että muihin uskontokuntiin kuuluva ei voisi osallistua puolueen toimintaan.

Myös Keskustan arvomaailman hyväksyvien hindujen, muslimien tai ateistien on oltava tervetulleita Keskustan toimintaan.

Kerran siellä helmiportilla ei jäsenkirjoja kysytty. Luterilaisen kahden regimentin opin mukaisesti ajattelen, että puoluepoliittisen toimintamme ensisijainen kohde ja katse on tässä ajassa.

Ylihengellisyys voi näkyä myös vääränlaisena asenteena suhtautumisessa ehdokkaisiin. On tietysti hyvä äänestää kristillisiä arvoja puolustavia ehdokkaita. Ja jos ihminen uskoo kerran joutuvansa teoistaan vastuuseen Luojansa eteen, niin ehkäpä hän tuntee vastuunsa velvoittavuuden myös yhteisiä asioita hoitaessaan.

Ei kuitenkaan kannata kuvitella, että uskovaiset poliitikot olisivat jotenkin ”pyhempää” kuin muut. Olen jonkun kerran saanut paheksuntaa osakseni, kun olen arvostellut uskovaisia poliitikkoja – en toki heidän uskonsa takia, vaan poliittisten toimiensa ja valintojensa. On kauhisteltu, että miten voit toisia uskovaisia arvostella. – Voin sanoa, että oikein hyvin olen voinut arvostella, jos on eri mieltä oltu. Erehtyväisiä ja puutteellisia ihmisiä ne uskovaisetkin ovat. Joskus voivat olla kovinkin häijyjä. Tiedän, kun olen itse yksi heistä.

14.) Keskustapuolue kansainvälisessä viitekehysessä

Keskusta-aatteen perusta desentralismissa ja pohjoismaisen talonpoikaisyhteisön arvoissa tekee siitä hankalasti sijoitettavan kansainvälisessä viitekehysessä. Näillä arvoilla olisi kuitenkin paljon annettavaa maailmalla.

Desentralismilla ensisijaisesti profiloituneita puolueita lienee maailmalla vähän. Jonkinlaista talonpoikaisjuuristen puolueiden yhteistyötä on Euroopassa toki tehty jo Maalaisliiton aikana.

Monessa maassa karkeasti arvioiden on ollut vanhastaan kaksi voimapuoluetta tai blokkia – vasemmistolaiset, sosialistiset työväenpuolueet sekä oikeistolaiset, kapitalistiset ja konservatiiviset puolueet.

Näiden välissä on monessa maassa sitten erilaisia liberaaleja puolueita.

Keskusta on ollut mahdotonta yhdistää itseään sosialisteihin tai oikeistolaisiin puolueisiin. Ja kun se muutenkin kuuluu poliittisen kartan keskelle, on se tehnyt veljespuolueyhteistyötä erilaisten liberaalipuolueiden kanssa.

Puhuttaessa liberaaleista ja liberalismista täytyy muistaa, että sana voidaan määritellä monella tavalla.

Maailmalla on hyvin erilaisia liberaalipuolueita.

Esim. Australian valtapuolue on nimeltään Australian Liberaalinen Puolue. Kyseinen puolue on kuitenkin melko perinteinen konservatiivinen oikeistopuolue, joka kannattaa monarkian säilyttämistä Australiassa ja tekee tiukkaa maahanmuuttopolitiikkaa.

Yhdysvalloissa liberaaliksi kutsutaan yleensä ihmistä, joka kannattaa arvoliberaalin politiikan lisäksi korkeita veroja ja vahvempaa valtion kontrollia. Esim. Bernie Sandersin kannattajia ja muita Amerikan vasemmistolaisia voidaan kutsua liberaaleiksi. Konservatiivi/republikaani sen sijaan haluaa matalia veroja ja vähemmän valtion puuttamista ihmisten asioihin. Monessa maassa markkinaliberalismia edustavat puolueet sijoitetaan oikealle eikä vasemmalle.

Nykyään ääriiberaaleista puhuttaessa ainakin minun mielikuvissani nousee käsitys väriltään ensisijaisesti ”punavihreistä” vuhottajista, jotka haluavat avata rajat hallitsemattomalle maahanmuutolle, museoida suomalaisen luonnon ja suojella enemmän petoeläimiä kuin maaseudulla asuvia ihmisiä.

Suomessa aikaisemmin toiminut Liberaalinen Kansanpuolue oli kuitenkin oikeistopuolue. Sen viimeinen kansanedustaja Tuulikki Ukkola kirjoitti blogissaan vuoden 2012 presidentinvaalien jälkeen:

”Näiden vaalien saldo on hurja: liberalismiin täystuho, kuolema. Sitä ei aiheuttanut liberalismilla vaalikentille ratsastanut Pekka Haavisto, vaan hänen tukijansa, tieteen edustajat, kulttuurikuikelot (huom. oululainen ilmaus) ja sosiaalisessa mediassa mellastavat liberaalifundamentalistit. He tuhosivat liberalismiin perusaatteen, suvaitsevaisuuden ja vapaamielisyyden.

Liberalismia ei ole se, että julistaudutaan liberaaliksi, potkitaan ja herjataan toisinajattelijoita, riehutaan ja rällätään sosiaalisessa mediassa ainoiden oikeiden ehdokkaiden puolesta. Noita toisia saa haukkua ja kiusata, kilpailevasta ehdokkaasta saa levittää valheita – liberalismiin nimissä. Kaikki jotka ajattelevat toisin tai uskaltavat epäillä näitä ehdottomasti oikeassa olijoiden mielipiteitä, ovat sieltä alapäästä.

Älkää tulko lankoja pitkin ja sanoko, että turpa tukkoon Ukkolan akka, et sinä mitään liberalismista tiedä. Enköhän minä jotain tiedä. Olen LKP:n (Liberaalisen Kansanpuolueen) viimeinen kansanedustaja ja entinen puheenjohtaja. Liberalismi ei todellakaan ole toisinajattelijoiden jahtaamista, panettelua. Se on vapaamielisyyttä ja suvaitsevaisuutta.”⁵⁶

⁵⁶ Tuulikki Ukkolan blogi, 3.2.2012 (<http://tukkola.puheenvuoro.uusisuomi.fi/96450-liberalismi-t%C3%A4ystuho>)

Liberaalinen Kansanpuolue liittyi 1980-luvulla vähäksi aikaa Keskustan jäsenjärjestöksi. Se käytännössä tuhosi LKP:n, vaikka se onnistuikin vielä 1991 saamaan yhden kansanedustajan läpi palattuaan esiintymään itsenäisillä puoluetunnuksilla.

Kun Keskusta ja LKP tekivät yhteenliittymän, kotikaupunkini Kemijärven liberaalien tuoloinen nokkamies Henrik Mäkinen kuvaili Keskustan Yhteisvoimin-vaalilehdessä liberaalisia:

”Liberalismi juontuu latinankielisestä sanasta ’liber’ – vapaa. Liberalismi korostaa ihmisen vapautta, hänen mahdollisuuttaan kehittää vapaasti itseään ilman ulkoa päin tulevaa pakkoa ja ohjausta.

Poliittinen liberalismi on ottanut lähtökohdakseen yksilön arvon, ihmisarvon periaatteena se, ettei millään yksilöllä ja yhteiskunnallisella instituutiolla saa olla sellaista ylivaltaa ihmiseen, että hänen asemansa ihmisenä ja kansalaisena kärsii. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus vapaaseen mielipiteen ilmaisuun ja yhteiskunnalliseen toimintaan ja tätä tietä päätöksentekoon nykyaikaisessa demokratiassa.”

* * *

Vuonna 1988 Keskusta liittyi Liberaalin internationaalinen jäseneksi. Euroopan parlamentin puitteissa Keskusta on toiminut Euroopan liberaalien ja demokraattien Alde-ryhmässä (Alliance of Liberals and Democrats for Europe).

Moni hyvinkin erilainen keskustalainen on myöntänyt minulle, ettei Alde-ryhmä Euroopan parlamentissa sovi Keskustalle kovin hyvin. Ehkä korkeintaan kovimmat EU-intoilijat, jotka ovat usein myös hyvin arvoliberaaleja, voivat ihailla Aldea varauksettomasti.

Valitettavasti muutkaan EU-parlamenttiryhmit eivät ole Keskustalle ongelmattomia.

Keskusta päätyi aikanaan Aldeen, kun kaksi suurinta ryhmää – sosialistit ja oikeistoryhmä – olivat Keskustalle mahdottomia valintoja. Myös RKP Suomesta kuuluu Aldeen.

Vuoden 2009 EU-vaalien jälkeen uutisoitiin meppi Hannu Takkulan pohdinnoista siirtyä konservatiivisempaan ECR-ryhmään. Keskustan puoluehallitus ei kuitenkaan kannattanut Keskustan lähtemistä Aldesta eikä Takkulakaan loikannut. Hänen esittämänsä pohdinnat olivat kuitenkin ymmärrettäviä.

Kesällä 2013 Keskustan meppi Paavo Väyrynen esitti uuden europarlamenttiryhmän, kansallisvaltioiden itsenäisyyttä ja korostavan ja maaseutuun myönteisesti suhtautuvan ”Euroopan Keskustan”, muodostamista. Hän perusteli mm. seuraavasti: *”Se olisi desentralistinen vaihtoehto keskittämispolitiikalle. Federalismi on äärimmilleen vietyä keskittämispolitiikkaa, ja se on sinipunan sekä cityvihreitten politiikkaa. Me rakentaisimme hajautettua ihmiskeskeistä yhteiskuntaa.”* (YLE, 5.6.2013)

Keskustanuoret toimivat Euroopan liberaalinuorten kattojärjestössä (LYMEC). Olen ymmärtänyt, että keskustalaisen alue- ja maatalouspolitiikan yhteensovittaminen järjestössä toimivien monien muiden puolueiden kanssa on ollut vaikeaa.

Toisaalta desentralismiin voidaan liberaalinuorten parissa suhtautua myönteisesti. Niinpä ainakin valtion toiminnan hajauttamiselle ja lähidemokratian vahvistamiselle sieltä voinee saada kaikupohjaa.

On kuitenkin vaarallista, jos alamme samastua liikaa Euroopan liberaaleihin federalisteihin, jotka kannattavat yhä syvenevää Euroopan unionin yhtenäistymistä.

Varsinkin nyt, kun poliittisen kentän uusjakoa on tapahtumassa eri puolilla Eurooppaa.

Kansainvälistä yhteistyötä tulee tehdä aktiivisesti ja tutustua eri maiden puoluejärjestelmiin. On kuitenkin tunnistettava, ettemme sovi hyvin muiden maiden puoluejärjestelmien muotteihin. Aatteemme kun ei ole tuontitavaraa ulkomailta.

Myös veljespuolueyhteistyössä on ymmärrettävä kunkin maan lähtökohdat.

Keskusta on kuulemma rakennellut yhteistyötä Yhdysvaltain Demokraattisen puolueen kanssa. Luultavasti tässä ajattelu on lähtenyt sosiaalisen oikeudenmukaisuuden kysymyksistä ja Republikaanit nähdään liiaksi talousoikeiston edustajina.

Toisaalta jos katsotaan äänestystuloksia, niin Republikaanit saavat vahvimmat tukensa juuri Keskustan tyypillisimpien tukialueiden kaltaisilta seuduilta – harvaan asutuilta, maatalousvaltaisilta alueilta. Demokraattien ehdokkaat, kuten Barack Obama ja Hillary Clinton, puolestaan saavat suurkaupunkien ytimistä vahvimmin tukea.

Amerikassa asunut edesmennyt setäni muistutti, että juuri Republikaanien arvojen mukaista on korostaa osavaltioiden itsenäisyyttä ja vallan hajauttamista vallan pääkaupunkiin keskitämisen sijaan.

Läheisin yhteistyökumppani maailman puolueista löytynee meille veljeskansamme Eestin parissa. Siellä toimiva Viron Keskustapuolue omaa yhteistä arvopohjaa kanssamme. Puolue on valitettavasti ajoittain ollut huonossa maineessa ja sisäisissä riidoissa viime aikoina. Keskustapuolue ajaa siellä kuitenkin selkeästi vähäosaisempien ihmisten asiaa ja vastustaa kovaa oikeistolaista talouspolitiikkaa.

Kansainvälistä yhteistyötä meidän tulisi liberalismiin tunnistuksen sijaan pyrkiä tekemään entistä enemmän desentralismin, hajautetun yhteiskuntajärjestyksen ja pienyhteisöjen korostamisen puitteissa. Ja jos jotakin liberalismia on tunnustettava, niin olkoon se silloin hyvinvointiyhteiskuntaa ja ”mahdollisuuksien tasa-arvoa” painottavaa sosiaaliliberalismia.

Alkiolaiselle aatteelle on kyllä maailmalla tilausta. Ja globaalin vastuun tunteminen kuuluu siihen. Alkio sanoi, että perintötila pitää jättää seuraavalle sukupolvelle paremmassa kunnossa kuin on itse sen saanut. Myös tämä koko Maapallo on sellainen perintötila.

15.) Teltalla ja muualla – aina Keskustan käyntikorttina

Voi sanoa, että keskustalainen edustaa aina puoluettaan, olipa hän missä tahansa. Julkisissa puolueen tilaisuuksissa edustaminen on tietysti korostettua. Moni meistä on ollut joskus ainakin markkinateloilla tekemässä puolueytyötä tai järjestelemässä tupailtoja.

En ole millään muotoa esimerkillinen puolueen edusmies. Aina ei huvita lässyttää jonninjoutavia ja kuunnella ihmisten haukkuja toreilla. Poliitikolla pitäisi olla pitkä pinna ja hyvä kasvomuisti. Minulla ei ole kumpaakaan. Mutta sen voin sanoa, että usein teltoilta on tullut myös paras palaute, oppi ja ideat työhön kansalaispalautteena. Luulen, että minua merkittävämmät poliitikot ovat tästä samaa mieltä.

Jokainen esiintyy Keskustan tapahtumissa tavallaan, mutta yhden yleispätevän neuvon uskaltaisinkin sanoa – älkää alkako lässyttää keskenänne niin, että unohdatte, ketä varten tilaisuus pidetään. Olen lukemattomissa Keskustan tapahtumissa huomannut, että yleisöön, ohikulkijoihin kontaktin ottamisen sijaan aletaan muistella 30 vuotta sitten pidettyä puoluekokousta tai keskustella edellisen kaupunginvaltuuston kokouksen vaiheista.

Hyvä tapa on tarjota vaikka Keskusta-karamellia ohikulkijoille. Harva karkista kieltäytyy. Tai pyytää osallistumaan ilmaisiin arpajaisiin. Silloin on henkilö saatu pysähtymään ja voidaan alkaa keskustella myös tärkeämmistä asioista.

Esitteiden jakaminen satunnaisille ohikulkijoille ensimmäisenä kontaktina on yleensä turhaa. Se yleensä vain ärsyttää ja menee melkein heti roskiin. Sen sijaan, jos ehdokas on päässyt juttelemaan markkinavieraan tai muun matkaa kojun ohi tehneen kanssa, niin pienen mukavan juttutuokion jälkeen esite otetaan jo paljon mieluummin vastaan. Voipa se säilyä vielä kotonakin muistutuksena äänestämisestä, että tuo oli se kiva ihminen, jonka kohtasin Keskustan teltalla.

Keskustan ehdokkaiden ja tukijoiden on syytä kunnioittaa vaalikampanjoissa toisten revii-riä tilaisuuksien osalta.

Tiedän monia tapauksia – ja joitakin olen omin silmin nähnytkin – kuinka toisten keskustalaisten ehdokkaiden tilaisuuksiin on ilman lupaa lähetetty jonkun ehdokkaan tukimies jakamaan ehdokkaansa esitteitä. Tällainen osoittaa huonoa makua ja kääntyy sitä paitsi yleensä ehdokasta itseään vastaan.

Jos joku on kustantanut tilaisuuden omista rahoistaan, ei muiden kannata tulla sinne siipeilemään.

Yhteiset tilaisuudet ovat tietysti asia erikseen, tai jos tilaisuus on järjestetty siinä hengessä, että kaikki ehdokkaat ovat tervetulleita niihin itseään mainostamaan.

Yleisesti ottaen on oltava avoimia toisten keskustalaisten tapahtumille omalla alueella. Kaikki äänet tulevat yhteiseen pottiin. Mutta yksittäisten ehdokkaiden omiin tilaisuuksiin ei pidä luvatta mennä ääniä kalastelemaan.

Minua on joskus neuvottu, ettei äänestäjien kanssa pidä ryhtyä tinkaamaan. Täytyy vain hymyillä ja myötäillä. Mutta ei kenenkään tarvitse kusitolpaksi ryhtyä. Tietenkin asialliset käytöstavat on säilytettävä. Ammattivalittajat voi kuitenkin jättää huomiotta, ja pahimmat räyhääjät kehottaa siirtymään muualle.

Jotkut käyvät puolueiden vaaliteltoilla mieluummin vain räkyttämässä ja purkamassa katkeruuttaan. Terapiansa kai sekin.

Hieman huvittavanakin juttuna tulee mieleen, kun vuoden 2011 eduskuntavaalien aikaan kotikaupungissani Kemijärvellä muuan vanha nainen tuli huutamaan Eeva-Maria Maijalan

ja Katri Kulmunin vaalitelalle, jossa paistoin makkaroita, että täällä sitä vain kansan rahoilla käydään kampanjaa! Vastasin, että ihan ehdokkaiden omilla rahoilla – kumpikaan ei tuolloin ollut vielä edes kansanedustaja. Mummo totesi siihen, että no joku niille kuitenkin on ainakin palkkaa maksanut! Makkara kelpasi silti hänellekin.

Myös puoluekokouksessa ja muilla puolueen matkoilla olemme edustamassa puoluetta ja etenkin meidät kokoukseen lähettäneitä osastoja. Asiallinen ja arvokas käytös on niissä paikallaan. Hauskaakin voi pitää, mutta sikailu ei kuulu tosialkiolaisiin ajanviettopoihin.

Puoluekokouskampanjointi on jännittävää ja puoluedemokratiassamme tärkeää. Liian kiihkeä kampanjointi voi silti kostautua. Yli-innokkaat tukimiehet, jotka ovat ajaneet ehdokkaansa asiaa rähjäämällä, ovat muutamasta puoluekokouksesta valitettavasti mieleen jääneet.

Lippumarssi kokouksen päättäjispäivänä on juhmallinen tapahtuma, jota kokouskaupungin asukkaista monet yleensä tulevat seuraamaan. Siinä edustamme järjestöä ja osoitamme voimiamme.

Niinkin pieni asia kuin lippumarssilla laulettavat maakuntalaulut, pitäisi muistaa sopia etukäteen. On ollut noloa, jos saman maakunnan marssirivistön alkupää laulaa toista laulua kuin loppupää. Kerran oman piirini yhteislaulu hyytyi jostain syystä lyhyeen. Muistan vieläkin häpeällä, kun kuulin kadulta jonkun yleisöstä tokaisevan juuri meidän maakuntaamme viitaten: ”Laulu jäi kuulematta.”

* * *

Koska omista kokemuksistaan osaa parhaiten kertoa, niin mainittakoon tässä pari sellaista kohtaamista, jotka ovat jääneet vaalikojuilta mieleen – tosin lähinnä varoittavina esimerkeinä.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa menin erääseen Keskustan vaalikahevilaan. Paikalla oli joitakin puolittuja keskustalaisia. Vilkas keskustelu syntyi. Eräs rouva kysyi sitten minulta: ”Kun sinä Janne olet niin paljon ollut vaalikentillä mukana, niin kertoisitko, ketkä näyttäisivät olevan vahvoilla?”

Vastasin oman kokemukseni pohjalta. En haukkunut ketään ehdokasta, minkä monet läsnäolijat saattoivat todistaa. Sanoin kyllä muutamasta ehdokkaasta, että heillä on vahvaa kannatusta omissa kotikunnissaan, mutta tuskin kovin paljon laajempaan. Koko vaalituvalle ei sitä paitsi ollut tuolloin läsnä muita kuin omia keskustalaisia, joiden kesken moinen vapaampi mielipiteenvaihto luulisi olevan sallittua.

Tässä vaiheessa vaalituvalle vastuuvuorossa ollut vanhempi mies, pitkäaikainen keskustatoimija, alkoi yhtäkkiä huutaa, että tällaista puhetta ei täällä kaivata. Kaikki ehdokkaat ovat tasavertaisia eikä heitä pidä arvostella.

Ilmeisesti häntä loukkasi se, etten arvioinut hänen kannattamaansa ehdokasta läpimenijöiden joukkoon. (Eikä häntä kyllä valittukaan.)

Kysyin, että mitä minä tein väärin, kun tämä rouva kysyi mielipidettäni, ja minä sen kerroin. Vastaukseksi sain, että ”minä en ala Jannen kanssa jankuttaa”. – Katsoin viisaimmaksi poistua paikalta enkä kyseiselle vaalituvalle sitten enää mennytkään. Välikohtaus kuulemma synnytti jälkipuheita.

Myöhemmin Kemijärvellä, jossa tuolloin vielä asuin, Keskustan valtuustoryhmän kokouksessa alettiin vihjailla, että olen levittänyt loukkaavia ja perättömiä puheita eräästä eduskuntavaaliehdokkaasta Rovaniemellä. Oletan, että vaalituvalle sattunut episodi oli väritetyssä muodossa vuodettu Kemijärvelle. Enkä ollut sanonut muuta kuin että en usko tämän ehdokkaan tulevan valituksi. (Eikä häntäkään muuten valittu.)

Tarinan opetus on ainakin se, että vaalilupien vastuuhenkilöillä pitää olla pitkä pinna. Kun edustetaan Keskustaa, niin pitää sietää se, että paikalla voi käydä äänestäjiä, jotka ovat asioista eri mieltä. Vaalien lähestyessä yleensä tunteet kuumenevat. Etenkin oman puolueen ehdokkaiden välinen kisa tulee kovaksi. Ajoittain rumaksikin. Pää on silti pidettävä kylmänä.

Toinen muistoni sijoittuu kuntavaaleihin eräässä kaupungissa. Menin Keskustan teltalle, jossa tarjottiin soppaa ja aatteen ilosanomaa äänestäjille. Söin soppani minäkin. Viedessäni tyhjää kertakäyttölautasta roskasäkkiin soppaa jakamassa olleiden joukosta naishenkilö, paikallinen kaupunginvaltuutettu, johon en ollut ottanut mitään kontaktia, hyökkäsi kimpuuni ja alkoi ilman sen kummempaa tervehtimistä haukkua minua siitä, että olin kirkkovaltuutettuna äänestänyt perinteisen avioliittokäsityksen puolesta. Olin kuulemma häpäissyt Keskustan. Ylimielistä vuodatusta jatkui, kunnes sanoin, että parempi, kun emme puhu enää mitään. Aikaisemminkin olin saanut ilkeilyä ja haukkumista samalta taholta osakseni.

Mukava päiväni, jonka olin ajatellut Keskustan teltalla ihmisiä tavaten ja vaalimainoksia jakaa viettää, meni pilalle. Katsoin, etten ollut tervetullut ja lähdin pois. (Valehtelisin, jos sanoisin surreeni, kun kuulin kyseisen rouvan pudonneen valtuustosta samaisissa vaaleissa.)

Politiikassa pitää kestää kovaakin arvostelua, mutta teltalla palveluvuorossa olevien talkoolaisien tehtävä ei ole lähteä haukkumaan asiakkaita henkilökohtaisten mielipiteittensä perusteella eikä kukaan ole velvollinen sellaista kuuntelemaan.

Olin minäkin kerran talkoolaisena Keskustan teltalla, jonne tuli puolueen tuolloinen EU-vaaliehdokas, tunnettu liberaali ja kovasti kirkon perinteisiä herätysliikkeitä vastaan esiintynyt toimittaja Johanna Korhonen. Olen varmasti aika monesta asiasta hänen kanssaan eri mieltä. Mutta ei tullut mieleenkään lähteä aukomaan päätään hänelle toimitsijan roolissa, vaan tärkeintä oli huolehtia tilaisuuden käytännön järjestelyjen sujuvuudesta hyvillä mielin. Kättelin häntä ystävällisesti ja jaoin muiden kanssa Keskustan karkkeja ja esitteitä. Kaikki äännet menivät yhteisen listan hyväksi.

* * *

Olen myös kohdannut tilanteita, jossa Keskustan vaalitulaisuuksiin jotkut ehdokkaat ovat tulleet selvästi alkoholin vaikutuksen alaisena, jopa aamulla ja ulkotilaisuuksiin. Sellainen ei ole kunniaksi – ei varsinkaan Alkion ja Kallion puolueessa.

Nykyään myös tupakointi on siinä määrin vähentynyt, että jos jonkun on pakko vielä tupakoida, niin tehköö sen muulloin ja muualla kuin Keskustan tunnusten vieressä ollessaan itse toimitsijana. Mukavaa ei ole sekään jos tupakoiva henkilö saapuu tupakalle haisten tämän jälkeen jakamaan ihmisille makkaroita.

Keskustan toimihenkilöt eivät saa teltalla tai vaalituvilla myöskään ryhtyä riitelemään keskenään. Eri mieltä saa olla, mutta jos aletaan oikeasti tapella ja huutaa äänestäjien kuullen, niin se tuskin lisää kannatusta. Riidan aihe ei välttämättä ole edes mikään poliittinen kysymys, vaan esim. se miten arpoja myydään tai miten voittoluetteloa luetaan.

Turhaa on myöskään kiistellä äänestäjien kuullen vaalijuhlissa siitä, olisiko toinen musiikkiyhtye ollut parempi valinta kuin juuri se, joka on soittamassa. Varsinkin jos arvostelun esittäjä itse oli alun perin tehnyt esityksen valitusta yhtyeestä.

Keskinäinen kilpailu on usein piristävää, mutta jos kansanedustaja- tai kuntavaaliehdokkaat hyökkäävät puhumaan toisen ehdokkaan päälle tai tyrkyttämään esitettään, kun toinen keskustelee juuri äänestäjän kanssa, niin syntyy epätoivoinen vaikutelma äänten kalastelusta. Tätä muuten näkee yllättävän paljon.

Kaikkea tällaista muistojen sopukoista löytyy, kun niitä kaivelee.

En väitä, että olisin aina itsekään osannut esimerkiksi käyttäytyä. Minulla on suora eteläpohjalainen luonne, vaikka verenperimää ei siitä maakunnasta olekaan. Monta asiaa olisi saanut jättää sanomattakin. Selvänä olen kuitenkin kaikki tekoseni tehnyt ja edellä kuvaa-mistani tapauksista rohkenen esittää kielteisen arvion.

16.) Muut kuin valtiolliset ja kunnalliset vaalit

Tarina kertoo, että kotikylässäni sotien jälkeen voimiensa tuntoon päässeet kommunistit pyrkivät vähän joka paikkaan, ja niin muodoin saamaan oman edustajansa jopa sonniosuuskunnan hallitukseen – ja valituttivat sinne henkilön, jonka kotona ei ollut yhtään lehmää!

En tiedä, onko tarina totta, mutta se on totta, että kommunistit pyrkivät järjestelmällisesti soluttautumaan kaikkeen yhteiskunnan päätöksentekoon.

Keskusta ei ole omaksunut ihan samanlaista strategiaa eikä tarvitsekaan. Emme saa kuitenkaan laiminlyödä muita yhteiskunnassamme pidettäviä vaaleja.

Joihinkin tällaisiin vaaleihin ehdokaslistoja on voitu kerätä valitsijayhdistyspohjalta, jossa listan tosiasiallisena kerääjänä on paikallinen puoluejärjestö.

Näin on esim. seurakuntavaalien laita. Keskustalla on monissa seurakunnissa oma ehdokaslista.

Joku voi kysyä, onko sopivaa asettaa seurakuntavaaleihin puoluepoliittisia listoja. Olen vastannut yleensä, että eihän se kovin tyylikästä ole. Mutta mikä sitten olisi parempi tapa asettaa ehdokkaat? Puoluejärjestöillä on kuitenkin yleensä verkostot ehdokkaiden keräämiseen ja myös kampanjaosaamista.

Joskus esim. herätysliikkeet tai kirkkopoliittiset ryhmittymät keräävät omia ehdokkaitaan, mutta monet seurakuntalaiset eivät kuulu mihinkään liikkeeseen.

Kuitenkin on hyvä, että jos ehdokaslista on selkeästi puolueosaston keräämä, niin että ehdokaslista nimetään reilusti taustajärjestönsä mukaan.

Aika tekopyhää on minusta laittaa ehdokaslistalle joku näennäisesti epäpoliittinen ”sitoutumaton seurakuntaväki” tai muuta vastaavaa, jos sitten ehdokaslista kuitenkin koostuu tietyn puolueen poliitikoista.

Aikoinaan, ennen sotaa ja vielä sotien jälkeenkin, paheksuttiin kunnallisvaaleihin asetettuja poliittisia listoja. Haluttiin koota ”puolueettomia” listoja, jotka olivat vapaita ”likaisesta” politiikasta. Käytännössä nämä ”puolueettomat” listat olivat yleensä kokoomuslaisten dominoimia.

Myös esim. osuuspankkien, osuuskauppojen ja yhteismetsien vaaleihin keskustalaisten on osallistuttava tarmokkaasti. Keskustalaista näkökulmaa näissä tarvitaan ja niiden toiminnan tulisi olla sydäntämme lähellä.

Vaalikampanjointiakaan ei pidä arastella. Ystävien muistuttaminen äänestämisestä näissäkin vaaleissa on paikallaan.

Pienemmissä vaaleissa, etenkin äänestysprosentin ollessa matala, yksikin ääni voi paljon.

Usein surkutellaan Keskustan heikkoa asemaa ammattiyhdistysliikkeen parissa. Siihen on meissäkin syytä. Olemmeko ottaneet asian tosissamme? Leimaammeko liian helposti ay-aktiivisuuden vasemmistolaisten puuhasteluksi?

Onko Keskusta tehnyt tarpeeksi järjestelmällistä työtä esim. ammattiyhdistysvaaleihin järjestäytymiseksi?

Muistan taannoin erään ammattiyhdistyksen vaalit Lapissa. Ihmettelin, kun kaksi tuttua keskustalaista rouvaa oli SDP:n listalla. Soitin heistä toiselle, että mitä ihmettä. Hän sanoi, että oli pakko valita SDP:n ja Vasemmistoliiton väliltä – muita listoja ei ole!

Itse asiassa kävi lopulta ilmi, että Keskustallakin oli oma lista. Mutta siellä oli vain muutama ehdokas eikä tieto listan olemassaolosta ollut kulkenut.

Turhaan me valitamme heikkoa asemaamme ammattiyhdistysten parissa, jos emme edes pyri sinne vaikuttamaan.

Tässäkin velvoittavat Kerttu Saalastin sanat: *”Politiikassa ei levätä. Vaalivoiton tavoittelu ei saa perustua haaveiluun, vaan työhön.”*

”Nämä vuraat kylät, upeat kirkot ja koulut sekä juhlalliset muistomerkit puhuvat puolestaan siitä, että täällä on elänyt kansa, joka kuokin, auroin, miekoin ja miettein on kirjoittanut isänmaamme historiaa mitä kuniakkaimmalla tavalla. Mitä sankarillisemman lehden edeltäjämme ovat jälkeensä jättäneet, sitä velvoittavampi on jälkipolvien tehtävä. Meidän, nykyiseen sukupolveen kuuluvien, jotka tätä perintöä nyt hoidamme, on muistettava, että kaiken, minkä olemme perinnöksi saaneet, ovat esi-isämme ja isämme kärsimyksin kieltäyöksin ja kovin koettelemuksin saavuttaneet.”

Kyösti Kallio

17.) Tunnusten tärkeydestä

”Maalaisliiton paikallisosastoille on siis alun perin hahmoteltu laaja, tavallisen puoluetoinnin mitat ylittävä tehtävä. ... Tätä aatteellista, vielä suuressa määrin tekijöitään odottavaa työtä kuvaavat Maalaisliiton lipussa kylväjän kädet. Muistuttakoon se meille Santeri Alkiosta, Kyösti Kalliosta ja muista tunnetuista hengen ja maauskon kylvömiehistä, jotka jo ovat siirtyneet Maalaisliiton vainioilta sinne, missä hyvä ja oikea kasvaa ja kukkii kylvämättä. Antakoot ne meille, tämän hetken kylvömiehille, ja teille, te syntyneet ja syntymättömät sukupolvet, jotka vastaisina vuosina ja vuosikymmeninä aatteen siementä sirotatte, antakoot ne itsekullekin elämänuskoa ja luottamusta luovaan, rakentavaan työhön.” (V. J. Sukselainen Maalaisliiton 40-vuotisjuhlassa Kauhavalla 1946)

Puoluekokouksen lippumarssi on monen keskustalaisen silmissä sykähdyttävä näky. Marsivat tietysti muutkin puolueet. Mutta meille omassa vihreiden apilalippujen jäljessä marsimisessa on jotain ihmeellistä, lähestulkoon sakraalista. Se sitoo meidät sukupolvien ketjuun Maalaisliiton päiviltä alkaen. Me emme voisi muiden puolueiden lippujen jäljessä marssia. En minä ainakaan. Tämä erottaa meidät muista.

Alkujaan kulkueissa kannettavat liput kuuluivat sotajoukoille ja professori Matti Klingen mukaan *”ne edustivat aatetta tai järjestelmää, johon lipun perässä marssiva joukko halusi samaistua ... sotilaiden kunniana ja velvollisuutena oli seurata lippua kaikkialle, huolehtia sen kunniaa ja maineesta.”*⁵⁷

Puolueemme lippuja ja tunnuksia on ajan kuluessa jonkin verran muotoiltu. Lippujen väri on kuitenkin edelleen vihreä ja siinä on neliapilalehti. Apilan lehteä on voitu korostaa kullavärillä tai keltaisella. Myös valkoista neliapilaa vihreällä pohjalla on käytetty.

Puolueemme grafiikassa neliapilalogo on muuttunut moneen kertaan, apilaksi sen on kuitenkin yleensä edelleen tunnistanut.

Vaikka puolueen yksittäisissä kampanjoissa voikin olla erilaisia graafisia ilmeitä, niin vihreä-kulta värimaailmasta sekä apilasta meidän on pidettävä kiinni ja tuotava tunnuksiamme reilusti esiin. Muuttuvana aikana tarvitsemme pysyvyyttä, tietyt tunnuksiset yhdistävät meitä sukupolvien ketjuun. Kyse ei ole värien tai symbolien palvomisesta. Kyse on siitä, että nähdessämme nuo kuvat muistamme, mitä meille tärkeitä asioita ne edustavat.

Muistan, kun olin nuorena mukana eräässä puoluekokouksessa. Kokouksen aluksi heijastettiin seinälle dramaattisen musiikin soidessa kuva-animaatio, jossa näkyi ensin Maalaisliiton apila, sitten aikaisempi Keskustan K-apila ja lopuksi nykyinen logomme. Sen jälkeen ihmiset alkoivat taputtaa seisaallaan. Sykähdyttävä hetki!

Keskustan entinen puheenjohtaja V. J. Sukselainen kuvaili: *”Lippumme vihreä väri kertoo meille maasta ja maauskosta. Se on Jumalan kauniin luonnon vertauskuva.”*

⁵⁷ Matti Klinge: Suomen sinivalkoiset värit: Kansallisten ja muidenkin symbolien vaiheista ja merkityksestä (1981)

Liturgisena värinä vihreä on luterilaisessa kirkossa määritelty: *”Vihreä on toivon väri, iankaikkisen elämän väri ja kasvun väri. Se on kuitenkin myös kasvun, elämän ja arjen väri”*

Nykyään meillä on Vihreä Liitto -niminen puolue. Vihreä poliittisena värinä yhdistettynä luontoon on kuitenkin paljon vanhempaa perua.

Keskustanuorten parissa termi *Vihreä aalto* oli yleisesti käytössä 1960-luvun lopulla ja 1970-luvulla. Se kuvasi keskustalaisen alkiolaisen aatteen uutta nousua. Nuorten parissa nousi aatteellinen ryhtiliike, alettiin taas puhua Alkiosta, ihmisyyssaatteesta ja ympäristöky-symyksistä.

Keskustanuorten puheenjohtajana 1970-74 toiminut, nykyinen tohtori Risto Volanen puhui Pelkosenniemellä Keskustanuorten suvijuhlilla kesällä 1968:

”On iloinen asia pelastaa Suomesta, mitä pelastettavissa on, sillä laitapuolueiden ruuhka alueelle valtaa ja väestöä kehitettävä politiikka ei ole vaarallinen vain Pohjois- ja Keski-Suomelle vaan myös ruuhka-alueelle itselleen.

On ollut iloinen asia luoda liitto takametsien ja rintamaiden nuorten välille; sillä keitä ovat nämä nuoret? Eivätkö he ole kotiin jääneitä tai kotoa muuttaneita siskojamme ja veljämme, naapurin poikia ja naapurin tyttöjä.

Kaikki me yhdessä olemme Vihreä aalto.”

* * *

Jotkut kokevat vaikeaksi sanoa, että olemme Maalaisliiton perillinen. Vaikka emme ole edes mikään perillinen. Tämä on sama puolue. Tämä on Maalaisliitto, joka vain vaihtoi nimensä vuonna 1965. Toisille sana ”Kepu” on myös muka jotenkin loukkaava. Nuorem-massa polvessa keskustalaiset kyllä puhuvat luontevasti toisistaan ”kepulaisina” tai ”kepu-nuorina” jne.

Mutta ei nimi miestä pahenna eikä kunniallista historiaa hävetä tarvitse. Tarvitseeko meidän pestä kaupungeissa kasvojamme maaseutujuuristamme?

Eipä Kokoomuskaan ole sanottavasti tehnyt irtiottoja historiaansa monarkistipuolueena. Jotkut Kokoomuksen opiskelijajärjestön osastot ovat jopa – toki huumorin hengessä – teh-neet puoluekokousaloitteita Suomen valtiomuodon muuttamisesta tasavallasta monar-kiaksi.

Jos ajatellaan, että sanana Maalaisliitto oli pelottava kaupungeissa, niin kumpiko puolue oli Helsingissä aikanaan vaaleissa suosituimpi – SMP eli Suomen Maaseudun puolue vai Kes-kustapuolue? (Viime kunnallisvaaleissakin SMP:n perillinen Perussuomalaiset sai Helsin-gissä 6 paikkaa ja Keskusta vain 2 paikkaa.)

Ja kun ei ole hävettävää juurissamme, niin mielestäni myös kampanjoissamme ja tunnuk-sissamme saa näkyä se perusta, jolta ponnistamme – perinteinen suomalainen maaseutu ja sen arvot, yhteisöllisyys, kotiseutu- ja isänmaanrakkaus, ahkeruuden ja työnteon kunnioi-tus, velallisuus menneiden sukupolvien työn edessä ja luonnonläheisyys.

* * *

Kun opiskelin oikeustieteellisessä tiedekunnassa, niin muistan jo opintojen alkuvaiheessa meille puhutun perinteiden merkityksestä myös oikeuskulttuurissa. On tiettyjä vakiintuneita muotoja ja ilmaisuja, jotka korostavat jonkun asian tärkeyttä, vaikkei niillä oikeastaan välttämätöntä tarvetta olisi.

Joillakin ilmaisuilla tai tunnuksilla on erityistä voimaa. Puhutaan ns. sanamagiasta.

Esimerkiksi testamentit yleensä alkavat sanoilla: ”Minä Matti Meikäläinen ilmoitan *viimeisenä tahtonani ja testamenttinani* seuraavaa...” – Asia tulisi selväksi kyllä yhdelläkin ilmaisulla. Viimeinen tahto ja testamentti ovat sama asia. Silti ne usein kirjoitetaan tuolla tavalla, ikään kuin kaksinkertaisesti varmistamaan asiaa.

Vasemmistopuolueissa yhteenkuuluvuutta korostetaan puhuttelemalla saman aatteen kannattajaa nimityksellä *toveri*.

Meilläkin joskus puhutaan puolue-/ aatetovereista, mutta nimitys kieltämättä vivahtaa vasemmistolaisuuteen. Kerran eräässä seminaarissa keskustalainen valtuutettu kutsui puheessaan toisen paikkakunnan demarivaltuutettua ”toveriksi”. Sen päälle kuului toisen keskustalaisen, jo vanhemman naisen, murahdus: ”Älä perkele sano tuota toveriksi!”

Tällainen yhteinen puhuttelunimi on kuitenkin ideana hyvä. Voimme sentään aatesisariksi ja -veljiksi toisiamme kutsua.

Nuoren Keskustan Liitto teetätti aikanaan keskustalaisilla tunnuksilla ja iskulauseilla varustettuja lakkeja ja puseroita. Keskustatakkeja on viime vuosina ollut myynnissä, ja ne sopivat hyvin etenkin Keskustan teltalla päivystettäessä. Ne ovat myös kauniimpia kuin räikeät huomioliivit.

Nykyään käytetään paljon pinssejä pukutakkien rintapielissä. Keskustalainen voi pitää apilapinssiä hyvin muuallakin kuin puolueen omissa tilaisuuksissa.

Urho Kekkosen muotokuva oli aikanaan monen tuvan seinällä. Myös Kekkosta esittäviä kipsitauluja myytiin aikanaan vaalikampanjan rahoittamiseksi. Olisiko syytä ryhtyä vielä valmistamaan tällaisia muotokuvia?

Joku voi sanoa – ei pidä ryhtyä henkilöpalvontaan. Ei tietenkään! Jätetään Leninin patsaiden pystyttämiset ja mahtavat julkiset muotokuvat toisten aatteiden edustajille.

Kuitenkaan tietyille henkilöille omistettujen merkkipäivien tai vaikuttajien muotokuvien tarkoitus ei suomalaisessa demokratiassa ole nostaa henkilöitä palvonnan kohteeksi. Kyse on siitä, että haluamme muistuttaa näiden ihmisten tekemästä elämäntyöstä ja niistä jaloista aatteista, joita he ovat edustaneet. Se voi inspiroida meitä omissa toimissamme.

Ihmisten on aina helpompi samastua toiseen ihmiseen kuin abstraktiin aatteen käsitteeseen. Siksikin ylevät esikuvat ovat meille tarpeen.

Esim. Santeri Alkion muotokuvia puolue voisi painattaa ja myydä varainkeruun hyväksi. On sitä paitsi olemassa kuvia, joissa Alkion olemuksesta ikään kuin huokuu hänen ”profes-tallisuutensa”, kun ilme ja katse kertovat ajatusten liikkuvan korkeissa ihanteissa ja tulevaisuudennäkymissä. Eikö jokaisessa keskustalaisessa kodissa tulisi olla ainakin hänen tai Urho Kekkosen muotokuva?

18.) Kampanjailmeestä

Hyvässä keskustalaisessa mainoksessa aate ja puolueen erityisyys näkyvät.

Silloin tällöin olen kuullut keskustelua siitä, onko oikein, että jotkut Keskustan ehdokkaat jättävät esim. lehtimainoksistaan pois puolueen vaalitunnuksen (apilan). Ikään kuin tällä kosiskeltaisiin ei-keskustalaisia ääniä.

Ihmisen keskustalaisuus ei tietenkään ole siitä riippuvainen, onko hänen mainoksessaan miten paljon puoluetustaa ja aatepohjaa tuotu esiin. Mutta hyvä se puoluetunnuksella olisi silti siellä näkyä.

Olen joskus käyttänyt esimerkkiä, että hyvä Keskustan ehdokkaan mainos on sellainen, että jos apilan sijaan mainokseen iskisi ruusun tai ruiskukan, niin jokainen vähänkin politiikkaa seuraava ymmärtäisi, että mainoksessa on ristiriita. Mainos ei voisi olla muun kuin keskustalaisen ehdokkaan mainos.

Valitettavasti olen nähnyt keskustalaisilla paljon mainoksia, jotka tyyliään ja hengeltään voisivat olla ihan hyvin minkä tahansa muun puolueen, ja etenkin Kokoomuksen mainoksia.

Sain kerran seuraavanlaista palautetta eräältä puolueeseen melko kriittisesti suhtautuvalta ystävältäni: ”Keskusta on nykyään kuin nukkavieru versio Kokoomuksesta. Poliitiikka on samaa, väki vain vähän juntimpaa!” – Huolehtikaamme, ettei sentään näin olisi. (Siis että politiikka ei ole samaa eikä olemus nukkavierua. Juntteja voimme toki olla!)

* * *

On hyvä käyttää ammattilaisia apuna vaalilyöissä. Joskus kuitenkin näkee sellaisia kampanjailmeitä, joissa on kyllä käytetty paljon aikaa, vaivaa ja rahaa, ja jotka ovat sinällään tyylikkää – mutta eivät tuo ääniä. Usein on puuttunut politiikan ja äänestäjien käyttäytymisen ymmärrys. Pahimmillaan hölmöillä mainoksilla ja teennäisillä vaalikuvilla on jopa pilattu omaa kampanjaa.

(Yleensä niin, että Keskustan ehdokkaat ovat lähteneet rakentamaan liian urbaania ja trendikästä ilmettä itselleen. Mutta kun me emme saa kokoomuslaisina ääniä.)

Monesti ehdokkailla on vaikeuksia hyväksyä kampanjan ulkoista ilmettä, jos se ei vastaa heidän odotuksiaan. Ehdokas voi sanoa, että en halua, että minusta tehdään erilaista kuin minä todella olen.

Aitous onkin tärkeää näkyä kampanjassa. Mutta ehdokkaiden on hyvä muistaa, että onko tärkeämpää, että kampanja näyttää juuri omaan silmään hyvältä – vai että sillä voi oikeasti edistää tavoitetta vedota mahdollisimman moniin äänestäjäryhmiin ja saada mahdollisimman paljon ääniä?

Minulla on graafikkoystävä, jonka apua olen tarvittaessa saanut. Hänellä on taustaa politiikassa, ja kun pyydän häneltä mainoksia, niin kerron minkälaisesta kampanjasta ja ehdokkaasta on kyse. (Itsestäni en toki kerro, sillä hän tuntee minut.) Sitten annan hänelle melko vapaat kädet suunnitella

Joskus ehdokkaat ovat hyvin tarkkoja kampanjansa graafisesta ilmeestä. Se on tietysti läh-
tökohtaisesti oikein. Mutta jos on onni saada luovia ja samalla politiikkaa ymmärtäviä ih-
misiä kampanjaansa tekemään, niin heidän luovuuttaan ei kannata liiaksi kahlita.

Jonkun verran olen ”itseoppinut” vaalikampanjoiden tekijänä vuosien myötä. Silti ei kan-
nata luottaa liikaa itseensä, vaan on hyvä kerätä fiksua ihmisiä ympärilleen, myös kampan-
joita suunniteltaessa.

Kerran minulla oli tilaisuus seurata kahden kilpailevan ehdokkaan mainoskampanjaa, ja
etenkin niiden ulkoista ilmettä. Molemmat ehdokkaat olivat sinällään edustavannäköisiä
nuoria naisia ja heillä oli vahva kilpailuasetelma keskenään.

Toisen kampanjan graafista ilmettä oli rakennettu huolella ja siinä käytettiin alan huippu-
ammattilaisia. Ehdokas oli puettu tyylikkäisiin ja varmaankin hintaviin vaatteisiin ja mas-
keerattu huolellisesti vaalikuvia varten. Mainokset olivat muutoinkin ilmeeltään
harmonisia ja epäilemättä tarkoin suunniteltuja.

Toisen kampanjan vaalikuvat oli pääosin otettu halvalla digikameralla. Jokainen mainos-
alaa tunteva saattoi huomata, että osa mainoksista oli tehty netistä ladatuilla ilmaisilla oh-
jelmilla harrastelijoiden toimesta. Ehdokkaan asusteita ei hyvällä tahdollakaan voinut sanoa
muodikkaiksi.

Mainoskampanja oli sanalla sanoen kotikutoinen. ”Minkä navetan takaa tuo tyttöriepu on
repaistu ehdokkaaksi”, joku irvaili.

Mutta se oli kampanja, jota ei kukaan olisi voinut luulla Kokoomuksen kampanjaksi, vaikka
Keskustan puoluetunnus olisi jäänyt poisikin. Ja siitä välittyi, että sydän oli mukana. Siinä
oli äänestäjille tarttumapintaa. Tämä kampanja menestyi muuten paljon paremmin.

* * *

Puolueemme väri on ollut jo varhain vihreä. Puolueemme tunnus on neliapila.

Tämä ei tarkoita sitä, että kaikkien puolueen kampanjailmeiden tai yksittäisten mainosten
tulisi olla sävyltään vihreitä tai että neliapila olisi tungettava joka paikkaan.

Mainonnan teho perustuu kuitenkin toistoon. Vaikka Keskusta ja muutkin puolueet raken-
tavat kulloisenkin teeman ympärille myös kampanjailmettä aina vähän erilaiseksi eri vaa-
leihin, niin eikö niissä saisi sentään olla jotain pysyvää?

Olisiko syvävihreän neliapilan oltava selkäesti esillä jatkossakin – aatteemme väriä heh-
kuen? Tai kultainen neliapila vihreällä pohjalla.

Joskus kampanjoittemme ilmeet ovat olleet valitettavan hailakoita. Ja sellaiseksi on jäänyt
sanomakin. ”Asiaa.” -iskulause oli kaiketi viime aikojen pohjanoteeraus, mutta kauaksi ei
jäänyt viime presidentinvaalienkaan vaaleanruskea värimaailma yhdistettynä julisteissa ou-
dosti leikattuihin ehdokkaan irtopäihin ja kampanjatuotteena toimineisiin ruskeisiin pape-
ripusseihin, jotka toivat monille mieleen ennen vanhaan linja-autoissa tarjolla olleet
oksennuspussit.

Ja vaikka kampanja näyttäisikin hyvältä, niin jos siitä puuttuu aatteellinen näkökulma, niin
siitä puuttuu kaikki.

Esimerkiksi taannoin *On kotiin tulon aika* oli mielestäni onnistunut kampanjailme. Räsymattoineen kaikkineen se loi ihmisten mielissä lämpimiä mielikuvia – lapsuuden mummolan pirtin tai kesämökin lattian räsymatoista. Kampanjailmeeseen liittyen myytiin mm. pieniä pöytäliitona, jollaisen minäkin ostin ja joka on Kemijärvellä työhuoneeni hyllyn päällä. Joka kerta, kun näen liinan, muistan myös tuon kampanjan.

Kun Suomen lippua aikanaan suunniteltiin, kirjailija Aleksis Kivi kirjoitti: *”Sen pitäisi esittää vertauskuvallisesti jotain sellaista, mikä olisi omalaatuista Suomen kansassa tai Suomen luonnossa.”*⁵⁸

Olennaista tunnuksissa on siis, miten eroamme muista. Se on muistettava myös kampanjailmeissämme.

Tässä yhteydessä en malta olla sanomatta erästä neuvoa – älkää muokatko vaalikuvianne tunnistamattomiksi tai käyttäkö nuoruuskuvianne, jos ette ole nuoria!

Jos ehdokkaan itsetunto ei kestä käyttää todenmukaista kuvaa itsestään, niin kannattaa pöhötä, kestääkö politiikan kovaa peliä muutenkaan.

Jokainen meistä haluaa tietysti näyttää edustavalta vaalikuviissa. Hyvien kuvien valitsemisessa ei ole mitään pahaa. Mutta ehdokas on oltava edes suunnilleen tunnistettavissa.

Eräessä kunnassa oli naurun aiheena: Miehellä on ollut sama vaalikuva kymmeniä vuosia vaaleista toiseen – vaikka puoluekin on kaksi kertaa vaihtunut!

19.) Inspiraatiota historiastamme

Moni muu puolue on joutunut tekemään pesäeroa ja jopa häpeämään historiaansa. Entiset taistolaiset ja stalinistit vaikenevat mielellään menneisyydestään eikä SDP:kään isommin mainosta, että sen puheenjohtajana toimi aikanaan Otto Wille Kuusinen. Kokoomus syntyi Suomeen saksalaista kuningasta maahan hamunneen ja poliittisen haaksirikon kokeneen porukan yhteenliittymänä.

Maalaisliitto-Keskustalla sen sijaan ei ole minkäänlaista hävettävää poliittisen historiaansa, syntynsä ja kasvunsa, keskeisimmissä vaiheissa, Alkiosta Kekkonen aikaan saakka.

Joskus olen kuullut sanottavan, että ”ukonpää” pelottavat nuoria, eikä vanhojen, edesmenneiden valtiomiestemme tekoja ja elämäntyötä tule liikaa muistella ja korostaa. On kuulemma katsottava tulevaisuuteen. Ilmeemme pitää olla raikas ja moderni.

Vaikka yhteiskunnalliset olosuhteet ja teknologia kehittyvät ja muuttuvat, niin ihmiset perusolemus on silti aina sama. Eikä juuriltaan kasvava kansakunta voi – jos se haluaa menestyä – unohtaa historiaansa.

Historiattomalle liikkeelle käy huonosti. Historiaton politiikka johtaa turmioon. Poliitiikka ilman aatetta muuttuu helposti oman edun tavoitteluksi.

⁵⁸ Matti Klinge: Suomen sinivalkoiset värit: Kansallisten ja muidenkin symbolien vaiheista ja merkityksestä (1981), s. 35

Maalaisliitto-Keskustalla on ihmeellinen onni omata historia ja tarinaansa kuuluvia suuria ajattelijoita, joiden kirjoitukset ja valtiolliset teot voivat edelleen meitä puhutella ja opettaa. Toimiessani aikanaan Lapin Keskustanuorten toiminnanjohtajan sijaisena pidin muutamia aateiltoja, joissa ensin esittelin jonkun Maalaisliitto-Keskustan merkkihenkilön elämäntarinan, hänen tärkeimmät poliittiset linjansa ja tekonsa mahdollistaen mukaan joitakin hauskoja kaskuja ja sattumuksia. Sen jälkeen keskusteltiin yhdessä, mitä ajatuksia asianomainen elämäntyö herätti.

Voisi kuvitella, että tällainen ei nuoria kiinnosta. Mutta kyllä se kiinnostaa – ja parhaimmillaan inspiroi omaan vaikuttamistyöhönsä. Luonnollisesti esitelmät on laadittava mielenkiintoisiksi ja kuulijakunnan koostumus huomioiden.

Sittemmin minua on pyydetty muuallekin pitämään tällaisia iltoja. Toivoisin, että vastaavaa järjestettäisiin laajemminkin, joko kiertävien puhujien tai paikallisten aktiivien toimesta. Ihmisen kun on helpompi yleensä samastua toiseen ihmiseen kuin aatteen ja ideologian abstraktiin käsitteeseen.

Johonkin ryhmään kuulumisen identiteetin kannalta yhteiset kertomukset ovat tärkeitä. Eivätkä henkilöhistoriat merkitse terveessä demokratiassa ja kansanliikkeessä sellaista henkilökuultia kuin mitä diktatuurimaissa on nähty.

Lönnrot kokosi aikanaan Kalevan Suomen kansalliseepokseksi, Suomen kansan yhteiseksi tarustoksi. Poliittinen kansanliike tarvitsee myös omat tarinansa, omat kertomuksensa – ne edistävät liikkeen kiinteyttä.

Suomalaisen tuotannon erään lippulaivan, Marimekon, perustaja Armi Ratia oli kerran eräässä haastattelussa. Häneltä kysyttiin, mikä Suomessa nyt on uusinta? Armi vastasi: ”*Vanhin!*”

Linjattomuus alkaa historiattomuudesta. Jo muinaiset roomalaiset sanoivat, että ihminen, joka ei tunne aikaa ennen syntymäänsä, jää ikuisiksi lapseksi. Se pätee myös kansanliikkeisiin ja kansakuntiin. Mutta aatteellisessa kasvussa historiasta oppiminen ei tarkoita vain Alkion kirjojen pintapuolista pläjäämistä, iskulauseenomaisten sitaattien heittäilyä vaalipuheissa tai vuosilukujen opettelua ulkoa. Aatteeseen kasvetaan syvällisen prosessin kautta. Aate on eletävä. Ja koko elämä on siihen oppimista.

Urho Kekkosen sanoin: ”*Historiamme emme voi paeta enempää kuin maantiedettäkään. Menneiden tapahtumien, läheisten ja kaukaisten, vaikutukset elävät meissä ja yhteiskuntamme instituutioissa. Niitä koskevaa tietoa ei pidä torjua, tieto päinvastoin vapauttaa. Ja viisas on se, joka ottaa opin omasta historiastaan, oman tulevaisuutensa hyväksi.*”

Ohjelmatyömmekin tulee nähdä osa liikkeemme historiallista kehitystä ja jatkumoa. Ohjelmatyöhön on panostettava ja ihmisiä voi innostaa sitä kautta aatteelliseen toimintaa.

Olisiko tulevissa ohjelmatöissä mahdollista toimia aikaisempaa selkeämmin ”alhaalta ylös”-periaatteella? Selvitettäisiin, mitkä ovat jäsenillemme keskeiset arvot, mitkä ovat ne tavoitteet, jotka he kokevat Keskusta-aatteen mukaisiksi ja ne muutokset, joita haluavat keskustalaisella politiikalla toteutettavan lähiympäristössään ja isänmaassa?

Tätä kirjoittaessani Keskustassa on valmisteilla *Tasapainossa eteenpäin. Keskustan 101 periaatetta* -niminen asiakirja.

Periaatteet ovat sinällään hyviä ja kauniita asioita, mutta joita sinällään tuskin kukaan puoluekannasta riippumatta jättäisi allekirjoittamatta, ja joita voi tulkita lähes miten tahansa.

Keskustalaisen periaateohjelman tulisi yleisluonteisen löpinän sijaan kuitenkin erottua selkeästi kaikista muista ja osoittaa omaleimainen, itsenäinen linjamme – ennen kaikkea ideologisissa ydinkysymyksissä, kuten aluepolitiikassa. (Yksi periaatteista toki linjasi, että *”Helsinki on Suomen metropoli, ylpeyden aihe ja menestyksen moottori.”* – Muista kaupungeista tai alueista ei vastaavia mainesanoja lausuttu. Ehkä tämä on sitä uuden Keskustan aluepolitiikkaa? Santeri Alkio olisi varmaan tosi ylpeä.)

Vertailun vuoksi haluan tässä lainata vain yhden kohdan vuoden 1962 Maalaisliiton yleisohjelmasta. Siinä kävi selväksi – ei ainoastaan rivien väleistä, vaan myös riveiltä – selkeä ideologinen perusta. Ja periaate olisi muuten edelleen kannatettava!

”Laajassa ja harvaan asutussa maassamme on tuotantotoiminta ja kulttuurilaitokset sijoitettava tasapainoisesti maan eri puolille noudattamalla valtakunnallista hajakeskitystä. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vajaatyöllisyysalueiden sekä yleensä maaseudun kehitysedellytysten turvaamiseen. - Asutuskeskuksia rakennettaessa on pyrittävä väljyyteen, viihtyisyyteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Näin luodaan edellytykset yksityiseen pienomistukseen perustuvan asunto- ja asutusmuodon säilymiselle ja kehittymiselle myös kaupungeissa ja muissa taajamissa. Tarvittaessa on yhteiskunnan ryhdyttävä toimenpiteisiin asutuksen ja kulttuurin liiallisen ja epäterveen keskittymisen estämiseksi.”

20.) Kerhoja Keskustan sisällä

On puhuttu, että Keskustassa tulisi olla enemmän muunkinlaista järjestäytymistä kuin toiminta oman alueen osastossa, kunnallisjärjestössä tai piirissä.

Ehkä meillä olisi syytä löytää enemmän puolueen sisäistä järjestäytymistä erilaisten verkostojen parissa, perustuen ihmisten arvostuksiin ja mielenkiinnon kohteisiin – esim. politiikan osa-alueiden, ammattitaustan tai harrastusten pohjalta. Samoista asioista kiinnostuneiden keskustalaisten yhteistoiminta poikisi varmasti monenlaista hyvää koko kansanliikkeen hyödyksi.

Keskustanuorten eräkerhohan on jo olemassa, mutta mitä kaikkea muuta voisi syntyä?

Esim. ammattiyhdistystoiminnasta kiinnostuneiden keskustalaisten yhteistoiminta olisi varmasti tarpeellista. Ehkäpä olisi myös henkilöitä, jotka haluaisivat järjestää aatteellista toimintaa joidenkin suurten keskustavaikuttajien poliittista perintöä vaalien ja sitä opiskellen.

Myös kieli- ja kulttuuritaustat voivat muodostaa järjestäytymisen perusteita.

Keskustalla on nyt ruotsinkielinen piiri, ja kaksikielisessä maassa onkin tärkeää, että Keskustalla on myös ruotsinkielistä toimintaa. Eivät kaikki suomenruotsalaiset halua RKP:tä

äänestä. Kielikysymys on monelle heistä tietysti tärkeä. Keskustankin kannattaa ottaa vakavasti kaksikielisyyden asia maassamme.

Ystävänäi Veikko Guttorm Utsjoelta esitti aikanaan ajatusta Keskustan saamelaisien yhdistyksen perustamiseksi. Tämä olisi erittäin kannatettava ajatus.

Nykyään RKP ja Vihreät ovat pyrkineet ulottamaan jalansijaa saamelaispolitiikan pariin tukien yleensä melko radikaaleja linjauksia. Yleensä keskustalaiset ovat suhtautuneet avarammin kysymykseen esim. saamelaismääritelmästä. Toivottavasti näin on jatkossakin. Eisaamelaiset, vasemmistolaistaustaiset henkilöt ovat kyllä soppaa hämmentäneet huonoon suuntaan.

Lapissa saamelaisuus on näyttäytynyt viime vuosina ikävänä riitelynä, vaikka sen tulisi olla ylpeys ja voimavara Lapille ja koko Suomelle – Euroopan ainoa alkuperäiskansa!

Romanit on saamelaisien tavoin mainittu erikseen perustuslain 17 §:ssä. Tunnettu romani-taiteilija Rainer Friman toimii aikanaan Suomenmaa-lehden kolumnistina. Olisiko romani-taustaisilla keskustatoimijoilla halua tehdä jotain yhdessä?

Maassamme on myös mm. huomattava venäläisvähemmistö. Urho Kekkosen puolueella on historiallinen rooli ja vastuu idänsuhteitten rakentajana.

Virossa Keskustapuolueen kannattajista huomattava on maan venäläisvähemmistö. Viron tilanne on toki täysin erilainen kuin Suomessa. Silti voi kysyä, olemmeko mahdollistaneet venäjänkielisille ihmisille riittävästi toimintaa?

Elämme aikaa, jolloin venäläisiä ihmisiä leimataan helposti ja Venäjästä muuten kuin kielteisesti puhuvat ihmiset saavat ”putinistin” maineen. Keskustalla on kuitenkin historiallinen vastuu suhteesta itäiseen naapuriimme. Suomessa asuville venäläistaustaisille ihmisille Keskustan tulisi olla luonteva puoluevalinta.

* * *

Nykypäivän etäyhteydet mahdollistavat sen, että tällaiset verkostot voisivat toimia valtakunnallisesti sähköisen tietoverkon kautta, toki väheksymättä fyysisiä kokoontumisia ja kasvatusten tapaamista.

Tietenkin eri paikkakunnilla on omat harrasteipiirinsä, ja keskustalaisella viitekehyksellä tulee olla jotain erityistä lisäarvoa, jos yhteistoimintaa tehdään. Jos vaikka jollekin paikkakunnalle perustettaisiin keskustalaisten luontokerho, niin helposti voi kysyä, että miksei asianomainen mene mukaan oman paikkakunnan epäpoliittiseen luontoyhdistykseen, mihin Kepua tarvitaan?

Milloin poliittisessa viitekehyksessä saman asian parilla on kannattavaa järjestäytyä erikseen?

Kuitenkin esim. monilla eläkeläisjärjestöillä on enemmän tai vähemmän poliittista taustaa. Kotipaikkakunnallanikin toimii neljä eläkeläisjärjestöä ja jokainen tietää niillä olevan tietyn poliittisen värin, vaikkei se käy yhdenkään järjestön nimestä ilmi.

Tätä kirjoittaessa on mm. Suomenmaan sivuilla käyty outoa keskustelua siitä, kuinka sukupuolen perusteella jäsenyytensä rajaavat yhdistykset pitäisi syrjintää harjoittavina kieltää.

Tämä on tietysti osa nykypäivän omituista vouhotusta, joka haluaa kieltää sukupuolten olemassaolon, tai ainakin sen yhteyden biologiaan. Vastikään luin uutisen, jossa esitettiin henkilötunnusten muuttamista siten, ettei ihmisen sukupuoli kävisi siitä ilmi. Nousevat mieleeni Ison Kirjan sanat: *”Kehuessaan viisaita olevansa he ovat tyhmiksi tulleet...”*

Ei minua ainakaan haittaa, että en saa liittyä Keskustanaisten jäseneksi – en halua sen enempää kuulua Marttoihinkaan tai Lions Ladyihin. Onhan Keskustan piirissä toimiva Kerttuverkostokin tarkoitettu nuoremman polven naisvaikuttajien yhteenliittymäksi.

Aivan hyvin Keskustassa voisi olla myös miesten omia yhdistyksiä, jos sellaisia halutaan perustaa.

Sitä paitsi naisten järjestäytymistä tarvittaisiin enemmänkin. Keskustanaisilla on hyvin tärkeä rooli kansanliikkeessämme. Naiset ovat edelleen aliedustettuja myös monissa Keskustan luottamustehtävissä. On kummallista, jos naiset vastustavat naisten yhdistystoimintaa. Vaikka olenhan elämässäni nähnyt, että usein nainen on naiselle susi.

Olen ollut rikkomassa monia lasikattoja mm. nostamalla kotiseutuni Itä-Lapin historian ensimmäisen naiskansanedustajan tai kotikaupunkini Kemijärven ensimmäisen naispuolisen kaupunginvaltuuston puheenjohtajan valintaa.

Ankarin ja räikein vastustus tuli aina toisilta keskustalaisilta naisilta.

Uusien yhdistysten perustamisesta vielä pitää todeta, että yhdistyshallinto ja -byrokratia helposti tappavat innostuksen. Moni pelkää mennä kokouksiin, koska arvelee joutuvansa heti sihteeriksi tai rahastonhoitajaksi.

Mutta eihän kaikkea yhteistoimintaa tarvitse rekisteröidä yhdistyksen muotoon. Epäviralliset verkostotkin voivat toimia hyvin ja vakiintuneesti, jos niiden parissa ei rahaa käsitellä.

21.) Voimaa Alkiosta – klassikot esiin

Lenin kirjoitti kuuluisassa teoksessaan *Valtio ja vallankumous* (1917), aivan teoksen alkusivuilla: *”Suurten vallankumousmiesten eläessä sortajaluokat ovat maksaneet heille alituisilla vainoamisilla, ovat ottaneet heidän oppinsa vastaan mitä raivokkaimmalla kiukulla, hurjimmalla vihalla, irvokkaimmalla valhe- ja parjausryöpyllä. Heidän kuoltuaan heistä yritetään tehdä vaarattomia pyhäinkuvia, yritetään niin sanoaksemme julistaa heidät pyhimyksiksi, myöntää heidän nimelleen jonkinlainen kunnia sorrettujen luokkien „lohdutukseksi” ja petkuttamiseksi, riistäen vallankumoukselliselta opilta sen sisältö, tylsentyen sen vallankumouksellista kärkeä, mataloittaen tätä oppia.”*

Kieltämättä Leninin sanat soveltuvat jossain määrin myös meidän aikaamme ja meidän ”vallankumousmiehiimme” – vaikka he eivät toki Leninin vallankumousta kannattaneet.

Alkio, Kallio ja monet muut olivat eläessään usein suurkaupunkilaisten keskittämispoliitikkojen ja aikansa suomalaisen eliitin hampaissa, väheksynnän, halveksunnan ja pilkan kohteena. Sittemmin heidät on nostettu ”kansakunnan kaapin päälle”, mutta heistä on muodostunut kiiltokuvia, joilta valitaan lähinnä yksittäisiä irrallisia sitaatteja puolustamaan kulloisenkin esittäjänsä mielipiteitä.

Olemme tylsytäneet terän heidän sanoistaan?

Emme voi enää tässä ajallisessa elämässä tavata Alkiota, Kalliota, Saalastia ja muita puolueemme alkuaikojen suuria ajattelihoita. Heidän kirjoitustensa kautta voimme kuitenkin heihin tutustua.

Ehkä päädyimme erilaisiin johtopäätöksiin näiden kirjoitusten osalta. Mutta pidän tärkeänä, että mahdollisimman moni keskustalainen lukisi ja opiskelisi aatteemme perustaa.

Jokaisella kansalla on omat kansalliseepoksensa. Myös poliittisella ideologialla on usein joitakin perusteoksia, jotka nostetaan hieman muita liikkeen parissa syntyneitä kirjoja korkeammalle.

Tunnetuimpia lienevät kommunistista ideologiaa opettavat Marxin ja Engelsin teokset Kommunistinen manifesti ja Pääoma.

Keskusta-ateen perusteoksia ovat tietysti monet Santeri Alkion kirjoitukset. Alkion ajatuksista on tehty monenlaisia kokoelmateoksia.

Ollessani Lapin Keskustanuorten puheenjohtaja kokosin tuolloisen toiminnanjohtaja Jirka Hakalan kanssa ”Keskustalaisuuden vihreän kirjan”, johon kokosin Santeri Alkion, Kyösti Kallion, Kerttu Saalastin, Urho Kekkosen ja Johannes Virolaisen sitaatteja. Siitä tuli piirille ihan mukava varainkeruutuote.

Luulen, että eräitä puolueen perusteoksia tulisi painattaa uudelleen, tai laatia Maalaisliitto-Keskustan historian vaikuttajien merkittävimmistä puheista ja kirjoituksista kokoelmateoksia.

Tähän on helppo vastata, että eivät entisetkään ole menneet kaupaksi. Tällaista yli sadan vuoden aikajänteen sisältävää kokoamistyötä ei liene kuitenkaan tehty.

Todella vaikuttavia ja koskettavia ovat myös monet Kerttu Saalastin puheet – ja runot! – joita hän julkaisi mm. Keskustanaisten Avain-lehdessä.

Lisäksi eräs tärkeimmistä kirjoista on todella harvinaisuus. Sitä on vaikea löytää nykyään edes divareista. Kyse on Johannes Virolaisen vuonna 1949 kirjoittamasta teoksesta *Maa-seutuhenkinen elämäkatsomus*.

Nimestään huolimatta kirja voisi antaa hyvää inspiraatiota myös kaupunkien keskustalaisille. Kun huomioidaan kirjan kirjoitusaika eikä anneta eräiden vanhentuneiden ilmaisujen häiritä, niin kirjan perusopit sisältävät edelleen hyvät yhteiskunnallisen toiminnan perusteet. Se sisälsi myös kaukonäköistä ympäristöajattelua ihmisen ja luonnon tasapainosta. (Aikanaan Jussille naurettiin, mutta jos ympäristöasiat olisi otettu vakavammin, niin olisiko Vihreä liike päässyt syntyään niin laajana kuin se tällä hetkellä on?)

Tästä Johannes Virolaisen kirjan uudelleenpainattamisesta olen puhunut vuosien ajan useallekin Keskustan puoluejohtoon kuuluneelle – ainakin toistaiseksi turhaan.

Eikö olisi mahdollista laittaa kirjaa myös Internetiin pdf-tiedostona julki, jos kirjan tekijänoikeudet voidaan hankkia puolueelle?

Puolueemme klassikkoteosten tiimoilta voisi järjestää myös virtuaalilupailtoja, jossa jotkut asiaan perehtyneet asiantuntijat olisivat vieraana. Myös paikallisesti näitä teoksia voisi tutkia opintopiirihengessä.

Onko tämä itsekasvatusjärjestö ja sivistysliike – vai jotain muuta?

Tällaisten julkaisujen toteuttamisessa puolueen rahat menisivät paljon hedelmällisempään käyttöön kuin kaikenlaisten esitteiden ja vaaliohjelmien painatuksessa, jotka menevät pääosin roskiin. (Muistan, kun meille lähetettiin puolue toimistolta aikanaan Keskustan Lapin piirin piiritoimistoon valtava määrä ruotsinkielisiä puolueen esitteitä – mitähän virkaa niillä Rovaniemellä oli!)

Uskon, että tällaisiin aatteen klassikkoteoksiin, ja nimenomaan alkuperäisiin teksteihin, paneutuminen voi antaa lukijalleen oman kokemuspohjansa nojalla erilaisia inspiraatioita hänen yhteiskunnallisessa toiminnassaan ja aatteellisessa kasvussaan.

Äänioikeus ei ole vain oikeus, joka tekee meidät täysivaltaisiksi yhteiskunnan jäseniksi, vaan siihen sisältyy myös moraalinen velvollisuus pyrkiä ottamaan selkoa yhteiskunnan olosuhteista, sillä poliittisesti valveutumattomat yksilöt eivät voi pitää pysyvässä kansanvaltaa, demokratiaa.

Johannes Virolainen: Maaseutuhenkkinen elämäkatsomus, 1949

22.) Musiikin voima

Me keskustalaiset laulamme mielellämme yhteisissä kokoontumisissamme maakuntalauluja. Ainakin piirikokouksissa ja puoluekokouksissa lauletaan usein aluksi yhteislauluna kokouspaikan maakuntalaulu.

Tämä on oikein ja toivottavasti perinne jatkuu. Maakuntalauluilla korostetaan paikallisuutta. Keskustassa lähidemokratia on tärkeä arvo. Suomen kansa ja suomalainen kulttuuri koostuu vahvoista ja omaleimaisista maakunnista.

Etenkin Kainuun marssi eli ns. Nälkämaan laulu on saanut jonkinlaisen epävirallisen keskustalaisten kansallislaulun aseman. Sitä on käytetty joitakin vuosia sitten mm. Keskustan tv-mainoksessa, jota pidettiin yleisesti onnistuneena. Laulu perustuu Ilmari Kiannon kirjoittamaan runoon ja sen on säveltänyt Oskar Merikanto.

Kuitenkin samalla on todettava, etteivät maakuntalaulut ole ensisijaisesti poliittisia lauluja. Niitä laulavat muutkin kuin keskustalaiset, ja toivottavasti hekin voivat laulaa niitä hyvin omintunnon.

Musiikin mahtia ei pidä aliarvioida. Jo Raamatussa kehoitetaan ylistämään Jumalaa erilaisin soittimin. Suomen luterilaisuudessa tutut hengelliset laulut ovat vieneet uskon viestiä eteenpäin sukupolvelta toiselle – ne ovat raikuneet niin joulukirkoissa kuin seurapirteissä.

Minua on aina koskettanut kertomus isomummistani, maatilän emännästä ja neljäntoista lapsen leskiäidistä, joka sai elämässään kokea monenlaisia suruja. Mutta hän oli saanut voimaa kristinuskon ilosanomaa välittäneistä virsistä. Usein, kyynelten läpikin, hän oli hiljaa laulanut navettaan astellessaan: ”*Käy yrttitarhasta polku, vie Golgatalle se...*”

Myös maallisen regimentin puolella musiikki on kuljettanut eri ideologioiden sanomia. Tunnetuimpia tällaisia lauluja lienee *Marseljeesi*, jonka mukaansatempaava sävel siivitti Ranskan vallankumousta. Kapinaa pelkäävät maat kielsivät jopa kyseisen sävelmän esittämisen.

Erityisesti työväenliikkeellä on Suomessa vahva laululiikkeen perinne. Kun sosialistinen aate tuli Suomeen, työväenhenkisissä kokouksissa nostatettiin tunnelmaa työväenlauluilla. Moni porvarikin osaa ainakin jonkun tällaisen laulun sanat, tutuimpana varmaankin *Kansainvälinen*. (”Työn orjat sorron yöstä nouskaa...”)

Vasemmistolainen laululiike koki uuden nousun 1960-luvulla opiskelijoiden vasemmistoradikalismien myötä. Sitä mukaa kun yhteiskunta vaurastui, lauloivat porvarisperheiden lapset köyhyydestä ja vallankumouksesta.

Jonkun verran vuoden 1918 tapahtumiin liittyvää lauluperinnettä on myös sodan valkoisella osapuolella. Monet näistä lauluista ovat kuitenkin muodostuneet yleisesti isänmaallisiksi, eivät niinkään puoluepoliittisiksi lauluiksi.

Mutta missä ovat Keskustan laulut? SMP julkaisi aikanaan LP-levyn nimeltä *Unohdetun kansan taistelulauluja*.

Kokoomukseltakin muistan Eija Merilän laulaman laulun, jonka kertosäe kuului: ”Taas kansa vastaa – Kokoomus!”

Maaseudun Nuorten Liitto/ Nuoren Keskustan Liitto julkaisi aikanaan muutamia laulukirjoja. Ne lienevät jo aikaa sitten unohdetut.

Ruotsin Keskustapuolueen nuorisojärjestön parissa tuli 1970-luvulla suosituksi *Lokalsamhällevisan*. Laulussa korostetaan lähiyhteisöjen ja pienyrittäjyyden merkitystä, puolustetaan ympäristönsuojelua ja vastustetaan liiallista kuluttamista.

Olen joskus kademielellä katsellut nettivideoita veljespuolueemme, Viron Keskustapuolueen puoluekokouksista. Siellä lauletaan yhdessä tarttuvan melodian säestämiä, puolueen poliittista sanomaa kertovia lauluja. Jopa puolueen tv-mainoksissa on näitä lauluja voitu esittää.

Toki Virossa poliittisen laulun perinne on vahva. Kutsutaanhan Viron itsenäistymiseen johdaneita vaiheita ”Laulavaksi vallankumoukseksi”. Yhteislaulutapahtumaan kokoontunut kansa lauloi itsensä vapaaksi kommunismin ikeen alta, johon heidät on Stalinin aikana pakotettu.

Mutta en tarkoita tällä mitään yksittäisen vaalikampanjan ja sen sloganin ympärille laadittua yksinkertaista mainosrallatusta, kuten ”Suomi kuntoon” -karaoke vuoden 2015 eduskuntavaaleja varten – vaan oikeita maalaisliittolais-keskustalaisesta aatteesta nousevia, sydänverellä kirjoitettuja taistelulauluja.

Keskusta on tunnepuolue, ovat monet keskustavaikuttajat arvioineet. Jos näin on, niin silloin meiltä löytyy tunnetta myös lauluihimme. Omalta osin sellainenkin voisi luoda yhteenkuuluvuutta.

Tietysti olisi tärkeää, että tällaisissa lauluissa korostuvat juuri koko puoluekenttäämme yhdistävät, eivät erottavat, asiat.

* * *

Minä en ole kirjoittanut keskustalaisia lauluja, mutta esimerkkinä, olkoonkin että melko vaatimattomana sellaisena, julkaisen tämän kirjan lopussa kolme pientä runoa kolmesta maalaisliitto-keskustalaisesta presidentistämme.

En ole oikea runoilija, mutta minutkin tämän kansanliikkeemme yhteinen historia inspiroi kuitenkin jonkinlaiseen riittäilyyn. Uskon, että moni muukin voisi löytää ideoita ja toisia yhteiskunnalliseen toimintaan innoittaviin luovan työn tuloksiin Keskusta-aatteesta ja puolueen vaiheista.

Mainittakoon, että kevättalvella vuonna 1907, Suomen valmistautuessa ensimmäistä kertaa eduskuntavaaleihin, julkaistiin seuraavanlainen laulu:

Maalaisliiton marssi

*Nyt maalaiskansa Suomenmaan
Unesta nouse, herää!*

*Kun kevät kukka mullasta,
Sä tahdon voimaa kerää!*

*Niin kestät myrskyt maaliskuun
Sä kansa, vaalitaistelun*

*Oot uinnellut velttona
Sä karun korven kansa,
Siksi kuohun mieles katkera
– ”Nuo ilkkuu voitostansa”
– Vaan muista aikaa maaliskuun
Ja aikaa vaalitaistelun*

*Niin moni poika Suomenmaan
Kun kansa heihin luotti
Sai maalaiskansan suremaan
Vaan pettymystä tuotti
Nyt kansa, alkaa maaliskuun
Ja kiivas vaalitaistelu*

*Tää maaliskuu se viimeinkin
Nyt sulle vallan antaa
Jos korret yksin kokoihin
Tää maalaiskansa kantaa
Sun surut suistaa maaliskuun
On onnes vaalitaistelu*

*Vaan valta herrat korkeat
Sanoja syytää näitä:
”Ei maalaisliiton johtajat
Oo kyllin kyvykkäitä
Siis kansa meille maaliskuu
Pyhitä vaalitaistelu!”*

*Mut kansa vastaa, varmana:
– ”Me emme usko teitä
Ei tekojanne halpoja
Viel’ unhon usva peitä
Siks meitä aika maaliskuun
Kehoittaa vaalitaisteluun”
”Me ovat miehet ohjaksiin
Tahdomme maamme armaan
Ja parannusta paljonkin
Se tuottava on varmaan
Me odotamme, maaliskuun
Sen näyttää vaalitaistelu”*

*On kansa kuormaa kantaen
Vaan saanut antaa, antaa
Kun monet herrat huvikseen
Saa tuhansia kantaa
Siks kansa vuottaa, maaliskuun
Kun alkaa vaalitaistelu
Ja silloin kansa yhtenä
Se astuu uurnan luokse
Ei enää herrain jälessä
Kuin äsken vielä, juokse
Ja kansa huutaa maaliskuun
Eläköön vaalitaistelu⁵⁹*

23.) Korostammeko sitä, mikä yhdistää – vai sitä, mikä erottaa?

Keskustassa toimi aikoinaan (ja ehkä vieläkin?) Edistykselliset Keskustanaiset -niminen yhdistys, jota aikoinaan kovasti arvostelin. Yhdistys kannatti tietysti homoavioliittoja ja liberaalia maahanmuuttopolitiikkaa, mutta kunnostautui etenkin perinteisen maalaisliittolaisväen ärsyttämiseksi pelleilymielessä tehdyillä puoluekokousaloitteilla mönkijän poistamisesta kilometrikorvattavien kulkuneuvojen joukosta, sukkahousujen

⁵⁹ Liitto, 7.3.1907 (Nimimerkki ”Aatto”)

verovähennyskelpoisuudesta ja aloitetekstin mukaan sosiaalisia taitoja lisäävän kuohuviinin veroalennuksesta.

Olen poliittisen toimintani aikana käyttänyt runsaasti ruutia Keskustan ns. city-liberaaleja vastaan. Ja ymmärrän monen perinteisen linjan keskustalaisen esittämän tuskastumisen siitä, että Keskustan julkikuva näyttää yhä arvoliberaalimmalta ja urbaanimmalta. Keneen samaistuvat perinteiset kannattajamme maakunnissa – ja toisaalta, eipä läpimurtoa ole tästä huolimatta tapahtunut suurkaupungeissakaan, vaikka olisimme kuinka ”vihreämpiä kuin vihreät itse”.

Myönnän kuitenkin avoimesti, että syytä tässä on minussakin ja hengenheimolaisissani. Olemmeko järjestäytyneet samalla tavalla puolueen sisällä kuin monet enemmän tai vähemmän arvoliberaalit tahot, jotka ovat saaneet puolueen sisäisessä keskustelussa paljon painoarvoa ja julkisuutta? Ainakin omat yritykseni taisteluhuudon nostattamiseksi ovat toistaiseksi epäonnistuneet – ”Konservatiivit ympäri maailman, liittykää yhteen!”

Tiedostan myös sen, että moni kokee asian toisin kuin minä. Olin aikanaan eräässä kokouksessa, jossa pohdittiin Keskustan vuoden 2011 vaalitappion syitä ja ongelmia. Muutamat nuoret naiset sanoivat, ettei puoluejohdossa ollut tarpeeksi tarttumapintaa heidän ystäväpiireilleen. Keskusta ei näyttäytyntynyt tarpeeksi liberaalina eikä urbaanina – ja minusta kun se ei enää juuri muuna näyttäytyntykään! Miksi koemme asioita niin eri tavalla, sitäkin kannattaa perusteellisesti tutkia. Keskustelussa löytyi kuitenkin lopulta yhteisymmärrystä monista asioista.

Keskusta-liike koostuu kuitenkin monenlaisista virtauksista ja monista ihmisistä. Jakolinjoja on toki paljon muitakin kuin nykyään etenkin mediassa korostuva konservatiivit-liberaalit. (Yhä harvempi uskaltaa edes tunnustautua konservatiiviksi, kun saa paskamyrskyn heti silmilleen.) Sama ihminen Keskustassa sitä paitsi sijoittuu tässä jaottelussa janan eri päihin kysymyksestä riippuen.

Olen huomannut viime aikoina, että erinäisissä viime aikana julkisuudessa esiintyneissä arvokysymyksissä hyvinkin janan vastakkaisissa päissä olevat henkilöt ovat Keskustan sisällä monesti yllättävänkin lähellä toisiaan esim. aluepolitiikkaa, koulutuspolitiikkaa ja sosiaalisia kysymyksiä koskevista asioista.

Pidän säännöllisesti yhteyttä moniin arvoliberaaleihin, joilla on eräistä näkökulmaeroista huolimatta kanssani yhteinen käsitys köyhän asiasta ja Keskustan roolista sivistysliikkeenä.

Parhaimmillaan tämä voisi olla myös Keskustan voimana, kun hyvin erilaiset ihmiset saadaan työskentelemään yhdessä yhteisten, kaikkia keskustalaisia yhdistävien tavoitteiden puolesta.

Siksi on ollut hyvin ikävää nähdä, miten arvoliberaaleissa merkeissä järjestäytymällä on annettu ymmärtää, etteivät toiset keskustalaiset ole riittävän hyviä tai oikeita heille. Esimerkiksi sukupuolineutraalia avioliittolakia kannattamaan perustettiin aikanaan Facebook-ryhmä, jossa markkinoitiin asiaa *#munkepu*. Sanoma oli, että ”minun Keskustani on suvaitseva ja tasa-arvoinen” – ja nuo toiset, jotka uskovat avioliitosta, kuten Santeri Alkio, Kyösti Kallio ja Kerttu Saalasti uskoivat, niin he eivät kuulu ”mun kepuun”.

En kuitenkaan syytä liberaaleja sinällään siitä, että he verkostoituvat ja järjestäytyvät Keskustan sisällä. Pikemminkin syytän meitä konservatiiveja siitä, että olemme onnistuneet vastaavassa paljon huonommin. Monet konservatiivit ovat jopa pitäneet arvokysymyksissä kynttiläänsä vakan alla, ehkäpä juuri mediassa yleisenä mielipiteenä markkinoitujen näkemysten vuoksi. Pelätään suututtaa äänestäjiä. Ei kannattaisi. Konservatiivit ympäri maailman, liittykää yhteen!

Kun on myös seurannut puolueemme nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen kannanottoja kuluneina vuosina, niin en ihmettele erään ystäväni kysymystä: Onko Keskustanuorista tullut Setan ja Animalian joku maaseutuosasto?

Jos Keskustanuorten näkyvimpiä aktiviteetteja on meuhkaaminen sukupuolikysymyksillä ja sen parista kuuluu jo äänenpainoja parsinavetoiden ja turkistarhauksen kieltämisestä, niin kannattaako ihmetellä, että Keskusta-ideologian keskeiset tavoitteet ovat nuorilla poliitikoilla hukassa?

Haluan mainita, että kun olin aikanaan Lapin Keskustanuorten puheenjohtajana, niin piirihallituksessa arvokonservatiiveilla oli enemmistö. Pidín kuitenkin periaatteena, ettemme lähde ottamaan kantaa piirinä ns. omantunnon kysymyksiin. Tästä sain liberaaleiltakin kiitosta.

Tilanne muuttui jäätyäni pois. Piiri lähti tukemaan mm. Setan Pride-marssitapahtumaa vähillä rahoillaan. Samalla logiikalla olisi tietysti pitänyt tukea muitakin kansalaisjärjestöjä, jotka olivat rahaa vailla tai myivät ilmoitustilaa joululehtiinsä, mutta Orwellin sanoin toiset ovat nykyään tasa-arvoisempia kuin toiset.

Mainio ajankuva on sekin, että Keskustan viestintään kuvituskuvia esim. paikallisten vaalilehtien tai muiden julkaisujen käyttöön tarjoavassa kuvapankissa puolueen verkkosivuilla on lähes ensimmäisenä kuvana sateenkaarilippu. Siis lippu, jolla taistellaan perinteistä avio liittokäsitystä vastaan.

Yhtään kuvaa Keskustan lipusta sen sijaan ei löydy! Ei kuvia komeista puoluekokouksiemme lippumarsseista ja lippurivistöistä. Eikä muistakaan lipuista – jos kerta sateenkaarilippu on kelvannut – ei vaikka YK:n lipusta, EU:n lipusta, Ahvenanmaan lipusta tai vaikka sotaveteraanijärjestöjen lipuista.

Muuten kun oikein tarkkaan katsoo, niin mainitsemassani kuvassa sateenkaarilipun takana näkyisi pilkistävän punainen ilmapallo, jossa on kommunisti Che Guevaran kasvokuva.

Ei ole myöskään tekijänoikeusvapaita kuvia vaikkapa Santeri Alkiosta tai Urho Kekkosesta tarjolla. Kyösti Kallion Helsingissä sijaitsevasta patsaasta on yksi kuva mukaan sentään mahtunut.

Mitä sanoisivatkaan puolueemme suuret kylvömiehet, jos saisivat palata maan päälle ja tuon sivun Keskustan käyntikorttina näkisivät?

Esimerkiksi aiemmin viittaamani eläinsuojelun asia on tietysti sinällään oikea ja tärkeä. Minäkin järjestin kerran eduskunnassa infotilaisuutta koirien ns. pentutehtailusta. Jo lapsena tunsin ihailua legendaarista eläinsuojeluvalvoja Anja Eerikäistä kohtaan, joka toi Suomessa laajemminkin huomioon eläinsuojelurikoksia.

Sitä paitsi ihminen, joka kohtelee eläimiä huonosti, kohtelee usein huonosti myös ihmisiä. Kuitenkin maailmamme on sellainen, että osa eläimistä on lemmikkieläimiämme ja osaa käytetään tuotantoeläiminä. Ihmiset, jotka elävät kaukana luonnosta ja alkutuotannosta, voivat helposti alkaa nähdä luonnon satukirjamaisena paikkana, jossa inhimillistetyt eläimet elävät sovussa keskenään, kun vain paha ihmistä ei olisi.

Tuolloin voidaan alkaa vaatia esim. suloisten pikku hylkeiden suojelua siinä määrin, että hallitsemattomasti kasvavat hyljekannat tuhoavat merikalastuksen. Tai nähdään metsien suurpedot ihanan eksoottisina otuksina, joita on suojeltava, vaikka ne tuhoaisivat ihmisten lemmikkikoiria tai kokonaisen poroelinkeidon.

Netissä on paljon jaettu esimieheni, Eeva-Maria Maijalan eduskunnassa pitämää puhetta, jossa hän muistuttaa, minkälainen peto ahma on. Ahma ei tapa edes syödäkseen, se tappaa huvikseen, ja voi tappaa kokonaisen porotokan samalla kertaa. Miltä näyttää poro, joka on kuollut nälkään, kun ahma on purrut sen kielen poikki? Eikö se ole eläinräökkäystä jos mikä?

Ennen vanhaan, kun pohjoisessa tuli tieto, että ahma on nähty jossakin, niin kylän miehet lähtivät porukalla tappamaan. Valtio maksoi siitä oikein tapporahaa. Niin tärkeäksi katsottiin silloin poroelinkeidon varjeleminen. Eivätkä ahmat silti koskaan loppuneet!

(Sellaisten ihmisten, jotka itse syövät eläinkunnan tuotteita, on mielestäni muuten aika tekopyhää edes vastustaa turkistarhausta.)

* * *

Moni lukija on epäilemättä ollut kanssani eri mieltä tässä luvussa ilmaisemistani mielipiteistä.

Jos kuitenkin puolueemme eri toiminnoissa korostaisimme enemmän aattemme ydintä, niin silloin kestäisimme paremmin myös joukossamme erilaisista kysymyksistä vallitsevat erimielisyydet. On tässä itsellenikin tullut aika monta arvoliberaalia henkilöä tullut tuettua erilaisiin tehtäviin Keskusta-liikkeessä, kun yhteinen näkemys on monista muista, ja ennen kaikkea puolueen keskeisistä kysymyksistä, löytynyt.

Hyvät nuoren polven keskustalaiset! Keskittää voimanne marginaalikysymysten parissa näpertelyn sijaan Keskustan perustavoitteiden äärelle ja niiden kirkastamiseen! Keskustalainen nuorisoliike löysi 1960- ja 1970-lukujen vaihteessa alkiolais-kekkoslaiset periaatteet. Ryhdyttiin aloitteellisiksi ja vaadittiin tiukkaa linjaa käytännön politiikassa. Tällä oli ratkaiseva merkitys siinä, että entinen Maalaisliitto selvisi niinkin hyvin rajusta yhteiskunnallisesta rakennemuutoksesta.

Yhä velvoittavaa suuren järjestömiehemme Arvo Korsimon vetoamus oman aikansa nuorille: *"MNL:n kaikessa toiminnassa on aina muistettava Alkion sanat: 'älkää unohtako köyhän asiaa!'* Käytännössä tämä merkitsee sitä, että *MNL:n on uudelleen kirkastettava puolueen suuret sosiaaliset ja aatteelliset päämäärät.*"⁶⁰

⁶⁰ Sauli Pyyluoma (toim.): *Politiikan omatunto* (1975), s. 46

Niin, ja mainittakoon lopuksi, että vuosien saatossa olen kaikesta huolimatta ystäväystynyt tuossa tämän luvun alussa arvostelemani Edistyskelliset Keskustanaiset -yhdistyksen yhden entisen puheenjohtajan kanssa. Jopa siinä määrin, että käymme usein yhdessä syömässä minun ollessani Helsingissä, ja hänestä on tullut eräs luotetuimmista henkilökohtaisista ystäväistäni.

Keskusta-liike on ihmeellinen.

**Eivät kodin väheksyjät ole kenneet minkäänlaisessa yhteiskuntarakennel-
massa maailmassa esittämään jotakin sellaista vaihtoehtoa, joka ihmiselle
olisi antoisampi kuin koti ja kodin turva.**

Kerttu Saalasti puheessaan Keskustanaisten valtuuskunnalle 22.10.1970

24.) Lopuksi

Olen esittänyt tässä kirjassa erilaisia mielipiteitäni ja myös paljon kriittisiä näkemyksiä, kielteistä arvostelua.

Kaikesta tästä huolimatta toivon, että näemme kaiken sen hyvän, mitä puolueessamme ja isänmaassamme on, ja miten sitä on mahdollista edelleen kehittää.

Keskusta on ollut menestystarina ja Suomi on ollut menestystarina – kaikista puutteistaan huolimatta.

Santeri Alkio muistutti, että vaikka Suomi on maanviljelykselle ankarien luonnonolosuhteiden maa ja vaikei meillä ole samanlaisia luonnonrikkauksia kuin monilla suuremmilla valtioilla, *”niin me hämmästyseksemme saamme huomata, että meidän tilattomillakin on sittenkin monissa suhteissa parempi olo kuin useissa maailman rikkaissa maissa. Erotus köyhän ja rikkaan välillä ei ole täällä läheskään yhtä suuri kuin esim. Yhdysvalloissa.”*⁶¹

Muistan, kun palasin lappilaisten mukana pohjoiseen puoluekokousmatkalta Joensuusta. Matka taittui, kun kepulaiset bussissa kävivät vuorotellen kertomassa juttuja mikrofoniiin. Joku saamelainen muistaakseni joikasikin välillä. Kun ilta vaipui yöksi, alkoi porukkakin väsyä, olihan takana jo pari, kolme kokouspäivää.

Puolenyön jälkeen lähestyimme Rovaniemeä. Oli hiljaista, autoja ei juuri tullut vastaan. Lapin valoisassa yössä ohitimme maatilan, jonka pellolla liikkui traktori ja traktorin kopista erottui kuljettajan hahmo. Maanviljelijä ajoi pellollaan, ”leivänkasvattajamies” teki yöllä työtään, jotta me saamme puhdasta suomalaista ruokaa.

Vireystasomme kohosi, mutta autossa tuli hiljaista. Tuo öinen näky, arkinen, tavanomainen näky maaseudulla, oli meille kuin pyhä näky.

Joku sanoi hiljaa: *”Tämän vuoksi me olimme liikkeellä.”*

Taisi useampikin silmäkulma kostua.

* * *

*”Juuremme kunhan kestää,
mikään ei voi estää
nousua uudelleen,
kasvua yhä esiin
satoisampiin kesiin,
valoon ja vapauteen.”*

⁶¹ Santeri Alkio Onko maattomallakin isänmaa? (1905), s. 9

KOLME RUNOA MAALAISLIITTO- KESKUSTALAISISTA PRESIDENTEISTÄMME

Lauri Kr. Relander

Hän, maalaispoika vitsikäs – ja uskon mies vakaa
Presidentinvaalit voitti kulissien takaa
Valitsijamiehet nimen lappuihin kun piirsi
Relander pois tavaransa Viipurista siirsi
Tuen ruotsalaistenkin sai Maalaisliiton mies
He rouvan suvut rannikolta kovin tarkoin ties
Syyttäjilleen selityksen antoivatkin sen
Ei Lauri saanut ääntämme, vaan Signe Relander
Niin Linnan isännäksi saapui poika Karjalan
Hän Suomen tahtoi tunnetuksi suureen maailmaan
Ikkunoita aukoi meille länteen, etelään
Ja tahtoi, ettei maamme koskaan yksinänsä jää
Vaan tuskin aikalaiset meitä oikein tuomitsee
Lauristakin sanoivat: se tyhjää reissailee!
Ja myönnettäköön – syytös kenties totta hapuaa
Ett’ tiensä suuntas liian usein kohti Lapuaa
Toiveet jatkokaudesta siis matalaksi syöstiin
Maalaisliitto päätti luottaa tällä kertaa Kyöstiin
Politiikas’ useasti huomata saa sen
Pahin vihamies on jäsen saman puolueen
Väärin olis jälkimaailman silti sanoa:
”Hän, toinen presidentti, oli heikko johtaja!”
Kun ohi monen karikon hän laivan ohjasi
Ja Suomen kansan tietä maailmalle suuntasi

Kyösti Kallio

Mies Pohjanmaan peltoa kynti
Ja ohjasti hevostaan
Vaan jäädä sai maaseudun rauha
Kun kutsuvi isänmaa
Kotiseudun riennoista ensin
hän kannukset keräsi
Maine vain yhä kauemmas kantoi
Niin luottamus heräsi
Oppiarvoja hällä ei ollut
Ei hattua tohtorin
Mutta tiensä vakaasti astui
Aina puhtain sydämin
Aatteet kirkkaat ja tavat raittiit
Piti hän periaatteenaan
Ja aarteena kalleimpanaan
Pyhän uskonsa Jumalaan
Sen tähden uurasti vuodet
Että maahenki kukoistais
Eikä Helsingin kivikadut
Joka ainoaa nuorta sais
Ja ettei jakautuis kansa
Enää valkeaan, punaiseen
Vaan yhteisen tasavallan
Tuntis jokainen kodikseen
Niinpä johdolla Kallion Kyöstin
Tuli ehjäksi isänmaa
Työmies sekä talonpoika
Kävi yhdessä rintamaan
Että vapaana säilyisi maamme
Että turvassa kotimme ois
Uhrit kalleimmat antoi kansa
Kun hyökkääjä ajettiin pois
Rauhansopimus oli niin raskas
Stalin Karjalan ryöväsi
Lausui Kallio: ”kuivukoon käsi
Joka sovinnon kirjasi”
Viimein edessä komppaniansa
Käsivarsille Marsalkan
Uupui talonpojista suurin
Jätti muiston velvoittavan

Urho Kekkonen

Kalevalan sankarille
kuuluisalle kuninkaalle
muinaisaikain mahtajalle
annettiin nimi Kaleva
se on keskimäinen nimi
samoin sankarin myöhemmän
kansaa kauan kannatteli
soitti sitkaan kanneltansa
lailla vanhan Väinämöisen
vuoksi rauhan säilymisen
vuoksi köyhän maalaiskansan
tähden poloisen isänmaan
rauhan rajalle rakensi
luovi linjalla lujalla
luottamuksen meille voitti
isiltä vallan itäisen
tuota työtä taitavata
ihailten katsoi maailma
Urho Kaleva Kekkonen
vaan ei ijänikuinen
ollutkaan tietäjä tämä
toista ei ole oleva
kukaan jälkeensä tuleva
saappahiaan tuskia täyttää

Kyösti Kallion rukous talvisodan sytyttyä 1939

Taivaallinen Isämme, katso armossasi kansamme puoleen. Sinä olet luonut sen ja rakastat sitä. Sinä näet, että se on mitä suurimmassa vaarassa. Siksi rukoilemme Sinua Herra, auta meitä hädässämme äläkä anna meidän hukkuu.

Lahjoita kääntymys synnin ja laittomuuden teiltä, jotka johtavat kansamme tuhoon. Herra, armahda meitä.

Herra Jeesus Kristus, ilman sinua olemme voimattomia hävittäviä voimia vastaan, jotka tulvivat kansamme yli ja myrkyttävät sen. Siksi me kerskaamme Sinun voitostasi pahuuden henkivaltoja vastaan, joiden vaikutukset ovat joka päivä sanoin ja kuvin julkisuudessa nähtävissä.

Herra, Sinä olet Golgatan ristillä voittanut pimeyden vallat. Niiden täytyy väistyä myös tänään, koska ylistämme Sinun nimeäsi niiden ylitse. Tähän me uskomme, sillä Sinä voit myös meidän aikanamme varjella ihmiset saatanalliselta eksytykseltä. Herra armahda meitä.

Auta meitä Pyhän Henkesi kautta ryhtymään omassa elämässämme taisteluun syntiä vastaan ja olemaan kestäviä loppuun asti. Tee meidät kansamme keskellä merkiksi Sinun vapauttavasta armostasi.

Täytä meidät niin Sinun rakkaudellasi, että tulemme kuuliaisiksi Sinun käskyillesi. Rakkautesi olkoon meissä se voima, joka voittaa pimeyden vallat kansassamme.

Herra Jeesus Kristus, kaiken voimme sinun kauttasi. Siihen me uskomme.

Armahda meitä.

Amen.